SERIE NOUA

ENIGMA

ERIC AMBLER

UN SICRIU PENTRU DIMITRIOS

ERIC AMBLER/ Un sicriu pentru Dimitrios

ERIC AMBLER

Un sicriu pentru Dimitrios

Traducere de RUXANDRA DOCA

București,- 1994

Consilier literar H. GRĂMESCU
Coperta de GH. BALTOC
EDITOR ZAMFIR M. RUSU

Capitolul I

ORIGINILE UNEI OBSESII

Un francez pe nume Chamfort, care ar fi trebuit să știe că lucrurile nu stau chiar așa, a afirmat odată că șansa este un alt nume pentru Providență.

Este unul din acele aforisme la îndemână, dar care-ți pune probleme, creat anume pentru a discredita adevărul neplăcut că șansa joacă un rol important, dacă nu chiar predominant, în viața unui om. Și totuși, nu era în întregime de nescuzat. În mod inevitabil, șansa acționează ocazional cu un gen de coerență nesigură, ușor confundabilă cu acțiunile unei Providențe atotștiutoare.

Povestea lui Dimitrios Makropoulos este un exemplu în acest sens.

Simplul fapt că un om ca Latimer a aflat de existența unui om de felul lui Dimitrios, este prin el însuși grotesc. Că el a trebuit realmente să vadă cadavrul lui Dimitrios, că a trebuit să-și piardă săptămâni la rând, ceea ce cu greu își putea permite, scormonind trecutul plin de secrete al omului, și că a trebuit până la urmă să se găsească în poziția de a-și datora propria viață gustului bizar în materie de decorație interioară al unui criminal, te lasă fără respirație prin absurditatea lor.

Totuși, când aceste fapte sunt privite alături de celelalte fapte din caz, este greu să nu te pierzi într-o teamă superstițioasă. Chiar absurditatea lor pare să interzică folosirea cuvintelor „șansă" și „coincidență". Pentru cineva sceptic rămâne o singură consolare: dacă ar exista o lege supraomenească, oricum ea ar fi aplicată cu eficiență subomenească. Alegerea lui Latimer ca instrument al acesteia ar fi putut fi făcută numai de către un idiot.

În cursul primilor cincisprezece ani din viața sa de adult, Charles Latimer a devenit conferențiar de economie politică la o universitate neînsemnată engleză. Până să împlinească treizeci și cinci de ani, el mai scrisese, în plus, și trei cărți. Prima a fost un studiu despre influența lui Proudhon asupra gândirii politice italiene din secolul al XIX-lea. A doua era intitulată *Programul de la Gotha din 1875*. A treia era o apreciere a implicațiilor economice ale lucrării *„Mitul secolului douăzeci"* de Rosenberg.

Exact după ce terminase de corectat șpalturile voluminoase ale ultimei sale opere, și cu speranța de a risipi deprimarea neagră care era rezultatul asocierii sale temporare cu ideile național-socialismului și cu profetul lor, dr. Rosenberg, el a început să scrie primul său roman polițist.

„Cazmaua însângerată" a fost un succes imediat. A fost urmată de *„Eu, spuse musca"* și *„Brațele Crimei"*. Din rândurile numeroasei armate de profesori universitari care scriau romane polițiste în timpul lor liber, Latimer s-a evidențiat curând ca fiind unul dintre puținii modești, care puteau să câștige bani din asta. Era probabil inevitabil ca, mai devreme sau mai târziu, el să devină scriitor profesionist, atât cu numele cât și cu fapta. Trei lucruri au grăbit însă tranziția. Primul a fost dezacordul cu forurile universitare în legătură cu ceea ce el considera a fi o chestiune de principiu. Al doilea a fost boala. Al

treilea, faptul că, întâmplător, era necăsătorit. Nu mult timp după publicarea romanului *„Nici o ușă fără încuietoare"*, și după boală, care lăsase urme în rezervele sale fizice, el a scris, doar cu o ușoară reținere, o scrisoare de demisie, după care a plecat în străinătate, pentru a termina la căldura soarelui cel de-al cincilea roman polițist al său.

Cam la o săptămână după ce a terminat-o și pe următoarea, el s-a dus în Turcia. Petrecuse un an în Atena și în împrejurimile ei și ducea dorul unei schimbări de peisaj. Sănătatea lui se îmbunătățise mult, dar perspectiva unei toamne în Anglia nu era atrăgătoare. Așa că, la sugestia unui prieten grec, a luat vaporul de la Pireu la Istanbul.

Și aici la Istanbul a fost prima dată când a auzit de Dimitrios de la colonelul Haki.

O scrisoare de prezentare este un document care te poate face, de cele mai multe ori, să te simți prost. Cel mai adesea, purtătorul ei îl cunoaște vag pe emitent, care la rândul său, poate cunoaște încă și mai puțin persoana căreia îi este adresată. Șansele ca după prezentarea ei, rezultatul să fie satisfăcător pentru toți trei, sunt minime.

Printre scrisorile de prezentare pe care Latimer le-a dus cu sine la Istanbul, era una adresată unei oarecare madame Chávez, care, i se spusese, locuia într-o vilă pe malul Bosforului. La trei zile după sosire, el îi scrise și primi ca răspuns o invitație să participe la o petrecere de patru zile la vilă. Cu o oarecare reținere, în final acceptă.

Pentru madame Chávez, atât drumul de la, cât și cel către Buenos Aires fuseseră pavate cu aur cu aceeași largheţe. O turcoaică foarte frumoasă, ea reușise să se căsătorească cu un bogat angrosist de carne din Argentina, ca apoi să divorțeze și, cu numai o mică parte din câștigurile sale din aceste tranzacții,

cumpărase un mic palat care adăpostise odinioară o persoană neimportantă din familia domnitoare turcă.

Clădirea se înălța, distantă și inaccesibilă, deasupra unui golf de o frumusețe rară și, cu excepția faptului că rezervele de apă proaspătă nu erau suficiente nici măcar pentru a acoperi necesitățile unei singure băi dintre cele nouă, ea era amplasată magnific. Dacă n-ar fi fost ceilalți invitați, precum și obiceiul specific turcesc al gazdei de a-și lovi servitorii peste față când nu era mulțumită de ei (ceea ce era cazul adeseori), Latimer, pentru care o asemenea demonstrație publică de nemulțumire era o noutate, s-ar fi simțit într-adevăr bine.

Ceilalți musafiri erau o pereche foarte gălăgioasă de marsiliezi, trei italieni, doi tineri ofițeri turci de marină cu „logodnicele" lor de ocazie și un amalgam de oameni de afaceri turci cu soțiile. Ei își petreceau cea mai mare parte a timpului bând din rezervele aparent inepuizabile de gin olandez ale lui madame Chávez și dansând pe muzica unui gramofon, de care avea grijă un servitor. Acesta punea continuu discuri, indiferent dacă invitații dansau în momentul respectiv sau nu. Sub pretextul șubredei sale sănătăți, încă în refacere, Latimer a găsit scuze să evite în general băutura și aproape complet dansul. Oricum, în general nu prea i se acorda atenție.

În ultima zi a șederii sale acolo, după-amiaza târziu, Latimer stătea la capătul terasei acoperite cu viță de vie, de unde gramofonul nu se mai auzea, când văzu un automobil mare, condus de șofer, îndreptându-se pe drumul lung și prăfuit, exact către vilă. Imediat ce intră duduind puternic în curtea de jos, ocupantul locului din spate deschise brusc ușa și sări afară înainte ca mașina să apuce să se oprească.

Era un bărbat cu obraji uscățivi și puternici, al cărui ten deschis contrasta plăcut cu părul grizonat, tuns scurt, după moda prusacă. Osul frontal îngust,

nasul lung, coroiat și buzele subțiri îi dădeau un aspect oarecum asemănător cu cel al unei păsări de pradă. Latimer se gândi că nu putea avea mai puțin de cincizeci de ani și îi studie talia, ascunsă de uniforma frumos croită a ofițerului, cu speranța că va descoperi vreun corset.

Observă cum ofițerul cel înalt își scoase din manșetă o batistă de mătase, cum își îndepărtă niște particule invizibile de praf de pe cizmele sale imaculate de călărie, făcute din piele veritabilă și, dându-și pe ceafă șmecherește chipiul, dispăru cu pași mari. Undeva, în vilă, se auzi un clopoțel.

Colonelul Haki, căci acesta era numele ofițerului, se bucură de aprecierea imediată a întregului grup. La vreun sfert de oră după sosirea sa, madame Chávez îl conduse pe terasă și făcu prezentările cu un aer încurcat, care avea clar scopul să aducă la cunoștința musafirilor că se simțea compromisă de apariția neașteptată a colonelului. Tot numai zâmbete și galanterie, el își pocni călcâiele, sărută mâini, făcu reverențe și sorbi din ochi pe soțiile oamenilor de afaceri. Spectacolul îl fascină atât pe Latimer, încât atunci când îi veni rândul să fie prezentat, auzul propriului său nume îl făcu să tresară. Colonelul îi scutură călduros mâna.

— Teribil de bucuros să te întâlnesc, bătrâne, spuse el.

— Domnul colonel vorbește bine englezește, explică madame Chávez în franțuzește.

— Doar câteva cuvinte, spuse colonelul Haki în aceeași limbă.

Latimer privi amabil într-o pereche de ochi cenușii-deschis.

— Bună ziua, ce mai faceți?

— Salut, cât se poate de bine, răspunse colonelul cu o curtoazie gravă și trecu mai departe ca să sărute mâna, și în același timp să cântărească, cu un ochi de expert, o tânără dolofană într-un costum de baie.

Abia seara târziu vorbi Latimer din nou cu colonelul. Acesta imprimase petrecerii o doză bună de veselie spunând glume, râzând zgomotos, făcând avansuri nerușinate, pline de umor soțiilor și ceva mai discrete femeilor nemăritate. Din când în când, ochii săi prindeau privirea lui Latimer și-i zâmbea, parcă explicându-i că nu îi face nici o plăcere ceea ce face.

„Trebuie să o fac pe nebunul în felul ăsta — este ceea ce se așteaptă de la mine", spunea zâmbetului; dar să nu vă imaginați că-mi place! Apoi, la mult timp după sfârșitul cinei, când musafirii începuseră să manifeste mai puțin interes față de dans și mai mult față de desfășurarea unei partide de poker, colonelul îl luă de braț și îl conduse pe terasă.

— Vă rog să mă scuzați, domnule Latimer, spuse el în franțuzește, dar aș dori foarte mult să discut cu dumneavoastră. Femeile astea — ptiu! Scoase o tabacheră și o vârî sub nasul lui Latimer.

— O țigară?

— Mulțumesc.

Colonelul aruncă o privire peste umăr.

— Celălalt capăt al terasei este mai retras, spuse el; și apoi continuă, în timp ce începură să meargă:

— Știți, am venit astăzi aici special ca să vă văd pe dumneavoastră. Madame mi-a spus că vă aflați aici și zău dacă am rezistat tentației de a vorbi cu scriitorul ale cărui lucrări le admir așa de mult.

Latimer murmură la adresa complimentului o apreciere evazivă. Era în dificultate, deoarece nu avea de unde să știe la ce anume se referea colonelul: la economia politică, sau la romanul polițist? Odată, îl uimise și enervase pe un respectabil bătrân universitar, care își manifestase interesul față de „ultima sa carte", întrebându-l pe bătrân dacă prefera cadavrele împușcate sau înjunghiate. Ar fi părut prea

emfatic, totuși, să întrebe despre care anume cărți era vorba.

Colonelul Haki, nu așteptă însă să fie întrebat.

— Primesc de la Paris cele mai recent publicate romane polițiste, continuă el. Nu citesc altceva decât romane polițiste. Mi-ar face plăcere să-mi vedeți colecția. Îmi plac mai ales cele englezești și americane. Cele mai bune sunt traduse și în franceză. Scriitorii francezi însă, nu-mi plac. Cultura franceză nu este încă în măsură să poată produce un roman polițist de bună calitate. Tocmai mi-am adăugat la colecție noul dumneavoastră roman „Cazmaua însângerată". E formidabil! Dar, sincer să fiu, nu prea înțeleg semnificația titlului.

Latimer petrecu câtva timp încercând să explice în franceză înțelesul expresiei englezești „a numi o sapă o cazma însângerată" și să traducă jocul de cuvinte care dăduse chiar din titlu (cititorilor cu o adecvată înclinație a minții) indiciul esențial privind identitatea criminalului.

Colonelul Haki ascultă concentrat, dădu din cap și spuse:

— Da, înțeleg, acum înțeleg clar! mai înainte ca Latimer să fi ajuns măcar la partea esențială a explicației.

— Monsieur, spuse el când Latimer renunță, disperat, mă întreb dacă mi-ați face onoarea să cinați cu mine într-o zi, săptămâna aceasta. Cred, adăugă el misterios, că v-aș putea ajuta.

Latimer nu-și dădu seama în ce fel îl putea ajuta colonelul Haki, dar spuse că ar fi bucuros să cineze cu el. S-au înțeles să se întâlnească la hotelul Pera Palace, trei zile mai târziu.

Până în seara de dinaintea întâlnirii sale, Latimer nu se mai gândi la asta. Era în holul hotelului, stând de vorbă cu directorul filialei din Istanbul a băncii

sale. Collinson, se gândi el, era un tip plăcut, dar un tovarăș plictisitor. În cea mai mare parte, conversația lui consta în bârfe despre ce făceau cei din coloniile engleze și americane din Istanbul.

— Cunoașteți familia Fitzwilliams, spunea el. Nu? Ce păcat, v-ar plăcea. Ei bine, deunăzi... Încercând să afle câte ceva despre reformele economice ale lui Kemal Ataturk, el se dovedise, însă, un dezastru.

— Apropo, spuse Latimer după ce ascultă o relatare despre aventurile unei soții de origine turcă a unui vânzător american de mașini, cunoașteți un bărbat cu numele de colonelul Haki?

— Haki? Ce v-a făcut să vă gândiți la el?

— Iau prânzul cu el mâine.

Sprâncenele lui Collinson se ridicară a uimire.

— *Într-adevăr?* Doamne Sfinte! Își scărpină bărbia. Ei bine, da, am *auzit* câte ceva despre el. Ezită. Haki este unul dintre acei oameni despre care auzi multe în locul acesta, dar nu reușești niciodată să-i dai de urmă. Unul dintre oamenii din culise, dacă mă înțelegeți. Are mai multă putere decât mulți dintre cei care ar trebui să fie la conducere în Ankara. El a fost unul din oamenii speciali ai lui Gazi din Anatolia în anul 1919, și deputat în Guvernul Provizoriu. Pe atunci am auzit povești pe seama lui. După toate probabilitățile, un diavol însetat de sânge. Ceva în legătură cu torturarea prizonierilor. Dar mai apoi, ambele tabere au făcut asta și îndrăznesc să afirm că băieții Sultanului au început-o. Am mai auzit, de asemenea, că poate să bea liniștit câteva sticle bune de whisky la o întâlnire și să rămână absolut treaz. Deși eu nu prea cred asta. Cum de-ați dat de el?

Latimer îi explică.

— Cu ce se ocupă? mai întrebă el. Eu nu mă prea pricep la uniformele astea.

Collinson dădu din umeri.

— Ei bine, am *auzit* din surse sigure că e șeful poliției secrete, dar probabil că nu e decât încă un zvon. Asta-i cel mai rău aici. Nu poți să crezi un cuvințel din ce se spune pe la club. Păi, numai ieri...

A doua zi, Latimer se duse la întâlnirea fixată la prânz cu ceva mai mult entuziasm decât înainte. Îl socotise pe colonelul Haki ca fiind o brută și informația vagă a lui Collinson avusese rolul să-i confirme oarecum această părere.

Colonelul întârzie douăzeci de minute și când sosi, își conduse, cu mii de scuze pe buze oaspetele în restaurant.

— Trebuie să bem imediat un whisky cu sifon, spuse el și comandă cu voce tare o sticlă de „Johnnie".

Aproape în tot timpul mesei vorbi despre romanele polițiste pe care le citise, reacțiile sale la acestea, părerile proprii despre personaje și preferințele lui pentru ucigașii care își impușcă victimele. În cele din urmă însă, având în față o înghețată de căpșuni și într-o parte, lângă cot, sticla goală de whisky, aplecându-se puțin înainte peste masă, zise din nou:

— Cred, d-le Latimer, că vă pot ajuta.

Pentru o clipă Latimer se gândi nebunește dacă nu cumva i se va oferi o slujbă în serviciul secret turc. Dar răspunse:

— Sunteți foarte amabil.

— A fost ambiția mea, continuă colonelul Haki, să scriu și eu un roman polițist bun. M-am gândit deseori că aș putea, dacă aș avea timpul necesar. Aici e necazul — timpul. Mi-am dat seama de asta. Dar... se opri emoționat.

Latimer așteptă. Întâlnea întotdeauna oameni care credeau că ar putea scrie romane polițiste dacă ar avea timp.

— Dar, repetă colonelul, am gata intriga; aş dori foarte mult să v-o fac cadou.

Latimer spuse că era într-adevăr foarte drăguţ din partea lui.

Colonelul îi respinse mulţumirile.

— Domnule Latimer, cărţile dvs. mi-au plăcut foarte mult. Sunt fericit că vă pot face cadou o idee pentru o nouă carte. Eu nu am timpul s-o folosesc şi, în orice caz — adăugă el mărinimos — o veţi folosi mai bine decât aş face-o eu.

Latimer mormăi incoerent.

— Cadrul romanului, continuă gazda, cu ochii săi cenuşii fixaţi în ai lui Latimer, este o casă de ţară englezească aparţinând bogatului Lord Robinson. E în curs o petrecere în timpul unui week-end tipic englezesc. În mijlocul petrecerii, Lord Robinson e descoperit în bibliotecă stând la biroul său — împuşcat în tâmplă. Marginile rănii făcute de glonţ prezintă urme de arsură. Pe birou s-a format o baltă de sânge care s-a îmbibat într-o hârtie. Hârtia este noul testament pe care lordul se pregătea să-l semneze. Vechiul testament împărţea banii în mod egal între şase persoane, rudele lui, care se află la petrecere.

Conform acestui testament, dar pe care a fost împiedicat de glonţul ucigaşului să-l semneze, el lasă totul numai uneia dintre aceste rude. De aceea — spuse el îndreptând acuzator linguriţa de îngheţată spre Latimer — una din cele cinci rude este cea vinovată. E logic, nu-i aşa?

Latimer deschise gura să spună ceva, dar apoi se răzgândi închizând-o la loc şi dând din cap afirmativ.

Colonelul Haki zâmbi triumfător.

— Asta-i şmecheria.

— Şmecheria?

— Lordul n-a fost ucis de nici unul dintre suspecţi, ci de valet, a cărui soţie fusese sedusă de lord! Ei, ce credeţi de asta?

— Foarte ingenios.

Gazda se lăsă înapoi în scaun satisfăcut și-și netezi ușor tunica.

— E numai o șmecherie, dar mă bucur că vă place. Bineînțeles însă că am întreaga intrigă plănuită în detalii. Polițistul este un comisar superior de la Scotland Yard. Seduce pe una din persoanele suspectate, o femeie drăguță, și de fapt, de dragul ei dezleagă misterul. Este artistic, nu? Dar, cum v-am spus, am pus totul pe hârtie.

— M-ar interesa foarte mult, spuse Latimer cu sinceritate, să vă citesc notițele.

— E ceea ce am sperat că o să ziceți. Sunteți presat de timp, cumva?

— Deloc.

— Atunci haideți să mergem înapoi la biroul meu și o să vă arăt ce am lucrat. Este scris în franceză.

Latimer ezită numai un moment. Oricum nu avea nimic mai bun de făcut, și ar putea fi interesant să vadă biroul colonelului Haki.

— Cu plăcere, răspunse el.

Biroul colonelului era situat la ultimul etaj al unei clădiri din Galata care ar fi putut fi odată un hotel ieftin, dar care, privit pe dinăuntru îți dădeai seama că era o clădire guvernamentală. Era o cameră spațioasă la capătul unui coridor. Când intrară, un funcționar în uniformă era aplecat peste birou. Se îndreptă urgent, își pocni călcâiele și spuse ceva în turcă. Colonelul îi răspunse și îi făcu semn din cap că e liber.

Colonelul îl invită pe Latimer să ia loc, îi dădu o țigară și începu să scotocească într-un sertar. În cele din urmă scoase afară o coală sau două de hârtie dactilografiată.

— Iată, d-le Latimer, „Indiciul testamentului însângerat", așa l-am intitulat, dar nu sunt prea convins că ăsta e cel mai bun titlu. Cred că au fost

folosite toate titlurile bune. Dar o să mă gândesc la niște alternative. Vă rog citiți-l, și să nu vă fie teamă să spuneți cinstit ce credeți despre el. Dacă sunt cumva niște amănunte care credeți că ar trebui modificate, le voi modifica.

Latimer luă colile și începu să le citească în timp ce colonelul, care stătea pe colțul biroului, își legăna un picior lung.

Latimer trecu cu privirea peste conținutul hârtiilor de două ori și apoi le lăsă jos. Îi era rușine de sine pentru că de câteva ori îi venise să râdă. Nu trebuia să vină. Acum că *venise* totuși, cel mai bun lucru pe care îl putea face era să plece cât mai repede posibil.

— Nu pot să vă sugerez nici o îmbunătățire în acest moment, spuse el rar. Firește, trebuie să ne gândim; este atât de ușor să faci greșeli în asemenea chestiuni. Sunt atâtea lucruri la care trebuie să te gândești. Chestiuni legate de procedura juridică din Marea Britanie, de exemplu...

— Da, da, firește. Colonelul Haki se dădu jos de pe birou și se așeză în scaunul său. Dar credeți că îl puteți folosi, nu?

— Vă sunt foarte îndatorat pentru generozitatea dumneavoastră, spuse Latimer evaziv.

— A fost o plăcere. Îmi veți trimite un exemplar gratuit atunci când o să apară cartea. Se întoarse în scaun și ridică receptorul. Vă voi face o copie să o luați cu dumneavoastră.

Latimer se așeză din nou pe scaun. Ei, asta era! Nu se putea ca executarea unei copii să dureze mult. Îl ascultă pe colonelulul Haki vorbind cu cineva la telefon și îl văzu încruntându-se. Colonelul puse receptorul jos și se întoarse spre el.

— Mă scuzați dacă mă voi ocupa de o mică problemă?

— Firește.

Colonelul trase spre sine un dosar voluminos și începu să se uite prin hârtiile din el. Alese apoi una și o citi. În cameră era liniște.

Latimer, prefăcându-se preocupat de țigară, se uită peste birou. Colonelul Haki întorcea încet paginile din dosar și pe figura sa era o expresie pe care Latimer nu o mai văzuse înainte la el. Era expresia profesionistului care se ocupa de treaba pe care o știa la perfecție. Se vedea pe fața sa un fel de liniște atentă care îi aminti lui Latimer de o pisică foarte bătrână și cu experiență care se uită la un șoricel foarte tânăr și neexperimentat. În acel moment își revizui ideile despre colonelul Haki. Îi păruse oarecum rău de el, așa cum îți pare rău de orice om care, fără să-și dea seama, s-a făcut de râs. Vedea acum că în nici un caz colonelul nu are nevoie de așa ceva. În timp ce degetele sale lungi, gălbenicioase, răsfoiau paginile dosarului, Latimer își aminti o propoziție de a lui Collinson: „Ceva în legătură cu torturarea prizonierilor". Știu dintr-o dată că abia acum îl vedea pe adevăratul colonel Haki pentru prima oară. Apoi colonelul își ridică privirea și ochii săi decolorați se opriră gânditori pe cravata lui Latimer.

Un moment, Latimer avu senzația neplăcută că, deși părea că se uită la cravata sa, omul care se afla de cealaltă parte a biroului se uita de fapt în mintea sa. Apoi, colonelul își ridică ochii spre ai lui și zâmbi ușor, într-un fel care îl făcu pe Latimer să se uite de parcă ar fi fost prins furând ceva.

Spuse:

— Mă întreb dacă vă interesează criminalii adevărați, d-le Latimer.

Capitolul II

DOSARUL LUI DIMITRIOS

Latimer simţi că se înroşeşte. Din profesionistul binevoitor fusese transformat deodată într-un amator ridicol. Era puţin cam deconcertant.

— Da, spuse el încet. Cred că mă interesează.

Colonelul Haki îşi ţuguie buzele.

— Ştiţi, d-le Latimer, eu cred că faţă de criminalul dintr-un roman poliţist simţi mai multă compasiune decât faţă de criminalul din realitate. În romanul poliţist există un cadavru, nişte suspecţi, un detectiv şi spânzurătoarea. Asta înseamnă artă. Adevăratul criminal însă, nu are nimic artistic în el. Îţi spun chestia asta, fără nici un fel de dubiu, eu care sunt un fel de poliţist. Lovi cu palma dosarul de pe biroul său.

— Iată aici e un criminal adevărat. Ştiu de existenţa lui de aproape 20 de ani. Ăsta e dosarul lui. Ştiu de o crimă pe care se poate să o fi comis. Fără îndoială că sunt însă multe altele de care noi, în orice caz, nu ştim nimic. Individul e tipic. Genul josnic, comun, laş, un gunoi. Au mai fost şi două asasinate.

— Asasinat! Asta arată ceva curaj, nu-i aşa?

Colonelul râse într-un mod neplăcut.

— Dragul meu, Dimitrios n-ar avea nimic de-a face cu împuşcătura propriu-zisă. Nu! Oamenii de

genul lui nu-și riscă niciodată pielea în felul ăsta. Ei sunt la marginea complotului. Ei sunt profesioniști, *les entrepreneurs*, legăturile dintre oamenii de afaceri, politicienii care vor rezultatul, dar cărora le e frică de mijloace, și fanaticii, idealiștii care sunt gata să moară pentru convingerile lor. Ceea ce e important de știut în legătură cu asasinatul sau tentativa de asasinat nu este cine a tras, ci cine a plătit ca să se tragă. Și numai șobolani ca Dimitrios pot cel mai bine să-ți spună asta. Ei sunt întotdeauna gata să ciripească să-și scape pielea de neplăcerile unei celule de pușcărie. Dimitrios ar fi fost la fel ca oricare altul. Curaj! El râse din nou.

— Dimitrios era totuși puțin mai deștept decât unii. Ți-o spun eu. Din câte știu, nici un guvern nu l-a prins vreodată și nu există nici o fotografie în dosarul său. Dar îl știam noi prea bine, și tot așa îl știau și Sofia și Belgradul și Parisul și Atena! Călătorea mult acest Dimitrios!

— O spuneți de parcă ar fi mort.

— Păi da, e mort. Colonelul Haki își lăsă în jos colțurile gurii, într-un gest disprețuitor.

— Un pescar i-a scos corpul noaptea trecută din Bosfor. Se crede că a fost înjunghiat și aruncat peste bordul unei nave. Plutea, ca un gunoi ce este.

— Cel puțin, spuse Latimer, a murit prin violență. Așa, pare că s-a făcut dreptate.

— Ah! Colonelul se aplecă înainte. Vorbește scriitorul din el. Totul trebuie să fie ordonat, artistic, ca într-un roman polițist. Foarte bine! Trase dosarul spre sine și-l deschise. Numai ascultă asta, d-le Latimer. Și apoi îmi spui dumneata dacă e artistic.

Începu să citească.

— Dimitrios Makropoulos. Se opri și-și ridică privirea. Nu am reușit niciodată să aflu dacă acesta era numele familiei care l-a adoptat sau era un nume fals. Era cunoscut de obicei ca Dimitrios. Se întoarse

la dosar. „Dimitrios Makropoulos. Născut în 1889 la Larissa, Grecia. Găsit abandonat. Părinţi necunoscuţi. Mama presupusă de origine românească. Înregistrat cetăţean grec şi adoptat de familie grecească. Cazier judiciar la autorităţile greceşti. Amănunte imposibil de obţinut." Se uită la Latimer.

— Aceasta se întâmpla înainte să înceapă să ne intereseze. Am auzit prima oară de el la Izmir în 1922, la câteva zile după ce trupele noastre au ocupat oraşul. Un evreu convertit la islamism, pe nume Sholem, a fost găsit cu gâtul tăiat în camera sa. Era cămătar şi-şi ţinea banii sub scândurile duşumelei. Acestea erau smulse şi banii dispăruseră. Pe vremea aceea, în Izmir era multă violenţă şi prea puţină atenţie s-a acordat faptului de către autorităţile militare. Fapta putea foarte bine să fi fost comisă de un soldat de-al nostru. Mai apoi, un alt evreu, o rudă de-a lui Sholem, a atras atenţia militarilor asupra unui negru pe nume Dhris Mohammed, care-şi cheltuia banii prin cafenele lăudându-se că un evreu îi împrumutase bani fără dobândă. S-au făcut cercetări şi Dhris a fost arestat. Răspunsurile lui în faţa Curţii Marţiale au fost nesatisfăcătoare, aşa că l-au condamnat la moarte. După asta a mărturisit. Lucra ca ambalator de smochine şi a povestit cum unul dintre tovarăşii săi, pe care el îl numea Dimitrios, îi spusese de averea lui Sholem ascunsă sub podeaua camerei. Plănuiseră jaful împreună intrând în camera lui Sholem noaptea. Dimitrios fusese însă, spunea el, cel care-l omorâse pe evreu. El bănuie acum că, Dimitrios fiind înregistrat cetăţean grec, scăpase şi-şi cumpărase un loc pe vreunul din vasele de refugiaţi care aşteptau în locuri secrete de-a lungul coastei.

Colonelul ridică din umeri.

— Bineînţeles că autorităţile nu i-au crezut povestea. Noi eram în război cu Grecia, şi istoria era exact de genul pe care un tip vinovat ar inventa-o ca

să-și scape pielea. Au descoperit că a existat un ambalator de smochine pe nume Dimitrios, pe care colegii de muncă nu-l înghițeau și care dispăruse. Zâmbi. Destul de mulți greci cu numele Dimitrios au dispărut la vremea respectivă, le puteai vedea cadavrele pe străzi sau plutind în port. Povestea acestui negru era imposibil de dovedit. A fost spânzurat.

Făcu o pauză. În timpul dizertației nu consultase nici măcar o dată dosarul.

— Aveți o memorie foarte bună pentru fapte, comentă Latimer.

Colonelul zâmbi din nou.

— Eram Președintele Curții Marțiale. Așa am reușit să-i dau de urmă mai apoi. Un an mai târziu am fost transferat la poliția secretă. În 1924 s-a descoperit un complot de asasinare a lui Gazi. Era anul în care el abolise Califatul și complotul era, după toate aparențele, opera unui grup de fanatici religioși. De fapt, în spatele afacerii acționau agenții unor tipi aflați în grațiile unui guvern vecin și prieten. Aveau motive bine întemeiate ca să dorească să-l elimine pe Gazi. Complotul a fost descoperit. Amănuntele nu sunt importante. Dar unul din oamenii care a scăpat a fost un tip cu numele de Dimitrios. Colonelul împinse țigările spre Latimer.

— Vă rog, serviți.

Latimer refuză, dând din cap.

— Era același Dimitrios?

— Da, era. Iar acum spuneți-mi cinstit, d-le Latimer, chiar găsiți ceva artistic în toată afacerea? Ați putea oare să faceți un roman polițist bun din așa ceva? Există cât de cât ceva care să prezinte minimum de interes pentru un scriitor?

— Munca poliției mă interesează foarte mult, normal. Dar ce s-a întâmplat cu Dimitrios? Cum s-a sfârșit povestea?

Colonelul Haki pocni din degete.

— Hm! Mă așteptam să întrebați asta. Știam că veți pune această întrebare. Răspunsul meu însă este: *nu* s-a sfârșit!

— Păi atunci ce s-a întâmplat?

— Vă voi spune. Prima problemă a fost identificarea lui Dimitrios din Izmir cu Dimitrios din Adrianopole. În consecință am dezgropat afacerea cu Sholem, am emis un mandat de arestare pentru un ambalator de smochine grec cu numele Dimitrios sub acuzația de crimă, și cu acest pretext, am cerut ajutor autorităților polițienești străine. Nu am aflat prea mult, dar ceea ce am aflat era suficient. Dimitrios fusese implicat în tentativa de asasinare a lui Stambuliski din Bulgaria, care a precedat puciul ofițerilor macedoneni din 1923. Poliția din Sofia nu știa prea multe, decât că era cunoscut acolo ca fiind un grec din Izmir. O femeie cu care colaborase în Sofia a fost interogată, declarând că primise o scrisoare de la el cu puțin timp înainte. Nu-și dăduse nici o adresă, dar cum ea avea motive foarte serioase ca să dorească să dea de el, se uitase la ștampilă. Era din Adrianopole. Poliția din Sofia a obținut o descriere sumară, care concorda cu cea dată de negrul din Izmir. Poliția din Grecia a declarat că el avusese cazier judiciar înainte de 1922 și a furnizat acele detalii privind originea sa. Probabil că mandatul încă mai e valabil, dar noi nu l-am găsit pe Dimitrios cu el.

Abia peste vreo doi ani am auzit din nou de el. Primisem o cerere de a furniza niște informații despre un cetățean turc pe numele Dimitrios Talat de la Guvernul Iugoslav. Ei spuneau că era căutat pentru jaf, dar un agent de-al nostru din Belgrad ne-a raportat că jaful era, de fapt, furtul unor documente navale secrete și că acuzația pe care iugoslavii sperau să i-o pună în cârcă era spionaj pentru Franța.

Am bănuit din prenume și descrierea dată de poliția din Belgrad că Talat era probabil Dimitrios din Izmir. Cam în același timp consulul nostru din Elveția a reînnoit pașaportul, emis se pare la Ankara, al unui tip pe nume Talat. E un nume turcesc destul de întâlnit, dar când s-a trecut la înregistrarea reînnoirii pașaportului s-a descoperit că nu se emisese niciodată un pașaport cu seria respectivă. Pașaportul fusese deci falsificat.

Colonelul își îndepărtă mâinile.

— Vedeți, d-le Latimer? Iată povestea dvs. Incompletă. Deloc artistică. Fără identificare, fără suspecți, fără motive ascunse, pur și simplu, sordidă.

— Și totuși interesantă, obiectă Latimer. Ce s-a mai întâmplat cu afacerea Talat?

— Tot vreți sfârșitul poveștii dvs., d-le Latimer? Bine. Nu s-a întâmplat nimic cu Talat. Este doar un nume. Nu l-am mai auzit niciodată. Dacă a folosit pașaportul, nu știu. Nu contează. Îl avem pe Dimitrios. Un cadavru, e adevărat, dar îl avem. Probabil că nu vom ști niciodată cine l-a omorât. Poliția obișnuită va face fără îndoială cercetări și ne vor raporta că nu mai au nici o speranță să-l descopere pe ucigaș. Acest dosar va ajunge la arhive. E doar unul din multele cazuri similare.

— Spuneați ceva despre droguri.

Colonelul Haki începu să arate plictisit.

— A, da. Cred că odată, Dimitrios a câștigat o groază de bani. O altă poveste fără sfârșit. Cam la trei ani după afacerea Belgrad am auzit din nou de el. Nu avea nimic de-a face cu noi, dar informația existentă a fost adăugată la dosar așa, ca o treabă de rutină. Consultă dosarul.

„În 1929, Comitetul Consultativ al Ligii Națiunilor pentru probleme de trafic ilicit de droguri a primit un raport din partea Guvernului Francez asupra capturării unei cantități mari de heroină la frontiera

elvețiană. Era ascunsă într-o saltea a unui vagon de dormit ce venea dinspre Sofia. S-a descoperit că unul dintre însoţitorii de vagon era răspunzător de contrabandă, dar tot ce a putut spune sau ce a vrut să spună poliţiei era că drogul urma să fie luat în primire la Paris de un tip care lucra la capul de linie. Nu știa numele omului și nu vorbise niciodată cu el, dar l-a descris. Și omul în chestiune a fost mai târziu arestat. Interogat, a recunoscut învinuirea, dar susţinea că nu știa nimic în legătură cu destinaţia drogului.

Primise câte un transport pe lună, care era ridicat apoi de un al treilea om. Poliţia a întins o capcană acestui al treilea tip și l-a prins, doar să descopere că exista și un al patrulea intermediar. Au arestat în total șase oameni având legătură cu afacerea și au obţinut un singur indiciu important, și anume că omul în fruntea acestei reţele de traficanţi era cunoscut sub numele de Dimitrios. Prin intermediul comitetului, Guvernul Bulgar a dezvăluit apoi că descoperiseră un laborator clandestin de heroină la Radomir și capturaseră 230 kilograme de heroină gata de livrare. Numele destinatarului era Dimitrios. În timpul anului următor, francezii au reușit să mai descopere unul sau două transporturi de heroină destinate lui Dimitrios. Dar nu prea s-au apropiat de Dimitrios însuși. Erau niște probleme. Se părea că marfa nu venea niciodată în același mod de două ori și pe la sfârșitul acelui an, 1930, tot ceea ce au putut să producă în materie de arestări erau niște contrabandiști și niște traficanţi mărunţi. Judecând după cantităţile de heroină găsite, probabil că Dimitrios câștiga sume imense de bani. Apoi, deodată, cam la vreun an după asta, Dimitrios a ieșit din afacerea cu droguri. Primele informaţii pe care poliţia le avea despre asta proveneau dintr-o scrisoare anonimă care dădea numele principalilor

membri ai bandei, poveștile vieţilor lor și amănunte despre cum s-ar fi putut obţine dovezi împotriva fiecăruia. La vremea aceea, poliţia franceză avea o teorie. Spuneau că însuși Dimitrios devenise dependent de heroină. Dacă o fi adevărat sau nu, nu știu, dar cert este că prin decembrie, banda a fost ridicată în întregime.

Unul dintre ei, o femeie, era deja căutată pentru fraudă. Câțiva dintre ei au amenințat că-l vor omorî pe Dimitrios atunci când vor ieși din pușcărie, dar tot ce majoritatea dintre ei au fost în stare să spună poliţiei despre el era faptul că numele de familie era Makropoulos și că avea un apartament în arondismentul 17. Nu au găsit niciodată apartamentul și nu l-au găsit nici pe Dimitrios.

Funcţionarul intrase și stătea lângă birou.

— Ah, spuse colonelul, iată copia dv.

Latimer o luă și-i mulţumi cam absent.

— Și atunci a fost ultima dată când aţi mai auzit de Dimitrios? adăugă el.

— Ah, nu. Ultima oară când am auzit despre el a fost cam un an mai târziu. O tentativă croată de asasinare a unui politician iugoslav în Zagreb. Mărturisind la poliţie, autorul atentatului a spus că niște prieteni îi făcuseră rost de pistolul pe care-l folosise de la un tip pe nume Dimitrios din Roma. Dacă era Dimitrios al nostru din Izmir, probabil că se reîntorsese la vechea îndeletnicire. Tipul murdar. Mai sunt câţiva la fel ca el care ar trebui să plutească în Bosfor.

— Spuneţi că n-aţi avut niciodată o poză de-a lui. Cum aţi reușit să-l identificaţi?

— A existat o *carte d'identité* emisă de francezi, cusută pe dinăuntrul căptușelii hainei. A fost emisă cam acum un an la Lion lui Dimitrios Makropoulos. Era un document emis pentru cei care se aflau în vizită în Franţa și el este descris ca neavând o

ocupaţie. Asta putea să nu însemne nimic. Mai era, desigur, şi o poză pe ea. Am dat-o francezilor care au spus că era nefalsificată. Împinse dosarul alături şi se ridică.

— Mâine e o anchetă. Trebuie să mă duc să arunc o privire la cadavru în morga poliţiei. Asta e o chestie cu care dumneavoastră nu aveţi de-a face în cărţi, d-le Latimer — o listă întreagă de regulamente. Un om este găsit plutind în Bosfor. Treaba poliţiei, clar. Dar pentru că, din întâmplare, omul se află în dosarele mele, trebuie ca şi organizaţia mea să se ocupe de treaba aceasta. Am maşina afară care aşteaptă. Pot să vă las undeva?

— Dacă hotelul meu nu vă abate prea mult din drum, aş dori să fiu dus acolo.

— Desigur. Aţi pus bine intriga noii dumneavoastre cărţi? Bine. Atunci, suntem gata.

În maşină, colonelul dizertă pe tema meritelor schiţei romanului lui *„Indiciul testamentului însângerat"*. Latimer promise să ţină legătura cu el şi să-l ţină la curent cu evoluţia cărţii. Maşina trase în faţa hotelului. Îşi luaseră rămas-bun şi Latimer se pregătea să iasă din maşină, când a ezitat, şi se lăsă înapoi în locul său.

— Ascultaţi, d-le colonel, aş dori să cer ceva care s-ar putea să vi se pară cam ciudat.

Colonelul făcu un gest larg.

— Orice.

— Mi-a venit ideea să văd corpul tipului ăsta, Dimitrios, şi mă întrebam dacă v-ar fi imposibil să mă luaţi cu dumneavoastră.

Colonelul se încruntă, dar apoi dădu din umeri.

— Dacă doriţi să veniţi, n-am nimic împotrivă. Dar nu înţeleg.

— Nu am văzut niciodată un mort şi nici o morgă, minţi Latimer cu repeziciune. Mă gândesc că orice scriitor de romane poliţiste ar trebui să vadă asemenea lucruri.

Fața colonelului se lumină.

— Dragul meu, bineînțeles că ar trebui. Nu se poate scrie despre ceva ce nici n-ai văzut vreodată. Îi făcu semn șoferului să pornească. Poate, adăugă el după ce porniră din nou, ne gândim să băgăm în cartea dumneavoastră nouă, o scenă dintr-o morgă. Mă voi gândi la asta.

Morga era o clădire mică acoperită cu tablă ondulată de fier, aflată în împrejurimile unei secții de poliție aproape de moscheea lui Nouri Osmanieh. Un funcționar al poliției, cules *en route* de colonel, i-a condus dincolo de curtea care o separa de clădirea principală. Căldura după-amiezii făcea ca aerul de deasupra betonului să freamăte și Latimer începu să regrete că venise. Nu era o vreme potrivită pentru a vizita o morgă cu acoperiș din tablă.

Funcționarul descuie ușa și o împinse. Ca dintr-un cuptor, un suflu de aer fierbinte, încărcat cu miros de acid fenic ieși afară, întâmpinându-i. Latimer își scoase pălăria și-l urmă pe colonel înăuntru.

Nu erau ferestre și lumina venea de la o singură lampă electrică de mare putere, dispusă într-un reflector smălțuit. De fiecare parte a coridorului care traversa prin centru erau patru mese înalte, din lemn. Toate, cu excepția a trei, erau goale. Cele trei erau acoperite cu prelate rigide și grele care se ridicau ușor deasupra nivelului celorlalte mese. Căldura era copleșitoare și Latimer simți cum transpirația începe să-i pătrundă în cămașă și să se prelingă în jos pe picioare.

— E foarte cald, spuse.

Colonelul dădu din umeri și făcu semn din cap spre mese.

— Ei nu se plâng.

Funcționarul se duse la cea mai apropiată dintre cele trei mese, se aplecă deasupra ei și trase prelata. Colonelul se apropie și se uită în jos. Latimer se sili să-l urmeze.

Cadavrul care zăcea pe masă era acela al unui om scund, lat în umeri, de vreo cincizeci de ani. De unde stătea el, lângă piciorul mesei, Latimer nu putea să vadă decât puţin faţa, numai o porţiune de carne de culoare gălbuie, şi o fâşie de păr ciufulit, încărunţit. Cadavrul era înfăşurat într-o folie impermeabilă. La picioare era un teanc ordonat de îmbrăcăminte mototolită: nişte lenjerie, o cămaşă, şosete, o cravată înflorată şi un costum din serj albastru murdărit de apa mării astfel încât acum era aproape gri. Alături de teanc era o pereche de pantofi înguşti, cu vârful ascuţit, ale căror tălpi se deformaseră când s-au uscat.

Latimer se apropie cu un pas ca să vadă faţa. Nu se deranjase nimeni să închidă ochii şi albul lor se holba în sus spre lumină. Falca de jos căzuse puţin. Nu prea era faţa pe care şi-o imaginase Latimer; mai degrabă rotundă şi cu buze groase în loc de subţiri, o faţă care ar tremura şi s-ar chinui sub stresul emoţiei. Obrajii erau slabi şi adânc brăzdaţi. Dar era prea târziu acum să-ţi formezi o opinie despre mintea care fusese odată în spatele feţei. Mintea se dusese.

Funcţionarul vorbise cu colonelul. Acum se opri.

— După opinia doctorului, moartea a fost cauzată de o rană de cuţit în stomac, traduse colonelul. Era deja mort când a ajuns în apă.

— De unde erau hainele?

— Toate din Lion, cu excepţia costumului care este grecesc. Marfă ieftină.

Reînnodă discuţia cu funcţionarul.

Latimer se uită lung la cadavru. Deci ăsta era Dimitrios. Acesta era omul care, poate, spintecase gâtul lui Sholem, un evreu convertit la mahomedanism. Acesta era omul care încurajase asasinate, care spionase pentru Franţa. Acesta era omul care făcuse trafic cu droguri, dăduse un pistol

unui terorist croat și care, la sfârșit, murise chiar el prin violență. Cadavrul ăsta gălbejit reprezenta sfârşitul unei odisee. Dimitrios se întorsese în cele din urmă în țara de unde plecase cu atât de mulți ani înainte.

Atât de mulți ani! Europa în chinuri, văzuse prin durerea sa, pentru o clipă, o nouă glorie și apoi se prăbușise ca să se tăvălească din nou în agoniile războiului și fricii. Guverne se ridicaseră și căzuseră, bărbați și femei munciseră, muriseră de foame, ținuseră discursuri, luptaseră, fuseseră torturați, muriseră. Speranța venise și plecase ca un fugar la sânul parfumat al iluziei. Oamenii învățaseră să adulmece fanteziile amețitoare ale sufletului și așteptau, în timp ce strungurile produceau puștile pentru a-i distruge. Și în toți acești ani, Dimitrios trăise și se împăcase cu noii săi dumnezei. Fusese un om periculos. Acum, în singurătatea morții, lângă grămada jalnică de haine care reprezenta averea lui, era demn de milă.

Latimer privi la cei doi oameni care discutau completarea unui formular imprimat pe care funcționarul îl adusese. Se îndreptară către haine și începură să le inventarieze.

Și totuși, într-o vreme Dimitrios făcuse bani, mulți bani. Ce se întâmplase cu ei? Îi cheltuise oare, ori îi pierduse? Ușor îi obții, ușor se duc, spuneau ei. Dar fusese oare Dimitrios genul de om care dădea drumul banului așa de ușor, indiferent de cum îl obținuse? Știau așa de puține despre el! Câteva lucruri ciudate despre câteva incidente ciudate din viața lui, asta era tot ce ajunsese la dosar! Nu mai mult. Și pentru fiecare dintre crimele înregistrate în dosar trebuie să fi fost altele, poate chiar mai serioase. Ce se întâmplase în perioadele acelea de doi și trei ani peste care dosarul trecea așa de indiferent? Și ce se întâmplase de când fusese la Lion acum un an? Pe

ce rută călătorise el ca să respecte întâlnirea cu Nemesis?

Nu erau întrebări pe care colonelul Haki s-ar fi deranjat să şi le pună, cu atât mai puţin la care să răspundă. El era profesionistul preocupat numai de chestiunea lipsită de fantezie cum să se descotorosească de un cadavru în descompunere. Dar trebuie să existe oameni care îl cunoşteau sau care auziseră de Dimitrios, prietenii (dacă avusese vreunul), şi duşmanii săi, oameni din Smirna, oameni din Sofia, din Belgrad, Adrianopole, Paris, Lion, oameni răspândiţi pe tot cuprinsul Europei, care *puteau* să răspundă la aceste întrebări. Dacă ai fi putut găsi aceşti oameni şi obţine răspunsuri de la ei, ai fi avut materialul documentar pentru ceea ce, cu siguranţă, ar fi cea mai stranie dintre biografii.

Inima lui Latimer se opri o clipă. Bineînţeles că ar fi fost un lucru absurd să încerci. Nemaiîntâlnit de prostesc. Dacă cineva ar fi făcut-o, atunci acel cineva ar fi început, să spunem, cu Smirna şi apoi de acolo, ar fi încercat să-şi urmărească omul pas cu pas, folosind dosarul ca un ghid aproximativ. Ar fi realmente o experienţă în materie de identificare. Probabil că ar eşua în a descoperi ceva nou; dar ar fi câştigat informaţii valoroase chiar şi din eşec. Toate anchetele de rutină peste care se trece aşa de uşor în romane, trebuie să ţi le faci singur. Nici un om în toate minţile nu s-ar gândi să înceapă o asemenea căutare de potcoave de cai morţi — ferească Dumnezeu! Dar era distractiv să cochetezi cu ideea şi dacă ar fi un pic plictisit de Istanbul...

Se uită în sus şi prinse privirea colonelului.

Colonelul se strâmbă apropo de căldura de acolo. Îşi terminase treaba cu funcţionarul.

— Aţi văzut tot ceea ce doreaţi să vedeţi?

Latimer dădu din cap că da.

Colonelul Haki se întoarse şi privi cadavrul ca şi cum ar fi fost propria sa creaţie de care se despărţea.

Pentru o clipă sau două rămase nemișcat. Apoi întinse brațul drept și, apucând părul mortului, îi ridică astfel capul încât ochii fără privire se holbau în ai săi.

— Pocit drac, nu-i așa? spuse. Viața e foarte ciudată. Am aflat de el cu aproape douăzeci de ani în urmă și acum e prima oară când îl văd în carne și oase. Ochii ăștia au văzut niște lucruri care mie mi-ar face plăcere să le văd. E păcat că gura nu va mai putea niciodată vorbi despre ele.

Dădu drumul capului, care căzu cu o bufnitură pe masă. Își scoase apoi batista de mătase și-și șterse degetele cu grijă.

— Cu cât e mai repede în sicriu, cu atât mai bine, adăugă el în timp ce părăseau încăperea.

Capitolul III

1922

În primele ore ale unei dimineți de august a anului 1922, Armata Națională Turcă, aflată sub comanda lui Mustafa Kamal Pasha, atacase centrul armatei grecești de la Drumul Punar pe platoul aflat la 200 mile vest de Smirna. În dimineața următoare, armata greacă se destrămase și se afla în retragere precipitată spre Smirna și mare. În zilele următoare, retragerea devine o debandadă. Fără să poată distruge armata turcă, grecii începură cu o sălbăticie nebună să distrugă populația turcă din drumul lor. De la Alashehr la Smirna au dat foc și au măcelărit. N-a mai rămas nici un sat. Printre ruinele fumegânde, urmăritorii turci au găsit cadavrele sătenilor. Ajutați de câțiva țărani din Anatolia, pe jumătate nebuni, ei s-au răzbunat pe grecii pe care au reușit să-i captureze. La cadavrele femeilor și copiilor turci, s-au adăugat leșurile mutilate ale soldaților greci rămași în urmă. Dar armata greacă principală scăpase pe mare. Turcii au mers mai departe, setea lor de sânge necredincios fiind încă nesatisfăcută. Pe 9 septembrie, au ocupat Smirna.

Timp de două săptămâni, refugiații greci din apropiere s-au scurs în oraș mărind populațiile grecești și armenești deja numeroase. Se gândiseră

că armata greacă se va întoarce și va apăra Smirna. Dar armata greacă se dusese. Acum erau prinși în capcană. Holocaustul începu.

Registrul Ligii de Apărare Armeană din Asia fusese capturat de trupele ocupante, și, în noaptea de 10, un grup de trupe regulate a pătruns în cartierul armenesc ca să găsească și să-i omoare pe toți cei cărora le apăruseră numele în registru. Armenii au rezistat și atunci turcii au fost cuprinși de o furie ucigașă. Masacrul care a urmat a fost ca un semnal. Încurajate de ofițerii lor, trupele turcești au atacat în ziua următoare cartierele neturcești ale orașului și au început să omoare sistematic. Scoși din casele lor și din locurile unde se ascunseseră, bărbați, femei și copii au fost măcelăriți pe străzile care curând erau pline cu cadavre mutilate. Pereții din lemn ai bisericilor, umplute până la refuz cu refugiați, erau stropiți cu benzină și li se dădea foc. Cei care nu ardeau de vii erau trecuți prin baionetă în timp ce încercau să scape. În multe locuri, caselor prăduite li se dădea foc și acum flăcările începuseră să se împrăștie.

S-a încercat la început să se izoleze focul. Apoi vântul s-a schimbat, îndepărtând focul de cartierul turcesc, și trupele au pornit incendii și în alte locuri. Curând, întreg orașul, cu excepția cartierului turcesc și a câtorva case de lângă gara Kassamba, ardea violent. Masacrul a continuat cu aceeași cruzime. Un cordon de trupe a fost adus în jurul orașului ca să-i oblige pe refugiați să rămână în zona de flăcări. Valurile de oameni cuprinși de panică erau împușcate fără milă sau mânate înapoi în infern. Străzile înguste și devastate deveniseră atât de pline de leșuri încât, chiar dacă așa-zisele echipe de salvare ar fi fost în stare să suporte duhoarea îngrozitoare care emana, nu ar fi putut trece din cauza lor. Smirna se transformase dintr-un oraș într-un cavou. Mulți

refugiaţi încercaseră să ajungă la vasele din portul interior. Împuşcaţi, înecaţi, sfârtecaţi de elicele vaporului, cadavrele lor pluteau hidos în apa colorată cu sânge. Şi totuşi, cheiurile erau încă populate, cu cei care încercau înnebuniţi să scape din clădirile în flăcări care se ridicau la câteva zeci de metri în spatele lor.

S-a spus că urletele acestor oameni s-au auzit la o milă depărtare pe mare. *Giaur Izmir* — Smirna, oraşul necredincios — ispăşise pentru păcatele sale.

La revărsatul zorilor zilei de 15 septembrie, peste 120 000 de persoane pieriseră; dar undeva, în groaza aceea, fusese şi Dimitrios, viu.

În timp ce, 16 ani mai târziu, trenul său intra în Smirna, Latmier ajunse la concluzia că se comporta ca un prost. Nu era o concluzie la care să fi ajuns în grabă, sau fără să cântărească cu grijă toate faptele existente. Era o concluzie care îi displăcea extrem de mult. În afară de aceasta, existau două lucruri importante, care erau inevitabile. În primul rând, ar fi putut să-i ceară colonelului Haki ajutor ca să capete acces la dosarele Curţii Marţiale şi la mărturisirea lui Dhris Mohammed, dar nu putuse să se gândească la nici o explicaţie plauzibilă. În al doilea rând, ştia atât de puţină turcă încât, chiar presupunând că putea obţine acces la dosare şi fără ajutorul colonelului Haki, nu va fi în stare să le citească. Era îndeajuns de rău că pornise la vânătoarea asta fantastică, şi un pic înjositoare, de cai verzi pe pereţi. Dar să fi pornit, ca să zicem aşa, fără puşcă şi muniţii cu care să-i vânezi, era o tâmpenie crasă.

Să nu fi fost instalat în decursul unei ore de la sosire într-un hotel excelent, să nu fi avut camera sa, un pat confortabil şi o panoramă peste golf către dealurile verzi, scăldate de razele soarelui, care se întindeau dincolo de el, şi mai presus de toate, să nu i se fi oferit un Martini sec de către proprietarul

francez care-l salutase, ar fi abandonat experienţa sa de descoperire şi s-ar fi întors imediat la Istanbul. Aşa... cu Dimitrios sau fără Dimitrios, putea foarte bine să vadă câte ceva din Smirna, acum că se găsea aici. Îşi despachetă parţial valizele.

În cea de-a doua dimineaţă a sa la Smirna, se duse la proprietarul hotelului său şi ceru să fie pus în legătură cu un interpret bun.

Fedor Muishkin era un rus plin de sine, de vreo 60 de ani, cu buza de jos groasă, care atârna şi-i tremura în timp ce vorbea. Avea un birou pe malul apei şi îşi câştiga existenţa traducând documente de afaceri şi făcând translaţie pentru proprietarii şi contabilii cargourilor străine care foloseau portul. Fusese un menşevic şi fugise din Odessa în 1919; dar, deşi acum declara, după cum spusese cu maliţiozitate proprietarul hotelului, că îi simpatizează pe sovietici, preferase să nu se mai întoarcă în Rusia. Un escroc, aveţi grijă; dar în acelaşi timp un interpret bun. Dacă doriţi un interpret, Muishkin este omul.

De altfel, chiar Muishkin spuse că el era omul. Avea o voce cu o tonalitate înaltă, răguşită şi se scărpina mult. Engleza lui era corectă, dar presărată cu expresii de jargon care nu prea se potriveau niciodată în context. Spuse:

— Dacă pot să fac ceva pentru dvs., spuneţi-mi, sunt ieftin ca braga.

— Doresc să găsesc un dosar al unui grec care a plecat de aici în septembrie 1922.

Sprâncenele celuilalt se arcuiră.

— 1922 spuneţi? Un grec care a plecat de aici? Chicoti înfundat. O bună parte din ei au plecat atunci de-aici. Scuipă pe arătător şi-l trecu peste gât.

— Uite aşa! A fost al naibii de îngrozitor. Ce le-au făcut turcii ăia, grecilor! Sângeros!

— Omul a scăpat pe un vas de refugiaţi. Numele lui era Dimitrios. Era bănuit că colaborase cu un

negru pe nume Dhris Mohammed să asasineze un cămătar cu numele de Sholem. Negrul a fost judecat de o curte militară și spânzurat. Dimitrios a scăpat. Vreau să cercetez, dacă pot, dosarul cu mărturiile la tribunal, mărturisirea negrului cu privire la Dimitrios.

Muishkin se holbă.

— Dimitrios?

— Da.

— 1922?

— Da. Lui Latimer îi sări inima. De ce? Îl cunoașteți cumva?

Rusul păru că era cât pe-aci să spună ceva dar apoi se răzgândi. Dădu din cap.

— Nu. Mă gândeam numai că e un nume destul de întâlnit. Aveți permisiunea să cercetați arhivele poliției?

— Nu. Speram că dvs. ați putea să mă sfătuiți care e cel mai bun lucru de făcut ca să obțin aprobarea. Muishkin își ciupi buza de jos gânditor.

— Poate dacă îl abordați pe vice-consulul britanic și cereți să vă garanteze permisiunea? Se opri deodată. Scuzați-mă, spuse, dar de ce doriți aceste dosare? Întreb, nu pentru că nu-mi văd naibii de treaba mea, dar întrebarea asta poate fi pusă de poliție. Pe de altă parte, continuă el rar, dacă ar fi o treabă *legală* și fără probleme, am un prieten cu influență, care ar putea aranja chestia relativ ieftin.

Latimer simți cum se înroșește și spuse cât putu el de normal:

— Din întâmplare, chiar *este* o treabă legală. Firește că m-aș putea duce la consul, dar dacă aveți amabilitatea să-mi aranjați această afacere, m-ați scăpa de bătaie de cap.

— Cu plăcere. Voi vorbi cu prietenul meu chiar azi. Înțelegeți, poliția este îngrozitoare și, chiar dacă mă duc eu la ei, va costa o groază. Îmi place să-mi protejez clienții.

— E foarte drăguț din partea dvs., mulțumesc.

— N-aveți pentru ce. O privire absentă îi apăru în ochi. Știți, mie-mi place de voi, englezii. Vă pricepeți la afaceri. Nu vă tocmiți ca nenorociții ăștia de greci. Când omul spune bani gheață... plătiți bani gheață. Depunere în bancă? Nici o problemă. Englezii joacă cinstit. Există o încredere între toate părțile. În condițiile astea, omul poate lucra perfect, se simte...

— Cât? întrerupse Latimer.

— 500 de piaștri? întrebase ezitând. Ochii îi erau triști. Iată artistul care nu avea pic de încredere în sine, un ageamiu în ale afacerilor, fericit numai cu munca sa.

Latimer se gândi o clipă. 500 de piaștri erau mai puțin de o liră. Destul de ieftin și apoi zări o licărire de speranță în ochii aceia triști.

— 250, spuse hotărât.

Muishkin își ridică mâinile a aprobare. Trebuia și el să trăiască. Și mai era și prietenul. Cu multă influență.

Curând după aceea, după ce plătise un aconto de peste 150 de piaștri în contul prețului final, stabilit de comun acord la 300 (care includeau 50 de piaștri pentru prietenul cu influență), Latimer plecă. Se întoarse mergând de-a lungul cheiului, satisfăcut de ceea ce făcuse în dimineața aceea. E adevărat că ar fi preferat să cerceteze dosarele el singur și nu să urmărească traducerea. S-ar fi simțit mai mult ca un detectiv și mai puțin ca un turist curios, dar asta era. Bineînțeles că era posibil ca Muishkin să bage în buzunar cei 150 de piaștri; dar totuși simțea că nu va fi așa. Era sensibil la impresii și rusul îl impresionase ca fiind, dacă nu cumva numai la suprafață, efectiv cinstit. Și, oricum, nu se punea problema să fie păcălit cu documente făcute pe loc. Colonelul Haki îi povestise destule despre judecarea lui Dhris Mohammed la Curtea Marțială ca să-i permită să

depisteze orice înşelătorie. Singurul lucru care putea să scârţâie era ca prietenul să nu merite cei 50 de piaştri ai săi. În ziua următoare, cu foarte puţin timp înainte de ora cinci, când Latimer sorbea un aperitiv, sosi, transpirând din plin, Muishkin. Acesta venea spre el fluturându-şi mâinile, rotind ochii cu disperare şi, aruncându-se într-un fotoliu, scoase un gâfâit de epuizare.

— Ce zi! Aşa o căldură! spuse.

— Aveţi traducerea?

Muishkin aprobă din cap obosit, îşi băgă mâna în buzunar şi scoase un maldăr de hârtii.

— Beţi ceva? întrebă Latimer.

Ochii rusului sclipiră mărindu-se şi, privind în jur ca un om care-şi recapătă cunoştinţa, spuse:

— Dacă vreţi. Aş dori un absint, vă rog. Cu gheaţă.

Chelnerul preluă comanda şi Latimer se apucă să-şi inspecteze marfa.

Traducerea era scrisă de mână şi se întindea pe vreo 12 coli mari de hârtie. Latimer aruncă o privire pe primele 2—3 pagini. Nu era nici o îndoială că erau originale. Începu să citească cu atenţie.

Guvernul Naţional al Turciei
Tribunalul de Independenţă

Din ordinul ofiţerului comandând garnizoana Izmir, acţionând în conformitate cu Decretul Lege promulgat la Ankara în cea de-a 18-a zi, a celei de a 6-a luni, 1922, după noul calendar.

Cuprinsul mărturiilor depuse înaintea preşedintelui adjunct al Tribunalului, maiorul de brigadă Zia Haki, în cea de-a 16-a zi a lunii a 10-a, 1922, după noul calendar.

„Evreul Zakari reclamă faptul că vărul său, Sholem, a fost ucis de Dhris Mohammed, un negru ambalator de smochine din Buja".

„Săptămâna trecută, o patrulă aparţinând Regimentului 16 a descoperit cadavrul lui Sholem, un cămătar evreu convertit la mahomedanism, în camera sa aflată pe o stradă fără nume, aproape de vechea moschee. Avea gâtul tăiat. Deşi omul nu era nici fiul unor drept-credincioşi şi nici nu avea o reputaţie bună, poliţia noastră vigilentă a pornit cercetarea şi a descoperit că îi fuseseră luaţi banii.

Câteva zile mai târziu, reclamantul Zakari a informat şeful poliţiei că fusese într-o cafenea şi-l văzuse pe omul numit Dhris cum arăta teancuri de bani greceşti. Ştia faptul că Dhris era un om sărac şi a fost surprins. Mai târziu, când Dhris s-a îmbătat, l-a auzit lăudându-se că evreul Sholem îi împrumutase bani fără dobândă. La vremea aceea nu ştia nimic de moartea lui Sholem, dar când rudele i-au spus, şi-a amintit ce văzuse şi auzise.

Dovada a mai fost obţinută de la Abdul Hakk, proprietarul barului Cristal, care a spus că Dhris arătase banii greceşti, o sumă de câteva sute de drahme, şi se lăudase că-i avea de la un evreu, fără dobândă. Se gândise că era ciudat, pentru că Sholem era un om neînduplecat.

Un muncitor la docuri, pe nume Ismail, de asemenea a depus mărturie că auzise acelaşi lucru de la inculpat.

Cerându-i-se să explice cum a intrat în posesia banilor, criminalul a negat la început că avusese banii şi că-l văzuse vreodată pe Sholem şi a spus că, fiind un drept-credincios, evreul Zakari îl ura. A mai spus că şi Abdul Hakk şi Ismail minţiseră.

Interogat cu duritate de către preşedintele adjunct al Tribunalului, el a admis apoi că avusese banii şi că Sholem îi dăduse în schimbul unor servicii pe care el i le făcuse. Dar nu a putut să explice ce anume servicii făcuse şi comportamentul lui a devenit ciudat şi agitat. A negat că-l omorâse pe Sholem şi, într-un

fel hulind numele Domnului, l-a invocat pe Adevăratul Dumnezeu să-i fie martor că e nevinovat.

Președintele adjunct a ordonat apoi ca inculpatul să fie spânzurat, toți ceilalți membri ai Tribunalului fiind de acord că sentința era corectă și dreaptă.

Latimer ajunsese la sfârșitul unei pagini. Se uită la Muishkin. Rusul dăduse pe gât absintul și acum privea paharul. Zări privirea lui Latimer.

— Absintul este într-adevăr excelent. Atât de răcoritor.

— Mai doriți unul?

— Dacă vreți. Surâse și făcu semn spre hârtiile din mâna lui Latimer. E-n ordine, nu?

— Da, pare în ordine. Dar sunt cam vagi în ceea ce privește datele, nu-i așa? Nu e nici un raport al doctorului și nici măcar o încercare de stabilire a orei crimei, iar probele n-au nici o greutate. Nu s-a dovedit nimic.

— Dar de ce să-ți baţi capul să dovedești ceva? Era clar că negrul era vinovat. Cel mai bine era să-l spânzure.

— Înțeleg. Ei bine, dacă nu te deranjează, aș continua să mă uit prin astea.

Muishkin dădu din umeri, se întinse cu voluptate și îi făcu semn chelnerului. Latimer întoarse o pagină și continuă să citească.

DECLARAȚIA DATĂ DE UCIGAȘ, DHRIS MOHAMMED, ÎN PREZENȚA COMANDANTULUI GĂRZII ÎNCHISORII DIN IZMIR ȘI A ALTOR MARTORI ADEVĂRAȚI

„Se spune în Cartea Sfântă că celui care va minți nu-i va fi bine și spun aceste lucruri ca să-mi demonstrez nevinovăția și să scap de spânzurătoare. Am mințit, dar acum voi spune adevărul. Sunt un

drept-credincios. Nu este un alt dumnezeu decât Dumnezeu. Nu l-am ucis pe Sholem. Vă repet că nu l-am ucis. De ce v-aş minţi? Voi explica. Nu eu l-am omorât pe Sholem, ci Dimitrios.

Vă voi povesti despre Dimitrios şi veţi crede. Dimitrios e grec. Pentru greci el este grec, dar drept-credincioşilor le spune că el este credincios şi că numai pentru autorităţi este grec, din cauza unor hârtii semnate de părinţii adoptivi.

Dimitrios muncea împreună cu alţii ca noi la secţia de ambalare şi mulţi nu-l sufereau din cauza brutalităţii sale şi a limbii ascuţite. Dar eu sunt un om care îşi iubeşte aproapele ca pe un frate şi mai vorbeam cu Dimitrios câteodată când muncea şi-i povesteam despre credinţa în Dumnezeu. Şi el mă asculta.

Apoi, când grecii fugeau din faţa victorioasei armate a Adevăratului Dumnezeu, Dimitrios a venit la mine acasă şi m-a rugat să-l feresc de furia turcilor. El a spus că era drept-credincios. Aşa că l-am ascuns. Când glorioasa noastră armată ne-a venit în ajutor, Dimitrios nu a mai plecat, din cauză că era grec după actele semnate de părinţii adoptivi şi deci se temea pentru viaţa lui. Aşa că a rămas în casa mea şi ieşea afară îmbrăcat ca un turc. Apoi, într-o zi, mi-a spus anumite lucruri. Că era un evreu Sholem, care avea o groază de bani, monede greceşti şi nişte aur, ascunse sub podeaua camerei lui. Mi-a spus că venise vremea să ne răzbunăm pe cei care-l insultaseră pe Adevăratul Dumnezeu şi pe Profetul său. Era nedrept, mi-a mai spus el, ca un porc de jidan să aibă banii care ar fi trebuit să fie ai drept-credincioşilor. Mi-a propus să mergem în secret la Sholem, să-l legăm şi să-i luăm banii.

La început mi-a fost frică, dar m-a convins aducându-mi aminte de învăţăturile Cărţii Sfinte, care spun că oricine luptă în numele religiei lui

Dumnezeu, indiferent dacă va fi omorât sau va ieși victorios, va primi cu siguranță marea răsplată. Și-acum, răsplata mea e să fiu spânzurat ca un câine.

Da, continui. În noaptea aceea după înăbușirea focului, ne-am dus la Sholem acasă și ne-am furișat pe scări până sus în camera lui. Ușa era zăvorâtă. Dimitrios a bătut la ușă, strigând că era o patrulă ca să cerceteze casa. Sholem deschise ușa. Dormea înainte de a veni noi și bombănea supărat că fusese sculat din somn. Când ne-a văzut, l-a invocat pe Dumnezeu și a încercat să închidă ușa. Dar Dimitrios l-a apucat și l-a ținut strâns, în timp ce eu am intrat, așa cum plănuisem, și am început să caut scândura desprinsă care ascundea banii. Dimitrios l-a târât pe bătrân la pat și l-a forțat să stea întins, cu genunchiul.

Am găsit curând scândura cu pricina și m-am întors plin de bucurie să-i spun și lui Dimitrios. El stătea cu spatele la mine și îi pusese lui Sholem o pătură pe gură ca să-i înăbușe strigătele.

Dimitrios spusese că-l va lega chiar el pe Sholem cu frânghia pe care o adusesem cu noi. Și, deodată, l-am văzut scoțându-și cuțitul. M-am gândit că voia să taie frânghia dintr-un motiv sau altul și n-am zis nimic. Când, înainte să apuc să spun ceva, a băgat cuțitul în gâtul bătrânului evreu și l-a înjunghiat.

Am văzut sângele gâlgâind și țâșnind ca dintr-o fântână arteziană, iar pe Sholem rostogolindu-se. Dimitrios stătea de-o parte și-l privi o clipă, apoi se uită la mine. L-am întrebat ce făcuse și mi-a răspuns că a trebuit să-l omoare pe Sholem de frică să nu ne denunțe la poliție. Sholem încă mai mișca pe pat și sângele încă mai țâșnea, dar Dimitrios a zis că murise cu siguranță. După asta, am luat banii.

Dimitrios a zis apoi că era mai bine să nu stăm împreună, ci să ne luăm fiecare partea lui și să plecăm separat. Ne-am înțeles. Mi-a fost frică, pentru

că Dimitrios avea un cuţit iar eu n-aveam nimic cu mine şi m-am gândit că vrea să mă omoare. M-am întrebat de ce oare îmi spusese mie de bani. Îmi explicase că îi trebuia un om care să caute banii cât timp el îl ţinea pe Sholem. Dar atunci de ce mă mai adusese pe mine? Îşi putea căuta banii şi singur, după ce l-ar fi omorât pe evreu. Am împărţit banii în mod egal şi mi-a zâmbit şi nu a încercat să mă omoare. Am plecat fiecare separat. Îmi spusese cu o zi înainte că erau vase greceşti ancorate în largul mării, lângă Smirna, şi auzise din întâmplare un om spunând că toţi căpitanii acestor nave luau refugiaţi care puteau să plătească. Cred că a fugit pe unul din vasele acelea.

Acum îmi dau seama că am fost prostul proştilor şi că avea dreptate să-mi zâmbească; când mi se umple punga, mi se goleşte capul. Ştia, fie ca toate blestemele Domnului să cadă asupra lui, că atunci când voi păcătui îmbătându-mă, nu-mi voi mai putea ţine limba. Nu l-am omorât pe Sholem. Grecul Dimitrios a făcut-o. Dimitrios... *(aici urmau o serie de obscenităţi).* Vă spun adevărul gol-goluţ. Aşa cum Alah e Dumnezeu şi Mohammed Profetul lui, vă jur că am spus adevărul. În numele dragostei lui Dumnezeu, aveţi milă."

La asta era adăugată o însemnare spunând că mărturisirea fusese semnată cu amprenta degetului arătător în prezenţa martorilor. Prezentarea însă continua:

„Negrului i s-a cerut o descriere a numitului Dimitrios.

Are aspectul unui grec, dar nu cred că este grec pentru că-şi urăşte compatrioţii. E mai scund ca mine şi are părul lung şi drept. Faţa îi este foarte liniştită şi vorbeşte puţin. Are ochii căprui, cu o privire obosită. Multor oameni le e frică de el, dar eu nu înţeleg de

ce, pentru că nu e puternic și aș fi în stare să-l zdrobesc cu mâinile astea două.

N.B. Înălţimea acestui om este de 185 cm.

S-au făcut cercetări în privinţa lui Dimitrios la atelierele de ambalare. Oamenii îl cunosc și nu-l agrează. Nu se mai știe nimic de el de câteva săptămâni și se presupune că a murit în incendiu. Pare foarte probabil.

Ucigașul a fost executat în cea de-a 9-a zi a lunii a 10-a din 1922, după noul calendar".

Latimer se întoarse la mărturisire și o cercetă gânditor. Părea adevărată, nu putea fi nici un dubiu asupra acestui lucru. Și totuși, era ceva care-l făcea să se simtă circumspect. Negrul Dhris fusese fără îndoială un tâmpit; ar fi putut el inventa oare toate amănuntele din scena petrecută în camera lui Sholem? Un om vinovat, care inventează o poveste, cu siguranţă ar fi potrivit-o altfel. Și mai era și teama asta că Dimitrios putea intenţiona să-l omoare. Dacă el era vinovat de crimă, nu s-ar fi gândit la așa ceva. Colonelul Haki spusese că era genul de poveste pe care un om ar fi putut să o inventeze ca să-și scape gâtul. Fără îndoială că frica stimulează chiar și cele mai leneșe imaginaţii; dar oare le stimulează chiar în felul acesta? Era evident că autorităţile nu se sinchisiseră prea mult dacă povestea era sau nu adevărată. Cercetările se făcuseră fără pic de tragere de inimă. Nu era nici o dovadă care să sprijine afirmaţiile. Fără îndoială că fusese mai simplu să-l spânzure pe Dhris Mohammed, decât să se ordone căutarea unui grec ipotetic cu numele de Dimitrios, în toată zăpăceala groaznică a acelor zile de octombrie.

Cu siguranţă că Dimitrios pe asta se și bazase. Iar dacă n-ar fi fost faptul pur întâmplător al transferului colonelului la poliţia secretă, n-ar fi fost niciodată asociat cu crima.

Latimer își aminti că văzuse odată un bun prieten de-al său, cum reconstituise scheletul întreg al unui animal preistoric dintr-un fragment de os fosilizat. Îi trebuiseră antropologului doi ani, și Latimer, având formația unui economist, se minunase de entuziasmul neobosit al omului pentru lucrarea sa. Acum, pentru prima oară, înțelegea acel entuziasm. Dezgropase un singur fragment deformat din mintea lui Dimitrios și acum dorea să desăvârșească întregul.

Fragmentul era destul de mic, dar era esențial. Amărâtul de Dhris nu avusese nici măcar o clipă vreo șansă. Dimitrios se folosise de mintea înceată a negrului, exploatase fanatismul religios al acestuia, naivitatea, lăcomia lui, cu o îndemânare care era înspăimântătoare.

„Am împărțit banii în mod egal și mi-a zâmbit și nu a încercat să mă omoare". Dimitrios zâmbise. Iar negrul fusese prea absorbit de teama sa față de omul pe care l-ar fi putut zdrobi cu cele două mâini ale sale ca să se mai întrebe de ce zâmbise, decât prea târziu. Ochii aceia căprui, cu o privire obosită, îl urmăriseră cu atenție pe Dhris Mohammed și-l înțeleseseră pe deplin.

Latimer împături hârtiile, le puse în buzunar și se întoarse spre Muishkin.

— Vă datorez încă 150 de piaștri.

— Corect, spuse Muishkin cu gura în pahar. Își mai comandase băutură și acum termina al doilea absint. Puse paharul jos și luă banii de la Latimer. Îmi plăceți, spuse el serios, nu aveți nici un pic de snobism. Acum o să beți cu mine un pahar, ce ziceți?

Latimer își privi ceasul.

— Haideți întâi să luați cina cu mine, nu-i mai bine așa?

— Perfect! Muishkin se ridică cu greutate în picioare. Perfect, mai zise el o dată, și Latimer văzu că ochii îi erau neobișnuit de luminoși.

La sugestia rusului, au mers la un restaurant unde se servea mâncare franţuzească, un local cu lumini discrete, cu pluş roşu auriu şi oglinzi colorate. Era plin de lume şi aerul era îmbâcsit cu fum de ţigară. S-au aşezat în scaune capitonate care emanau un miros de stătut.

— Să-i dăm drumul, spuse Muishkin privind în jur. Puse mâna pe meniu şi, după o oarecare deliberare, alese cel mai scump fel de pe listă. La mâncare au băut un vin siropos, aromat de Smirna. Muishkin începu să povestească despre viaţa sa. Odessa, 1918. Istanbul, 1919. Smirna, 1921. Bolşevicii. Armata lui Vrangel. Kiev. Despre o femeie căreia i se spunea Măcelăreasa. Folosea abatorul ca puşcărie, pentru că puşcăria devenise un abator. Atrocităţi îngrozitoare, oribile. Armata aliată de ocupaţie. Sportivitatea englezească. Ajutorul american. Ploşniţe. Tifos. Puşti Vickers. Grecii — Doamne, grecii ăştia! Averi care aşteaptă să pui mâna pe ele. Kemalişti. Vocea continua monotonă să vorbească, în timp ce afară, prin fumul de ţigară, dincolo de pluşul roşu şi auriu, de feţele de masă, crespusculul vineţiu al apusului se transformase în noapte.

Mai sosi încă o sticlă de vin siropos. Latimer începu să se simtă somnoros.

— Şi după atâta nebunie, unde am ajuns? întrebă Muishkin. Engleza lui se strica încetul cu încetul. Acum îl privea fix pe Latimer, buza de jos umedă şi tremurând de emoţie, cu privirea aceea hotărâtă a beţivului pe cale să filosofeze. Unde am ajuns? — repetă şi lovi în masă.

— La Smirna, spuse Latimer şi-şi dădu seama deodată că băuse prea mult vin.

Muishkin dădu din cap iritat.

— Ne degradăm rapid spre iadul cel mai îngrozitor, spuse solemn. Sunteţi marxist?

— Nu.

Muishkin se aplecă înainte și spuse pe un ton confidențial:

— Nici eu. Îl trase pe Latimer de mânecă. Buza îi tremură puternic. Sunt un escroc.

— Da?

— Da. În ochi începură să i se adune lacrimi. Te-am dus dracului de nas.

— Serios?

— Da. Scotoci în buzunar. Nu sunteți un snob. Trebuie să vă luați înapoi cei 50 de piaștri.

— De ce?

— Luați-i. Lacrimile începură să-i curgă în jos pe obraji, amestecându-se cu transpirația .și adunându-se pe vârful bărbiei. Te-am înșelat, d-le. Nu a trebuit, fir-ar el al dracului, să plătesc nimic nici unui prieten, nici o promisiune, nimic.

— Vrei să-mi spui că ai inventat dumneata însuți documentele?

Muishkin se ridică brusc:

— *Je ne suis pas un faussaire,* declară el. Aproape că băgă un deget în ochii lui Latimer.

— Tipul ăsta a venit la mine acum trei luni. Plătind bacșișuri grase — degetul tăia aerul, emfatic — bacșișuri grase, a obținut permisiunea să cerceteze arhivele, să caute dosarul cu privire la uciderea lui Sholem. Dosarul era în vechea scriere arabă și mi-a adus fotografii ale foilor ca să le traduc. El și-a luat înapoi fotografiile, dar eu am păstrat traducerea. Vedeți? V-am păcălit. Ați plătit 50 de piaștri mai mult. Ptiu! Își pocni degetele. V-aș fi putut păcăli cu 500 de piaștri, și mi-ați fi plătit. Sunt prea moale.

— De ce a dorit informația asta?

Muishkin părea îmbufnat.

— Nu-mi pot permite să-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala.

— Cum arăta tipul?

— Arăta ca un francez.
— Ce fel de francez?
Dar lui Muishkin îi căzuse capul pe piept și nu răspunse. Apoi, după o clipă sau două, își săltă capul și se holbă neputincios la Latimer. Fața îi era lividă și Latimer ghici că în curând i se va face rău. I se mișcară buzele.
— *Je ne suis pas un faussaire*, murmură; 300 de piaștri, mare lucru! Se ridică deodată, murmurând *excusez-moi*, și se îndreptă rapid spre toaletă.
Latimer așteptă un timp, plăti apoi nota și se duse să vadă. Toaleta mai avea o intrare și Muishkin dispăruse. Latimer se întoarse la hotel.
Din balconașul de lângă fereastra camerei sale, putea să privească peste golf, până la dealurile din spatele acestuia. Luna răsărise și reflexia ei licărea prin încâlceala de macarale care se aflau de-a lungul cheiului unde erau trase vasele cu aburi. Farurile de cercetare ale unui crucișător turc ancorat în rada portului se roteau asemenea unor degete lungi, albe, ce atingeau vârfurile dealurilor și se stingeau. În lungul portului și pe pantele de deasupra orașului, licăreau puncte de lumină. O briză ușoară, caldă, dinspre mare începu să miște frunzele unui arbore de cauciuc din grădina de jos. Dintr-o altă cameră a hotelului se auzi o femeie râzând. Undeva, în depărtare, un gramofon interpreta un tango. Platanul său se învârtea prea repede și sunetul era ascuțit. Latimer își mai aprinse o ultimă țigară și se întrebă pentru a suta oară de ce anume cercetase omul care arăta ca un francez, dosarul asupra crimei Sholem. Își azvârli în cele din urmă țigara și ridică din umeri. Un lucru era sigur: nu se putea ca tipul să se fi interesat de Dimitrios.

Capitolul IV

DOMNUL PETERS

Două zile mai târziu, Latimer părăsi Smirna. Pe Muishkin nu l-a mai văzut.

Situația în care o persoană își imaginează cu naivitate că își controlează propriul destin, dar care este în realitate jucăria unor întâmplări în afara controlului său, este întotdeauna fascinantă. Acesta este elementul esențial în cea mai mare parte a teatrului de calitate de la *Oedip* al lui Sofocle la *East Lynne*. Totuși, când persoana respectivă ești tu însuți și examinezi situația în retrospectivă, fascinația devine un pic cam morbidă.

Astfel, când după aceea, Latimer mai obișnuia să privească înapoi la cele două zile din Smirna, ceea ce îl înspăimânta extrem de mult nu era atât necunoașterea rolului pe care-l juca, ci exaltarea care însoțea această necunoaștere. El se băgase în această afacere crezând că ochii îi sunt larg deschiși, când de fapt, ei fuseseră strâns închiși. Aceasta fără îndoială, era de neevitat. Partea ironică era însă că el nu izbutise să-și dea seama de acest lucru atât de mult timp. Bineînțeles că era un pic nedrept cu el însuși, dar respectul său față de sine fusese lezat; fusese schimbat fără știința sa din rolul unui analist

impersonal și sofisticat al faptelor, în acela de participant activ într-o melodramă.

Cu toate acestea, el nu avea nici cel mai mic habar despre iminența acestei umilințe în dimineața zilei de după cina cu Muishkin, când stătea cu un caiet în față și un creion în mână, pentru a-și arăta materialul experimentului său în probleme detective.

Cândva, pe la începutul lui octombrie 1922, Dimitrios plecase din Smirna. Nu avea bani și probabil își cumpărase un bilet pe o navă grecească. Când colonelul Haki auzise iarăși despre el, cu doi ani mai târziu, acesta se afla la Adrianopole. În acest interval totuși, poliția bulgară avusese probleme cu el la Sofia, în legătură cu încercarea de asasinare a lui Stambulisky. Latimer era un pic nesigur în ceea ce privește data atentatului, dar începu să-și întocmească cu datele pe care le avea un tabel cronologic:

DATA	LOCUL	OBSERVAȚII	SURSA INFORMAȚIEI
1922 (octombrie)	Smirna	Sholem	Arhivele poliției
1923 (prima parte)	Sofia	Stambulisky	Colonelul Haki
1924 - -	Adrianopole	Tentativa Kemal	Colonelul Haki
1926 - -	Belgrad	Spionaj pentru Franța	Colonelul Haki
1926 - -	Elveția	Pașaport Talat	Colonelul Haki
1921-31 (?)	Paris	Droguri	Colonelul Haki
1932 - -	Zagreb	Asasin croat	Colonelul Haki
1937 - -	Lion	*Carte d'identité*	Colonelul Haki
1938 - -	Istanbul	Ucis	Colonelul Haki

Problema imediată era destul de limpede. În cele șase luni de după uciderea lui Sholem, Dimitrios fugise din Smirna, ajunsese la Sofia și participase la

un complot pentru asasinarea Primului Ministru Bulgar. Lui Latimer îi venea puţin cam greu să-şi formeze vreo apreciere asupra datei cerute pentru implicarea în complotul împotriva Primului Ministru, dar era destul de sigur că Dimitrios trebuie să fi sosit la Sofia curând după plecarea sa din Smirna. Dacă el fugise într-adevăr pe o navă grecească, mai întâi el trebuia să se fi dus la Pireu şi Atena. De la Atena el ar fi putut ajunge la Sofia pe uscat, via Salonic, sau pe mare, via Strâmtoarea Dardanele şi Cornul de Aur până la Burgas sau Varna, portul la Marea Neagră al Bulgariei. Pe vremea aceea, Istanbulul era în mâinile aliaţilor. Aşadar, nu avea de ce să-i fie teamă de aceştia. Întrebarea era: ce îl îndemnase să se ducă la Sofia?

Totuşi, calea înţeleaptă care trebuia urmată era anume să plece la Atena şi să abordeze problema regăsirii urmei acolo, ceea ce nu ar fi deloc uşor. Chiar dacă se făcuseră încercări de a se înregistra prezenţa fiecărui refugiat din rândul zecilor de mii care sosiseră, era mai mult decât probabil că înregistrările existente, chiar dacă existau, erau incomplete. Cu toate acestea, nu avea rost să anticipeze o nereuşită. Avea la Atena mai mulţi prieteni care îl puteau ajuta şi dacă exista vreo evidenţă despre Dimitrios, era destul de sigur că va putea să dobândească acces la ea. Îşi închise carnetul cu notiţe.

A doua zi, Latimer se afla printre pasagerii vaporului săptămânal care mergea de la Smirna la Pireu.

În lunile scurse de la ocuparea de către turci a oraşului, mai bine de 800 000 de greci s-au reîntors în ţara lor. Au venit vapor după vapor, ticsiţi pe punţi şi în cale. Mulţi dintre ei erau goi şi muritori de

foame. Unii încă purtau în brațe copii morți pe care nu avuseseră timp să-i îngroape. O dată cu ei însă, au venit și microbii tifosului și ai pojarului.

Sătulă de război și ruinată, în ghearele lipsei de alimente și secătuită de rezerve de medicamente, patria mamă i-a acceptat. În taberele de refugiați improvizate în grabă, mureau ca muștele. La periferia Atenei, a Pireului, a Salonicului, mase de oameni zăceau putrezind, expuși la frigul iernii grecești. Atunci, cea de-a IV-a Sesiune a Ligii Națiunilor, întrunită în ședință la Geneva, a votat acordarea a 100 000 de franci Organizației de Ajutorare Nansen, pentru folosință imediată în Grecia. A început operația de salvare. Au fost organizate uriașe așezări de refugiați. Au fost aduse alimente, îmbrăcăminte și provizii de medicamente. S-a pus capăt epidemiilor. Supraviețuitorii au început să se separe de ceilalți, organizându-se în comunități noi. Pentru prima dată în istorie, un dezastru pe scară largă fusese oprit prin bunăvoință și rațiune. Se părea că animalul uman descoperise în sfârșit o conștiință, ca și cum, în cele din urmă devenea conștient de faptul că era om.

Latimer află toate acestea și chiar mai multe de la un prieten al său, un oarecare Siantos din Atena. Totuși, când a ajuns la problema care îl interesa, Siantos strânse din buze:

— Un registru complet al celor sosiți de la Smirna? Este o cerere fantastică. Dacă îi vedeați venind... Atât de mulți și într-un asemenea hal... Și apoi urmă întrebarea inevitabilă.

— De ce vă interesează?

Lui Latimer îi trecuse prin cap că i se va pune în mod repetat această întrebare. Prin urmare, azi pregătise răspunsul. Ar fi durat prea mult și ar fi fost prea greu să explice că, pur și simplu din motive academice, încerca să refacă trecutul unui criminal

mort, numit Dimitrios. În orice caz nu era dornic să-şi schimbe părerea asupra şanselor sale de succes. Propria lui impresie era şi aşa destul de deprimantă. Ceea ce într-o morgă din Turcia i se năzărise a fi o idee fascinantă, părea la lumina caldă şi strălucitoare a toamnei greceşti, pur şi simplu absurdă. Întrucât era mai simplu să evite problema cu totul, răspunse:

— Este în legătură cu o nouă carte pe care o scriu. O treabă de detaliu care trebuie verificată. Vreau să văd dacă mai este posibil, după aşa de mult timp, să dau de urma unui refugiat singur.

Siantos spuse că a înţeles, dar Latimer zâmbi, ruşinat de el însuşi. Puteai conta pe faptul că eşti scriitor pentru a explica şi cele mai curioase extravaganţe.

Se dusese la Siantos pentru că acesta ocupa un post guvernamental de o oarecare importanţă la Atena; dar acum îl aştepta prima dezamăgire. Trecu o săptămână şi Siantos abia putu să îi spună că exista, într-adevăr, un registru care se afla în custodia autorităţilor municipale şi că nu putea fi cercetat de persoane neautorizate. Va trebui să se obţină permisiunea. A mai urmat o săptămână de aşteptare, de stat prin cafenele, de clipe pierdute când a trebuit să facă cunoştinţă cu tot felul de domni cam însetaţi care aveau legături la birourile municipale. În cele din urmă, totuşi, permisiunea a devenit o realitate aşa că, în ziua următoare, Latimer se prezentă la biroul unde se păstrau registrele. Biroul de investigaţii era o cameră goală, cu pereţii îmbrăcaţi în faianţă, având la un capăt un ghişeu. În spatele acestuia se afla funcţionarul de serviciu. Când află ce informaţie dorea Latimer, dădu din umeri. Un culegător de smochine pe nume Dimitrios? Octombrie 1922? Era ceva imposibil. Registrul fusese alcătuit alfabetic după numele de familie. Latimer simţi un gol în

stomac. Atunci toată osteneala sa fusese în zadar. Îi mulțumi omului și era pe punctul să plece, când îi veni o idee. Era doar o șansă minimă...

Se întoarse la funcționar.

— Se poate ca numele de familie să fi fost Makropoulos.

În timp ce spunea aceste cuvinte, era vag conștient că, în spatele lui, un alt bărbat intrase în încăpere prin ușa care dădea în stradă. Soarele pătrundea oblic în cameră și, timp de o secundă, o umbră lungă, deformată, se mișcă pe zidul de faianță în timp ce noul venit trecu prin dreptul ferestrei.

— Dimitrios Makropoulos? repetă funcționarul. Așa-i mai bine. Dacă există vreo persoană cu numele acesta în registru, îl vom găsi. Trebuie doar răbdare și organizare. Vă rog să veniți pe aici. Ridică strapontina ghișeului pentru a-l lăsa pe Latimer să treacă. În timp ce făcea aceasta, aruncă o privire peste umărul lui Latimer.

— A șters-o! exclamă el. Nu mă ajută nimeni aici în munca mea de organizare. Întreaga povară cade pe umerii mei. Oamenii nu au nici un pic de răbdare. Eu sunt ocupat pentru moment și ei nu pot aștepta. Dădu din umeri. Treaba lor. Eu îmi fac datoria. Urmați-mă, vă rog.

Atunci, coborî după el pe o scară de piatră care îi duse într-un subsol mare, plin de șiruri orânduite de dulapuri de oțel.

— Organizare, comentă funcționarul; acesta era secretul statului modern. Organizarea va face Grecia mare. Un imperiu nou. Dar trebuie răbdare. Îl conduse către o serie de dulapuri mici dintr-un colț al subsolului, trase afară unul din sertare și începu să parcurgă cu vârful degetelor o serie de dosare. Se opri în cele din urmă la unul dintre ele și îl examină cu atenție înainte de a închide sertarul.

— Makropoulos. Dacă există vreo înregistrare despre acest bărbat o vom găsi în sertarul cu numărul 16. Asta numesc eu organizare.

Cu toate acestea, la sertarul numărul șaisprezece n-au găsit nimic. Funcționarul își ridică mâinile în sus, a disperare și căută din nou, dar tot fără succes. Latimer avu o inspirație.

— Să încercăm la numele de Talat, zise el disperat.

— Dar ăsta e un nume turcesc.

— Știu, dar să încercăm.

Funcționarul dădu din umeri. La indexul principal exista un alt cod de referință.

— Sertarul 27, anunță el, un pic nerăbdător. Sunteți sigur că omul acesta a venit la Atena? Mulți au plecat la Salonic. De ce nu și acest ambalator de smochine?

Asta era exact întrebarea pe care și-o punea și Latimer. Nu spuse nimic și urmări degetul funcționarului răsfoind o altă serie de fișe. Deodată, acesta se opri.

— L-ați găsit? întrebă Latimer repede.

Funcționarul scoase un cartonaș.

— Iată-l, zise el. Omul a fost ambalator de smochine. Dar numele său este Dimitrios Tala*dis*.

— Pot să văd și eu? Latimer apucă fișa. Dimitrios Taladis! Negru pe alb. El aflase ceva ce colonelul Haki nu știa. Dimitrios folosise numele de Talat înainte de 1926. Nu era nici o îndoială că *era* Dimitrios. Pur și simplu el lipise un sufix grecesc la numele său. Se uită lung la cartonaș. Și mai existau și alte lucruri pe care colonelul Haki nu le cunoștea.

Ridică privirea înspre funcționarul încântat.

— Pot să copiez asta?

— Bineînțeles. Răbdare și organizare. Vedeți așadar că organizarea mea este folositoare. Dar nu

trebuie să pierd din ochi dosarul. Acestea sunt instrucțiunile.

Sub privirile oarecum încurcate ale apostolului organizării și răbdării, Latimer începu să copieze textul de pe cartonaș în caietul său, traducându-l în engleză. El scrise:

Numărul T. 53462
Organizația Națională de Ajutorare
Secția de refugiați: Atena

Sexul: bărbătesc. *Nume:* Dimitrios Taladis. *Născut:* Salonic, 1889. *Ocupația:* ambalator de smochine. *Părinți:* crezuți decedați. *Documente de identitate sau pașaport:* cartea de identitate pierdută. Se declară că a fost emisă la Smirna. *Naționalitate:* greacă. *Sosirea:* 1 octombrie 1922. *Venit de la:* Smirna. *S-a constatat după examinare:* în deplinătatea puterilor. Nu suferă de nici o boală. Fără nici un ban. Distribuit la tabăra din Tabouria. S-a eliberat document de identitate temporar. *Notă:* a plecat din Tabouria din proprie inițiativă la 29 noiembrie 1922. Mandat de arestare sub acuzația de jaf și încercare de omucidere, emis la Atena, la 30 noiembrie 1922; se crede că a evadat pe mare.

Da, ăsta era într-adevăr Dimitrios. Data noastră corespundea cu aceea furnizată colonelului Haki de către poliția greacă (și bazată pe informațiile dobândite anterior anului 1922, Totuși, locul nașterii era diferit. După dosarul turcesc ar fi fost Larissa. De ce Dimitrios se ostenise să-l schimbe? Dacă-și dădea un nume fals, cu siguranță că înțelesese că șansa de a se descoperi falsul consultând dosarele de înregistrare, era la fel de mare la Salonic ca și la Larissa.

Salonic 1889! De ce Salonic? Apoi Latimer își aminti. Desigur! În 1889 Salonic se afla pe teritoriu

turcesc, parte a Imperiului Otoman. După toate probabilitățile, înregistrările din acea perioadă nu erau accesibile autorităților grecești. În mod cert, Dimitrios nu fusese un nătărău. Dar de ce își alesese numele Taladis? De ce nu a ales un nume tipic grecesc? Turcescul „Talat" trebuie să fi avut pentru el vreo semnificație specială. Cât despre cartea de identitate eliberată la Smirna, firește că aceasta se va fi „pierdut" întrucât ea îi fusese eliberată sub numele de Makropoulos, nume sub care el era deja cunoscut poliției grecești.

Data sosirii se potrivea cu aluziile vagi privind timpul făcute pe parcursul procesului de la Curtea Marțială. Spre deosebire de majoritatea concetățenilor săi refugiați, el era în deplinătatea forțelor și sănătos când sosise. Ceea ce era normal; mulțumită banilor evreului Sholem, putuse să-și cumpere un bilet până la Pireu și să călătorească într-un confort relativ, în loc să fie îmbarcat pe un vas de refugiați împreună cu alte mii de oameni. Dimitrios știuse cum să aibă grijă de el. Ambalatorul de smochine împachetase destule smochine. Dimitrios, Omul, ieșise la iveală din crisalida sa. Fără îndoială că la sosire îi mai rămăsese o sumă substanțială din banii lui Sholem. Totuși, autoritățile de ajutorare îl caracterizează „fără un ban". Din partea lui asta fusese un lucru cu cap. Altfel, ar fi putut fi forțat să cumpere mâncare și îmbrăcăminte pentru niște nătărăi care nu reușiseră să aibă singuri grijă de viitor, ca el. Cheltuielile lui și-așa fuseseră destul de mari, atât de mari încât avusese nevoie de un alt Sholem. Cu siguranță că regretase jumătatea pe care i-o dăduse lui Dhris Mohammed.

„Se crede că a fugit pe mare". Cu profiturile din al doilea jaf cumulate la ce-i mai rămăsese din primul, el putuse neîndoielnic să-și plătească biletul până la Burgas. Evident că ar fi fost prea riscant să facă

drumul pe uscat. Avea doar documentele provizorii de identitate și ar fi putut fi oprit la frontieră, în timp ce la Burgas aceleași documente eliberate de o comisie internațională de ajutorare având un prestigiu considerabil i-ar fi permis să se strecoare.

Mult lăudata răbdare a funcționarului dădea semne de epuizare. Latimer îi înapoie fișa, exprimându-și mulțumirile într-o manieră adecvată și se întoarse îngândurat la hotel. Se simțea mulțumit de sine. Descoperise câteva informații noi despre Dimitrios și o făcuse prin propriile sale eforturi. E adevărat că fusese o chestiune evidentă de investigație și rutină dar, în cea mai bună tradiție a Scotland Yard-ului, aceasta cerea răbdare și consecvență. În plus, dacă nu s-ar fi gândit să încerce numele de Talat... Își dorise să fi putut trimite un raport privind investigațiile sale colonelului Haki, dar nici nu se putea pune această problemă. Probabil colonelul nu va înțelege spiritul în care fusese făcut experimentul său în probleme detective. În orice caz, la vremea aceea Dimitrios putrezea sub pământ, în timp ce dosarul său era sigilat și uitat în arhivele poliției secrete turce. Acum, principala problemă era să se ocupe de afacerea de la Sofia.

Încercă să-și amintească ce știa despre politica bulgară postbelică, dar ajunse foarte repede la concluzia că nu știa prea mult. În 1923, Stambulisky fusese șeful unui guvern de tendință liberală; dar cât de liberală fusese această tendință, habar n-avea. Avusese loc o tentativă de asasinat și mai târziu o lovitură de stat militară înfăptuită la instigarea, dacă nu chiar sub conducerea Organizației Revoluționare Internaționale Macedonene. Stambulisky fugise din Sofia, încercase să organizeze o contrarevoluție și fusese ucis. Aici era miezul chestiunii, se gândi el. Cât despre părțile ei bune și rele (dacă o asemenea distincție era posibilă), el habar n-avea, după cum

habar nu avea nici despre natura forţelor politice implicate. Această stare de lucruri trebuia însă schimbată, iar locul pentru a o putea face era Sofia.

În seara aceea, îl invită pe Siantos la cină. Latimer ştia că el are un suflet generos dar vanitos, că îi plăcea să discute problemele prietenilor săi şi se simţea flatat când îi putea ajuta folosindu-se în mod raţional de poziţia sa oficială. După ce-şi exprimă mulţumirile în legătură cu registrul municipal, Latimer atacă subiectul Sofia.

— Voi abuza şi mai mult de amabilitatea dumneavoastră, dragul meu Siantos.

— Cu atât mai bine.

— Cunoaşteţi pe cineva la Sofia? Vreau o scrisoare de prezentare către un ziarist inteligent de acolo care mi-ar putea furniza nişte informaţii cu un caracter mai secret despre politica bulgară din 1923.

Siantos îşi netezi părul lui alb strălucitor şi zâmbi cu admiraţie.

— Voi scriitorii aveţi gusturi bizare. S-ar putea face ceva. Doriţi un grec sau un bulgar?

— Aş prefera un grec. Eu nu vorbesc bulgara.

Siantos căzu puţin pe gânduri.

— Există un bărbat în Sofia care se numeşte Marukakis, spuse el în cele din urmă. Este corespondentul la Sofia al unei agenţii franceze de ştiri. Eu personal nu-l cunosc, dar aş putea obţine o scrisoare către el de la un prieten de-al meu.

Stăteau într-un restaurant şi Siantos privi în jur pe furiş şi-şi coborî vocea.

— Din punctul dumneavoastră de vedere, există doar o singură problemă în ceea ce îl priveşte. Din întâmplare, eu ştiu că el are... Vocea lui coborî şi mai mult. Latimer nu era pregătit de nimic altceva mai îngrozitor decât lepra.

— ... tendinţe comuniste, sfârşi Siantos pe şoptite.

Latimer îşi ridică sprâncenele.

— Eu nu consider asta un impediment. Toţi comuniştii pe care i-am întâlnit vreodată s-au dovedit a fi extrem de inteligenţi.

Siantos păru şocat.

— Cum e posibil? Este primejdios să spui aşa ceva, prietene. Gândirea marxistă este interzisă în Grecia.

— Când pot avea scrisoarea aceea?

Siantos oftă.

— Ciudat! remarcă el. O să v-o aduc mâine. Voi scriitorii...!

Peste o săptămână, scrisoarea de prezentare fusese obţinută, şi după ce-şi asigurase în prealabil viza de ieşire grecească şi cea de intrare bulgară, se urcă într-un tren de noapte pentru Sofia.

Trenul nu era aglomerat şi el tot a sperat că va sta singur în compartimentul de dormit. Cu cinci minute înainte însă de plecarea trenului, nişte bagaje au fost cărate şi depuse pe patul liber de deasupra. Curând le urmă şi proprietarul bagajelor.

— Trebuie să-mi cer scuze pentru că v-am deranjat intimitatea, îi spuse acesta lui Latimer în engleză.

Era un bărbat gras cu un aspect bolnăvicios, în jur de 55 de ani. Înainte de a vorbi, se întorsese să-i dea bacşiş hamalului, şi primul lucru pe care-l remarcă Latimer în legătură cu persoana lui era că turul pantalonilor săi atârna într-un mod absurd, transformându-i mersul în ceva asemănător mersului picioarelor din spate ale unui elefant. Apoi Latimer îi văzu faţa şi uită de pantaloni. Avea un gen de diformitate gălbejită care provenea simultan din supraalimentaţie şi din somn insuficient. De deasupra a două pungi grele de carne, se ivea o pereche de ochi albaştri, injectaţi, care păreau că plâng în permanenţă. Nasul era borcănat şi fără o formă precisă. Gura era cea care dădea expresia feţei.

Buzele erau palide și imprecise, părând mai groase decât erau în realitate. Fiind conturate deasupra unor dinți falși, regulați și neobișnuit de albi, ele erau permanent dispuse într-un zâmbet dulceag. Împreună cu ochii plângăreți de deasupra lor, creau, prin contrast impresia unei răbdări binevoitoare, extrem de surprinzătoare prin intensitatea sa. Iată, parcă spuneau ele, un bărbat care suferise, care fusese lovit de soarta diabolic de răzbunătoare cum nu fusese lovit nici un alt om, și care, totuși, își păstra credința sa umilă în bunătatea esențială a omului. Iată un martir care zâmbea printre flăcări — zâmbea și totuși, nu putea decât să plângă pentru nenorocirea altora în timp ce făcea aceasta. Îi amintea lui Latimer de un preot al Bisericii Anglicane pe care îl cunoscuse în Anglia și care fusese răspopit pentru delapidarea fondurilor din altar.

— Patul era liber, sublinie Latimer; nici nu se pune problema că deranjați. El observă cu un oftat interior că omul respira cu greutate și zgomotos prin nările congestionate. Probabil că sforăia. Noul-venit se așeză pe patul său și clătină din cap lent.

— Drăguț din partea dumneavoastră să spuneți asta! Cât de puțină amabilitate există pe lume în zilele noastre! Cât de puțină atenție pentru alții!

Ochii lui injectați îi întâlniseră pe cei ai lui Latimer.

— Pot să vă întreb până unde mergeți?

— Sofia.

— Sofia? Așa? Un oraș într-adevăr frumos. Eu merg până la București. Sper că vom avea o călătorie plăcută împreună.

Latimer spuse că și el spera același lucru. Engleza grasului era foarte corectă, dar o vorbea cu un accent îngrozitor pe care Latimer nu-l putea ghici. Era un accent încărcat și ușor gutural, ca și cum ar fi vorbit cu gura plină de prăjituri. De asemenea, din

timp în timp engleza lui corectă ceda în mijlocul unei propoziții dificile, care era completată într-o franceză sau germană curgătoare. Latimer căpătă impresia că omul învățase engleza din cărți.

Grasul se întoarse și începu să despacheteze o mică geantă diplomat care conținea o pereche de pijamale de lână, niște șosete de culcare și o carte broșată cu colțurile îndoite. Latimer izbuti să zărească titlul cărții. Se numea *„Perle ale înțelepciunii de zi cu zi"* și era în franceză. Grasul își aranjă lucrurile cu grijă pe raft și apoi scoase un pachet de trabuce grecești.

— Îmi permiteți să fumez? zise el, întinzând pachetul.

— Vă rog. Dar eu n-o să fumez chiar acum, vă mulțumesc.

Trenul începuse să capete viteză și însoțitorul de vagon intră ca să facă paturile. După ce plecă, Latimer se dezbrăcă pe jumătate, întinzându-se pe patul său.

Grasul luă cartea în mână și apoi o lăsă din nou jos.

— Știți, zise el, când însoțitorul de vagon mi-a spus că e un englez în vagon am simțit că o să am o călătorie plăcută. Intră în joc zâmbetul dulceag și plin de compasiune.

— Sunteți prea amabil!

— Ah, nu! Așa sunt.

— Vorbiți engleza foarte bine.

— Cred că engleza este cea mai frumoasă limbă. Shakespeare, H.G. Wells — aveți niște scriitori mari. Totuși eu nu-mi pot exprima toate ideile în engleză. Mă simt mai în largul meu, după cum veți fi observat, în franceză.

— Dar propria dumneavoastră limbă...?

Grasul își întinse mâinile mari și moi, dintre care pe una scânteia un inel cu diamant, cam murdar.

— Eu sunt un cetățean al lumii. Pentru mine toate țările, toate limbile sunt frumoase. Măcar de-ar putea oamenii să trăiască precum frații, fără ură, și să vadă doar lucrurile frumoase. Dar nu! Există întotdeauna comuniști etcetera.

Latimer spuse:

— Cred că acum mă voi culca.

— Somnul! declamă tovarășul său, cufundat în gânduri; marea milă acordată nouă, biete ființe umane. Mă numesc, adăugă el oarecum fără nici o logică, domnul Peters.

— Mi-a făcut plăcere să vă cunosc, d-le Peters, replică Latimer cu fermitate. Vom ajunge la Sofia așa de devreme că nu mă mai obosesc să mă dezbrac. Stinse lumina principală din compartiment, lăsând-o doar pe cea de urgență de culoare albastru-închis precum și micile lumini pentru lectură de deasupra paturilor. Luă apoi o pătură de pe pat și se înfășură cu ea.

Domnul Peters urmărise aceste pregătiri într-o tăcere melancolică. Apoi începuse să se dezbrace ținându-și echilibrul cu măiestrie față de înclinarea trenului. În cele din urmă se cățără în patul său și stătu nemișcat un moment, în timp ce respirația i se auzea șuierând prin nări; se întoarse într-o parte, căutându-și pe bâjbâite cartea și începu să citească. Latimer își stinse lampa sa de lectură. Câteva minute mai târziu, dormea.

Trenul ajunse la frontieră în primele ore ale dimineții și Latimer fu trezit de însoțitorul de vagon care îi cerea documentele. Domnul Peters încă citea. Documentele lui fuseseră deja controlate de funcționarii greci și bulgari, afară, pe coridor, și Latimer nu avu ocazia să afle naționalitatea cetățeanului lumii. Un vameș bulgar își băgă capul în compartiment, se uită urât la geamantanele lor și apoi se retrase. Curând trenul se puse în mișcare,

trecând frontiera. Moţăind când şi când, Latimer zări printre jaluzele fâşia subţire de cer transformându-se în negru cu nuanţe albăstrii şi apoi gri. Trenul urma să sosească la Sofia la ora 7. Când în sfârşit se ridică să se îmbrace şi să-şi adune bagajele, văzu că domnul Peters stinsese lampa de lectură şi închisese ochii. În timp ce trenul începu să huruie peste reţeaua de joncţiuni de la intrarea în Sofia, el culisă uşor uşa compartimentului.

Domnul Peters se mişcă şi-şi deschise ochii.

— Iertaţi-mă, zise Latimer, am încercat să nu vă trezesc.

În semiîntunericul din compartiment zâmbetul grasului părea ca o grimasă de clown.

— Vă rog să nu vă deranjaţi pentru mine, spuse. Nu dormeam. Voiam să vă spun că cel mai bun hotel la care să staţi ar fi Slavianska Besseta.

— Sunteţi amabil. Dar printr-o telegramă trimisă de la Atena mi-am făcut o rezervare la Grand Palace. Mi-a fost recomandat. Îl cunoaşteţi?

— Da. Cred că este foarte bun.

Trenul începu să încetinească.

— La revedere, d-le Latimer.

— La revedere.

În nerăbdarea sa de a ajunge să facă o baie şi de a lua micul dejun, lui Latimer nu-i trecu prin cap să se întrebe cum de domnul Peters îi descoperise numele.

Capitolul V

1923

Latimer se gândise cu atenţie la problema care-l aştepta la Sofia.

La Smirna şi Atena fusese doar o chestiune de a obţine accesul la documentele scrise. Orice detectiv particular ar fi descoperit tot atât de mult. Acum însă lucrurile stăteau diferit. Dimitrios avea cazier judiciar la poliţia din Sofia; dar, după spusele colonelului Haki, poliţia bulgară ştia foarte puţine despre el. Faptul că crezuseră că tipul e lipsit de importanţă, era demonstrat de pasivitatea lor; nu se deranjaseră să obţină o descriere a lui de la femeia cu care se asociase decât atunci când primiseră cererea de informaţii de la colonel. Evident că era mai interesant de aflat ceea ce poliţia nu avea trecut în dosare, decât ceea ce avea. După cum subliniase şi colonelul, lucrul care era important de ştiut la un asasinat nu era cine trăsese, şi cine plătise glonţul. Informaţiile pe care le deţinea poliţia obişnuită vor fi fost fără îndoială de mare ajutor; dar treaba lor era mai degrabă în legătură cu împuşcătura decât cu cine plătise ca să se tragă. Primul lucru pe care trebuia să-l afle era cine avea sau cine ar fi avut de câştigat din moartea lui Stambuliski. Până când nu avea această informaţie de bază, era inutil să

speculeze asupra rolului lui Dimitrios. Faptul că informația, chiar dacă ar obține-o, poate să se dovedească a fi până la urmă fără folos ca bază pentru orice altceva decât pentru un pamflet comunist, era o posibilitate pe care, pentru moment, nu era pregătit să o ia în calcul. Începuse să-i placă experimentul său și nu dorea să-l abandoneze așa ușor. Dacă ar fi să-i pună punct, va avea grijă ca acest lucru să nu se întâmple așa ușor.

În după-amiaza zilei când a sosit, îl căută pe Marukakis la biroul agenției de presă franceză și îi prezentă scrisoarea sa de recomandare.

Grecul era un om negricios, uscățiv, între două vârste, cu niște ochi inteligenți, cam bulbucați și având un fel de a-și împreuna buzele la sfârșitul unei propoziții ca și când ar fi uimit de propria-i lipsă de discreție. Îl salută pe Latimer cu amabilitatea atentă a unui negociator într-un armistițiu armat. Vorbea în franceză.

— Ce anume informație vă trebuie, monsieur?

— Tot ceea ce îmi puteți oferi despre afacerea Stambulisky din 1923.

Marukakis își înălță sprâncenele.

— Așa de demult? Va trebui să-mi reîmprospătez memoria. Nu e nici un deranj, vă voi ajuta bucuros. Lăsați-mă o oră.

— Aș fi încântat dacă ați cina cu mine la hotelul meu astă-seară.

— Unde locuiți?

— La Grand-Palace.

— Putem mânca mai bine ca acolo și la o fracțiune din cost numai. Dacă doriți, voi veni la ora 8 să vă conduc. De acord?

— Desigur.

— Perfect. Atunci la ora 8. *Au'voir*.

Veni cu punctualitate la ora 8 și îl conduse în tăcere traversând Bulevardul Marie-Louise apoi, în

susul aleii Alabinska, până la o mică străduţă lăturalnică. Cam la jumătatea ei era o băcănie. Marukakis se opri. Deodată păru timid.

— Nu prea arată cine ştie ce, spuse cu îndoială; dar mâncarea e câteodată foarte bună. Aţi prefera să mergeţi într-un loc mai bun?

— A, nu, mă bazez pe dvs...

Marukakis păru uşurat.

— M-am gândit că ar fi mai bine să vă întreb, spuse el şi împinse uşa localului.

Două din mese erau ocupate de un grup de bărbaţi şi femei care mâncau supă zgomotos. Se aşeză la o a treia masă. Un om cu mustaţă, îmbrăcat în cămaşă cu vestă şi cu un şorţ din postav verde pus deasupra, li se adresă într-o bulgară curgătoare.

— Cred că ar trebui să comandaţi, spuse Latimer.

Marukakis zise ceva ospătarului, care-şi răsuci mustaţa şi o şterse înapoi strigând către o deschizătură întunecoasă în perete care părea să fie intrarea în pivniţă. Se auzi slab o voce confirmând comanda. Omul se reîntoarse cu o sticlă şi trei pahare.

— Am comandat vodcă, spuse Marukakis. Sper că vă place.

— Foarte mult.

— Perfect.

Chelnerul umplu cele trei pahare, îşi luă unul, făcu semn spre Latimer şi, lăsîndu-şi capul pe spate, dădu vodca pe gât. Apoi plecă.

– *À votre santé*, zise Marukakis politicos. Şi acum, continuă el pe când îşi puneau paharele jos, că am băut împreună şi suntem tovarăşi, voi face un târg cu dumneavoastră. Vă voi da informaţia şi apoi îmi veţi spune de ce o doriţi. Vă convine?

— Merge.

— Foarte bine atunci.

Li se aduse supa. Era groasă, bogat condimentată și amestecată cu smântână. Marukakis începu să vorbească în timp ce mâncau:

— Într-o civilizaţie muribundă, prestigiul politic nu este recompensa celui mai bun diagnostician, ci a omului care știe să se poarte cel mai bine cu un bolnav. Este decoraţia oferită de ignoranţă pentru mediocritate. Şi totuși, mai rămâne un fel de prestigiu politic care mai poate fi purtat cu o anumită demnitate patetică; este cel sortit șefului cu o gândire liberală, al unui partid de extremiști cu doctrine conflictuale. Demnitatea lui este aceea a tuturor oamenilor sortiţi pieirii; pentru că, fie că cele două extreme purced la distrugere reciprocă, fie că una învinge, el tot sortit rămâne: ori să sufere ura oamenilor, ori să moară ca un martir.

Așa s-a întâmplat cu monsieur Stambulisky, șeful Partidului Ţărănesc Agrarian, Prim-Ministru și Ministru de Externe. Partidul Agrarian, pus faţă în faţă cu reacţiunea organizată, era imobilizat, lăsat fără putere de către propriile conflicte interne. Acest partid a murit fără să tragă un singur foc în apărarea sa.

Sfârșitul a început curând după ce Stambulisky s-a reîntors la Sofia după Conferinţa de la Lausanne, la începutul lui ianuarie 1923.

Pe data de 23 ianuarie, Guvernul Iugoslav (apoi sârb) a depus un protest oficial la Sofia împotriva unei serii de raiduri armate făcute de comitadji bulgari peste frontiera iugoslavă. Câteva zile mai târziu, pe 15 februarie, în timpul unei reprezentaţii care celebra apariţia Teatrului Naţional din Sofia la care regele și prinţesele erau prezente, a fost aruncată o bombă într-o lojă în care se aflau mai mulţi miniștri din guvern. Bomba a explodat. Mai multe persoane au fost rănite.

A fost imediat evident cine sunt autorii, cât și scopul acestor nelegiuiri.

Politica lui Stambulisky față de Guvernul Iugoslav a fost de la început una de împăciuire și conciliere. Relațiile dintre cele două țări se îmbunătățeau rapid. La această îmbunătățire s-au opus însă autonomiștii macedoneni, reprezentați de Comitetul Revoluționar Macedonean, care activa în Iugoslavia și în Bulgaria. Temându-se că relațiile de prietenie dintre cele două țări pot duce la o acțiune comună împotriva lor, macedonenii s-au pus pe treabă sistematic pentru a otrăvi aceste relații și pentru a-l distruge pe dușmanul lor, Stambulisky. Atacurile comidajdi-lor și incidentul de la teatru au inaugurat o perioadă de terorism organizat.

Pe 8 martie, Stambulisky și-a jucat atuul anunțând că pe 13, Narodno Sobranie (Parlamentul Bulgar) va fi dizolvat și se vor ține noi alegeri în aprilie.

Asta a însemnat un dezastru pentru partidele reacționare. Bulgaria prospera sub guvernul agrarian. Țăranii îl susțineau pe Stambulisky. Alegerile i-ar fi întărit și mai mult poziția. Fondurile Comitetului Revoluționar Macedonean au crescut subit. S-a făcut aproape imediat o tentativă de a-i asasina pe Stambulisky și pe ministrul căilor ferate, Atanasov, la Haskovo, la frontiera tracă. Planurile au fost zădărnicite numai în ultimul moment. Câteva oficialități ale poliției care răspundeau de suprimarea activităților *comitadji*-lor, inclusiv prefectul de Petrich, au fost amenințate cu moartea. În fața acestor amenințări, alegerile au fost amânate.

Apoi, pe 4 iunie, poliția din Sofia a descoperit un complot ce viza nu numai asasinarea lui Stambulisky ci și a lui Muraviev, ministru de război și a lui Stoianov, ministrul de interne. Un tânăr ofițer de armată, bănuit că i s-a dat misiunea de a-l omorî pe Stoianov, a fost împușcat de poliție în timpul unui

schimb de focuri. Se ştia că şi alţi tineri ofiţeri, de asemenea, sub comanda Comitetului terorist, sosiseră la Sofia, şi s-a organizat o adevărată vânătoare a acestor tineri ofiţeri. Poliţia începea să piardă controlul situaţiei. Acum ar fi fost timpul ca Partidul Agrarian să acţioneze, să-şi înarmeze suporterii din rândul ţărănimii. Dar nu au procedat aşa. În schimb, s-au jucat de-a politica între ei. Pentru ei, duşmanul era Comitetul Revoluţionar Macedonean, o bandă teroristă, o organizaţie mică, incapabilă să înlăture un guvern fortificat în spatele a sute de mii de voturi ţărăneşti. Au eşuat în a-şi da seama că activităţile Comitetului fuseseră pur şi simplu o perdea de fum în spatele căreia partidele reacţionare se pregăteau cu asiduitate pentru ofensivă. Au plătit foarte curând lipsa asta de înţelegere.

La 8 iunie, la miezul nopţii totul era calm. Pe la 4, în dimineaţa zilei de 9, toţi membrii guvernului lui Stambulisky erau în puşcărie şi s-a instituit Legea marţială. Liderii loviturii de stat erau reacţionarii Zankov şi Ronsev; nici unul din ei nu avusese niciodată o legătură cu Comitetul Macedonean.

Stambulisky a încercat prea târziu să-şi adune ţăranii pentru propria lor apărare. Câteva săptămâni mai târziu, împreună cu o mână de oameni de încredere, era încercuit într-o casă la mai multe sute de mile de Sofia şi a fost prins. La puţin timp după aceea era împuşcat în împrejurări care sunt încă neelucidate.

În felul acesta, în timp ce Marukakis vorbea, Latimer îşi orândui lucrurile în minte. Grecul era un vorbitor rapid, dar se făcea vinovat prin faptul că divaga, atunci când vedea ocazia, de la fapte la teorie revoluţionară. Latimer îşi sorbea al treilea pahar de ceai când povestirea se sfârşi.

Nu spusese nimic timp de două-trei secunde. Într-un sfârşit spuse:

— Ştiţi cine a finanţat Comitetul?

Marukakis zâmbi:

— Zvonurile au început să circule la câtva timp după aceea. S-au vehiculat multe explicaţii; dar, după părerea mea, cea mai rezonabilă şi, întâmplător, singura pentru care am fost în stare să găsesc nişte dovezi, era că banii au fost furnizaţi de chiar banca în care Comitetul îşi ţinea fondurile. Se numeşte Trustul Euroasiatic de Credit.

— Vreţi să spuneţi că această bancă a dat banii în numele unei terţe persoane?

— Nu. Banca a avansat banii în numele său. Am descoperit întâmplător că fusese prinsă la înghesuială datorită creşterii valorii levei sub administraţia Stambulisky. În prima parte a lui 1923, înainte ca problemele să înceapă serios, leva şi-a dublat valoarea în două luni. Cursul era de vreo 800 la lira sterlină şi a crescut la circa 400. Aş putea obţine cifrele reale dacă vă interesează. Orice om care vânduse leva cu livrare în trei luni sau mai mult, bazându-se pe o scădere, ar fi trebuit să facă faţă unor pierderi imense. Trustul Euroasiatic de Credit nu era genul de bancă dispusă să accepte o asemenea pierdere.

— Ce fel de bancă este asta?

— Este înregistrată în Monaco, ceea ce înseamnă nu numai că nu plăteşte impozite în ţările în care operează, dar de asemenea şi că bilanţul contabil nu i se publică şi că e imposibil să afli ceva despre ea. Sunt multe ca ea în Europa. Biroul principal e la Paris, dar funcţionează în Balcani. Finanţează, printre alte lucruri, producerea clandestină de heroină în Bulgaria pentru export ilegal.

— Credeţi că a finanţat lovitura de stat a lui Zancov?

— Posibil. În orice caz a finanțat condițiile care au făcut posibilă lovitura. Era un secret știut de toată lumea că tentativa de la Haskovo asupra lui Stambulisky și a lui Atanassov era opera unui pistolar străin adus și plătit de cineva special în acest scop. De asemenea, mulți oameni au spus că, deși a fost multă vorbărie și s-au făcut multe amenințări, totul s-ar fi stins de la sine dacă nu ar fi fost agenți străini provocatori.

Ceea ce auzea era mai mult decât sperase Latimer.

— Există vreo cale să pot afla amănunte despre afacerea de la Haskovo?

Marukakis dădu din umeri.

— Au trecut peste 15 ani de atunci. S-ar putea să vă spună poliția ceva, dar mă îndoiesc. Dacă aș ști ce anume doriți să aflați...

Latimer se hotărî.

— Foarte bine, v-am promis că vă voi spune de ce doresc aceste informații și o voi face. Continuă grăbit. Când am fost la Istanbul, acum câteva săptămâni, am luat masa cu un om care, din întâmplare era șeful Poliției Secrete Turce. Omul era interesat de povești polițiste și dorea ca eu să folosesc o intrigă la care se gândise. Discutam calitățile crimelor adevărate și respectiv ale celor fictive când, ca să-și demonstreze punctul de vedere, mi-a citit un dosar al unui om numit Dimitrios Makropoulos sau Dimitrios Talat. Omul fusese un ticălos și un ucigaș de cea mai joasă speță. A ucis un om la Smirna și a făcut în așa fel încât să fie spânzurat un altul în locul lui. A fost implicat în trei tentative de asasinat, inclusiv cea a lui Stambulisky. A spionat pentru Franța și a pus pe picioare o bandă de negustori ambulanți de droguri la Paris. Cu o zi înainte ca eu să aud de el, a fost găsit plutind în Bosfor mort. A fost înjunghiat în stomac. Dintr-un

motiv sau altul, am fost curios să-l văd şi eu şi l-am convins pe om să mă ia cu el la morgă. Dimitrios era acolo, întins pe o masă, cu hainele făcute grămadă alături.

S-ar putea să fie din cauză că mâncasem bine şi mă simţeam cam somnolent, dar am avut deodată o dorinţă curioasă să aflu mai multe despre Dimitrios. După cum ştiţi, eu scriu romane poliţiste. Mi-am spus că dacă, măcar o dată, încerc să fac pe detectivul eu însumi în loc să scriu pur şi simplu despre alţi oameni care fac asta, s-ar putea să obţin nişte rezultate interesante. Ideea mea era să încerc să umplu nişte goluri din dosar. Dar asta era numai o scuză. Apoi, nu m-am mai străduit să admit nici faţă de mine însumi că interesul meu n-avea nimic de-a face cu detectivistica. Deşi e greu de explicat, îmi dau acum seama că această curiozitate a mea cu privire la Dimitrios este mai degrabă aceea a unui biograf decât a unui detectiv. Mai este, de asemenea, şi un element emoţional. Am vrut să îl explic pe Dimitrios, să îl motivez, să-i înţeleg mintea. Să îl etichetez cu dezaprobare pur şi simplu, nu e suficient. Eu l-am privit ca pe un om, nu ca pe un cadavru într-o morgă, nu ca pe un izolat, un fenomen, ci ca o parte dintr-un sistem social pe cale să se fărâmiţeze.

Făcu o pauză. Ei, asta e, Marukakis! De aceea mă aflu la Sofia, de aceea vă irosesc timpul cu întrebări despre lucruri care s-au petrecut acum 15 ani. Adun material pentru o biografie care nu se va scrie niciodată, când, de fapt, ar trebui să scriu un roman poliţist. Sună destul de improbabil pentru mine însumi. Pentru dvs. cred că sună fantastic. Dar aceasta este explicaţia mea.

Se lăsă înapoi în scaun, simţindu-se teribil de caraghios. Ar fi fost mai bine să spună o minciună bine ticluită.

Marukakis îşi privise intens ceaiul. Acum îşi ridică privirea.

— Care este propria dvs. explicaţie a interesului pentru acest Dimitrios?

— Tocmai v-am spus.

— Nu. Cred că nu. Vă înşelaţi pe dvs. înşivă. Speraţi în fond că, găsindu-i o explicaţie raţională lui Dimitrios, veţi explica, de asemenea, sistemul social pe cale de dezintegrare despre care vorbeaţi.

— E foarte ingenios ceea ce sugeraţi; dar, scuzaţi-mi spusele, e puţin cam simplificat. Nu cred că pot fi de acord.

Marukakis dădu din umeri:

— E părerea mea.

— E foarte amabil din partea dvs. că mă credeţi.

— De ce nu v-aş crede? E prea absurd ca să nu cred. Ce ştiţi despre Dimitrios în Bulgaria?

— Foarte puţin. Mi s-a spus că a fost un intermediar în atentatul împotriva lui Stambulisky. Adică nu există nici o dovadă care să demonstreze că intenţiona să tragă chiar el. A părăsit Atena căutat de poliţie pentru jaf şi încercare de crimă, spre sfârşitul lui noiembrie 1922. Asta am descoperit singur. De asemenea, cred că a venit în Bulgaria pe mare. Poliţia din Sofia îl cunoaşte. Ştiu, pentru că în 1924, Poliţia Secretă Turcă le-a cerut informaţii în legătură cu altă problemă. Poliţia de aici interogase o femeie cu care ştia că se asociase.

— Dacă ar mai fi aici şi în viaţă, ar fi interesant de vorbit cu ea.

— Da, ar fi. Am dat de urma lui Dimitrios la Smirna şi Atena unde îşi zicea Taladis, dar până acum n-am vorbit cu nimeni care să-l fi văzut vreodată în viaţă. Din păcate, nu ştiu nici măcar numele femeii.

— Dosarele poliţiei ar trebui să-l aibă. Dacă doriţi, mă pot interesa.

— Nu vă pot cere să vă deranjaţi. Pe mine nu mă împiedică nimic dacă vreau să-mi pierd timpul citind dosarele poliţiei, dar nu văd nici un motiv ca să consum şi timpul dvs.

— Sunt multe lucruri care să vă împiedice să vă pierdeţi timpul citind dosarele poliţiei. În primul rând, nu puteţi citi în bulgară şi, în al doilea, poliţia vă va face greutăţi. Eu sunt, Dumnezeu să m-ajute, ziarist acreditat, lucrând pentru o agenţie de presă franceză. Am anumite privilegii. Şi în afară de asta — zâmbi el — aşa absurdă cum pare, cercetarea dvs. mă intrigă. Bizarul din problemele lumeşti este întotdeauna interesant, nu credeţi? Privi în jurul său. Restaurantul se golise. Chelnerul stătea adormit, cu picioarele pe o masă. Marukakis oftă.

— Va trebui să-l trezim pe amărâtul ăsta ca să-i plătim.

În cea de-a treia zi a şederii sale la Sofia, Latimer primi o scrisoare de la Marukakis, scrisă în franceză.

Dragul meu domn Latimer,

Aveţi aici, după cum v-am promis, un rezumat al tuturor informaţiilor despre Dimitrios Makropoulos pe care am reuşit să le obţin de la poliţie. Nu este, după cum veţi vedea, complet. Iată ceva interesant, nu credeţi? Nu pot spune dacă femeia poate fi găsită sau nu, până nu-mi fac mai mulţi prieteni printre poliţişti. Poate ne vom întâlni mâine.

Cu deosebită stimă,

N. Marukakis

Împreună cu scrisoarea era rezultatul:

ARHIVELE POLIŢIEI, SOFIA 1922-1924

Dimitrios Makropoulos. *Cetăţenie:* greacă. *Locul naşterii:* Salonic. *Data:* 1889. *Ocupaţia:* menţionat ca ambalator de smochine. *Intrare în ţară:* Varna, 22 decembrie 1922, debarcat de pe vasul italian *Isola Bella*. *Paşaport sau carte de identitate:* emisă de Comisia de ajutor, cu nr. 53462.

În timpul unui control al documentelor efectuat de poliţie la cafeneaua „Spetzi", strada Perotska, Sofia, pe 6 iunie 1923, era împreună cu o femeie pe nume Irana Preveza, de naţionalitate bulgară, origine greacă. Se ştie că D.M. era în legătură cu criminali străini. Exilat prin deportare, 7 iunie 1923. Eliberat la cerere şi în urma asigurărilor date de A. Vazov, 7 iunie 1923.

În septembrie 1924, cerere primită de la Guvernul Turc, de informaţii în legătură cu un ambalator de smochine pe nume „Dimitrios" aflat sub acuzaţia de crimă. Informaţia de mai sus furnizată o lună mai târziu. Irana Preveza a declarat la interogatoriu că primise o scrisoare de la Makropoulos, expediată din Adrianopole. Ea a furnizat următoarea descriere: *Înălţime:* 182 cm. *Ochii:* căprui. *Figura:* bine ras. *Păr:* închis şi lins. *Semne particulare:* nici unul.

La baza rezumatului, Marukakis adăugase o însemnare de mână.

N.B. Acesta este numai un dosar de la poliţia obişnuită. Se face referire la un al doilea dosar aflat într-un fişier secret, dar este interzisă cercetarea acestuia.

Latimer oftă. Fără îndoială că acest al doilea dosar conţinea detaliile asupra rolului pe care-l jucase Dimitrios în evenimentele din 1923. Autorităţile bulgare ştiau, evident, mai multe despre Dimitrios decât fuseseră gata să destăinuie poliţiei turce. Era

într-adevăr enervant să știi că existau informații, și totuși să nu poți ajunge la ele.

Totuși, erau destule lucruri interesante și în informațiile pe care le avea la dispoziție. Informația, în mod evident cea mai importantă, era că la bordul vasului cu aburi *Isola Bella*, în decembrie 1922, între Pireu și Varna în Marea Neagră, cartea de identitate emisă de Comisia de ajutor cu numărul T. 53462 suferise o modificare. „Dimitrios Taladis" devenise „Dimitrios Makropoulos". Ori Dimitrios își descoperise talentul de a falsifica, ori întâlnise și angajase pe cineva cu un asemenea talent.

Irana Preveza! Un indiciu adevărat și singurul care ar trebui să fie urmărit cu atenție. Dacă mai era în viață, atunci cu siguranță trebuie să existe o cale de a o găsi. Totuși, pentru moment, sarcina va trebui să-i fie lăsată lui Marukakis. Întâmplător, faptul că era de origine greacă era sugestiv, pentru că, probabil, Dimitrios nu vorbea bulgara.

„Cunoscut ca având legătură cu criminali străini", era vizibil vag. Ce fel de criminali? Ce naționalitate străină? Și în ce măsură avea el legătură cu ei? Și de ce au încercat să-l deporteze doar cu două zile înainte de lovitura de stat a lui Zankov? Fusese oare Dimitrios unul din asasinii suspectați, căutați de poliția din Sofia, în timpul săptămânii critice? Colonelul Haki respinsese ca pe o prostie ideea ca el să fi fost cumva un asasin. „Oameni de genul lui nu-și riscă pielea așa". Dar colonelul Haki nu știa totul despre Dimitrios. Și cine Dumnezeu era săritorul A. Vazov care a intervenit așa de prompt și eficient în favoarea lui Dimitrios? Răspunsurile la aceste întrebări se aflau, fără îndoială, în acel al doilea dosar care era secret. Foarte enervant!

Îi trimisese o notiță lui Marukakis, și în dimineața următoare primi un telefon de la el. Aranjară să se întâlnească din nou, să ia cina împreună în seara aceea.

— Aţi mai aflat ceva de la poliţie?

— Da. Vă voi spune tot când ne întâlnim diseară. La revedere.

Seara, Latimer se simţea cam la fel cum se simţise cândva, când aştepta rezultatele de la examene: puţin emoţionat, puţin temător şi foarte supărat pe întârzierea de circumstanţă în publicarea rezultatelor care existau de câteva zile. Îi zâmbi lui Marukakis cam acru.

— E foarte amabil din partea dvs. să vă deranjaţi atât de mult.

Marukakis dădu din mână.

— Prostii, dragul meu prieten. V-am spus că mă interesează. Mergem iar la băcănie? Putem vorbi acolo liniştiţi.

Din momentul acela şi până la sosirea ceaiului, vorbi neîntrerupt despre poziţia ţărilor scandinave în cazul unui război european major. Latimer începu să se simtă la fel de periculos ca şi unul din criminalii săi.

— Şi acum, zise în sfârşit, apropo de problema asta a dumitale, la noapte vom pleca într-o scurtă călătorie.

— Ce vreţi să spuneţi?

— V-am spus că-mi voi face prieteni printre poliţişti şi aşa am şi făcut. În consecinţă, am descoperit unde se află acum Irana Preveza. Nu a fost prea greu. Se pare că e foarte bine cunoscută poliţiei.

Latimer îşi simţi inima bătând mai rapid.

— Unde e acum? întrebă el.

— Cam la cinci minute de mers pe jos de aici. E proprietara unui *Nachtlokal* numit *„La Vierge St. Marie"*.

— *Nachtlokal?*

— Da, i-aţi putea spune un club de noapte. Zâmbi.

— Înţeleg.

— Nu a avut dintotdeauna un local al ei propriu. A lucrat mulţi ani pe cont propriu, ori pentru alte case. Dar a îmbătrânit. Avea bani puşi deoparte şi aşa şi-a pus pe picioare propriul local. Are în jur de 50 de ani, dar pare mai tânără. Poliţia are chiar o anumită afecţiune pentru ea. Nu se trezeşte până la 10 seara, aşa că va trebui să aşteptăm puţin înainte să ne verificăm norocul încercând să-i vorbim. Aţi citit descrierea pe care i-a făcut-o lui Dimitrios? Fără semne particulare! M-a făcut să râd.

— Nu v-aţi pus problema cum de a ştiut că Dimitrios avea exact înălţimea de 182 cm?

Marukakis se încruntă.

— De ce să mă fi întrebat?

— Sunt puţini oamenii care îşi ştiu exact propria înălţime, darmite a altora.

— Unde vreţi să ajungeţi?

— Cred că descrierea aceea provine din cel de-al doilea dosar, şi nu de la femeie.

— Şi ce-i cu asta?

— O secundă. Ştiţi cine este A. Vazov?

— Voiam să vă spun. Şi eu am întrebat acelaşi lucru. A fost un avocat.

— A fost?

— A murit acum trei ani. A lăsat o groază de bani. Au fost revendicaţi de un nepot care locuieşte în Bucureşti. Aici nu avea rude în viaţă — Marukakis făcu o pauză şi apoi, cu un aer de naturaleţe cu grijă întocmit, adăugă:

— A făcut parte din consiliul de administraţie al Trustului Euroasiatic de Credit. Păstram asta ca pe o mică surpriză pentru dvs., pentru mai târziu, dar v-o spun acum. Am aflat din documente. Trustul Euroasiatic de Credit nu a fost înregistrat în Monaco până în 1926. Lista directorilor de dinainte de data aceasta există încă şi poate fi consultată dacă ştii unde să o cauţi.

— Dar, se bâlbâi Latimer, asta este extrem de important. Nu vedeţi ce...

Marukakis îl întrerupse, cerând să i se aducă nota de plată. Apoi îi aruncă lui Latimer o privire vicleană.

— Ştiţi, zise el, voi englezii sunteţi sublimi. Sunteţi singura naţiune din lume care crede că deţine monopolul asupra bunului-simţ elementar.

Capitolul VI

CARTEA POŞTALĂ

La Vierge St. Marie se afla, cu o logică oarecum neclară, pe o stradă în spatele bisericii Săptămâna Mare. Strada era strâmtă, în pantă şi prost luminată. La început părea că era nenatural de tăcută. Dar din spatele liniştii venea un susur de muzică şi râsete — susur care pornea deodată când o uşă se deschidea şi apoi era înăbuşit când uşa se închidea din nou. Doi bărbaţi ieşiră pe o uşă din faţa lor, îşi aprinseră ţigările şi se depărtară rapid. Paşii unui alt trecător se apropiară şi apoi se opriră, dat fiind faptul că proprietarul lor intră în una din case.

— Nu prea sunt pe-aici mulţi oameni, comentă Marukakis. E prea devreme.

Majoritatea uşilor erau lambrisate cu sticlă translucidă prin care se vedeau lumini slabe. Pe unele dintre lambriurile uşilor era vopsit numărul casei; vopsit chiar mai cu grijă decât era necesar în scopuri obişnuite. Alte uşi purtau nume. Erau *Wonderbar, O.K. Jymuies Bar, Stambul, Torquemada, Vitocha, Le Viol de Lucrece* şi, mai în sus, pe deal, *La Vierge St. Marie.*

Au stat o clipă în faţa ei. Uşa nu arăta chiar aşa de sărăcăcioasă ca unele din celelalte uşi. În timp ce

Marukakis deschidea ușa și intra primul, Latimer își pipăi buzunarul ca să se asigure că portofelul era la locul său.

S-au trezit într-o cameră cu tavanul jos, cam de vreo zece metri pătrați. La intervale regulate, în jurul pereților de un bleu pal, erau puse oglinzi ovale susținute de heruvimi din mucava. Spațiile dintre oglinzi erau decorate la întâmplare cu imagini extrem de stilizate, pictate direct pe pereți, ale unor bărbați cu monoclu având părul de culoarea paiului și torsuri nude și femei în taioare și ciorapi în carouri. Într-un colț al camerei era un bar; în colțul opus, platforma unde se afla orchestra — patru negri indiferenți în bluze albe tip „Argentina". Lângă ei era o ieșire acoperită cu perdea de pluș albastru. Restul spațiului de pe pereți era ocupat de mici separeuri care se ridicau cam până la înălțimea umerilor celor care stăteau la mesele așezate în ele. Mai erau câteva mese de care te împiedicai chiar în mijlocul ringului de dans.

Când am intrat, cam o duzină de persoane stăteau la mesele din separeuri. Formația încă mai cânta și două fete, care arătau de parcă puteau imediat face parte din corpul de balet al unui cabaret, dansau solemn împreună.

— E prea devreme, repetă Marukakis dezamăgit. Dar în curând va fi mai vesel.

Un chelner îi conduse într-un separeu și se îndepărtă grăbit, ca să apară din nou, o clipă sau două mai târziu, cu o sticlă de șampanie.

— Aveți suficienți bani la dvs.? întrebă șoptit Marukakis; va trebui să plătim pe puțin 200 de leva pentru otrava asta.

Latimer aprobă din cap. 200 de leva însemnau cam 10 șilingi.

Formația se opri. Cele două fete sfârșiră dansul, și una dintre ele văzu privirea lui Latimer ațintită asupra

lor. Se îndreptară către separeu și se așezară zâmbind. Marukakis spuse ceva. Ele dădură din umeri, tot zâmbind, și se îndepărtară. Marukakis îl privi, ezitând, pe Latimer.

— Le-am spus că avem de discutat afaceri, dar că ne vom ocupa de ele mai târziu. Desigur, dacă nu vreți să vă deranjeze...

— Nu vreau, zise Latimer hotărât și apoi se scutură scârbit după ce băuse puțină șampanie.

Marukakis oftă.

— Păcat. Va trebui să plătim șampania. Altul însă ar putea să o bea foarte bine.

— Unde e La Preveza?

— Mă gândesc că ar trebui să coboare din moment în moment. Dar desigur că am putea noi urca la ea, adăugă el gânditor. Își ridică ochii semnificativ în sus, spre tavan. Locul e destul de rafinat. Totul pare să fie extrem de discret.

— Dacă o să coboare în curând, nu văd nici un motiv să mai urcăm noi. Se simți ca un individ pedant, sever, și-și dori ca șampania să fi fost băubilă.

— Într-adevăr, zise Marukakis posomorât.

Dar mai trecu o oră și jumătate până ca proprietara localului *La Vierge St. Marie* să-și facă apariția. În acest răstimp lucrurile deveniseră cu siguranță mai vesele. Sosiseră mai mulți oameni, majoritatea bărbați, deși printre ei erau vreo două femei care arătau mai ciudat. Un tip care era, fără îndoială, proxenet și care de altfel arăta foarte treaz, adusese niște nemți ce păreau foarte beți și care ar fi putut fi comis-voiajori ce se țineau de chefuri. O pereche de tineri cu aspect cam sinistru s-au așezat comandând apă de Vichy. Prin ușa drapată cu perdea de pluș era un du-te — vino continuu. Separeurile erau toate ocupate și se aduseseră mese în plus pe ringul de dans, care curând deveni o masă

congestionată de perechi ce se legănau, transpirate. Curând însă ringul s-a golit și câteva fete care dispăruseră cu câteva minute în urmă să-și schimbe hainele cu un buchet sau două de primule artificiale și să-și dea cu o groază de pudră de culoare închisă, au executat un dans scurt. A urmat un tânăr îmbrăcat ca o femeie care cânta în germană; fetele au reapărut apoi, fără primule, ca să danseze un alt dans care a încheiat, de altfel, programul de cabaret; oamenii se înghesuiră înapoi pe ringul de dans. Aerul era greu; devenea din ce în ce mai cald.

Latimer se uita leneș, cu ochii care îl usturau, la unul din tinerii cu aspect sinistru, cum îi oferea celuilalt o priză din ceea ce ar fi putut să fie tutun dar nu era, întrebându-se dacă nu ar trebui să mai încerce o dată să-și potolească setea cu șampanie, când, deodată, Marukakis îi atinse brațul.

— Aceea este, spuse el.

Latimer privi în lungul încăperii. O pereche aflată în colțul cel mai îndepărtat al ringului de dans îl împiedică o clipă să vadă; cuplul se mișcă vreo câțiva centimetri, și o văzu stând nemișcată lângă ușa cu perdea prin care intrase.

Avea aspectul acela ciudat, șleampăt, care nu are legătură cu hainele bune, cu părul frumos coafat și machiajul executat cu îndemânare. Avea o siluetă plină dar plăcută, și se îngrijea bine; rochia era probabil scumpă, părul negru și des arăta de parcă stătuse în ultimele două săptămâni în mâinile unui coafor și totuși îți amintea, fără putință de greșeală și în mod irevocabil de o femeie neglijentă. Avea ceva temporar, un aer de animație întreruptă. Ca și cum, în orice moment, părul ar începe să se facă vâlvoi, rochia îi va aluneca neglijent de pe un umăr catifelat și alb, mâna cu inelul cu diamante, care acum atârna lejer pe lângă ea, se va ridica să apuce de bretelele din mătase roz și să mângâie neglijent părul. O

puteai vedea în ochii ei întunecați. Gura era hotărâtă și veselă prin buzele vulgare, puternic rujate; dar ochii îi erau umezi de somn și de lipsa de griji a somnului. Acum însă erau deschiși și vigilenți, mișcându-se în jur în timp ce gura schița câte un zâmbet, în semn de salut, ici și colo. Latimer o privi cum se întoarce brusc și se îndreptă spre bar.

Marukakis făcu semn chelnerului și-i spuse ceva. Omul ezită și apoi dădu din cap. Latimer îl văzu croindu-și drum spre locul unde madame Preveza vorbea cu un tip gras ținându-și brațul în jurul uneia din fetele de la cabaret. Chelnerul șopti ceva. Madame Preveza se opri din vorbit și-l privi. Acesta îi arătă pe Latimer și Marukakis și, pentru o clipă, ochii i se opriră liniștiți pe ei. Apoi se întoarse, îi spuse un cuvânt chelnerului, și-și reluă conversația.

— Va veni într-un minut, zise Marukakis.

Peste puțin timp îl părăsi pe omul cel gras și continuă să își facă ocolul încăperii, dând din cap, zâmbind cu indulgență. În cele din urmă ajunse la masa lor. Fără să vrea, Latimer se ridică în picioare. Ochii îi studiară fața.

— Doreați să vorbiți cu mine, messieurs? Vocea îi era răgușită și puțin discordantă, și vorbea într-o franceză cu un accent puternic.

— Am fi onorați dacă ați lua loc la masa noastră pentru o clipă, spuse Marukakis.

— Desigur. Se așeză lângă el. Chelnerul apăru imediat. Îi făcu semn să plece și se uită la Latimer.

— Nu v-am mai văzut înainte, monsieur. Pe prietenul dvs. l-am văzut, dar nu în localul meu. Se uită într-o parte la Marukakis.

— Aveți de gând să scrieți despre mine în ziarele pariziene, monsieur? Dacă-i așa, atunci trebuie să vedeți și restul spectacolului meu — dvs. și prietenul dvs.

Marukakis zâmbi.

— Nu, madame. Noi abuzăm de ospitalitatea dvs., ca să vă cerem nişte informaţii.

— Informaţii? O privire goală îi apăru în ochii întunecaţi. Nu ştiu nimic care ar putea să intereseze pe cineva.

— Discreţia dvs. e renumită, madame. Totuşi, asta are legătură cu un om, acum mort şi îngropat, pe care l-aţi cunoscut cu mai bine de 15 ani înainte.

Râse scurt şi Latimer văzu că avea dinţii stricaţi. Râse din nou, zgomotos, în aşa fel încât i se scutură tot corpul. Era un sunet urât care-i distrugea demnitatea somnoroasă, lăsându-i-o pe cea veche. După ce râsul se potoli, tuşi puţin.

— Faceţi cele mai delicate complimente, monsieur, zise gâfâind. 15 ani! Şi vă aşteptaţi să ţin minte un om atât timp? Sfântă Fecioară, cred că totuşi o să-mi oferiţi ceva de băut, până la urmă.

Latimer făcu semn chelnerului.

— Ce beţi, madame?

— Şampanie. Nu porcăria asta. Ştie chelnerul. 15 ani! Era încă amuzată.

— Cu greu am îndrăznit să sperăm că vă veţi aminti, zise Marukakis cam rece. Dar dacă totuşi numele vă spune ceva... era Dimitrios — Dimitrios Makoropoulos.

Îşi aprindea o ţigară. Acum se opri, având încă băţul arzând în mână. Timp de câteva secunde, unica mişcare pe care Latimer o citi pe faţa ei erau colţurile gurii care coborau încet în jos. Îi părea că zgomotul din jurul lor dispăruse dintr-o dată, că avea vată în urechi.

Întoarse apoi încet chibritul dintre degete şi-i dădu drumul pe farfuria din faţa ei. Ochii rămaseră nemişcaţi. După aceea, foarte încet, spuse:

— Nu-mi place că sunteţi aici. Ieşiţi afară — amândoi.

— Dar...

— Afară! Și totuși nu-și ridicase vocea și nici nu-și mișcase capul.

Marukakis se uită la Latimer, dădu din umeri și se ridică. Latimer făcu la fel. Se uită înspre ei supărată.

— Așezați-vă, se răsti ea; credeți că vreau o scenă aici?

Se așezară.

— Dacă ne veți explica, madame, spuse Marukakis acid, cum putem ieși afară fără să ne ridicăm, v-am fi recunoscători.

Degetele mâinii ei drepte se mișcară repede și apucară piciorul unui pahar. O clipă, Latimer se gândi că-l va sparge în capul grecului. Apoi, însă, degetele i se relaxară și ea zise ceva în grecește, prea rapid pentru ca Latimer să poată înțelege.

Marukakis scutură din cap.

— Nu, el nu are de-a face nimic cu poliția, îl auzi Latimer răspunzând. Este scriitor de romane și caută informații.

— De ce?

— Este curios. A văzut cadavrul lui Dimitrios Makropoulus în 'Stanbul acum o lună sau două, și este curios să știe mai multe despre el.

Se întoarse spre Latimer și îi apucă strâns, cu îndărătnicie parcă, mâneca.

— Este mort? Sunteți sigur că e mort? Ați văzut într-adevăr cadavrul lui?

El aprobă din cap. Comportamentul ei îl făcuse în mod ciudat să se simtă ca doctorul care coboară scările ca să anunțe că totul s-a sfârșit.

— A fost înjunghiat și aruncat în mare, mai adăugă el și se blestemă pentru modul lipsit de tact în care o spusese. În ochii ei se citea o emoție pe care nu prea o putea identifica. Poate că, în felul ei, îl iubise. O felie de viață! Lacrimile ar trebui să urmeze.

Dar nu apărură nici un fel de lacrimi. Ea spuse:

— Avea bani la el?

Latimer negă clătinându-și capul încet, fără să înțeleagă.

— *Merde!* zise ea cu răutate; îmi datora 1000 de franci, javra. Acum n-o să-i mai văd niciodată. *Salope!* Ieșiți afară, amândoi, înainte să pun eu să fiți aruncați.

Era aproape trei și jumătate când Latimer și Marukakis au părăsit *La Vierge St. Marie.*

Petrecuseră ultimele două ore în biroul particular al lui madame Preveza, o cameră înflorată plină cu mobilă: un pian mare din lemn de nuc îmbrăcat într-o husă de mătase albă cu ciucuri și cu păsări pictate de mână în colțuri, măsuțe mici încărcate cu mărunțișuri, multe scaune, un palmier care se îngălbenea într-un ghiveci de bambus, un șezlong și un birou cu partea de sus rabatabilă. Ajunseră în cameră, conduși de ea pe ușa acoperită de perdea, apoi pe un șir de trepte, pe un coridor slab luminat, cu uși numerotate pe cele două laturi ale sale și având un miros care îi amintise lui Latimer de un sanatoriu particular scump în timpul orelor de vizită.

Invitația fusese ultimul lucru la care se așteptase. A urmat aproape imediat după acel îndemn final al ei de „ieșiți afară". Devenise rugătoare; își ceru scuze. O mie de franci erau o mie de franci. Acum nu îi va mai vedea niciodată. Ochii îi erau plini de lacrimi. Latimer nu își putea crede ochilor. I se datorau bani din 1923. Nu se poate să mai fi așteptat într-adevăr returnarea lor după 15 ani. Poate că undeva, în mintea ei, păstrase neatinsă romantica iluzie că, într-o bună zi, Dimitrios va veni și va scutura peste ea ca pe niște frunze, bancnote de o sută de franci. Gestul din povești! Veștile lui Latimer spulberaseră acea iluzie și când prima furie dispăruse, simțise nevoia de compasiune. Uitată fusese cererea lor de informații despre Dimitrios. Purtătorii veștilor proaste trebuie să

știe cât de rele fuseseră acestea. Spusese adio unei legende. Avusese nevoie de public. Un public care să înțeleagă ce femeie proastă și generoasă era ea. Băuturile lor, spusese ea, presărând sare pe rană, erau din partea casei.

Se așezaseră alături pe șezlong, în timp ce ea scotocea prin biroul rabatabil. Dintr-unul din nenumăratele sertărașe, ea scoase un caiet cu colțurile îndoite. Paginile caietului îi foșniră între degete. Și apoi:

— 15 februarie 1923, spusese ea deodată. Caietul se închisese cu o plesnitură și ochii i se îndreptaseră în sus invocând Împărăția Cerurilor să-i fie martoră la acuratețea datei. Atunci au devenit banii scadenți: 1000 de franci și mi-a promis cu toată credința că îmi va plăti. Îmi erau destinați mie și îi primise el. Mai degrabă decât să fac o scenă îngrozitoare — căci eu detest scenele îngrozitoare — i-am spus că-i poate împrumuta. Și el mi-a spus că mi-i va da înapoi, că în câteva săptămâni va obține o groază de bani. Și a obținut într-adevăr banii aceia, dar nu mi-a plătit cei 1000 de franci ai mei, chiar după tot ceea ce făcusem pentru el!

L-am cules pe omul acela de pe străzi, messieurs. Asta se întâmpla în decembrie. Hristoase, era tare frig. În provinciile estice oamenii mureau mai repede decât dacă i-ai fi mitraliat — și eu am văzut oameni mitraliați. Vă dați seama că pe vremea aceea nu aveam un local precum acesta. Desigur că eram o puștoaică atunci. Mi se întâmpla adesea să fiu rugată să pozez în fotografii. Uite acolo una, care-mi plăcea foarte mult. Purtam doar o eșarfă de flori albe mici. În mâna dreaptă care se sprijinea — așa — pe o coloană albă, drăguță, țineam un singur trandafir roșu. Era folosită pentru cărți poștale, *pour les amoureux*, și fotograful colorase trandafirul și tipărise un poem foarte drăguț în josul cărții poștale.

Pleoapele întunecate și umede îi acoperiseră ochii și ea recită cu voce înceată:

„Je veux que mon coeur vous serve d'oreiller,
Et à votre bonheur je saurai veiller".[1]

— Foarte drăguț, nu credeți? Umbra unui zâmbet îi încordă buzele. Mi-am ars toate fotografiile acum câțiva ani. Câteodată îmi pare rău, dar cred că am făcut bine. Nu e bine să ți se aducă tot timpul aminte de trecut. De aceea, messeurs, am fost furioasă în seara aceasta când ați pomenit de Dimitrios; pentru că el aparține trecutului. Orice om trebuie să se gândească la prezent și la viitor.

Dar Dimitrios nu a fost un bărbat pe care cineva poate să-l uite repede. Am cunoscut mulți bărbați, dar mi-a fost frică doar de doi în viața mea. Unul dintre ei a fost bărbatul cu care m-am căsătorit și celălalt Dimitrios. Știți, oricine se poate înșela. Se poate să crezi că vrei să fii înțeles, când de fapt vrei să fii înțeles numai pe jumătate. Dacă o persoană te înțelege cu adevărat, te temi de ea. Soțul meu m-a înțeles pentru că mă iubea și-mi era teamă de el din cauza aceasta. Dar când s-a săturat să mă mai iubească puteam să râd de el și nu mi-a mai fost teamă de el. Dimitrios însă era altfel. Dimitrios mă înțelegea mai bine decât mă înțelegeam eu însămi; dar nu mă iubea. Nu cred că putea iubi pe cineva. M-am gândit că poate într-o zi voi putea să râd și eu de el, dar ziua aceea n-a venit niciodată. Nu puteai să râzi de Dimitrios. Am descoperit asta. După ce a plecat, l-am urât și mi-am spus că din cauza celor o mie de franci pe care mi-i datora. Ca dovadă, am notat asta în caiet. Dar mă mințeam. Îmi datora mai

---

[1] Lasă-mi inima să-ți servească drept pernă,
Și la fericirea ta, eu voi ști să veghez. (în orig. lb. fr.).

mult decât o mie de franci. El întotdeauna mă înşelase de bani. Din cauză că-mi era teamă de el şi nu-l puteam înţelege aşa cum el mă înţelegea pe mine, l-am urât.

Trăiam într-un hotel, pe atunci. Un loc mizerabil, plin de tot felul de nemernicii. Patronul era un tiran scârbos, dar în relaţii de prietenie cu poliţia; şi atât timp cât îţi plăteai camera erai în siguranţă, chiar dacă actele nu erau în ordine.

Într-o după-amiază, mă odihneam când l-am auzit pe patron urlând la cineva în camera alăturată. Pereţii erau subţiri şi auzeam totul. La început nu am acordat nici o atenţie, pentru că el întotdeauna ţipa la câte cineva, dar după un timp am început să ascult pentru că vorbeau în greceşte şi eu înţeleg greceşte. Patronul îl ameninţa că aduce poliţia dacă nu i se plăteşte pentru cameră. Nu puteam auzi ce se răspundea pentru că celălalt bărbat vorbea încet; în cele din urmă patronul a plecat şi s-a făcut linişte. Eram pe jumătate adormită, când deodată am auzit cum cineva încerca mânerul de la uşa mea. Uşa era zăvorâtă. M-am uitat cum mânerul revenea la loc, semn că i s-a dat drumul. Apoi a urmat o ciocănitură.

Am întrebat cine este, dar nu mi-a răspuns nimeni. M-am gândit că poate era vreunul din prietenii mei şi că nu mă auzise, aşa că m-am dus la uşă şi am descuiat-o. Afară stătea Dimitrios.

M-a întrebat în greceşte dacă poate intra. L-am întrebat ce doreşte şi mi-a spus că vroia să vorbească cu mine. L-am întrebat cum de-a ştiut că vorbesc greceşte dar nu mi-a răspuns. Mi-am dat seama atunci că el trebuie să fi fost bărbatul din camera de alături. Îl depăşisem o dată sau de două ori pe scări şi el păruse întotdeauna foarte politicos şi nervos în timp ce se dădea la o parte să-mi facă mie loc. Dar acum nu era nervos. I-am spus că mă odihneam şi că, dacă dorea, putea să vină să mă vadă mai târziu.

Dar el a zâmbit, a împins ușa deschisă și a intrat, sprijinindu-se apoi de perete.

I-am spus să iasă că altfel îl voi chema pe patron; dar tot ce a făcut el a fost să zâmbească și să rămână în același loc. Atunci m-a întrebat dacă auzisem ce spusese patronul și eu i-am răspuns că nu auzisem. Aveam un pistol în sertarul de la masă și m-am dus acolo; dar parcă a ghicit la ce mă gândeam, pentru că a traversat camera ca din întâmplare și s-a rezemat de masă ca și cum ar fi fost proprietatea lui. Îmi ceru apoi să-i împrumut niște bani.

N-am fost niciodată o proastă. Aveam o mie de leva prinși în sus pe perdea, dar numai câteva monede în poșetă. I-am spus că nu am bani. El îmi făcu impresia că nu auzise ce i-am spus și a început să-mi spună că nu mâncase nimic din ziua precedentă, că nu avea bani și că se simțea bolnav. Dar tot timpul cât a vorbit, ochii i se mișcau, uitându-se la lucrurile din cameră. Îl văd și acum. Figura îi era liniștită, ovală și palidă și avea niște ochi căprui, foarte îngrijorați, care te făceau să te gândești la ochii doctorului când îți face ceva care te doare. Mă înspăimânta. I-am spus din nou că nu am bani, dar că am niște pâine dacă vrea. Mi-a răspuns: „Dă-mi pâinea".

Am scos pâinea din sertar și i-am dat-o. A mâncat-o rar, tot sprijinindu-se de masă. Când a terminat, mi-a cerut o țigară. I-am dat una. Mi-a spus după aceea că aveam nevoie de un protector. Mi-am dat seama atunci ce urmărea. I-am spus că pot să am grijă și singură de treburile mele. Mi-a răspuns că sunt o proastă și că-mi poate demonstra că așa este. Dacă voi face cum spune el, va pune mâna pe 5000 de leva în ziua aceea și-mi va da mie o jumătate din ei. L-am întrebat ce voia să fac eu. Mi-a spus să scriu o scrisorică pe care mi-o va dicta el. Era destinată unui bărbat al cărui nume nu-l auzisem în viața mea

și prin care, pur și simplu, îi cerea 5000 de leva. M-am gândit că nu-i sănătos la cap și ca să scap de el i-am scris-o și am semnat-o „Irana". Mi-a spus să ne întâlnim într-o cafenea în după-amiaza aceea.

N-am catadicsit să mă duc la întâlnire. În dimineața următoare a venit din nou la mine în cameră. De data asta nu l-am mai lăsat înăuntru. Era foarte furios și mi-a spus că-mi adusese 2500 de leva. Bineînțeles că nu l-am crezut, dar a împins o bancnotă de o mie de leva sub ușă și mi-a spus că voi obține restul când îi dau drumul înăuntru. Așa că i-am dat. Mi-a dat imediat încă o mie cinci sute de leva. L-am întrebat de unde îi are și mi-a spus că îi dăduse chiar el scrisorica tipului care îi dăduse pe loc banii.

Eu am fost întotdeauna discretă. Nu mă interesaseră numele adevărate ale prietenilor mei. Dimitrios îl urmărise pe unul dintre ei până unde locuia, descoperise numele lui adevărat și faptul că era un tip important și apoi, cu scrisoarea mea în mână, îl amenințase că le va spune soției și fiicelor despre legătura noastră, dacă nu scoate banii.

Eram foarte furioasă. Mi-am spus că de dragul celor 2500 de leva, îmi pierdusem unul din cei mai buni prieteni ai mei. Dimitrios mi-a zis pe urmă că îmi poate aduce bărbați mai bogați. Și mi-a mai zis că-mi dăduse banii ca să-mi arate că este serios și că ar fi putut să scrie scrisoarea chiar el și să se ducă la prietenul meu fără să-mi mai spună și mie.

Mi-am dat seama că era adevărat și că, de asemenea, s-ar fi putut duce și la alți prieteni de-ai mei dacă nu mă înțelegeam cu el. Așa că Dimitrios a devenit protectorul meu și mi-a *adus* într-adevăr bărbați mai avuți. Și-a cumpărat haine foarte elegante și câteodată se ducea la cele mai bune restaurante.

Curând însă, un cunoscut mi-a spus că se băgase în politică și că se ducea adeseori în anumite

cafenele care erau sub supravegherea poliţiei. I-am spus că e nebun, dar nu m-a luat în seamă. Mi-a spus că foarte curând va obţine o groază de bani. Adesea pleca din Sofia câteva zile la rând. Nu-mi spunea unde se duce şi eu nu-l întrebam. Dar ştiam că-şi făcuse prieteni sus-puşi, pentru că odată, când poliţia îi făcea probleme cu actele, a râs şi mi-a spus să nu-mi fac griji în legătură cu poliţia. Nu vor îndrăzni să-l atingă, a spus el.

Dar într-o dimineaţă a venit la mine foarte agitat. Arăta de parcă ar fi călătorit toată noaptea şi nu se răsese de câteva zile. Nu l-am văzut niciodată aşa nervos. M-a apucat de încheieturile mâinilor şi mi-a zis că dacă cumva mă întreabă cineva, trebuie să spun că fusese cu mine în ultimele trei zile. Nu-l mai văzusem de peste o săptămână, dar a trebuit să fiu de acord şi s-a culcat în camera mea.

Nu m-a întrebat nimeni de el; dar mai târziu în ziua aceea am citit în ziar că avusese loc un atentat împotriva lui Stambuliski la Haskovo şi am ghicit atunci unde fusese Dimitrios. Eram înspăimântată. Un prieten vechi de-al meu, pe care îl cunoscusem înaintea lui Dimitrios, a vrut să-mi dea un apartament numai al meu. După ce Dimitrios a dormit cât a vrut şi apoi a plecat, m-am dus la prietenul meu şi i-am spus că accept apartamentul.

Mi-era teamă de ce făcusem, dar în aceeaşi noapte l-am întâlnit pe Dimitrios şi i-am spus. Mă aşteptasem să fie furios, dar el era cu desăvârşire calm, şi mi-a spus că este cea mai bună soluţie pentru mine. Şi totuşi nu puteam să-mi dau seama la ce se gândea pentru că el întotdeauna arăta la fel, ca un doctor care îţi face ceva. Mi-am luat inima în dinţi şi i-am adus aminte că aveam nişte afaceri de pus la punct. A fost de acord şi mi-a spus să ne întâlnim peste trei zile să-mi dea toţi banii care mi se cuveneau.

Trei zile mai târziu, l-am așteptat într-o cafenea dar nu a venit. Câteva săptămâni mai târziu ne-am întâlnit și mi-a explicat că fusese plecat, dar dacă mă văd cu el a doua zi, îmi va plăti banii pe care îi datora. Locul de întâlnire era o cafenea în Rue Perotska, un local ieftin care nu-mi plăcea.

De data asta a venit, după cum promisese. Mi-a spus că avea probleme cu banii, că aștepta o sumă mare care trebuia să-i parvină și că-mi va plăti în câteva zile.

M-am întrebat de ce venise la întâlnire numai ca să-mi spună asta; dar mai târziu am înțeles de ce. Venise să-mi ceară să-i fac un serviciu. Trebuia să aibă pe cineva de încredere care să-i primească anumite scrisori. Nu erau scrisorile lui, ci ale unui prieten de-al lui, un turc pe nume Talat. Dacă prietenul său putea să-și dea adresa de la apartamentul meu, ar fi trecut chiar Dimitrios să ia scrisorile când venea să plătească banii.

Am fost de acord. Oricum, nu puteam face altceva. Am vrut să zic că dacă Dimitrios trebuia să ia scrisorile de la mine, va trebui să-mi plătească și banii. Dar în adâncul sufletului știam, și el știa de asemenea, că putea să-și ia scrisorile și să nu-mi plătească nici un bănuț și eu oricum tot nu puteam face nimic.

Stăteam acolo și beam o cafea — Dimitrios era foarte umil în cafenele — când a intrat poliția să cerceteze actele. La vremea aceea era ceva cu totul obișnuit, dar nu era bine să fii găsit în respectiva cafenea din cauza reputației pe care o avea. Dimitrios avea actele în ordine dar pentru că era străin i-au notat numele, și, de asemenea, și pe al meu, pentru că eu eram cu el. Când au plecat era foarte furios și mi-a spus să nu-mi mai bat capul cu scrisorile, că o să aranjeze pentru ele cu altcineva. Am părăsit cafeneaua și asta a fost ultima oară când l-am văzut.

Avusese un pahar cu Mandarine — Curacao în faţă şi acum îl dădu pe gât cu sete. Latimer îşi drese glasul.

— Şi ultima dată când aţi mai auzit de el?

Pentru o clipă, o umbră de suspiciune îi licări în ochii ei întunecaţi. Latimer spuse:

— Dimitrios e mort, madame. Au trecut de atunci 15 ani. Vremurile s-au schimbat la Sofia.

Zâmbetul ei ciudat şi forţat îi rătăci pe buze.

— „Dimitrios e mort, madame". Mie îmi sună cam ciudat. E foarte greu să te gândeşti la Dimitrios ca fiind mort. Cum arăta?

— Avea părul încărunţit. Purta haine cumpărate în Grecia şi Franţa. Marfă ieftină. Fără să-şi dea seama, el repetase cuvintele colonelului Haki.

— Înseamnă atunci că nu s-a îmbogăţit?

— S-a îmbogăţit odată, la Paris, dar şi-a pierdut banii.

Ea râse.

— Chestia asta probabil că l-a durut. Şi apoi apăru din nou suspiciunea. Ştiţi multe despre Dimitrios, monsieur. Dacă e mort..., nu înţeleg.

— Prietenul meu este scriitor, se amestecă Marukakis, este firesc interesat de natura umană.

— Ce scrieţi?

— Romane poliţiste.

Ea dădu din umeri.

— Nu trebuie să cunoşti natura umană pentru asta. Trebuie să cunoşti firea omenească pentru poveştile de dragoste şi idilele romantice. *Les romans policiers* sunt urâte. Cred însă că *Folle Farine* e o carte drăguţă. Vă place?

— Foarte mult.

— Am citit-o de 17 ori. E cea mai bună din cărţile lui Ouida — şi le-am citit pe toate. Într-o bună zi o să-mi scriu şi eu memoriile. Ştiţi, eu am întâlnit la viaţa mea o groază de caractere diferite. Zâmbetul

deveni un mic arc și ea oftă în timp ce mângâia o broșă cu diamante.

— Dar dvs. doriți să știți mai multe despre Dimitrios. Foarte bine. Am mai avut vești de la Dimitrios un an mai târziu. Într-o zi am primit o scrisoare de la el, din Adrianopole. Își dăduse o adresă la post-restant. În scrisoare mă întreba dacă primisem vreo scrisoare pentru Talat. Dacă da, trebuia să-i scriu și să-i spun, dar să păstrez scrisorile. Mi-a mai scris că nu trebuia să spun nimănui că primisem vești de la el. Mi-a promis din nou că-mi plătește banii pe care mi-i datora. Nu aveam scrisori pe numele de Talat și i-am scris ca să-i spun. I-am mai spus, de asemenea, că aveam nevoie de bani pentru că, acum că plecase, îmi pierdusem toți prietenii. Asta era o minciună, dar m-am gândit că dacă îl flatez, poate că voi obține banii. Ar fi trebuit să-l cunosc pe Dimitrios mai bine. Nici măcar nu mi-a răspuns la scrisoare.

La câteva săptămâni după aceea, a venit un bărbat. Era genul de *fonctionnaire,* foarte sever, și afacerist. Hainele păreau scumpe. Mi-a spus că probabil poliția va veni să-mi pună întrebări în legătură cu Dimitrios.

Când am auzit am fost înspăimântată, dar el mi-a zis că n-am de ce să-mi fie frică. Numai că trebuie să fiu atentă ce le spun. M-a învățat ce să spun: cum anume să-l descriu pe Dimitrios astfel încât poliția să fie mulțumită. I-am arătat scrisoarea din Adrianopole și părea că-l amuză. Mi-a zis că pot spune poliției de scrisoarea trimisă din Adrianopole, dar că nu trebuie să suflu un cuvânt despre numele de Talat. Mi-a zis că scrisoarea era un lucru periculos de păstrat, așa că a ars-o. Asta m-a enervat, dar mi-a dat o hârtie de 1000 de leva și m-a întrebat dacă îmi plăcea de Dimitrios, și dacă eram prietena lui. I-am răspuns că îl uram. Mi-a zis după aceea că prietenia era un lucru

frumos și că îmi va da 5000 de leva ca să spun poliției ce mă învățase el.

Ea dădu din umeri.

— Asta era o treabă serioasă, messieurs. 5000 de leva! Când a venit poliția le-am spus ceea ce îmi ceruse tipul să le spun și în ziua următoare a sosit un plic cu 5000 de leva în el. În plic nu era nimic altceva, nici o scrisoare. Atunci a fost în ordine. Dar ascultați mai departe. Cam doi ani mai târziu l-am văzut pe tipul ăsta pe stradă. M-am îndreptat spre el; dar *le salope* a pretins că nu mă văzuse niciodată până atunci și a chemat poliția. Prietenia este un lucru frumos...

Luă caietul și-l puse înapoi, în sertar.

— Vă rog să mă scuzați, messieurs, dar e timpul să mă întorc la oaspeții mei. Cred că am vorbit prea mult. Vedeți, deci, că nu știu nimic interesant despre Dimitrios.

— Tot ceea ce ați spus a fost foarte interesant, madame.

Ea zâmbi.

— Dacă nu vă grăbiți, messieurs, vă pot arăta lucruri mai interesante decât Dimitrios. Am două fete extrem de amuzante care...

— Suntem puțin presați de timp, madame. Dar în altă seară vom fi încântați. Sperăm că ne veți permite să plătim consumația.

Ea zâmbi.

— Cum doriți, messieurs, dar a fost foarte plăcut să stau de vorbă cu dvs. Nu, nu, vă rog! Am o superstiție în legătură cu banii care sunt arătați în camera mea personală. Vă rog să vorbiți cu chelnerul de la masa dvs. Mă scuzați dacă nu voi coborî cu dvs., nu-i așa? Am o problemă de care trebuie să mă ocup. *Au' voir monsieur, au'voir monsieur. À bientôt.*

Ochii întunecați și umezi se opriră asupra lor cu afecțiune. Latimer descoperi că se simțea în mod absurd foarte întristat când își luară rămas bun.

Un *gérant* a fost cel care a răspuns cererii lor de a li se face nota. Avea un fel de a fi voios și energic.

— 11 000 leva, messieurs.

— Ce?

— Este prețul pe care l-ați aranjat cu madame, messieurs.

— Știi, remarcă Marukakis în timp ce așteptau restul, cred că se greșește atunci când Dimitrios este blamat în întregime. Avea și el dreptate.

— Dimitrios a fost angajat de Vazov, care acționa în numele Trustului Euroasiatic de Credit, ca să opereze în așa fel încât să-i facă felul lui Stambuliski. Ar fi interesant de știut cum l-au recrutat, dar acesta este un lucru pe care nu-l vom ști niciodată. Totuși, trebuie că l-au plăcut pentru că l-au angajat pentru o treabă similară și la Adrianopole. Probabil că acolo a folosit numele de Talat.

— Poliția turcă nu știa asta. Auziseră de el numai simplu ca „Dimitrios", adăugă Latimer. Ceea ce însă nu înțeleg este de ce Vazov — este evident că Vazov a fost cel care a vizitat-o pe La Preveza în 1924 — i-a dat voie să spună poliției că primise scrisoarea de la Adrianopole.

— Dintr-un singur motiv, desigur. Pentru că Dimitrios nu mai era la Adrianopole. Marukakis își înăbuși un căscat. A fost o seară neobișnuită.

Stăteau în fața hotelului lui Latimer. Aerul nopții era rece.

— Cred că plec acum, spuse el.

— Veți pleca din Sofia?

— Direcția Belgrad. Da.

— Atunci încă vă mai preocupă Dimitrios?

— Ah, da. Latimer oftă. Nu pot să vă spun cât de recunoscător vă sunt pentru tot ajutorul pe care mi l-ați dat. A fost o pierdere îngrozitoare de timp pentru dvs.

Marukakis râse și apoi surâse, parcă cerându-și scuze. Spuse:

— Râdeam de mine pentru că vă invidiez pentru Dimitrios al dvs. Dacă mai aflați ceva despre el la Belgrad, mi-ar face plăcere dacă mi-ați scrie. Faceți asta?

— Desigur.

Dar Latimer nu va mai ajunge la Belgrad.

Îi mulțumi din nou lui Marukakis, își strânseră mâinile, apoi intră în hotel. Camera lui se afla la etajul al doilea. Cu cheia în mână, urcă pe scări. Pașii nu făceau nici un zgomot de-a lungul coridoarelor acoperite de covoare. Băgă cheia în broască, o răsuci și deschise ușa.

Se așteptase să fie întuneric, dar luminile din cameră erau aprinse. Acest lucru îl uimi puțin. Îi trecu prin minte gândul că poate greșise camera; dar o secundă mai târziu văzu ceva care îl făcu să renunțe la idee. Acel ceva se numea haos.

Împrăștiat pe jos, în cea mai desăvârșită dezordine, se afla conținutul valizelor sale. Pe un scaun erau aruncate fără grijă așternuturile. Smulse din legături, cele câteva cărți englezești pe care și le adusese din Atena, zăceau pe saltea. Camera arăta de parcă înăuntru se dăduse drumul unei cuști plină de cimpanzei.

Latimer făcu înmărmurit doi pași în cameră. Apoi întoarse capul din cauza unui zgomot slab care venea dinspre dreapta lui. În clipa următoare inima îi tresări nebunește.

Ușa care ducea spre baie era deschisă. În baie, cu un tub de pastă golit într-o mână, cu un pistol masiv Luger ținut lejer în cealaltă și cu un surâs dulce și trist pe buze, se afla domnul Peters.

Capitolul VII

O JUMĂTATE DE MILION DE FRANCI

Domnul Peters apucă mai ferm pistolul.

— Ați vrea să fiți așa de bun, zise el cu blândețe, să închideți ușa după dvs.? Cred că dacă ați întinde mâna dreaptă, ați putea-o face fără să vă mișcați picioarele. Acum pistolul era țintit într-o manieră inconfundabilă.

Latimer se supuse. În sfârșit, se simțea cu adevărat înspăimântat. Îi era teamă că va fi rănit; deja simțea cum doctorul îi pipăie corpul în căutarea glonțului. Va insista să i se administreze un anestezic. Îi mai era teamă că dl Peters, neobișnuit cu pistolul, s-ar putea să tragă fără să vrea. Îi era frică să-și miște mâna prea repede, ca nu cumva mișcarea prea bruscă să fie interpretată în mod greșit. Ușa se închise. Începu să tremure din cap până-n picioare și nu-și putea da seama dacă teama, furia sau șocul îl făceau să reacționeze așa. Deodată, se hotărî să zică ceva:

— Ce dracu înseamnă asta? întrebă el cu duritate și apoi înjură. Asta nu era ceea ce intenționa să spună, cu atât mai mult cu cât rareori înjura. Acum era sigur că furia îl făcea să tremure. Se uită încruntat în ochii umezi ai domnului Peters.

Grasul își coborî pistolul și se așeză pe marginea saltelei.

— E o situație extrem de jenantă, spuse el nefericit. Nu mă așteptam să vă întoarceți așa de repede. Probabil că *maison close* v-a dezamăgit. Inevitabilele armence, bineînțeles. Destul de atrăgătoare pentru câtva timp și apoi destul de plicticoase. Mă gândesc deseori că probabil această lume a noastră ar fi un loc mai bun și mai frumos dacă... El se întrerupse. Dar putem vorbi despre asta altă dată. Cu grijă, puse rămășițele tubului de pastă de dinți pe masa de lângă pat. Speram să pot face un pic de ordine înainte de a pleca, mai adăugă el.

Latimer se hotărî să încerce să câștige timp.

— Inclusiv cărțile, d-le Peters?

— Ah, da, cărțile! El clătină din cap, mâhnit. Un act de vandalism. Cartea este un lucru frumos, o grădină plină cu flori frumoase, un covor fermecător pe care să zbori către ținuturi necunoscute. Îmi pare rău. Dar era necesar.

— Ce era necesar? Despre ce vorbiți?

Domnul Peters schiță un zâmbet trist, plin de suferință.

— Un pic de franchețe, d-le Latimer, *vă rog!* Ar putea exista un singur motiv pentru care camera dvs. să fie cercetată și dvs. îl știți la fel de bine ca și mine. Eu vă înțeleg dificultatea. Vă întrebați exact care e poziția mea. Dacă vă consolează totuși cu ceva, vă pot spune că dificultatea mea este că mă întreb care este exact poziția *dvs.*

Era extraordinar. Cuprins de exasperare, Latimer își uită temerile. Respiră adânc.

— Ascultă aici, d-le Peters, sau oricare vă este numele, sunt foarte obosit și vreau să mă duc la culcare. Dacă-mi amintesc corect, am călătorit cu dvs. în trenul de la Atena, în urmă cu câteva zile. Cred că mergeați la București. Eu, pe de altă parte,

am coborât aici, în Sofia. Am ieșit în oraș cu un prieten. Mă întorc la hotel și-mi găsesc camera într-o dezordine dezgustătoare, cărțile distruse și pe dvs. fluturându-mi un pistol în față. Trag concluzia că sunteți fie un hoț laș, fie un bețiv. Dacă n-ar fi pistolul, de care mărturisesc că mi-e frică, aș fi sunat deja după ajutor. Dar mi se pare, după oarecare reflecție, că în mod obișnuit hoții nu-și întâlnesc victimele în vagoane de dormit clasa I și nici nu rup în bucățele cărțile. Iar dumneata îmi pari a fi beat. Încep să mă întreb, însă, dacă nu cumva sunteți nebun. Dacă sunteți, bineînțeles că nu pot face nimic altceva decât să vă fac pe plac și să sper numai la ce e mai bine. Dar dacă totuși sunteți întreg la cap, trebuie să vă mai cer o dată o explicație. Repet, d-le Peters, ce dracu înseamnă asta?

Ochii plini de lacrimi ai d-lui Peters erau pe jumătate închiși.

— Splendid, spuse el admirativ, splendid! Nu, nu, d-le Latimer, vă rog să nu vă apropiați de butonul soneriei. Așa e mai bine. Știți, pentru moment am fost aproape convins de sinceritatea dumneavoastră. Aproape. Dar, bineînțeles, nu chiar. Realmente nu este frumos că încercați să mă înșelați. Nu este frumos, nu este politicos și e o asemenea pierdere de vreme.

Latimer făcu un pas înainte.

— Acum ascultă-mă...

Pistolul marca Luger se smuci în sus. Zâmbetul dispăru de pe fața lui Peters și buzele sale flasce se întredeschiseră ușor. El părea furios și foarte primejdios. Latimer se dădu înapoi repede. Încet reapăru și zâmbetul.

— Haideți, d-le Latimer. Fiți cinstit, ce Dumnezeu! Am cele mai bune intenții față de dvs. N-am vrut această întrevedere. Dar întrucât v-ați întors așa de neașteptat și de vreme ce nu vă mai pot întâlni, ca să

zic așa, în condiții de prietenie dezinteresată, să fim deschiși unul cu altul. El se aplecă un pic în față.

— De ce vă interesează așa de mult Dimitrios?

— Dimitrios?

— Da, dragă d-le Latimer, Dimitrios. Ați venit din Levant. Și Dimitrios tot de acolo a venit. La Atena căutați cu energie dosarul său în arhivele Comisiei pentru ajutoare. Aici la Sofia ați folosit un agent pentru a-i găsi dosarul de la poliție. De ce? Așteptați înainte de a-mi răspunde. N-am nici o dușmănie față de dvs. Nu sunt cu rea-credință. Permiteți-mi să fiu clar în privința asta. Din întâmplare, Dimitrios însă mă interesează și pe mine și din cauza asta, mă interesați și dvs. Acum, d-le Latimer, spuneți-mi deschis care este poziția dvs. Vă rog să-mi iertați expresia, dar ce joc faceți?

Pentru moment Latimer amuți. El încerca să gândească repede și nu reușea. Era încurcat. Ajunsese să-l considere pe Dimitrios drept proprietatea sa, o problemă tot atât de academică precum cea a autorului unei opere lirice anonime din secolul al XVI-lea. Și acum, iată-l pe odiosul domn Peters, cu Dumnezeul lui zdrențăros, cu zâmbetele și pistolul Luger, revendicând cunoașterea problemei ca și cum el, Latimer, era intrusul. Desigur, nu era nici un motiv pentru care să fie surprins. Dimitrios trebuia să fi fost cunoscut multor persoane. Totuși, el simțise instinctiv că ei muriseră toți o dată cu Dimitrios. Fără îndoială absurd, dar...

— Ei, d-le Latimer? Zâmbetul grasului nu-și pierduse dulceața, dar exista o notă în vocea lui regăsită care-l făcea pe Latimer să se gândească la un băiețel care rupea picioarele muștelor.

— Cred, zise el încet, că dacă voi răspunde la întrebări ar trebui să mi se permită să pun și eu câteva. Cu alte cuvinte, d-le Peters, dacă îmi veți spune care este jocul *dvs.*, eu vă voi povesti despre al

meu. Eu n-am nimic de ascuns, dar aș vrea să-mi satisfac curiozitatea. V-ar deranja să-mi spuneți ce sperați să găsiți aici, în legăturile cărților mele sau în tubul de pastă de dinți?

— Căutam un răspuns la întrebarea mea, d-le Latimer. Dar tot ce-am găsit a fost asta. Ridică o foaie de hârtie. Era tabelul cronologic pe care Latimer îl notase la Smirna. După câte își amintea, îl lăsase împăturit într-o carte pe care o citea.

— Vedeți, d-le Latimer, m-am gândit că, dacă ați ascuns hârtii între paginile cărților, s-ar putea ca; de asemenea, să ascundeți în legături documente mai importante.

— N-am avut intenția să o ascund.

Dar dl Peters nu luă aminte. El ridică hârtia cu delicatețe, între arătător și degetul mare, ca un profesor pe punctul de a analiza compunerea unui școlar. Dădu din cap.

— Și asta-i tot ce știți despre Dimitrios, d-le Latimer?

— Nu.

— Ah! El se uită patetic la cravata lui Latimer. Mă întreb acum cine este acest colonel Haki care pare așa de bine informat și atât de indiscret. Numele este turcesc. Și săracul Dimitrios a fost luat de la noi la Istanbul, nu-i așa? Iar dvs. ați venit tot de la Istanbul?

Latimer dădu din cap involuntar și apoi îi veni să-și dea un picior în fund deoarece domnul Peters zâmbi și mai larg.

— Vă mulțumesc, d-le Latimer. Văd că sunteți pregătit să fiți de ajutor. Acum să vedem. Ați fost la Istanbul, ca și Dimitrios și tot așa și colonelul Haki. Aici există o notă despre un pașaport pe numele de Talat. Alt nume turcesc. Și există Adrianopole și formularea „Atentat Kemal". „Atentat" — ah, da! Mă întreb acum dacă ați tradus cuvântul ad literam din franțuzescul *„attentat"*. Nu vreți să-mi spuneți? Bine,

bine. Cred că probabil pot să iau asta ca de la sine înţeles. Ştiţi, arată ca şi cum aţi fi citit un dosar al poliţiei turce. Acum, aşa e, eh?

Latimer începu să se simtă cam ca un prost. Spuse:

— Nu cred că o să ajungeţi prea departe, dacă o să continuaţi aşa. Nu uitaţi că pentru fiecare întrebare pe care mi-o puneţi, dvs. îmi veţi răspunde la alta. De exemplu, aş vrea tare mult să ştiu dacă de fapt l-aţi întâlnit vreodată pe Dimitrios.

Dl. Peters îl privi lung o clipă fără să vorbească. Apoi răspunse:

— Nu cred că sunteţi prea sigur pe dvs. d-le Latimer, spuse el rar. Am părerea că eu v-aş putea spune mai multe decât dvs. mie. Îşi puse pistolul Luger în buzunarul pardesiului. Şi se ridică. E timpul să plec, adăugă el.

Nu era deloc ceea ce se aşteptase sau dorise Latimer, dar zise „Bună seara" destul de calm.

Grasul se îndreptă spre uşă. Dar acolo se opri brusc.

— Istanbul, îl auzi Latimer murmurând gânditor. Istanbul. Smirna 1922, Atena, acelaşi an, Sofia 1923. Adrianopole — nu, pentru că vine din Turcia. Se întoarse repede. Şi, acum, mă întreb... Se întrerupse, şi apoi păru să se hotărască... Mă întreb dacă ar fi o prostie foarte mare din partea mea să-mi treacă prin cap că s-ar putea să vă gândiţi să vă duceţi la Belgrad în curând. Ce ziceţi, ar fi, d-le Latimer?

Latimer fu surprins, şi chiar pe când începea să spună foarte sigur de el, că era mai mult decât stupid ca domnul Peters să-şi imagineze aşa ceva, ştiu după zâmbetul triumfător al celuilalt că îi văzuse surpriza şi o interpretase.

— O să vă placă Belgradul, continuă voios dl Peters; aşa un oraş frumos! Priveliştile de la Terazija şi Kalemegdan! Superb!

Latimer trase așternuturile de pe scaun și se așeză cu fața spre el.

— D-le Peters, spuse, la Smirna am avut ocazia să mă pot uita prin anumite dosare ale poliției, vechi de 15 ani. Am descoperit după aceea că exact aceleași dosare mai fuseseră studiate cu trei luni în urmă de către altcineva. Mă întreb dacă ați dori să-mi spuneți dacă nu cumva acel altcineva erați dvs.

Dar ochii apoși ai grasului priveau în gol. O cută mică îi apăru pe frunte. El răspunse, de parcă asculta vocea lui Latimer ca să descopere greșeli de intonație.

— Scuzați-mă, vreți să repetați întrebarea?

Latimer repetă întrebarea.

Urmă încă o tăcere. Apoi dl Peters dădu din cap cu fermitate.

— Nu, d-le Latimer, nu eram eu.

— Dar și dvs. făceați cercetări în privința lui Dimitrios la Atena, nu-i așa, d-le Peters? Dvs. erați persoana care a intrat în birou în timp ce eu întrebam despre Dimitrios, nu-i așa? Ați avut o ieșire cam precipitată, mi se pare. Din nefericire eu nu am văzut, dar funcționarul de acolo a comentat-o. Și nu a fost întâmplarea care a făcut să ajungeți la Sofia în același tren cu care călătoream eu, nu-i așa? Ați avut de asemenea grijă să aflați — foarte subtil, de altfel, recunosc — la ce hotel locuiam, chiar înainte de a coborî din tren. Am dreptate, nu-i așa?

Dl Peters zâmbea din nou vesel. Dădu din cap.

— Da, d-le Latimer, întru totul adevărat. Știu tot ce ați făcut de când ați părăsit biroul cu dosare de la Atena. V-am mai spus deja că mă interesează orice persoană pe care o interesează Dimitrios. Ați aflat, firește, totul despre omul acesta care fusese înaintea dvs. la Smirna?

Ultima întrebare fusese pusă un pic prea degajat. Latimer răspunse:

— Nu, d-le Peters, n-am aflat.

— Dar v-a interesat cu siguranţă?

— Nu chiar.

Grasul oftă.

— Nu cred că sunteţi franc faţă de mine. Cu mult mai bine ar fi dacă...

— Ascultaţi! întrerupse Latimer nepoliticos. Am să fiu franc cu dvs. Vă străduiţi cât puteţi mai bine să scoateţi de la mine ce vă interesează. Să fie clar. V-am făcut o propunere. Răspundeţi la întrebările mele și eu o să răspund la ale dvs. Singurele întrebări la care aţi răspuns până acum au fost cele cărora le ghicisem răspunsurile. Mai vreau încă să știu de ce vă interesează acest mort, Dimitrios. Aţi afirmat că dvs. îmi puteţi spune mai multe decât vă pot spune eu. Așa o fi. Dar și *eu* am impresia, d-le Peters, că e mai important pentru dvs. să obţineţi răspunsurile mele decât pentru mine să obţin răspunsurile dvs. Să spargi camere de hotel și să faci dezordinea asta nu sunt genul de lucruri pe care un om le face în numele unei căutări fără rost. Ca să fiu cinstit, nu-mi pot închipui, pentru nimic în lume, vreun motiv pentru interesul dvs. faţă de Dimitrios. Mi-a venit ideea că poate Dimitrios păstrase o parte din banii pe care i-a câștigat la Paris... Presupun că știţi despre asta? Continuă, în urma răspunsului d-lui Peters, o aprobare slabă din cap. Da, mi-am imaginat că știţi. Dar, cum spuneam, mi-a venit ideea că Dimitrios și-ar fi putut ascunde comoara și că pe dvs. vă interesează să aflaţi unde anume. Din nefericire, informaţiile proprii înlătură această posibilitate. Tot ceea ce îi aparţinea se afla pe masa de la morgă lângă el, și nu era nici un bănuţ acolo. Doar o mână de îmbrăcăminte ieftină. Și în ceea ce privește...

Dar dl Peters făcuse un pas înainte și îl privea cu o expresie ciudată pe faţă. Latimer îi permise propoziţiei pe care o începuse să se piardă neterminată în tăcere.

— Ce s-a întâmplat? adăugă el.
— Am înțeles eu bine că ați spus, zise grasul rar, că ați văzut într-adevăr cadavrul lui Dimitrios la morgă?
— Da. Și ce dacă? Iar am lăsat, din neatenție, să-mi scape vreo informație folositoare?
Dar dl Peters nu răspunse. Scoase unul din trabucele sale subțiri, pe care îl aprindea acum cu atenție. Deodată suflă un nor de fum și porni să meargă clătinat de colo până colo prin cameră, cu ochii micșorați, de parcă avea dureri groaznice. Începu să vorbească.
— D-le Latimer, trebuie să ajungem la o înțelegere. Trebuie să încetăm cu cearta asta. Își opri patrulările și privi din nou în jos, spre Latimer. Este extrem de important, d-le Latimer, spuse el, ca eu să aflu ce căutați. Nu, nu, vă rog! Nu mă întrerupeți. Admit că, probabil, eu am mai mare nevoie de răspunsurile dvs., decât aveți dvs. nevoie de ale mele. Dar eu nu vi le pot oferi pe ale mele în momentul acesta. Da, da, am auzit ce ați spus. Dar eu vorbesc serios. Ascultați, vă rog.
Pe dvs. vă interesează trecutul lui Dimitrios. Vă gândiți să vă duceți la Belgrad ca să aflați mai mult despre el. Nu puteți nega asta. Vedeți, amândoi știm că Dimitrios a fost în 1926 la Belgrad. De asemenea, eu vă pot spune că după 1926 nu a mai fost niciodată acolo. De ce vă interesează? N-o să-mi spuneți. Foarte bine. Am să vă spun încă ceva. Dacă vă duceți la Belgrad n-o să depistați nici măcar o urmă de-a lui Dimitrios. În plus, s-ar putea să intrați în bucluc cu autoritățile dacă veți urmări problema. Există un singur om care ar putea și ar dori, în anumite condiții, să vă spună ceea ce doriți să aflați. Este un polonez, și locuiește aproape de Geneva.
Și acum! Vă voi da numele lui și o scrisoare către el. Voi face asta pentru dvs. Dar mai întâi, trebuie să

știu de ce doriți aceste informații. M-am gândit la început că poate aveți legătură cu poliția turcă — sunt atât de mulți englezi în polițiile estului apropiat în zilele noastre — dar nu mai iau în considerare această posibilitate. Pașaportul dvs. spune că sunteți scriitor, dar ăsta e un termen foarte generic. Cine sunteți, d-le Latimer, și ce joc faceți?

Se opri așteptând. Latimer îi întoarse privirea cu o expresie care, spera el, era de nepătruns.

Imperturbabil, dl Peters continuă:

— Normal că atunci când v-am întrebat ce joc faceți, am folosit expresia într-un anumit sens; scopul jocului dvs. este desigur să puneți mâna pe bani. Dar nu ăsta e răspunsul pe care-l doresc. Sunteți un om bogat, d-le Latimer? Nu? Atunci ce trebuie să vă spun poate fi simplificat. Vă propun o alianță, d-le Latimer, o unire de resurse. Eu cunosc anumite lucruri pe care nu vi le pot dezvălui în acest moment. Dvs., pe de altă parte, posedați o parte bună de informații. S-ar putea să nu știți că sunt importante,. dar cu toate acestea *sunt*. Acum, singure, informațiile mele nu valorează prea mult. Partea dvs. de asemenea, este cu totul lipsită de valoare fără partea mea. Cele două împreună, însă, au o valoare de cel puțin — își lovi bărbia îngândurat — de cel puțin 5000 de lire sterline, un milion de franci francezi. Zâmbi triumfător. Ce ziceți de asta?

— Mă veți ierta, replică Latimer cu răceală, dacă vă voi spune că nu înțeleg despre ce vorbiți, nu-i așa? Nu că ar conta dacă mă credeți sau nu. Sunt *obosit*, d-le Peters, foarte *obosit*. Doresc arzător să mă culc. Se ridică în picioare și, întinzând așternuturile pe pat, începu să-l facă din nou. Presupun că nu există însă nici un motiv pentru care să nu aflați de ce mă interesează Dimitrios, continuă el în timp ce întindea un cearșaf la locul lui. Motivul însă n-are de-a face cu banii. Ca să-mi câștig

existenţa, eu scriu romane poliţiste. La Istanbul, am auzit de la colonelul Haki, care are ceva de-a face cu poliţia de-acolo, despre un criminal pe nume Dimitrios, care fusese găsit mort în Bosfor. Parte din distracţie — genul de distracţie pe care o obţii din cuvinte încrucişate, spre exemplu —, parte dintr-o dorinţă de a-mi încerca mâna în probleme detectivistice, am pornit să dau de urma trecutului acestui om. Asta e tot. Nu mă aştept să înţelegeţi aşa ceva. Probabil că vă întrebaţi în acest moment de ce nu m-am gândit la o poveste mai convingătoare. Îmi pare rău. Dacă nu vă place adevărul, n-aveţi decât.

Dl Peters îl ascultase în tăcere. Se îndreptă clătinându-se spre fereastră, aruncă afară trabucul şi-l privi în faţă pe Latimer peste pat.

— Romane poliţiste! Ca să vezi, pe mine mă interesează foarte mult asta, d-le Latimer. Îmi plac aşa de mult! Mă întreb dacă sunteţi amabil să-mi spuneţi şi mie numele unora din cărţile dvs.?

Latimer îi dădu mai multe titluri.

— Şi editorul dvs.?

— Englez, american, francez, suedez, norvegian, danez sau maghiar?

— Maghiar, vă rog?

Latimer îi spuse.

Dl Peters dădu din cap încetişor.

— O firmă respectabilă, cred. Părea că se decisese. Aveţi o hârtie şi un stilou, d-le Latimer?

Latimer arătă din cap cu un aer obosit spre măsuţa de scris. Celălalt se duse acolo şi se aşeză. Pe când termina de făcut patul şi începea să-şi strângă lucrurile de pe jos, Latimer auzi stiloul — proprietatea hotelului —, scârţâind peste o foaie de hârtie, tot proprietate a hotelului. Dl Peters se ţinea de cuvânt.

Termină în cele din urmă şi scaunul scârţâi când se ridică. Latimer, care punea nişte calapoade în

pantofi, își îndreptă spatele. Dl Peters își recăpătase zâmbetul. Bună-voința curgea din el ca transpirația.

— Iată aici, d-le Latimer, anunță el, trei hârtii. Pe prima este scris numele omului despre care v-am vorbit. Numele lui este Grodek — Wladyslaw Grodek. Locuiește chiar lângă Geneva. Cea de-a doua, este o scrisoare către el. Dacă îi prezentați scrisoarea, el va ști că sunteți un prieten de-al meu și că poate să vă vorbească deschis. Acum s-a retras, așa că bănuiesc că pot să vă spun liniștit că a fost cândva cel mai bun agent secret din Europa. Au trecut prin mâinile lui mai multe informații secrete navale și militare decât prin mâinile oricărui alt om. Și ceea ce este și mai important este că au fost întotdeauna corecte. A avut de-a face cu destule guverne. Sediul lui era la Bruxelles. Pentru un scriitor, cred că el ar fi foarte interesant. Cred că o să vă placă. E un mare iubitor de animale. *Au fond*, un mare caracter. Ca fapt divers, el este cel care l-a angajat pe Dimitrios în 1926.

— Înțeleg. Vă mulțumesc foarte mult. Și ce-i cu cea de-a treia hârtie.

Dl Peters ezită. Zâmbetul deveni puțin îngâmfat.

— Parcă spuneați că nu sunteți bogat.

— Nu, nu sunt bogat.

— O jumătate de milion de franci, 2 500 de lire sterline, v-ar prinde bine?

— Fără îndoială.

— Ei bine, d-le Latimer, atunci când te vei plictisi de Geneva aș vrea ca dumneata să — cum să zic? — să împuști doi iepuri dintr-o dată. Scoase tabelul cronologic al lui Latimer din buzunar. Pe lista asta a dvs. aveți și alte date, în afară de 1926, care trebuie încă să fie luate în calcul dacă vreți să aflați ceea ce este de aflat despre Dimitrios. Locul să le explici este Parisul. Asta e primul lucru. Al doilea este că, dacă o să veniți la Paris, dacă o să luați legătura cu mine

acolo, dacă o să luați în calcul unirea de forțe, alianța pe care deja v-am propus-o, vă pot garanta cu siguranță că, în câteva zile, veți avea cel puțin 2 500 de lire sterline pe care să le vărsați în contul dvs. — o jumătate de milion de franci francezi.

— Aș dori, ripostă iritat Latimer, să fiți un pic mai explicit. Jumătate de milion de franci ca să fac ce? Cine o să plătească acești bani? Sunteți mult prea misterios, d-le Peters — mult prea misterios ca să fie adevărat.

Zâmbetul d-lui Peters se stinse acru. Iată un creștin insultat dar neînrăit, așteptând neclintit să li se dea drumul leilor în arenă.

— D-le Latimer, spuse el liniștit, știu că nu aveți încredere în mine. De aceea v-am dat adresa lui Grodek și scrisoarea aceea către el. Vreau să vă dau o dovadă concretă a bunăvoinței mele față de dvs., să vă demonstrez că se poate avea încredere în cuvântul meu. Și vreau să vă arăt că eu am încredere în dvs., că eu cred ceea ce mi-ați spus. Pentru moment, nu vă pot spune mai multe. Dar dacă veți crede și veți avea încredere în mine, dacă veți veni la Paris, atunci aici, pe bucata asta de hârtie, e o adresă. Nu mă sunați, pentru că e adresa unui prieten. Dacă însă îmi veți trimite simplu o *pneumatique* dându-mi adresa dvs., voi putea să vă explic totul. Este absolut simplu.

Latimer decise că era vremea să scape de dl Peters.

— Ei bine, spuse el, toată povestea este foarte derutantă. Mi se pare că ați tras prematur o groază de concluzii. Nu am aranjat nimic definitiv ca să plec la Belgrad. Nu e sigur că o să am timpul să mă duc la Geneva. În ceea ce privește mersul mai departe, la Paris, aceasta este o problemă pe care nici nu pot s-o iau în calcul în momentul acesta. Am foarte mult de lucru, desigur, și...

Dl Peters își încheie nasturii de la pardesiu.

— Desigur. Continuă apoi însă cu o grabă ciudată în ton:

— Dar dacă *veţi găsi* totuşi timp să veniţi la Paris, vă rog trimiteţi-mi acea *pneumatique*. V-am dat atâta bătaie de cap, aş vrea să mă recompensez într-un mod practic. O jumătate de milion de franci parcă merită să fie luaţi în considerare, eh? Şi vi-i garantez. Dar trebüie să avem încredere unul în altul. Asta e foarte important. Întinse mâna. Noapte bună, d-le Latimer. Nu voi spune „La revedere".

Latimer luă mâna. Era uscată şi foarte moale.

— Noapte bună.

La uşă se întoarse pe jumătate.

— Jumătate de milion de franci, d-le Latimer, pot cumpăra multe lucruri frumoase. Sper totuşi că ne vom întâlni la Paris. Noapte bună.

— Şi eu sper, d-le Peters, noapte bună.

Uşa se închise şi dl Peters plecă, dar imaginaţiei surmenate, plină de fantezie, a lui Latimer îi părea ca şi cum zâmbetul lui prostesc rămăsese în urma lui, plutind în aer. Se sprijini de uşă şi privi o clipă valizele cu fundul în sus. Afară începea să se lumineze. Se uită la ceas. Ora 5. Făcutul ordinii în cameră putea să aştepte. Se dezbrăcă şi se băgă în pat.

Capitolul VIII

GRODEK

Era ora 11 când Latimer, treaz fiind de vreun sfert de oră, îşi deschise în cele din urmă ochii. Pe noptieră erau cele trei hârtii ale d-lui Peters, care constituiau o neplăcută aducere aminte a faptului că trebuia să se gândească şi să ia nişte hotărâri. Dacă n-ar fi fost existenţa lor şi faptul că, în lumina dimineţii, camera arăta ca un magazin de zdrenţe, ar fi putut îndepărta din memorie imaginea vizitei pe care o avusese, ca făcând parte din coşmarurile care îi deranjaseră somnul. I-ar fi plăcut tare mult să le alunge. Dar dl Peters, cu misterul său, cu referirile lui absurde la o jumătate de milion de franci, cu ameninţările şi insinuările lui, nu prea era de alungat. El...

Latimer se ridică în fund pe pat şi luă în mână cele trei hârtii.

Prima, aşa cum spusese Peters, conţinea adresa din Geneva:

Wladyslaw Grodek,
Vila Acacias
Chambésy.
(La 7 km distanţă de Geneva)

Scrisul era mâzgălit, cu un stil înflorit și dificil de citit. Cifra 7 fusese scrisă cu o liniuță peste mijloc, în stilul francez.

Luă apoi, încrezător, scrisoarea. Conținea doar șase rânduri și era scrisă într-o limbă și un alfabet pe care nu-l recunoscu, dar care, a tras el concluzia, era probabil polonez. Începea, din câte putea să vadă, fără nici o formulă de introducere, ceva de genul „Dragă Grodek", și se sfârșea cu o inițială indescifrabilă. În mijlocul rândului al doilea își depistă propriul nume scris cu ceea ce părea a fi un „Y" în loc de „I"; oftă. Ar fi putut, desigur, să ducă hârtiuța la un birou și s-o traducă, dar dl Peters fără îndoială că se gândise la asta, și era improbabil că rezultatul i-ar fi furnizat vreun răspuns la întrebările la care el, Latimer, dorea al naibii de mult să i se răspundă: întrebările cine și ce era dl Peters.

Luă cea de-a doua adresă:

Dl Peters,
aux soins de Caille,
3, Impasse des Huit Anges,
Paris 7.

Și asta îi aduse gândurile înapoi, la punctul de plecare. De ce, în numele a tot ce era rezonabil, să vrea dl Peters ca el să se ducă la Paris? Care erau informațiile care valorau așa mulți bani? Cine-i va plăti?

Încercă să-și amintească exact în ce moment al întâlnirii lor, dl Peters își schimbase tactica așa de brusc. Avea impresia că fusese atunci când spusese ceva despre faptul că-l văzuse pe Dimitrios la morgă. Dar nu putea fi nimic important, desigur, în chestia asta. Se putea oare să fi fost referirea lui la „comoara" lui Dimitrios care...

Pocni din degete. Desigur! Ce prost a fost că nu i-a venit ideea mai înainte! Ignorase un lucru

important. Dimitrios nu murise de moarte bună. *Dimitrios fusese ucis.*

Faptul că, aparent, colonelul Haki se îndoise de posibilitatea de a da de urmă ucigașului și propria sa preocupare pentru trecut l-au făcut să piardă din vedere acest lucru, sau în orice caz, să nu-l considere decât un sfârșit logic al unei istorii urâte. Nu reușise să ia în considerare două lucruri care decurgeau logic din crimă: faptul că ucigașul era încă în libertate (și probabil în viață) și că trebuie să fi existat motiv pentru crimă.

O crimă și un motiv. Motivul ar fi câștigul bănesc. Care bani? Normal, banii care fuseseră scooși de pe urma afacerii ilegale cu droguri din Paris, bani care dispăruseră într-un mod atât de inexplicabil. Referirile d-lui Peters la jumătate de milion de franci nu mai păreau atât de fantastice dacă priveai problema din acest punct de vedere. Cât despre criminal, de ce nu Peters?

Latimer se încruntă la această posibilitate — Dimitrios fusese înjunghiat. Începu să refacă în minte filmul, să și-l imagineze pe Peters înjunghind pe cineva. Și totuși, ceva părea aiurea. Era cam greu să ți-l imaginezi pe Peters mânuind un cuțit de înjunghiat. Asta îl determină să se gândească din nou. Nu exista nici un motiv să-l suspecteze pe Peters de crimă. Și chiar dacă existase un motiv, faptul că Peters l-a omorât pe Dimitrios pentru banii acestuia tot nu explica legătura (dacă exista vreo legătură) între acești bani și jumătatea de milion de franci (dacă exista). Și, în orice caz, care era oare informația aceasta misterioasă pe care se presupunea că o are? Totul semăna tare mult cu situația când te afli în fața unei probleme de algebră având multe necunoscute și doar o singură ecuație bipătrată cu care s-o rezolvi. Dacă *ar fi* s-o rezolve...

Acum, de ce să fie Peters atât de dornic ca el să se ducă la Paris? Ar fi fost cu siguranță la fel de

simplu să-şi fi unit resursele (orice ar însemna asta) la Sofia. La naiba cu dl Peters! Latimer se sculă din pat şi deschise robinetul de la cadă. Stând în apa fierbinte, uşor ruginie, reduse întreaga situaţie la punctele esenţiale.

Avea de ales între două modalităţi de acţiune. Se putea întoarce la Atena să lucreze la noua lui carte şi să şi-i scoată din cap pe Dimitrios, pe Marukakis şi pe dl Peters. Sau, se putea duce la Geneva să-l vadă pe Grodek (dacă exista o asemenea persoană) şi să amâne luarea unei decizii în privinţa propunerilor d-lui Peters pe mai târziu.

Prima variantă era evident cea cu judecată. În definitiv, justificarea cercetărilor sale în viaţa trecută a lui Dimitrios fusese că face o experienţă importantă de detectivistică. Însă nu trebuia admis ca experienţa să se transforme în obsesie. Descoperise nişte lucruri despre tip. Mândria lui ar fi trebuit să fie satisfăcută. Şi era imperativ să continue cartea. Trebuia să-şi câştige existenţa şi nici o informaţie despre Dimitrios sau despre dl Peters sau oricine altcineva nu va compensa soldul pricăjit al contului său de la bancă şase luni de aici înainte. Cât despre jumătatea de milion de franci, nu putea să o ia în serios. Da, se va întoarce la Atena imediat.

Ieşi din cadă şi începu să se şteargă.

Pe de altă parte, trebuia clarificată chestiunea d-lui Peters. Nu poate sub nici o formă să lase toate aceste lucruri baltă şi să se ducă repede să scrie un roman poliţist. Este prea mult şi pentru un om obişnuit. Şi în afară de asta, era vorba de o crimă adevărată: nu crima din cărţi, bine ticluită şi aranjată, cu cadavru şi cu indicii, cu suspecţi şi cu un călău, ci o crimă în faţa căreia un şef de poliţie dăduse din umeri, se ştersese pe mâini şi expediase într-un sicriu victima împuţită. Da, asta era problema. Era ceva adevărat, Dimitrios exista sau existase în realitate.

Aici nu era vorba despre caractere puternice pe hârtie, ci despre bărbaţi şi femei reali, tot atât de reali ca şi Proudhon, Montesquieu şi Rosa Luxemburg.

Cu voce tare Latimer murmură:

— Comod, foarte comod! Vrei să te duci la Geneva. Nu vrei să munceşti. Ţi-e bine şi ţi s-a stârnit curiozitatea.

Se bărbieri, se îmbrăcă, îşi adună lucrurile, le împachetă şi coborî să se intereseze de trenurile spre Atena. Funcţionarul de la recepţie adusese un orar şi-i găsi pagina de Atena.

O clipă, Latimer se uită la ea în tăcere. Apoi zise:

— Presupunând că de aici aş vrea să mă duc la Geneva...

În după-amiaza celei de-a doua zile la Geneva, Latimer primi o scrisoare purtând ştampila poştei din Chambesy. Era de la Wladyslaw Grodek şi venea ca răspuns la scrisoarea pe care Latimer i-o trimisese şi în care pusese biletul d-lui Peters. Mesajul lui Herr Grodek era scurt şi în franceză:

Vila Acacias, Chambésy
vineri

Dragă d-le Latimer,

Aş fi încântat dacă aţi putea veni la vila Acacias mâine, la prânz. În afară de situaţia în care nu puteţi veni, şoferul meu vă va aştepta la hotel la ora 11,30.

Vă rog să acceptaţi cele mai alese sentimente

Grodek

Şoferul sosi punctual, îl conduse ceremonios pe Latimer la o limuzină de oraş imensă, de culoarea ciocolatei, şi porni prin ploaie de parcă fugea de la locul unei crime.

Agale, Latimer inspectă interiorul maşinii. Totul, de la tăbliile încrustate cu lemn şi monturi de fildeş,

până la tapiţeria ultraconfortabilă, sugera bani, foarte mulţi bani.

Bani, se gândi el, care, dacă era să-i dai crezare d-lui Peters, fuseseră obţinuţi de pe urma spionajului. Fără nici un motiv, i se păru ciudat că nu există în maşină nici o dovadă a provenienţei sinistre a banilor cu care se cumpărase maşina. Se întrebă cum arăta oare Herr Grodek. S-ar putea să aibă o barbă albă ascuţită. Peters spusese că era de naţionalitate poloneză, un mare iubitor de animale şi *au fond* un caracter nobil. Însemna asta, oare, că la suprafaţă avea un caracter urât? Cât despre aşa-zisa dragoste de animale, asta nu însemna nimic. Mari iubitori de animale erau câteodată patetici în ura lor faţă de umanitate. Oare ar urî un spion profesionist, neanimat de vreun sentiment patriotic, lumea în care acţionează? O întrebare tâmpită.

Au călătorit o vreme pe şoseaua care trecea pe lângă malul de nord al lacului, dar la Pregny cotiră spre stânga şi începură să urce pe o colină prelungită. Cam la un kilometru mai departe, maşina intră pe o alee îngustă într-o pădure de pini. Se opriră înaintea unor porţi de fier şi şoferul ieşi să le deschidă. Apoi îşi continuară urcuşul pe o alee abruptă cu o cotitură în unghi drept cam pe la mijloc, pentru a ajunge în cele din urmă în faţa unei cabane mari şi urâte.

Şoferul deschise uşa maşinii şi Latimer ieşi şi se îndreptă către uşa casei. Chiar atunci o deschise o femeie scundă cu o înfăţişare veselă, care părea să fie menajera. Intră.

Se găsea în mijlocul unui hol mic, nu mai mare de circa doi metri. Pe un perete se afla un şir de cuiere de haine, încărcate neglijent cu pălării şi haine ale unei femei şi ale unui bărbat, o frânghie de aplinism şi un băţ de schi cu un aspect ciudat. Lângă perete erau puse teanc trei perechi de schiuri bine unse.

Menajera îi luă haina și pălăria și intră printr-un hol într-o cameră mare. Era construită mai degrabă ca un han cu scări care duceau către o galerie ce mergea de-a lungul celor două laturi ale camerei și un cămin enorm și acoperit. Un foc de lemne ardea pe grătar, iar dușumeaua din lemn era acoperită de covoare groase. Era foarte cald și curat. După ce-l asigură zâmbind că Herr Grodek va coborî imediat, menjera se retrase. În fața focului se găseau fotolii și Latimer se îndreptă spre ele. În acest timp se auzi un zgomot rapid și o pisică siameză făcu un salt pe speteaza celui mai apropiat scaun și-l privi fix cu ochi albaștri, ostili. I se alătură o alta. Latimer păși spre ele și ele se traseră înapoi, arcuindu-și spinările. Ocolindu-le pe departe, Latimer se îndreptă către foc. Pisicile îl urmăreau cu atenție. Buștenii își mișcau poziția neîncetat pe vatră. Urmă un moment de liniște. Apoi Herr Grodek coborî pe scări. Primul lucru care îi semnală lui Latimer acest fapt a fost că deodată, pisicile își înălțară capetele, se uitară lung peste umărul său și apoi săriră ușor pe podea. Privi în jur. Bărbatul ajunse în capul scărilor. Apoi se întoarse și păși către Latimer cu mâna întinsă, având pe buze cuvinte de scuze.

Era un bărbat înalt, cu umeri largi, de aproximativ 60 de ani, cu păr grizonat, având încă tenta culorii originale care se asorta cu obrajii blonzi, proaspăt rași și ochii albaștri-cenușiu. Fața era alungită ca o pară, pornind dintr-o frunte largă, urmată de o gură mică, strânsă, ce se termina într-o bărbie ce se confunda aproape cu gâtul. L-ai fi putut lua drept un englez sau danez de o inteligență peste medie, poate un inginer consultant ieșit la pensie. În papuci și în costum gros și larg din tweed, cu mișcări hotărâte și puternice, el părea un bărbat care se bucura de fructele bine-meritate ale unei cariere demne și ireproșabile. Acesta zise:

— Vă rog să mă scuzaţi, monsieur. N-am auzit maşina. Franceza vorbită, deşi avea un accent curios, era foarte spontană şi Latimer găsi fenomenul nefiresc. Gura micuţă ar fi fost mai potrivită pentru limba engleză.

— Foarte amabil din partea dvs. să mă primiţi cu atâta ospitalitate, monsieur Grodek. Eu nu ştiu ce a spus Peters în scrisoare, deoarece...

— Deoarece, întrerupse bărbatul înalt cu efuziune, dvs. foarte înţelept, nu v-aţi ostenit să învăţaţi poloneza. Am toată simpatia pentru dvs. Este o limbă îngrozitoare. Aţi făcut cunoştinţă cu Anton şi Simone, aici de faţă. Arătă pisicile. Sunt convins că ele detestă faptul că nu vorbesc siameza. Vă plac pisicile ? Sunt sigur că Anton şi Simone au o inteligenţă critică. Nu sunt pisici obişnuite, nu-i aşa, *mes enfants?*[1] Prinse pe una dintre ele şi o întinse lui Latimer pentru a o vedea mai bine. *Ah, Simone cherie, comme tu es mignone, comme tu es bete!*[2] Îi dădu drumul astfel încât să stea pe palmele mâinilor sale. *Allez vite! Va promener avec ton vrai amant, ton cher Anton!*[3] Pisica sări jos şi se îndreptă indignată. Grodek îşi şterse mâinile uşor una de cealaltă.

— Frumoase, nu-i aşa! Şi aşa de umane. Şi devin irascibile când se strică vremea. Doream aşa de mult să fi avut o zi frumoasă pentru vizita dvs., monsieur. Când e soare, priveliştea de aici e foarte frumoasă.

Latimer spuse că ghicise din ceea ce văzuse că, într-adevăr, aşa este. Era nedumerit. Atât gazda cât şi primirea erau total diferite de cea la care se aştepta. Grodek putea arăta ca un inginer consultant ieşit la pensie, dar avea o calitate care părea să facă această

---

[1] copiii mei?

[2] Ah, Simone, iubito, eşti atât de drăgălaşă şi atât de prostuţă!

[3] Hai, du-te, du-te iute să te plimbi cu adevăratul tău iubit, cu dragul de Anton.

comparaţie absurdă. Era o calitate care provenea oarecum din contrastul dintre înfăţişarea sa şi gesturile alese şi rapide, îndărătnicia buzelor lui mici. Ţi-l puteai imagina fără efort în rolul unui amant, ceea ce era un lucru, se gândi Latimer, care se putea spune despre puţini bărbaţi la 60 de ani sau puţin sub 60 de ani. Se întreba ce rol avea femeia ale cărei lucruri le văzuse în holul de la intrare. Adăugă neconvingător:

— Vara trebuie să fie plăcut aici!

Grodek confirmă din cap. Deschise un dulap de lângă cămin.

— Destul de plăcut. Ce vreţi să beţi? Whisky englezesc?

— Mulţumesc!

— Bun! Şi eu îl prefer ca aperitiv. Începu să toarne whisky în două pahare mari, fără picior.

— Vara lucrez afară. Cred că e bine pentru mine, dar nu şi pentru munca mea. Puteţi lucra în aer liber?

— Nu. Muştele...

— Exact. Muştele. Ştiţi, eu scriu o carte.

— Serios?! Memoriile?. Grodek ridică privirea de la sticla de apă gazoasă pe care o deschise şi Latimer zări o licărire de amuzament în ochii săi, în timp ce clătina din cap.

— Nu, monsieur. Viaţa Sfântului Francisc. Cred că sigur o să mor înainte să fie gata.

— Trebuie să fie un studiu exhuastiv.

— Ah, da. Îi dădu lui Latimer băutura. Vedeţi, din punctul meu de vedere, avantajul de a-l avea ca subiect pe Sfântul Francisc este că s-a scris despre el aşa de mult, încât nu trebuie să mă duc la surse pentru material. Nu trebuie să fac nici o cercetare originală. De aceea, activitatea îmi serveşte scopul, permiţându-mi să locuiesc aici, într-o lenevie aproape totală, cu conştiinţa împăcată. Ridică paharul.

— *Á votre sante!*

— *À la vôtre.*

Latimer începea să se întrebe dacă gazda sa nu era în definitiv altceva decât un măgar afectat. Bău o gură de whisky.

— Mă întreb, spuse el, dacă Peters a precizat scopul vizitei mele la dvs., în scrisoarea pe care am adus-o cu mine de la Sofia.

— Nu, monsieur, nu a făcut-o. Dar ieri am primit o scrisoare de la el, în care, într-adevăr, l-a precizat. Își puse paharul jos și-i aruncă lui Latimer o privire, dintr-o parte, în timp ce adăugă: m-a interesat foarte mult. Și apoi, îl cunoașteți de mult timp pe Peters?

S-a simțit o ezitare clară la rostirea numelui. Latimer bănui că buzele celuilalt conturaseră un cuvânt de o formă diferită.

— L-am întâlnit o dată sau de două ori. O dată în tren, o dată la hotelul meu. Iar dvs., monsieur? Cred că-l cunoașteți foarte bine.

Grodek își ridică sprâncenele.

— Și ce vă face să fiți așa de sigur de asta, monsieur?

Latimer zâmbi ușor pentru că nu se simțea în largul său. Avea sentimentul că a comis, într-un fel, o indiscreție.

— Dacă nu v-ar fi cunoscut foarte bine, cu siguranță că nu mi-ar fi dat o scrisoare de recomandare către dvs., sau nu v-ar fi cerut să-mi dați informații cu caracter atât de confidențial. Se simțea mulțumit de cuvintele pe care le rostise.

— Monsieur, spuse Herr Grodek, mă întreb ce atitudine ați lua dacă ar fi să vă pun o întrebare impertinentă; dacă ar fi, de exemplu, să vă rog să-mi spuneți serios dacă interesul literar pentru slăbiciunile omenești este singurul dvs. motiv să luați legătura cu mine.

Latimer simţi că se înroşeşte.

— Vă pot asigura... începu el.

— Sunt pe deplin convins că puteţi, îl întrerupse Grodek liniştit. Dar — scuzaţi-mă — ce valoare au asigurările dvs.?

— Vă pot da numai cuvântul meu, monsieur, că voi considera orice informaţie pe care mi-o veţi oferi fiind confidenţială, replică Latimer băţos.

Celălalt oftă.

— Nu cred că m-am făcut înţeles, spuse cu grijă. Informaţia în sine e un nimic. Ceea ce s-a întâmplat la Belgrad în 1926 contează prea puţin acum. E vorba de propria mea situaţie la care mă gândesc. Ca să fiu franc, prietenul nostru Peters a fost un pic cam indiscret trimiţându-vă la mine. El o recunoaşte, dar reclamă indulgenţa mea şi-mi cere ca pe o favoare — îşi aduce aminte că am o mică obligaţie faţă de el — să vă dau informaţia de care aveţi nevoie despre Dimitrios Talat. Îmi explică faptul că sunteţi scriitor şi că interesul dvs. e numai cel al unui scriitor. Foarte bine! Totuşi, există un lucru căruia nu-i găsesc explicaţie. Se opri, ridică paharul şi-l goli. Ca un cercetător al comportamentului uman, monsieur, continuă el, trebuie să fi remarcat faptul că majoritatea oamenilor au, în spatele modului lor de a acţiona, un stimul care tinde să le domine pe celelalte. Pentru unii dintre noi este vanitatea, pentru alţii satisfacerea simţurilor, pentru alţii dorinţa de avea bani, şi aşa mai departe. Peters se întâmplă să fie unul dintre cei cu stimulul banilor foarte dezvoltat. Fără să fiu rău cu el, cred că pot să vă spun că are dragostea de bani a avarului, numai de dragul lor. Să nu mă înţelegeţi greşit, vă rog. Nu spun că acţionează numai sub stimulul banilor. Ceea ce vreau să spun e că nu mi-l pot imagina, din câte îl cunosc eu pe Peters, deranjându-se atâta să vă trimită aici la

mine și să-mi scrie în felul în care mi-a scris, spre interesul romanului polițist englez. Înțelegeți ce vreau să zic? Sunt puțin cam suspicios, monsieur. Încă mai am dușmani în lume. Să presupunem, de aceea, că-mi spuneți doar care sunt relațiile dvs. cu prietenul nostru, Peters. Vreți?

— Aș fi încântat să vă spun. Din nefericire nu pot. Și dintr-un motiv foarte simplu: nici eu nu știu care sunt aceste relații.

Ochii lui Grodek se înăspriră.

— Nu glumeam, monsieur.

— Nici eu. Eu investigam trecutul acestui om, Dimitrios. În timp ce făceam asta, l-am întâlnit pe Peters. Dintr-un motiv de care eu nu am cunoștință, și pe el îl interesează Dimitrios. M-a auzit din întâmplare cerând informații la arhivele Comisiei de ajutorare din Atena. M-a urmărit apoi la Sofia și acolo m-a abordat — cu un pistol, pot chiar adăuga —, cerându-mi să-i explic interesul meu pentru acest om, care, fiindcă veni vorba, a fost ucis cu câteva săptămâni înainte ca eu să fi auzit vreodată de el. A continuat cu o ofertă. Mi-a spus că dacă o să mă întâlnesc cu el la Paris și o să colaborez cu el la un plan pe care îl are în cap, vom profita amândoi de sume de o jumătate de milion de franci. A spus că posed informații care, deși fără valoare singure, vor fi de mare valoare când vor fi folosite împreună cu informațiile pe care le deține el. Nu l-am crezut și am refuzat să am de a face cu planul lui. În consecință, ca să mă convingă și ca dovadă a bunăvoinței sale, mi-a dat biletul către dvs. Vedeți, eu îi spusesem că interesul meu era simplu cel al unui scriitor și am admis că mă pregăteam să mă duc la Belgrad să culeg acolo mai multe informații, dacă puteam. El mi-a spus însă că dvs. sunteți singura persoană care mi le poate furniza.

Sprâncenele lui Grodek se ridicară.

— Nu vreau să par că pun prea multe întrebări, monsieur, dar aș vrea să știu cum de ați aflat că Dimitrios Talat a fost în 1926 la Belgrad.

— Mi-a spus un oficial turc cu care m-am împrietenit la Istanbul. Mi-a spus în linii mari trecutul omului; trecutul lui, adică, în măsura în care era cunoscut la Istanbul.

— Înțeleg. Și care este, dacă pot să vă întreb, această valoroasă informație aflată în posesia dvs.?

— Nu știu.

Grodek se încruntă.

— Haideți, monsieur. M-ați rugat să vă divulg tainele mele. Măcar,· cel puțin, dezvăluiți-mi-le pe ale dvs.

— Vă spun adevărul. Nu știu. Vorbeam oarecum lejer cu Peters. Și apoi, într-un anumit punct al discuției, a devenit foarte agitat.

— În ce punct?

— Cred că îi explicam cum de știam că Dimitrios nu avea bani când a murit. A fost după acest moment când el a început să vorbească despre acest milion de franci.

— Și *cum* de știați?

— Pentru că atunci când am văzut cadavrul, tot ce se găsise asupra lui era pus pe masa de la morgă. Totul adică, cu excepția unei cărți de identitate care fusese scoasă din căptușeala hainei și dată autorităților franceze. Nu erau bani. Nici un bănuț.

Câteva secunde la rând Grodek îl privi fix. Apoi se îndreptă spre dulăpiorul unde ținea băuturile.

— Încă o băutură, monsieur?

Turnă băuturile în tăcere, îi înmână lui Latimer paharul și-și înălță vocea solemn:

— Un toast, monsieur. Pentru romanul polițist englez.

Amuzat, Latimer își ridică paharul până la buze. Gazda sa făcu același lucru. Deodată, însă, se sprijini și scoțându-și o batistă din buzunar, își puse din nou paharul jos. Spre uimirea lui, Latimer văzu că omul, râdea.

— Scuzați-mă, monsieur, gâfâi el printre hohote; mi-a trecut prin minte un gând care m-a făcut să râd. Mă gândeam — ezită o fracțiune de secundă — mă gândeam la scena în care prietenul nostru Peters vă amenința cu pistolul. Lui îi este groază de arme de foc.

— Oricum, se pare că și-a păstrat temerile pentru sine, cu un succes deplin. Latimer vorbea ușor enervat. Avea suspiciunea că mai era pe undeva încă o poantă, al cărei înțeles îi scăpase.

— Un tip deștept, Peters. Grodek chicoti și-l bătu prietenește pe umăr pe Latimer. Dragul meu amic, să nu-mi spui că te-am jignit. Haide, acum o să luăm prânzul. Sper să vă placă. Vă e foame? Greta este într-adevăr o bucătăreasă grozavă și nu e nimic elvețian în vinurile mele. După aceea, o să vă povestesc despre Dimitrios și greutățile pe care mi le-a făcut și Belgrad și 1926. Vă satisface?

— Sunteți foarte amabil că vă deranjați atâta pentru mine. Crezu că Grodek era din nou gata să râdă, dar polonezul păru că se răzgândește. În schimb, deveni foarte solemn.

— E o plăcere, monsieur. Peters e un foarte bun prieten de-al meu. În afară de asta, dvs. îmi plăceți personal și avem atât de puțini vizitatori aici. Ezită. Îmi permiteți să vă dau un sfat ca prieten, monsieur?

— Vă rog.

— Atunci, monsieur, dacă aș fi în locul dvs. aș fi înclinat să-l cred pe cuvânt pe prietenul nostru Peters și să mă duc la Paris.

Latimer era perplex.

— Nu știu... spuse el rar.

Dar menajera, Greta, întrase în cameră.

— Prânzul! exclamă Grodek cu satisfacție.

Mai târziu, când avu ocazia să-l roage pe Grodek să-i explice în ce consta „sfatul", Latimer uită. Atunci avea alte lucruri la care trebuia să se gândească.

Capitolul IX

BELGRAD, 1926

Bărbaţii au învăţat să nu aibă încredere în imaginaţia lor. De aceea, li se pare ciudat când au ocazia să descopere că o lume concepută în imaginaţie, în afara experienţei, există într-adevăr în realitate. Din acest punct de vedere, după-amiaza pe care Latimer a petrecut-o la vila Acacias, ascultându-l pe Wladyslaw, şi-o aminteşte ca fiind cea mai ciudată din viaţa sa. Această după-amiază, Latimer a prezentat-o într-o scrisoare (în franceză) către grecul Marukakis, scrisoare pe care a început-o în aceeaşi după-amiază, când totul era încă proaspăt în memorie, şi a terminat-o în ziua următoare, duminică.

Geneva
sâmbătă

Dragul meu Marukakis,

Îmi aduc aminte că ţi-am promis să-ţi scriu ca să te ţin la curent dacă mai reuşesc să aflu ceva despre Dimitrios. Mă întreb dacă o să fii tot atât de surprins ca şi mine când o să-ţi spun că am reuşit, într-adevăr. Adică, vreau să spun că am reuşit să aflu ceva;

pentru că intenţionam să-ţi scriu în orice caz, ca să-ţi mulţumesc din nou pentru ajutorul acordat la Sofia.

Poate că îţi aminteşti că atunci când ne-am despărţit aveam destinaţia Belgrad. Atunci de ce îţi scriu din Geneva?

Mi-era teamă că o să-mi pui această întrebare.

Dragă amice, aş dori să cunosc răspunsul. Ştiu însă o parte din el. Tipul, spionul profesionist care l-a angajat pe Dimitrios la Belgrad în 1926, locuieşte chiar lângă Geneva. Azi m-am întâlnit şi am vorbit cu el despre Dimitrios. Pot să-ţi explic cum am luat legătura cu el. Am fost prezentat. Dar de ce am fost prezentat şi ce anume speră să obţină din asta omul care ne-a făcut cunoştinţă, nu pot să-mi dau seama. Între timp, dă-mi voie să-ţi spun că dacă misterul te agasează, şi eu simt acelaşi lucru. Dar hai să-ţi povestesc despre Dimitrios.

Ai crezut vreodată în existenţa spionului „as"? Până azi, eu cu siguranţă n-am crezut. Dar acum cred. Motivul e că mi-am petrecut cea mai mare parte a zilei de azi vorbind cu un asemenea personaj. Nu pot să îţi dezvălui numele lui, aşa că o să-i spun, în spiritul celor mai bune tradiţii ale poveştilor cu spioni, „G".

„G." a fost un spion as (acum s-a retras), în acelaşi sens în care tipograful pe care îl foloseşte editorul meu este un as în meserie. Activitatea sa a avut un caracter mai ales administrativ, dar nu numai.

Acum, eu ştiu că se spun şi se scriu o groază de prostii despre spioni şi spionaj, dar dă-mi voie să încerc să-ţi prezint problema aşa cum şi „G." mi-a prezentat-o mie.

A început prin a-l cita pe Napoleon, spunând că în război, elementul de bază al tuturor strategiilor de succes este surpriza.

Aş putea spune că G. este un inveterat al citatelor din Napoleon. Fără îndoială că Napoleon a spus aşa

ceva sau ceva în genul acesta. Dar sunt sigur că nu era primul conducător militar care s-o facă. Alexandru, Cezar, Gingis Han sau Frederick al Prusiei, toţi au avut aceeaşi idee. În 1918 şi Foch s-a gândit la acelaşi lucru. Dar să ne întoarcem la G.

G. zice că „experienţa conflictului din 1914—'18 a demonstrat că într-un război viitor (sună superb de departe în timp, nu-i aşa?) mobilitatea şi puterea de atac ale armatelor moderne forţe terestre, navele şi aeriene vor face elementul surpriză mai important ca niciodată; atât de important, că de fapt este posibil ca aceia care au intrat primii în luptă cu un atac surpriză să poată să câştige războiul. E mai mult ca niciodată nevoie să te aperi împotriva surprizei, să te aperi împotriva ei, ba mai mult decât atât, dinainte să înceapă războiul...

Acum, în Europa sunt aproximativ 27 de state independente. Fiecare are armată proprie şi flotă aeriană şi majoritatea au, de asemenea, un fel sau altul de flotă navală.

Pentru a-şi apăra propria securitate, fiecare din armatele astea, flotele navale şi aeriene trebuie să ştie cam ce face, corespunzător, fiecare forţă-terestră, navală sau aeriană —, în fiecare din celelalte 26 de ţări — ce putere are, ce eficienţă are, ce pregătiri secrete face. Asta înseamnă spioni — armate de spioni.

În 1926, G. era în solda Italiei; şi în primăvara aceluiaşi an şi-a stabilit locuinţa la Belgrad.

Relaţiile dintre Iugoslavia şi Italia erau încordate la vremea respectivă. Italienii puseseră mâna pe Fiume şi faptul era încă proaspăt în memoria iugoslavilor, ca şi bombardamentul de la Cerfu; mai erau de asemenea zvonuri (nefondate, aşa cum s-a văzut mai târziu în acelaşi an) că Mussolini avea de gând să ocupe Albania.

Italia, pe de altă parte, avea suspiciuni în legătură cu Iugoslavia. Fiume era ţinut sub tirul armelor iugoslave. O Albanie iugoslavă de-a lungul Strâmtorilor Otrante era o propunere de neacceptat. O Albanie independentă era posibilă atât timp cât rămânea sub influenţă italiană. Ar fi de dorit însă să fii sigur de anumite lucruri. Dar iugoslavii ar putea să opună rezistenţă. Rapoartele agenţilor italieni din Belgrad arătau că în cazul unui război, Iugoslavia avea de gând să-şi protejeze ţărmurile izolându-se în Adriatica cu zone minate aflate la nord de Strâmtorile Otrante.

Nu prea mă pricep la asemenea lucruri, dar se pare că nu trebuie să minezi câteva sute de mile bune, ca să faci de netrecut un coridor marin larg de 200 de mile. E de ajuns să minezi unul sau două câmpuri mici şi să ai grijă să nu afle inamicul poziţia acestor câmpuri minate. Apoi este necesar ca inamicul să descopere poziţia acestor câmpuri minate.

În consecinţă, asta era misiunea lui G. la Belgrad. Agenţii italieni aflaseră de câmpurile minate. Dar G., spionul expert, era însărcinat cu munca adevărată de descoperire a locurilor unde urmau să fie plasate, fără ca — un punct foarte important — iugoslavii să descopere că tu ai descoperit. Dacă descopereau, le-ar fi schimbat desigur rapid poziţia.

Numai că G. tocmai la această a doua parte a misiunii sale a dat greş. Şi cauza nereuşitei lui a fost Dimitrios.

Mie mi s-a părut întotdeauna că munca unui spion e extrem de dificilă. Adică, ce vreau eu să zic? Dacă aş fi trimis la Belgrad de Guvernul Britanic cu ordinul să pun mâna pe detaliile unui proiect secret de minare a zonei Strâmtorilor Otrante, nici măcar n-aş şti de unde să încep. Să presupunem că aş fi ştiut, aşa cum G. ştia, că detaliile erau pe o hartă a

strâmtorilor. Foarte bine. Câte copii ale hărţii se păstrau? Unde erau ţinute? N-aş fi ştiut. În cel mai bun caz aş fi presupus logic că o copie cel puţin ar fi fost păstrată undeva în Ministerul Marinei; dar Ministerul Marinei e un loc cam mare. În plus, mai mult ca sigur că harta va fi încuiată şi păzită. Şi chiar dacă, pentru că e puţin probabil, aş fi în stare să găsesc unde e ţinută şi cum să o obţin, cum să reuşesc să fac rost de o copie după ea *fără ca iugoslavii să-şi dea seama?*

Când o să-ţi spun că în decursul unei luni de la sosirea lui la Belgrad, G. nu numai că a descoperit unde era păstrată o copie a hărţii, dar se şi hotărâse cum va face să o copieze fără ca iugoslavii să-şi dea seama, ai să vezi că tipul e îndreptăţit să se prezinte ca fiind competent.

Cum a făcut-o? Ce manevră ingenioasă, ce şmecherie subtilă a făcut-o posibilă? O să încerc să-ţi împărtăşesc ştirile încetişor.

Dându-se drept german, reprezentant al unui producător de instrumente optice din Dresda, l-a cunoscut pe un funcţionar de la Departamentul de Apărare Submarină, (care se ocupa cu plase, detonări, plasarea de mine şi culegerea de mine submarine) din cadrul Ministerului Marinei.

Vai de el, nu-i aşa? Lucrul uimitor este că el însuşi o consideră ca o acţiune foarte isteaţă. Simţul umorului îi este paralizat cu totul. Când l-am întrebat dacă citise vreodată romane de spionaj, el a spus că nu, deoarece i se păreau întotdeauna foarte naive. Dar urmează lucruri şi mai rele.

El a făcut această cunoştinţă după ce a mers la minister şi i-a cerut portarului să-l îndrepte către Serviciul de Apărare, o cerere perfect normală din partea unui outsider. O dată trecut de portar, opri pe cineva pe coridor, spuse că fusese îndreptat către Departamentul Apărării Submarine, dar se rătăcise şi

rugă să fie îndreptat din nou. Ajuns la Departamentul de Apărare Submarină, pătrunse înăuntru și întrebă dacă acolo este serviciul de aprovizionare. I se spuse că nu și ieși. Înăuntru nu a stat mai mult de un minut, dar în acest interval el aruncă o privire rapidă peste personalul din serviciu sau în orice caz, asupra celor pe care îi vedea. Reținu trei figuri. În seara aceea aștepta în fața ministerului până când ieși primul dintre ei. Îl urmări până acasă. După ce îi află numele și cât putu mai multe despre el, repetă figura în serile următoare cu ceilalți doi. Apoi făcu alegerea.

Ea căzu asupra unui om numit Bulic. Acum poate că metodele propriu-zise ale lui G. erau lipsite de subtilitate; dar exista o doză considerabilă de subtilitate în modul în care le folosea. El însuși nu își dă seama de nici o distincție în această privință. El nu este primul om care să aibă succes, care să înțeleagă greșit sau să nu înțeleagă deloc motivele propriului său succes. Primul element de subtilitate al lui G. s-a dovedit în alegerea lui Bulic drept unealtă. Acesta era un om dezagreabil, încrezut, între 40 și 50 de ani, mai în vârstă decât majoritatea colegilor săi și detestat de aceștia. Soția sa era cu 10 ani mai tânără, drăguță și nemulțumită. El suferea de guturai. Avea obiceiul de a merge la o cafenea pentru un pahar, când pleca de la minister la sfârșitul zilei și tocmai acolo G. a făcut cunoștință cu el, pur și simplu cerându-i un foc, oferindu-i un trabuc și în cele din urmă, oferindu-i ceva de băut.

Vă puteți imagina că un funcționar dintr-un serviciu guvernamental care se ocupă de probleme secrete, în mod firesc va avea tendința să fie bănuitor față de cunoștințele făcute la cafenea, care încearcă să-l stoarcă de informații despre munca lui. G. era gata să facă față acestor suspiciuni cu mult înainte ca ele să-i treacă prin cap lui Bulic.

Cunoștința se aprofundă. G. era la cafenea în fiecare seară când Bulic intra. Purtau o conversație ușoară. G., ca străin la Belgrad, îi cerea sfatul lui Bulic despre una sau alta. El îi plătea băutura.

Îl lăsă pe Bulic să fie condenscendent față de el. Uneori jucau o partidă de șah. Câștiga Bulic. Alteori jucau *bezique* cu patru perechi de cărți cu alți obișnuiți ai cafenelei. Apoi, într-o seară, G. îi spuse lui Bulic o poveste. Spuse că aflase de la o cunoștință comună că el, Bulic, deținea un post imporant în Ministerul Marinei.

Pentru Bulic „cunoștință comună" putea fi oricare din bărbații cu care jucau cărți și schimbau păreri și care erau vag conștienți de faptul că el lucra la minister. Se încruntă și deschise gura. Era probabil pe punctul de a exprima un calificativ ușor ironic apropo de adjectivul „important", dar G. peroră mai departe. În calitate de vânzător principal al unei firme extrem de respectabile de fabricanți de instrumente optice, avea sarcina de a obține o comandă de binocluri ce urma să fie făcută de Ministerul Marinei. Își prezentase cererea de ofertă și nutrea speranța că va obține comanda, dar după cum știa și Bulic, nu exista nimic mai deosebit decât un prieten acolo unde trebuia în asemenea afaceri.

De aceea, dacă bunul și influentul Bulic ar exercita presiuni pentru a face ca firma din Dresda să obțină comanda, Bulic va băga în buzunar ceva de ordinul a 20 000 de dinari.

Gândiți-vă la o asemenea propunere din punctul de vedere al lui Bulic. Iată-l pe el, un funcționar neînsemnat, flatat de reprezentantul unei mari firme germane și cu promisiunea a 20 000 de dinari, echivalentul a ceea ce câștiga în mod obișnuit în șase luni, pentru a face exact nimic.

Dacă era deja prezentată cererea de ofertă nu mai era nimic de făcut în această privință. Își va aștepta

șansa alături de celelalte oferte. Dacă firma din Dresda ar obține comanda, ar avea în buzunar 20 000 de dinari, fără să se fi compromis în vreun fel. Dacă ar pierde-o, n-ar pierde nimic decât respectul acestui neamț tâmpit și prost informat. G. recunoaște că Bulic a făcut într-adevăr un efort deosebit ca să fie cinstit. A bălmăjit ceva despre faptul că nu era sigur că influența sa ar putea să-i ajute. G. a preferat să trateze aceasta cu o încercare de mărire a mitei.

Bulic a protestat că așa ceva nu-i trecuse prin minte. Era pierdut. În cinci minute acceptase.

În zilele următoare, Bulic și G. au devenit prieteni apropiați, G. nu risca nimic. Bulic nu avea de unde ști că nu fusese prezentată nici o cerere din partea firmei din Dresda, deoarece toate cererile primite de serviciul de aprovizionare rămâneau secrete până la plasarea comenzii. Dacă ar fi fost destul de curios să facă cercetări, ar fi aflat, așa cum aflase și G. studiind mai înainte Monitorul Oficial, că cererile de ofertă pentru binocluri fuseseră de fapt făcute de serviciul de aprovizionare.

Și acum G. se puse pe treabă.

Amintiți-vă că Bulic trebuia să joace rolul pe care i-l dăduse G., rolul funcționarului influent. Mai mult decât atât, G. începu să devină foarte amabil, distrându-i pe Bulic și pe frumoasa, dar proasta lui soție, prin restaurante și cuiburi de noapte scumpe. Perechea a reacționat precum plantele însetate de ploaie. Putea Bulic să fie precaut când, după ce consumase cea mai mare parte dintr-o sticlă de șampanie dulce, s-a trezit implicat într-o discuție despre copleșitoarea putere navală a Italiei și amenințarea pe care o reprezenta aceasta pentru Iugoslavia? Puțin probabil. Bulic era cam amețit. Soția sa era prezentă. Pentru prima dată în viața sa monotonă, puterea lui de judecată era tratată cu deferența care i se cuvenea. În plus, avea rolul său de

jucat. Nu se făcea să pară că nu are habar de ceea ce se întâmpla în spatele scenei. Începu să se laude. El însuşi văzuse chiar planurile care, puse în aplicare, ar imobiliza flota Italiei în Marea Adriatică. Fireşte, trebuia să fii discret, dar...

La sfârşitul acelei seri, G. ştia că Bulic urma să-i aducă respectiva copie.

Îşi făcu planurile cu grijă. Căută apoi în jur un om potrivit care să le îndeplinească. Avea nevoie de un intermediar. L-a găsit pe Dimitrios.

Nu este clar cum anume a ajuns G. să audă de Dimitrios. Bănuiesc că nu dorea să compromită pe nici unul din vechii săi tovarăşi. Vă puteţi da seama că reticenţa sa ar fi de înţeles. Oricum, i-a fost recomandat Dimitrios. Am întrebat în ce afacere era implicat cel care l-a recomandat. Recunosc că am sperat să pot găsi vreo legătură cu episodul privind Trustul Euroasiatic de Credit, dar G. deveni vag. S-a întâmplat cu atât timp în urmă. Dar şi-a reamintit cuvintele care au însoţit recomandarea.

Dimitrios Talat era un turc care vorbea greceşte, cu un paşaport „în vigoare" şi având o reputaţie de „folositor" şi în acelaşi timp discret. Şi mai spunea de asemenea că are experienţă în „probleme financiare de natură secretă".

Dacă nu se ştia exact la ce era folositor şi natura problemelor financiare în care lucrase, puteai presupune că omul în discuţie era vreun gen de contabil. Dar se pare că există în problematicile acestea un fel de argou. G. l-a înţeles şi a decis că Dimitrios era omul pentru treaba respectivă. I-a scris lui Dimitrios — de altfel mi-a şi dat adresa, suna de parcă ar fi fost un fel de post-restant American Express — pe adresa Trustului Euroasiatic de Credit din Bucureşti.

Dimitrios a sosit la Belgrad cinci zile mai târziu şi s-a înfiinţat la casa lui G. care se afla chiar lângă strada Cneazul Miletin.

G. își amintește foarte bine întâlnirea. Dimitrios, zice el, era un om de înălțime mijlocie care putea foarte bine să aibă aproape orice vârstă între 35 și 50 — de fapt avea 37. Era îmbrăcat elegant și... Dar mai bine citez propriile cuvinte ale lui G.:

„Era șic, într-o manieră scumpă și părul i se albea pe la tâmple. Avea un aer satisfăcut, plin de încredere și o privire în ochi pe care am recunoscut-o imediat. Tipul era proxenet. O recunosc întotdeauna. Nu mă întreba cum. În asemenea chestiuni am un instinct de femeie."

Așa că iată-ți descrierea. Dimitrios prosperase. Mai fuseseră și alte madame Preveza? N-o să știm niciodată. În orice caz, G. a depistat proxenetul din Dimitrios și nu a fost nemulțumit... Poți fi sigur, s-a gândit el că un proxenet nu pierde timpul cu femei în detrimentul afacerii respective. De asemenea, Dimitrios avea maniere elegante. Cred însă că mai bine îl citez din nou pe G.:

„Își purta hainele cu eleganță. În plus, părea inteligent. Asta m-a încântat pentru că n-aveam chef să angajez o lepădătură din drojdia societății. Câteodată era necesar, dar nu mi-a plăcut niciodată. Ei nu prea îmi înțelegeau întotdeauna temperamentul meu ciudat."

Vezi tu, G. era pretențios.

Dimitrios nu-și pierduse timpul. Acum vorbea și germana și franceza cu o acuratețe rezonabilă. I-a spus lui G.:

— Am venit de îndată ce am primit scrisoarea dvs. Aveam treabă la București, dar am fost încântat să primesc scrisoarea pentru că auzisem de dvs...

G. i-a explicat cu grijă și circumspecție (nu prea făcea să lași prea mult să-ți scape către un posibil angajat) ce vroia să facă. Dimitrios a ascultat fără să clipească. După ce G. a terminat, l-a întrebat cât i se va plăti.

— 30 000 de dinari, a spus G.

— 50 000, a replicat Dimitrios, și aș prefera să-i am în franci elvețieni.

Au căzut de acord la 40 000, care urmau să fie plătiți în franci elvețieni. Dimitrios zâmbi și dădu din umeri în semn că era de acord.

Între timp, Bulic găsea viața mult mai plăcută decât fusese ea vreodată. Se distra în locuri luxoase. Soția lui, înmuiată de luxul necunoscut, nu se mai uita la el cu dispreț și dezgust în ochi. Cu banii pe care îi economiseau pe mesele oferite de neamțul tâmpit putea să-și bea coniacul preferat; și atunci când bea, devenea prietenoasă și agreabilă.

În plus, într-o săptămână el ar putea deveni fericitul posesor al sumei de 20 000 de dinari. Era o șansă. Se simțea foarte bine spusese el într-o seară, și mai zisese că mâncarea ieftină îi făcea rău la guturai. Atunci a fost momentul în care aproape a uitat să-și joace rolul. Comanda pentru binocluri a fost dată unei firme cehești. Monitorul Oficial, în care s-a anunțat faptul, s-a difuzat la prânz. La un minut după aceea, G. avea o copie și se îndrepta spre un gravor pe a cărui masă de lucru se afla o matriță de cupru pe jumătate terminată. În jurul orei șase, el aștepta în partea opusă intrării în minister. Curând după șase a apărut Bulic. Văzuse Monitorul Oficial. Avea un exemplar sub braț. De unde stătea G. descurajarea lui era vizibilă. G., a început să-l urmărească.

În mod obișnuit, la scurtă vreme după aceea, Bulic ar fi traversat strada ca să intre în cafeneaua lui. În seara aceea ezită însă, și merse drept înainte. Nu era nerăbdător să-l întâlnească pe omul din Dresda.

G. o coti în jos pe o stradă lăturalnică și chemă un taxi. În două minute taxiul făcuse un ocol și se apropia de Bulic. Deodată îi făcu semn șoferului să

oprească, sări afară pe trotuar și-l îmbrățișă pe Bulić încântat. Înainte ca funcționarul stânjenit să poată protesta, fu îngrămădit în taxi și G. începu să-l felicite și să-i mulțumească, băgându-i în mână un cec de 20 000 de dinari.

— Dar am crezut că ați pierdut comanda, bolborosește Bulić în cele din urmă.

G. râde ca și cum ar fi fost o glumă grozavă.

— S-o pierd! și apoi se face că „înțelege". A, desigur! Am uitat să vă spun. Cererea a fost plasată printr-o filială de-a noastră cehă. Uite, asta explică lucrurile? Vârî una din cărțile de vizită recent imprimate în mâna lui Bulić. Nu folosesc prea des această carte de vizită. Majoritatea oamenilor știu că acești cehi sunt proprietatea companiei noastre din Dresda. Schimbă subiectul. Dar trebuie să bem ceva imediat. Șofer!

În noaptea aceea au sărbătorit. După ce i-a trecut tulburarea de început, Bulić profită din plin de situație. Se îmbătă. Începu să se laude cu puterea influenței sale în minister, până când chiar și G, care avea toate motivele să fie satisfăcut, a fost pus la grea încercare ca să rămână politicos.

Dar spre sfârșitul acelei după-amieze, îl luă pe Bulić de-o parte. Spuse că s-au cerut estimări din partea telemetriștilor. Ar putea el, Bulić să ajute? Desigur că putea. Și în acest moment Bulić deveni șmecher. Acum, că se stabilise valoarea cooperării sale, avea și el dreptul să ceară ceva în avans.

G. nu se așteptase la asta, dar, amuzat în sinea lui, fu de acord pe loc. Bulić mai primi încă un cec, de data asta era de,10 000 de dinari. Înțelegerea era că-i se vor mai plăti încă 10 000 de dinari când comanda va fi plasată „patronilor" lui G.

Bulić era acum mai sănătos decât fusese el vreodată înainte. Avea 30 000 de dinari. Peste două zile, după-amiaza, G. îi făcu cunoștință cu Freiherr

von Kiessling în restaurantul unui hotel elegant. Celălalt nume al lui Freiherr von Keissling era, nu mai e nevoie s-o spun, Dimitrios.

„Ai fi crezut", spune G., „că trăise toată viața în locuri ca acelea. Din ce știu eu, poate că așa a și fost. Manierele lui erau desăvârșite. Când l-am prezentat pe Bulic ca fiind un funcționar important în Ministerul Marinei, s-a arătat extrem de binevoitor față de acesta. Față de madame Bulic a fost superb. Parcă saluta o prințesă. Dar am văzut felul în care degetele lui s-au mișcat peste palma ei când se înclina să-i sărute cealaltă parte a mâinii".

Dimitrios își făcuse simțită prezența în salon înainte ca G. să fi pretins că-l cunoaște, ca să îi dea timp lui G. să-și pregătească terenul. „Freiherr" — spuse G. familiei Bulic după ce le atrăsese atenția asupra lui Dimitrios — era un om foarte important. Un mister, poate; dar un factor foarte important în marile afaceri internaționale. Era extrem de bogat și se presupunea că el controlează nici mai mult, nici mai puțin de 27 de companii. Ar putea fi un om pe care e bine să-l cunoști.

Cei doi Bulic au fost încântați să-i fie prezentați. Când „Freiherr" a fost de acord să bea un pahar de șampanie la masa lor, s-au simțit cu adevărat onorați. S-au străduit, în germana lor stâlcită, să fie agreabili. Asta era, probabil că se gândea Bulic, ceea ce așteptase toată viața lui; în sfârșit era în legătură cu oamenii care contau, oamenii adevărați, oamenii care ridicau oameni și îi și distrugeau, oamenii care l-ar putea ridica și pe el. Poate că se vedea ca director al uneia din companiile lui „Freiherr", cu o casă frumoasă și alții care să depindă de el, servitori loiali care l-ar respecta atât ca om, cât și ca stăpân. Când, în dimineața următoare, s-a dus la biroul său de la minister, trebuie să fi fost bucurie în inima lui, bucurie cu atât mai dulce din cauza ușoarei neliniști,

a mustrărilor de conștiință care puteau fi atât de ușor înăbușite. La urma urmelor, G. primise contravaloarea banilor săi. El, Bulic, nu avea nimic de pierdut. În plus, niciodată nu știai ce-ar putea ieși din toate acestea. Și alți oameni ajunseseră pe căi ciudate la avere.

„Freiherr" fusese atât de amabil încât spusese că va cina cu Herr G. și cu cei doi încântători prieteni ai săi, două seri mai târziu.

L-am întrebat pe G.:

— N-ar fi fost mai bine să bată fierul cât e cald? Două zile ar fi dat familiei Bulic timp să se gândească.

— Exact, a venit răspunsul lui G.; timp să se gândească la toate lucrurile frumoase care ar urma; timp să se pregătească pentru ospăț, timp să viseze. G. deveni neobișnuit de solemn la acest gând și apoi, zâmbind, îmi cită deodată din Goethe: *„Ach! Warum, ihr Götter, ist unendlich, alles, alles, endlich unser Gluck nur?*[1] Vezi, G. pretinde că are umor.

Cina a fost pentru el momentul critic. Dimitrios începu să o prelucreze pe madame. Era o asemenea plăcere să întâlnești astfel de oameni încântători ca madame —și, desigur soțul ei. Ea — și, normal și soțul său — trebuie neapărat să vină și să stea cu el în Bavaria luna următoare. Prefera să stea acolo decât în locuința sa din Paris, iar la Cannes, primăvara era câteodată răcoroasă. Lui madame îi va plăcea în Bavaria, și tot așa, fără îndoială, și soțului. Adică, vrea să spună, dacă putea să se sustragă de la îndatoririle de la minister, firește.

Chestii simple, banale, fără îndoială; dar familia Bulic era simplă și banală. Madame le înghiți

---

[1] Ah! De ce Dumnezeul vostru nemuritor nu face totul, totul numai pentru fericirea noastră (în orig. lb. germană).

împreună cu șampania; în timp ce Bulic se îmbufna. Și apoi sosi clipa măreață.

Florăreasa se opri lângă masă, având tava plină cu orhidee. Dimitrios se întoarse și alegând cea mai mare și mai scumpă floare, i-o înmână cu un gest discret lui madame Bulic, cu rugămintea de a o accepta ca pe o dovadă a stimei sale. Madame a consimțit. Dimitrios își scoase portofelul ca să plătească. În clipa următoare un teanc gros de bancnote de o mie de dinari căzu din buzunarul său de la piept pe masă.

Scuzându-se, Dimitrios puse banii înapoi în buzunar. G., ținându-i hangul, remarcă faptul că erau cam mulți bani de purtat în buzunar și întrebă dacă „Freiherr" avea întotdeauna asupra sa așa de mulți bani. Nu, nu avea. Câștigase banii la Alessandro mai devreme în după-amiaza aceea și uitase să-i lase sus, în cameră. Fusese madame vreodată la Alessandro? Nu fusese. Amândoi Bulic amuțiră când „Freiherr" continuă: nu văzuseră ei niciodată înainte așa mulți bani! După părerea lui „Freiherr", Alessandro era cel mai bun cazino din Belgrad. Lucru care conta la Alessandro era propriul tău noroc, nu îndemânarea crupierului. El personal era într-o pasă norocoasă, iar după-amiaza aceea — spunea acestea cu o privire catifelată îndreptată asupra lui madame — și câștigase puțin mai mult decât în mod normal. Ezită la acest punct. Și apoi spuse:

— Cum n-ați fost niciodată acolo, aș fi încântat dacă m-ați însoți mai târziu, desigur ca oaspeții mei.

Bineînțeles că s-au dus; și, tot bineînțeles, erau așteptați și se făcuseră pregătiri. Dimitrios pregătise totul. Nu ruletă — era mai greu să înșeli omul la ruletă — dar era *trente et quarante*. Miza minimă era 250 de dinari.

Și-au luat ceva de băut și au urmărit un timp jocul. Apoi G. s-a hotărât să joace și el puțin. L-au

văzut câștigând de două ori. Apoi „Freiherr" a întrebat-o pe madame dacă ar dori să joace. Aceasta s-a uitat la soțul ei. El spusese, scuzându-se, că avea foarte puțini bani la el. Dar Dimitrios se aștepta la asta. Nici o problemă, Herr Bulić. Alessandro îl cunoaște foarte bine pe el personal. Orice prieten de-al lui putea fi servit. Dacă ar fi cumva să piardă câțiva dinari, Alessandro o să accepte un cec sau o poliță.

Farsa a continuat. L-a invitat pe Alessandro și l-a prezentat. I s-a explicat situația. El și-a ridicat în semn de protest mâinile. Orice prieten de-al lui „Freiherr" nici nu e nevoie să ceară așa ceva. În afară de asta, nici nu jucase încă. Era suficientă vreme să discute asemenea lucruri dacă s-ar fi întâmplat să aibă cumva puțin ghinion.

G. crede că dacă Dimitrios le-ar fi permis celor doi să-și vorbească măcar o clipă, ei nu ar fi jucat. 250 de dinari era miza minimă, și nici chiar faptul că aveau 30.000 de dinari, nu putea depăși conștiința valorii celor 250 de dinari în materie de mâncare și chirie. Dar Dimitrios nu le-a dat posibilitatea să-și comunice îndoielile. În schimb, pe când așteptau la masă, așezați în spatele scaunului lui G, el îi șopti lui Bulić că dacă el, Bulić avea timp, el, „Freiherr", ar dori să vorbească despre niște afaceri cu el, într-o zi, în cursul aceleiași săptămâni, când poate lua prânzul împreună cu el.

A picat la momentul oportun. Pentru Bulić, cred că putea însemna un singur lucru: „Dragul meu Bulić, chiar că nu are nici un sens să-ți faci griji pentru câteva sute nenorocite de dinari. Pe mine mă interesează persoana dumitale, și asta înseamnă că averea dumitale e asigurată. Te rog, nu mă dezamăgi arătându-te mai puțin important ca până acum".

Madame Bulić începu să joace.

Primii 250 de dinari îi pierdu pe culoare. Pe următorii îi câştigă pe invers. Apoi Dimitrios, sfătuindu-o să fie mai precaută, îi sugeră să joace *à cheval*. Urmă *un refait* şi apoi un al doilea *refait*. În cele din urmă, pierdu din nou.

După o oră, cei 5 000 de dinari care îi fuseseră daţi ca mărunţiş se duseseră. Dimitrios, compătimind-o pentru „ghinionul" ei, împinse nişte mărunţiş de vreo 500 de dinari dintr-o grămadă aflată în faţa lui şi o imploră să joace cu ei „pentru noroc".

Bulič, chinuit, presupunea probabil că erau un cadou, pentru că nu scoase decât un mic sunet de protest. Că nu fuseseră un cadou, el urma să descopere imediat după aceea. Madame Bulič, complet deprimată acum şi devenind un pic neglijentă, juca mai departe. Câştigă puţin; pierdu mai mult. La două jumătate, Bulič semnă o cambie către Alessandro, în valoare de 12 000 de dinari.

E uşor de imaginat scena dintre cei doi Bulič când, în cele din urmă, au fost singuri — incriminările, lacrimile, certurile interminabile — prea uşor, chiar. Şi totuşi, aşa rău cum stăteau lucrurile, supărarea era oarecum alinată; pentru că Bulič trebuia să ia prânzul a doua zi cu „Freiherr". Şi urmau să discute despre afaceri.

Şi au vorbit într-adevăr despre afaceri. Lui Dimitrios i se spusese să fie încurajator. Fără îndoială că era. Aluzii la afaceri mari puse în mişcare, ocazii de a câştiga sume fabuloase de către cei care se numărau printre iniţiaţi, conversaţii despre castele din Bavaria — toate au fost atacate, rând pe rând. Bulič trebuia numai să asculte şi să-şi lase inima să bată mai repede. Ce contau 12 000 de dinari? Trebuia să te gândeşti la milioane.

Oricum, Dimitrios fu cel care atacă subiectul datoriei invitatului său către Alessandro. El presupunea că Bulič se va duce acolo chiar în seara

aceea, ca să aranjeze. El personal va juca din nou. Nu se putea, în definitiv, să câștigi atât de mult fără să-i dai lui Alessandro posibilitatea să mai și piardă. Presupunând că s-ar duce împreună — doar ei doi. Femeile sunt jucătoare proaste.

Când s-au întâlnit în acea noapte, Bulić avea aproape 35 000 de dinari în buzunar. Probabil că adăugase economiile personale la cei 30 000 de dinari ai lui G... Când Dimitrios i-a relatat lui G. — în primele ore ale dimineții următoare — el i-a spus că Bulić insistase, în ciuda protestelor lui Alessandro, să-și răscumpere cambia, înainte să înceapă să joace.

— Eu îmi plătesc datoriile, i-a spus el lui Dimitrios cu mândrie. Cu aproximație, banii cheltuiți erau în valoare de 500 de dinari. În seara aceea el va da lovitura. Refuză să bea. Vroia să aibă capul limpede.

G. zâmbi când își aminti secvența aceasta și poate că a fost înțelept să facă așa. Mila e câteodată prea neplăcută; și eu chiar că îl consider pe Bulić demn de milă. Ai putea spune că era un prost cam moale. Așa și era. Dar Providența nu este niciodată atât de exactă cum au fost G. și Dimitrios. Poate lovi un om, dar nu îi scormonește niciodată măruntaiele cu un cuțit. Bulić nu avea nici o șansă. L-au înțeles și s-au folosit de aceasta cu o îndemânare diabolică. Cu cărțile așa de frumos făcute pachet în fața mea, așa cum erau în fața lui, probabil că nici eu n-aș fi mai puțin prost, mai puțin moale. Mă liniștește faptul că este puțin probabil ca o asemenea situație să mai apară.

În mod inevitabil a pierdut. A început să joace cu puțin peste 40 de jetoane. I-au trebuit două ore ca să scape de ele. Apoi, chiar foarte calm, el mai luă încă 20 pe credit. Spuse că norocul trebuie să i se schimbe. Bietul păcătos nici măcar n-a bănuit că s-ar putea să fie înșelat. De ce să fi bănuit? „Freiherr" pierdea chiar mai mult ca el. Își dublă mizele și

supraviețui timp de 40 de minute. Împrumută din nou și pierdu din nou. Pierduse 38 de mii de dinari, mai mult decât avea când, alb ca varul și transpirând, se decise să se oprească.

După asta, pentru Dimitrios a urmat treaba ușoară. Noaptea următoare Bulic s-a întors. L-au lăsat să câștige 30 000. A treia noapte a mai pierdut încă 14 000. În cea de-a patra, când datora vreo 25 000 de dinari, Alessandro și-a cerut banii. Bulic a promis să-și răscumpere polițele într-o săptămână. Prima persoană la care s-a dus să ceară ajutor a fost G.

G. l-a compătimit. 25 000 de dinari erau o groază de bani, nu-i așa? Bineînțeles că toți banii pe care-i folosea în legătură cu comenzile primite erau ai patronilor săi, și el nu avea puterea să facă ce vroia cu ei. Dar el, personal, se poate lipsi de 250 de dinari pentru câteva zile, dacă îi erau de vreun ajutor. Ar fi vrut să poată face mai mult, dar... Bulic luă cei 250 de dinari.

Împreună cu banii, G. dădu și un sfat. „Freiherr" era omul care să-l scoată din impas. Nu împrumuta niciodată bani — pentru el era o problemă de principiu, credea G. — dar avea reputația că-și ajuta prietenii dându-le posibilitatea să câștige sume importante. De ce n-ar avea o discuție cu el?

„Discuția" dintre Bulic și Dimitrios avu loc după o masă plătită de Bulic, în camera de zi a lui „Freiherr" de la hotel. G nu se vedea, fiind în dormitorul alăturat.

Când Bulic a atins în cele din urmă subiectul, a întrebat despre Alessandro. Va insista să-și primească banii? Ce s-ar întâmpla dacă nu i-ar plăti?

Dimitrios mimă surpriză. Spera că nici nu punea problema că nu i se va plăti lui Alessandro. În definitiv, Alessandro îl creditase pe bază recomandării sale personale. N-ar vrea să existe vreo

neplăcere la capitolul acesta. Ce fel de neplăceri? Păi, Alessandro avea poliţele şi se putea duce la poliţie. El spera sincer că aşa ceva n-o să se întâmple. Exact acelaşi lucru spuse şi Bulić. Acum, putea să piardă totul, inclusiv postul său de la minister. S-ar putea chiar să se descopere că primise bani de la G... Asta ar putea însemna chiar închisoarea. Ar crede ei că el nu făcuse nimic în schimbul celor 30 000 de dinari? Era o nebunie să crezi aşa ceva. Singura lui şansă era să obţină banii de la el, „Frelherr" — indiferent cum.

La rugămintile lui de a-i da un împrumut, Dimitrios a scuturat din cap. Nu. Asta ar face pur şi simplu lucrurile mai rele, pentru că atunci el ar datora banii unui prieten în locul unui duşman; în afară de asta, pentru el era o chestiune de principiu. În acelaşi timp, el vroia să ajute. Exista însă o singură cale; dar ar fi dispus Herr Bulić s-o accepte? Aceasta era problema. Nu-i făcea deloc plăcere să atingă subiectul, dar, de vreme ce Herr Bulić îl obligă, el cunoştea anumite persoane care erau interesate în a obţine unele informaţii din Ministerul Marinei, la care nu se poate ajunge pe căile obişnuite. Probabil că puteau fi convinşi să plătească 50 000 de dinari pentru această informaţie, dacă se baza pe ea ca fiind corectă.

G. mi-a spus că a atribuit jonglării cu atenţie a cifrelor, mare parte din succesul planului său (îl consideră de succes în acelaşi fel în care un chirurg consideră o operaţie de succes când pacientul părăseşte blocul operator viu). Fiecare sumă, de la cei 20 000 de dinari iniţiali şi până la sumele datoriilor succesive către Alessandro (care era agent italian) precum şi suma finală oferită de Dimitrios a fost cu grijă calculată, avându-se în vedere valoarea ei psihologică. Ultimii 50 000, de exemplu. Pentru Bulić, ei au avut de două ori atracţie. Şi-ar putea plăti

datoria și tot i-ar mai rămâne aproape la fel de mult cât avusese înainte să-l întâlnească pe „Freiherr". La stimulentul fricii, ei l-au adăugat pe cel al lăcomiei.

Dar Bulić nu a cedat imediat. Când a auzit exact despre ce anume era vorba, s-a înspăimântat și s-a înfuriat. Cu furia, Dimitrios s-a descurcat foarte eficient. Dacă Bulić începuse să aibă îndoieli despre buna credință a lui „Freiherr", acum aceste îndoieli s-au transformat în certitudini; așa încât atunci când strigă „spion împuțit", farmecul lui „Freiherr" dispăru. Bulić fu lovit în burtă și apoi, când se aplecă înainte opintindu-se să vomite, și în față. Gâfâind după aer și de durere și sângerând la gură, fu trântit într-un scaun în timp ce Dimitrios îi explica cu răceală că singurul risc pe care și-l asuma era acela de a nu face ce i s-a spus.

Instrucțiunile erau simple. Bulić trebuia să obțină o copie a hărții și să o ducă la hotel când va pleca de la minister, seara următoare. O oră mai târziu i se va da înapoi harta ca s-o pună la loc dimineața. Asta era tot. I se va plăti când aduce harta. A fost avertizat asupra consecințelor pe care le putea suporta, dacă i-ar trece prin cap să se ducă să povestească totul autorităților, i s-a adus aminte de cei 50 000 care-l așteptau și i s-a dat drumul.

În noaptea următoare s-a întors la timp cu harta împăturită sub haină. Dimitrios i-a adus harta lui G. și s-a întors să-l păzească pe Bulić cât timp harta era fotografiată și negativul developat. După câte s-ar părea, Bulić n-a avut nimic de spus; când G. a terminat, el și-a luat banii și harta de la Dimitrios și a plecat fără un cuvânt.

G. spune că era în dormitor în clipa în care a auzit ușa închizându-se în spatele lui Bulić, și așa cum ținea negativul în sus spre lumină, se simțea foarte mulțumit de sine. Cheltuielile nu fuseseră foarte mari, nu se irosiseră eforturi de pomană; nu fuseseră

întârzieri care să ridice probleme; toată lumea, chiar și Bulic, câștigase din afacere. Mai rămânea de sperat că Bulic va pune la loc harta în siguranță. Nu exista însă nici un motiv real de ce să nu fie așa. O afacere foarte satisfăcătoare din toate punctele de vedere.

Și apoi, în cameră a intrat Dimitrios.

De abia în acel moment G. și-a dat seama că făcuse o greșeală.

— Plata mea, spuse Dimitrios, întinzând mâna.

G. întâlni ochii angajatului său și dădu din cap. Avea nevoie de un pistol și nu își adusese unul.

— O să mergem acum la mine, a spus el și s-a îndreptat spre ușă.

Dimitrios a dat din cap cu sânge rece.

— Nu. Ceea ce mi se cuvine se află în buzunarul dvs.

— Nu e plata dvs. Ci numai a mea.

Dimitrios scoase un revolver. Un zâmbet îi jucă pe buze.

— Ce doresc eu, e în buzunarul dvs., *mein Herr*. Mâinile la ceafă!

G. se supuse. Dimitrios s-a îndreptat spre el. G., uitându-se fără încetare în ochii aceia căprui fără astâmpăr, văzu că era în pericol. Cu vreun metru în fața lui, Dimitrios se opri.

— Aveți grijă, *mein Herr*.

Zâmbetul dispăruse. Dimitrios făcu deodată un pas înainte și cu revolverul în burta lui G., smulse cu mâna liberă negativul din buzunarul lui G.. Și apoi, tot atât de brusc, se retrase.

— Sunteți liber, spuse el.

G. plecă. La rândul lui, *și* Dimitrios făcuse o greșeală.

În toată noaptea aceea, bărbați adunați în grabă de prin cafenelele frecventate de criminali, au cutreierat Belgradul în căutarea lui Dimitrios. Dar Dimitrios dispăruse. G. nu l-a mai văzut niciodată.

Ce s-a întâmplat cu negativul? Dă-mi voie să-l citez din nou pe G.

— Când a venit dimineața și oamenii mei nu reușiseră să-i dea de urmă, știam ce trebuia să fac. Eram foarte amărât. Eram foarte dezamăgit după toată munca mea atentă. Dar nu mai aveam ce face. Știam de-o săptămână faptul că`Dimitrios intrase în legătură cu un agent francez. Negativul era probabil în mâinile agentului în momentul acela. Nu am avut efectiv ce face. Un prieten de-al meu de la Ambasada Germană a fost drăguț cu mine. Nemții erau darnici pe vremea aceea să facă pe plac Belgradului. Ce ar fi fost mai normal decât să le transmită niște informații care interesau Guvernul Iugoslav?

— Vreți să spuneți, am zis eu, că în mod deliberat ați făcut în așa fel încât autoritățile iugoslave să fie informate asupra luării hărții și asupra faptului că fusese fotografiată?

— Din nefericire, a fost singurul lucru ce îl puteam face. Vedeți, eu trebuia să fac în așa fel încât harta să nu mai aibă nici o valoare. A fost o prostie din partea lui Dimitrios că mi-a dat drumul; dar nu avea experiență. Probabil că s-a gândit că o să-l șantajez ca să aducă din noua harta. Dar mi-am dat seama că n-o să mi se plătească prea mult ca să aduc aceste informații care erau deja în posesia francezilor. În afară de asta, reputația mea ar fi avut de suferit. Am fost foarte necăjit din cauza poveștii. Singura ei parte distractivă a fost faptul că francezul îi plătise lui Dimitrios jumătate din prețul care-l stabiliseră pentru hartă înainte de a descoperi că informația conținută în ea nu le mai era de nici un folos din cauza micului meu demers.

— Ce s-a întâmplat cu Bulić?

G. se strâmbă.

— Da, mi-a părut rău de ce i s-a întâmplat. Am simțit întotdeauna o anumită răspundere față de cei

care lucrează pentru mine. A fost arestat aproape imediat. Nu exista nici un dubiu cu privire la care anume copie s-a folosit. Erau păstrate rulate în cilindri de metal. Bulic o împăturise pe-a lui ca s-o scoată din minister. Era singura care avea pe ea urme de îndoituri. Amprentele au completat restul. Foarte înțelept, el a spus autorităților tot ce știa despre Dimitrios. În consecință l-au trimis la pușcărie pe viață în loc să-l împuște. M-am cam așteptat să mă implice și pe mine, dar n-a făcut-o. Am fost puțin surprins. În definitiv, eu am fost cel care l-am prezentat lui Dimitrios. M-am întrebat la vremea respectivă dacă a fost din cauză că nu avea chef să mai fie învinovățit și de faptul că a acceptat mită, sau din cauză că s-a simțit recunoscător față de mine pentru împrumutul de 250 de dinari. Probabil că nu a făcut deloc legătura între mine și treaba cu harta. În orice caz, am fost mulțumit. Mai aveam încă treburi de rezolvat la Belgrad, și faptul de a fi fost căutat de poliție, chiar și sub alt nume, mi-ar fi complicat existența. N-am fost niciodată în stare să mă obișnuiesc să umblu deghizat.

I-am mai pus o singură întrebare. Iată răspunsul:

— Ah, da, am pus mâna pe noile hărți imediat ce au fost făcute. Într-un mod cu totul diferit, desigur. Având în vedere câți bani băgasem deja în treaba asta, nu mă puteam întoarce cu mâna goală. Așa se întâmplă întotdeauna: dintr-un motiv sau altul, există întotdeauna aceste întârzieri, aceste irosiri de efort și bani. Ați putea spune că am dat dovadă de neglijență în privința lui Dimitrios. Ar fi nedrept. A fost o mică eroare de evaluare din partea mea, asta e tot. M-am bazat pe faptul că și el este ca toți ceilalți proști din lume, pe faptul că e prea lacom, m-am gândit că o să aștepte până când o să capete de la mine cei 40 000 de dinari care i se datorau, înainte să încerce să-și ia negativul. M-a luat prin surprindere. Eroarea asta de evaluare m-a costat o groază de bani.

— Pe Bulic l-a costat libertatea.

Mi-e teamă că am spus-o puţin răzbunător, pentru că s-a încruntat.

— Dragul meu Latimer, a ripostat el ferm, Bulic era un trădător și a fost răsplătit conform faptelor sale. Sentimentalismele nu-și au rostul în legătură cu el. În război există întotdeauna pierderi. Bulic a fost foarte nervos. L-aș fi folosit cu siguranţă din nou, și putea să fie în cele din urmă, împușcat. În felul ăsta, s-a dus la închisoare. Din câte știu eu, el e tot la închisoare. Nu vreau să par fără inimă, dar trebuie să spun că îi e mai bine acolo unde se află. Libertatea lui? Prostii. El nu avea libertate, deci nu avea ce să piardă. În ceea ce o privește pe nevastă-sa, n-am nici o îndoială că s-a descurcat. Mi-a făcut întotdeauna impresia că era exact ceea ce și voia să facă. N-o învinovăţesc. Era un tip antipatic. Îmi aduc aminte că îi curgea mâncarea din gură când mânca. Și în plus, era o pacoste. Ai fi crezut, nu-i așa, că plecând de la Dimitrios în seara aceea, s-ar fi dus la Alessandro să-și plătească datoria? N-a fost așa. Când a fost arestat ziua următoare, tot mai avea cei 50 000 de dinari în buzunar. Păcat de bani! Sunt momente ca acestea, prietene, când e nevoie să ai simţul umorului.

Ei bine, dragul meu Marukakis, asta e tot. Eu cred că este mai mult decât suficient. În ceea ce mă privește, rătăcind printre umbrele unor minciuni trecute, găsesc alinare în gândul că poate îmi scrii și-mi spui că a meritat să aflu toate astea. Poate. Din partea mea, am început să mă îndoiesc. E o istorie așa de lipsită de farmec, nu-i așa? Nu există nici un erou, nici o eroină; sunt numai ticăloși și proști. Sau poate vreau să zic numai proști?

Dar este, într-adevăr, cam prea devreme după prânz ca să-mi pun asemenea întrebări. În afară de asta, mai trebuie să-mi fac și bagajele. În câteva zile

o să-ţi trimit o carte poştală cu numele meu şi noua adresă la care mă poţi găsi, cu speranţa că vei avea timp să-mi scrii. În orice caz, sper, că ne vom întâlni din nou, foarte curând. *Croyez en mes meilleurs souvenis.*

Charles Latimer

Capitolul X

CEI OPT ÎNGERI

Latimer sosi la Paris într-o zi cenușie de noiembrie. În timp ce taxiul traversa podul spre Ile de la Cité, văzu pentru un moment panorama unor nori negri la joasă înălțime, care se mișcau repede în rafalele vântului rece. Fațada lungă a caselor de pe Quai de Corse era tăcută și plină de secrete. Era ca și cum fiecare fereastră ascundea pe cineva care sătea la pândă. În jur păreau să fie puțini oameni. În după-amiaza aceea de toamnă târzie, Parisul avea formalismul macabru al unei gravuri în oțel.

Îl deprima și, în timp ce urca scările hotelului din Quai Voltaire, își dori cu ardoare să se fi întors la Atena. Camera era friguroasă. Era prea devreme pentru un aperitiv. Mâncase destul în tren, astfel încât o cină așa de devreme nu-și avea rostul. Hotărî să inspecteze interiorul casei de la numărul 3, Impasse des Huit Anges. Găsi strada cu oarecare greutate pitită într-o ramificație laterală, desprinsă din Rue de Rennes. Era un pasaj lat, în formă de L, pavat cu pietre de râu, și flancat la intrare de o pereche de porți înalte de fier. Erau fixate de zidurile care le sprijineau cu niște suporți și se vedea clar că nu mai fuseseră închise de mulți ani. Un soi de grilaje cu

vârfuri ascuțite despărțeau Aleea Impasse de peretele lateral fără deschideri al celuilalt grup de locuințe. În față se afla un alt zid de ciment, fără grilaje, dar protejat de cuvintele „DEFENSE D'AFFICHER, LOI DU 10 AVRIL 1929" scrise cu vopsea neagră, ștearsă de vreme.

Pe alee erau numai trei case, astfel grupate încât nu se vedeau din stradă, la baza L-ului comunicând către intervalul îngust dintre clădirea pe care era interzis afișajul și spatele unui hotel pe care burlanele de scurgere se răsuceau asemenea unor șerpi către o altă întindere de ciment lipsită de vedere. Viața în aleea Des Huit Anges, se gândea Latimer, seamănă mai degrabă cu o repetiție pentru eternitate. Că și alții înaintea lui gândiseră la fel era sugerat de faptul că două din cele trei case erau acoperite cu obloane și, în mod evident, erau goale. În timp ce cea de-a treia, de la numărul 3, era ocupată la etajele 4 și ultimul.

Simțindu-se ca un păcătos care intra fără permisiune, Latimer păși încet peste pietrele neregulate spre intrarea casei de la nr. 3.

Ușa era deschisă și putu vedea în lungul unui coridor placat cu gresie, până la o curte mică umedă din spate. Camera portarului, în dreapta ușii, era goală și nu părea să fi fost folosită de curând. Pe același perete, lângă ea, era prinsă-n cuie o scândură prăfuită pe care erau fixate înscrisurile în alamă a patru nume. Trei dintre spații erau goale. În al patrulea se afla o bucată murdară de hârtie pe care era înscris :„CAILLE", tipărit stângaci, cu cerneală violet. Din asta nu prea aveai ce afla, doar faptul de care Latimer nu se îndoia, și anume că adresa unde locuia dl Peters exista. Se întoarse și reveni în stradă. În Rue de Rennes găsi un oficiu poștal de unde cumpără o scrisoare pneumatică, scrise în ea numele său și al hotelului și după ce trecu adresa d-lui

Peters, o lăsă să cadă pe tubul pneumatic. Mai trimise și o carte poștală lui Marukakis. Ce se întâmpla de-acum încolo depindea în mare măsură de dl Peters. Dar era ceva ce trebuia și putea să facă: să afle măcar ce scriseseră ziarele pariziene despre lichidarea unei rețele de traficanți de droguri în decembrie 1931.

În dimineața următoare, la ora 9, neprimind nici un răspuns de la Peters, se hotărî să-și petreacă timpul studiind ziarele.

Ziarul pe care-l alese în cele din urmă pentru o lecturare amănunțită făcea câteva referiri la cazul cu pricina. Prima era datată 29 noiembrie 1931. Se numea „Traficanții de droguri arestați" și în continuare:

„Un bărbat și o femeie implicați în desfacerea de droguri către toxicomani au fost arestați ieri în cartierul Alesia. Se spune că sunt membrii unei renumite rețele internaționale. Se așteaptă ca poliția să facă noi arestări în următoarele zile". Asta era totul. Citindu-le, Latimer se gândi că păreau ciudate. Propozițiile acelea trei, seci, arătau de parcă ar fi fost extrase dintr-un raport mai lung. Era suspectă de asemenea lipsa numelor. Probabil cenzura poliției. Următoarea referire apărea pe 4 decembrie sub titlul: „BANDA DE TRAFICANȚI DE DROGURI, ÎNCĂ TREI ARESTĂRI".

„Trei membri ai unei organizații criminale de desfacere a drogurilor au fost arestați aseară târziu într-o cafenea lângă Port d'Orleans. Agenții care au intrat în cafenea pentru a face arestări au fost forțați să tragă asupra unuia dintre bărbați, care era înarmat și care făcuse o tentativă desperată de a fugi. El era acum ușor rănit. Ceilalți doi, dintre care unul era străin, nu au opus rezistență.

Astfel, numărul de arestări din cadrul bandei de traficanți ajunge la 5, deoarece se crede că cei trei

oameni arestaţi aseară aparţineau aceleiași bande ca și bărbatul și femeia arestaţi acum o săptămână în cartierul Alésia.

Poliţia susţine că e probabil să se efectueze și alte arestări, întrucât Biroul general de stupefiante posedă dovezi care implică pe adevăraţii organizatori ai reţelei.

Monsieur Auguste Lafon, directorul biroului a spus: «Știm de existenţa acestei reţele de mai mult timp și am făcut cercetări amănunţite asupra activităţii lor. Am fi putut efectua arestări, dar ne-am abţinut. Doream conducătorii, pe marii criminali. Fără ei, având sursele de aprovizionare tăiate, armata de distribuitori de droguri, care infectează Parisul, va fi incapabilă să-și desfășoare negoţul său nefast.

Intenţionăm să zdrobim această bandă şi altele asemănătoare.»"

Apoi, pe 11 decembrie, ziarul relata:

BANDA DE TRAFICANŢI DE DROGURI ZDROBITĂ.
NOI ARESTĂRI

„Acum i-am prins pe toţi", declară Lafon.
CONSILIUL CELOR ŞAPTE

„Şase bărbaţi și o femeie sunt acum în stare de arest ca urmare a atacului lansat de monsieur Lafon, directorul Biroului general de stupefiante, împotriva unei cunoscute reţele de traficanţi de droguri care acţionează la Paris și Marsilia.

Atacul a început prin arestarea în urmă cu două săptămâni a unei femei şi a complicelui acesteia, în cartierul Alésia. Punctul culminant a fost atins ieri, prin arestarea la Marsilia a doi bărbaţi despre care se crede că sunt membrii rămași ai bandei „Consiliul celor 7" care este răspunzătoare de organizarea acestei activităţi criminale.

La cererea poliției, noi am păstrat până acum tăcerea în ceea ce privește numele celor arestați, întrucât nu se dorea să fie puși în gardă ceilalți. Acum, această restricție a fost ridicată.

Femeia, Lidia Prokofievna, este o rusoaică despre care se crede că a venit în Franța din Turcia pe baza unui pașaport Nansen, în 1924. În cercurile criminale ea este cunoscută ca „Marea Ducesă". Bărbatul arestat împreună cu ea este un olandez pe nume Manus Visser care, în urma asocierii sale cu Prokofievna, era uneori menționat drept „Monsieur le Duke."

Numele celorlalți cinci aflați în stare de arest sunt: Luis Galindo, un francez naturalizat de origine mexicană, care acum se află în spital cu o rană la coapsă provocată de un glonț, Jean-Baptiste Lenôtre, un francez din Bordeaux și Jacob Werner, un belgian, care au fost arestați cu Galindo, Pierre Lamare sau „Jo-Jo", originar din Nisa, și Frederik Petersen, la Marsilia. Aseară, într-o declarație către presă, monsieur Lafon a spus: «Acum i-am prins pe toți. Banda este distrusă. Am tăiat capul și o dată cu el, și creierul. Corpul o să moară repede. E terminat.»

Lamare și Petersen urmează să fie interogați astăzi de magistratul care-i anchetează. Se așteaptă să fie un singur proces al tuturor inculpaților."

În Anglia, se gândea Latimer, monsieur Lafon ar fi avut necazuri serioase. Nu prea mai merita să-i judeci pe acuzați după ce atât el, cât și presa dăduseră deja verdictul. Dar, în definitiv, acuzatul este întotdeauna vinovat într-un proces în Franța. Să-l supui unei judecăți însemna, practic vorbind, pur și simplu să-l întrebi dacă are ceva de spus înainte de a fi condamnat.

Odată cu arestarea „Consiliului celor 7", interesul față de caz părea să slăbească. Faptul că „Marea Ducesă" fusese transferată la Nisa pentru a fi

supusă judecății pentru o fraudă comisă cu trei ani în urmă poate fi o explicație. Procesul bărbaților a fost expediat repede. Toți au fost condamnați. Gașindo, Lenôtre și Werner la amenzi de 5000 de franci și trei luni închisoare, Lemare, Petersen și Visser la amenzi de 200 de franci și o lună închisoare.

Latimer a fost uimit de lejeritatea condamnărilor. Lafon era scandalizat, dar nu uimit. Dacă n-ar fi fost niște legi învechite și total ridicole, tuna și fulgera el, toți șase ar fi fost întemnițați pe viață. Ziarul nu amintea faptul că poliția nu reușise să-l găsească pe Dimitios. Asta nu era surprinzător. Poliția nu avea de gând să comunice presei că arestările fuseseră posibile numai datorită unui dosar oferit cu amabilitate de un oarecare doritor de bine anonim, care ei bănuiau că este conducătorul rețelei. Cu toate acestea, pentru Latimer era enervant să constate că știe mai mult decât ziarul pe care contase să-i clarifice problema.

Dezgustat, era pe punctul să închidă ziarul când atenția îi fu atrasă de o ilustrație. Era o reproducere neclară a unei fotografii înfățișând trei dintre inculpați în timp ce erau conduși din tribunal de polițiștii de care erau legați cu cătușe. Toți trei își întoarseră fața de la aparatul de fotografiat; dar fiind încătușați nu putuseră să se ferească bine.

Latimer plecă de la biroul ziarului mai bine dispus ca atunci când venise.

La Hotel îl aștepta un mesaj. Dacă nu trimirea o *pneumatique* cu alte precizări, domnul Peters va trece pe la el la ora șase în aceeași seară.

Sosi curând după cinci și jumătate. Îl salută pe Latimer cu enfuziune.

– *Dragă* d-le Latimer! Nici nu vă pot spune ce plăcere îmi face să vă văd. Ultima noastră întâlnire a avut loc în împrejurări atât de nefavorabile încât de-abia îndrăznesc să spun... Dar să discutăm despre

lucruri mai plăcute. Bun venit la Paris! Aţi călătorit bine? Arătaţi bine. Spuneţi-mi, ce credeţi despre Grodek? Mi-a scris şi mi-a spus că sunteţi drăguţ şi simpatic. Bărbat bun, nu-i aşa? Şi pisicile alea ale lui! le adoră.

— Mi-a fost de ajutor. Vă rog să luaţiloc.

— Ştiam Latimer, zâmbetul dulce al lui Peter era ca salutul unei cunoştinţe vechi şi detestate.

— Dar a fost şi foarte secretos. M-a îndemnat să vin la Paris ca să vă văd.

— Adevărat? Domnului Peters nu părea să-i facă plăcere. Zâmbetul lui se şterse un pic. Şi ce altceva v-a mai spus, d-le Latimer.

— A insistat să afle ce treburi am cu dvs. I-am spus tot ce am putut. Întrucât nu ştiam nimic, a continuat Latimer în ciudă, am ştiut că pot, cu siguranţă, avea încredere în el. Dacă nu vă convine, regret. Trebuie să reţineţi însă, căă încă nu ştiu nimic din acest preţios plan al dvs.

— Grodek nu v-a spus?

— Nu. Ar fu putut?

Zâmbetul îi strânse încă o dată buzele sale moi. Era ca şi cum o plantă urâtă îşi întorsese faţa către soare.

— Da, d-le Latimer, ar fi putut. Ceea ce mi-aţi spus, îmi explică tonul impertinent al scrisorii sale către mine. Mă bucur că dvs. i-aţi satisfăcut curiozitatea. În lumea asta a noastră, bogaţii jinduie adesea la bunurile altora. Grodek îmi este un bun prieten dar este şi foarte bine că ştie că noi nu avem nevoie de ajutor. Altfel, ar putea fi tentat de perspectiva câştigului. Latimer îl privi atent un moment. Apoi:

— Aveţi pistolul la dvs., d-le Peters?

Glasul păru îngrozit.

— Vai de mine, nu, d-le Latimer. De ce aş aduce un asemenea obiect într-o vizită de prietenie la dumneata?

— Bine, zise Latimer tăios. Merse cu spatele către ușă și răsuci cheia în broască, apoi o puse în buzunar. Atunci, continuă el înverșunat, nu vreau să par o gazdă rea, dar răbdarea mea are o limită. Am parcurs un drum lung ca să vă văd și încă nu știu de ce. Vreau să știu de ce.

— Așa va fi.

— Am mai auzit asta și înainte, răspunse Latimer fără urmă de politețe, acum însă, înainte să bați iarăși câmpii, există vreo două-trei lucruri pe care *dumneata* ar trebui să le știi. D-le Peters, eu nu sunt un om violent. Ca să fiu cinstit cu dvs., mie îmi este groază de violență. Dar sunt momente când și cei mai pașnici dintre noi trebuie s-o folosească. Poate că acum e unul dintre ele. Sunt mai tânăr decât dvs. și ar trebui să spun că sunt într-o formă mai bună. Dacă mai continuați să fiți misterios, o să vă atac. Acesta este primul lucru.

Al doilea, este că acum știu cine sunteți. Vă numiți nu Peters, ci Petersen, Frederik Petersen. Sunteți membru al unei rețele de desfacere de droguri, organizată de Dimitrios și ați fost arestat în decembrie 1931, amendat cu 2.000 de franci și condamnat la o lună închisoare.

Zâmbetul d-lui Peters era chinuit.

— V-a povestit asta Grodek? El puse întrebarea cu blândețe și tristețe. Cuvântul „Grodek" ar fi putut părea un alt fel de a spune „Iuda".

— Nu, am văzut o fotografie de-a dvs. azi dimineață, într-un dosar cu ziare.

— Un ziar? Ah, da! Nu puteam să cred că prietenul meu, Grodek...

— Așadar, nu negați?

— Ah, nu. E adevărat.

— Ei bine, atunci d-le Petersen...

— Peters, d-le Latimer. M-am hotărât să-mi schimb numele.

— Bine atunci — Peters. Am ajuns la punctul 3. Când eram la Istanbul, am auzit niște lucruri interesante despre modul în care s-a distrus rețeaua. Se spune că Dimitrios v-a trădat pe toţi trimiţând un dosar anonim poliţiei care a dus la condamnarea voastră, a tuturor celor șapte. E adevărat?

— Dimitrios s-a purtat rău cu noi toţi, spuse dl Peters, cu o voce răgușită.

— S-a mai spus, de asemenea că Dimitrios a devenit el însuși dependent de droguri. E adevărat?

— Din nefericire, da. Altfel eu nu cred că ne-ar fi trădat. Noi îi aduceam așa de mulţi bani.

— S-a spus iarăși că au existat zvonuri despre răzbunare. Că toţi aţi ameninţat să-l ucideţi pe Dimitrios de îndată ce veţi fi liberi.

— Eu n-am ameninţat, îl corectă dl Peters. Câţiva dintre ceilalţi au făcut-o. Galindo, de exemplu, a fost întotdeauna un cap înfierbântat.

— Înţeleg. Dvs. n-aţi ameninţat, aţi preferat să acţionaţi.

— Nu vă înţeleg, d-le Latimer. Și el arăta de parcă într-adevăr, nu înţelegea.

— Nu? Permiteţi-mi să vă prezint problema așa: Dimitrios a fost ucis lângă Istanbul aproximativ cu două luni în urmă. Foarte curând după momentul când crima putea fi înfăptuită, dvs. eraţi la Atena. Aceasta nu-i prea departe de Istanbul, nu-i așa? Se zice că Dimitrios a murit sărac. Acum, e posibil așa ceva? După cum tocmai aţi subliniat și dvs., reţeaua lui i-a adus o mulţime de bani în 1931. Din câte am aflat despre el, nu era omul care să piardă banii care îi câștigase. Ştiţi la ce mă gândesc, d-le Peters? Mă întreb dacă n-ar fi normal să presupun că dvs. l-aţi ucis pe Dimitrios pentru banii lui. Ce-aveţi de spus la asta?

Dl Peters nu răspunse pentru o clipă, dar îl privi lung și nefericit pe Latimer, în același fel în care un bun păstor e pe cale să-și certe oiţa care a greșit.

Apoi zise:

— Domnule Latimer, cred că sunteţi foarte indiscret.

— Zău?

— Şi, de asemenea, foarte norocos. Să presupunem că eu, aşa cum insinuaţi, l-aş fi omorât pe Dimitrios. Gândiţi-vă la ce-aş fi obligat să fac. Aş fi obligat să vă omor şi pe dvs., nu-i aşa? Îşi băgă mâna în buzunarul de la piept. O scoase ţinând în ea pistolul Luger. Vedeţi, chiar acum, v-am minţit. Recunosc. Eram curios să aflu ce o să faceţi dacă credeţi că sunt neînarmat. În afară de asta, era cam nepoliticos să vin aici cu un pistol. Faptul că nu mi-am adus pistolul din cauza dvs., ar fi fost cam greu de demonstrat. Aşa că am minţit. Mă înţelegeţi şi pe mine, un pic? Aş dori aşa de mult să aveţi încredere în mine.

— Ceea ce reprezintă cea mai isteaţă replică la o acuzaţie de crimă pe care şi-ar dori-o cineva.

Domnul Peters, plictisit, puse deoparte pistolul.

— Domnule Latimer, ăsta nu e un roman poliţist. Nu trebuie să fiţi aşa de prost. Chiar dacă nu puteţi fi discret, măcar cel puţin folosiţi-vă imaginaţia. Este oare cât de cât probabil ca Dimitrios să facă un testament în favoarea mea? Nu prea. Atunci cum puteţi presupune că l-aş fi omorât pentru banii lui? Oamenii în zilele noastre nu prea îşi păstrează averile în cufere cu comori. Haideţi, domnule Latimer, vă rog, să fim rezonabili. Să luăm masa împreună şi apoi să discutăm afaceri. Vă sugerez ca după masă să bem o cafea în apartamentul meu — e puţin mai confortabil decât camera asta — deşi, dacă preferaţi să mergem la o cafenea, o să înţeleg. Probabil că nu mă puteţi suferi. Zău că nu pot să vă condamn. Dar măcar să încercăm să cultivăm iluzia prieteniei.

O clipă, Latimer se simţi cuprins de bunăvoinţă faţă de domnul Peters. E adevărat că ultima parte a apelului său fusese însoţită de o doză aproape

vizibilă de autocompătimire; dar nu zâmbise. În afară de asta, omul îl făcuse deja să se simtă un prost; ar fi prea mult dacă îl făcea să se simtă și un îngâmfat. Pe de altă parte...

— Mi-e tot atât de foame ca și dvs., spuse el; și nu văd nici un motiv pentru care să prefer o cafenea în locul apartamentului dvs. În același timp însă, d-le Peters, deși sunt dornic să fiu prietenos, cred că trebuie să vă avertizez că dacă nu capăt, în seara aceasta, o explicație satisfăcătoare ,pentru faptul că m-ați rugat să ne întâlnim aici, în Paris, voi pleca — cu jumătate de milion de franci sau fără — cu primul tren pe care îl găsesc. E limpede?

Zâmbetul domnului Peters reapăru.

— Nici nu putea fi mai limpede, domnule Latimer. Și pot să vă spun cât de mult vă apreciez franchețea?

— Unde luăm masa? Este un restaurant cu specific danez pe aici pe-aproape, nu-i așa?

Domnul Peters își puse paltonul.

— Nu, d-le Latimer, după cum probabil că știți fără îndoială, nu este. Oftă trist. Nu e frumos din partea dvs. să râdeți de mine. Și, în orice caz, eu prefer bucătăria franțuzească.

Priceperea domnului Peters în a-l face să se simtă un prost era, se gândea Latimer pe când coborau scările, remarcabilă.

La sugestia domnului Peters, și pe cheltuiala lui, au mâncat într-un restaurant ieftin pe Rue Jacob. După aceea s-au dus în aleea Impasse des Huit Anges.

— Unde e Caillé? întrebă Latimer când urcau scările prăfuite.

— E plecat. Pentru moment, eu sunt singurul proprietar.

— Înțeleg.

Domnul Peters, care gâfâia puternic când au ajuns la al doilea .etaj, se opri pentru o clipă.

— Ați tras probabil concluzia că eu sunt Caillé.
— Da.
Domnul Peters începu din nou să urce. Treptele scârțâiau sub greutatea sa. Lui Latimer, care era cu două sau trei trepte în urmă, îi amintea de un elefant la circ încercând să urce pe o piramidă de cuburi pentru un număr de echilibristică. Ajunseră la etajul IV. Domnul Peters se opri și, gâfâind în fața unei uși dărăpănate, scoase o legătură de chei. Un moment mai târziu împinse ușa deschizând-o, aprinse lumina și îi făcu semn lui Latimer să intre.

Camera se întindea din fața și până în fundul casei și era împărțită în două de o perdea aflată în stânga ușii. Jumătatea din fața perdelei avea o formă diferită de cea în care se afla ușa, fiind formată din spațiul dintre etaj, peretele din fund și casa următoare. Spațiul forma un alcov. La fiecare capăt al camerei era câte o ușă înaltă.

Dacă din punct de vedere arhitectonic era genul de cameră pe care te-ai aștepta să o găsești într-o casă din Franța de acel tip și cu o astfel de vechime, din toate celelalte puncte de vedere însă era fantastică.

Primul lucru pe care-l văzu Latimer era perdeaua despărțitoare. Era dintr-un material cu un fir care imita aurul. Pereții și tavanul erau pictați în tempera într-un albastru violent și erau presărați cu stele aurii în cinci colțuri. Împrăștiate pe toată podeaua, astfel încât să nu se vadă nici un centimetru pătrat, erau covoare ieftine din Maroc. Erau prea late, astfel încât pe alocuri, la îmbinări, erau suprapuse câte trei sau patru covoare. Mai erau trei divane imense, pline cu perne, niște otomane din piele ornamentată și o masă marocană cu o tavă de bronz pe ea. Într-un colț se afla un gong imens din bronz. Lumina venea de la o sursă ascunsă în lemnul de stejar sculptat. În centru era un radiator electric, de dimensiuni reduse.

— Acasă! spuse domnul Peters. Scoateţi-vă hainele, domnule Latimer, aţi dori să vedeţi şi restul casei?

— Foarte mult.

— În aparenţă, doar o altă casă franţuzească neconfortabilă, comentă dl Peters urcând anevoie din nou scările; dar în realitate o oază într-un deşert de disconfort. Acesta e dormitorul meu.

Latimer avu din nou impresia că vede Marocul francez. De data aceasta tabloul era completat de o pereche de pijamale din flanel mototolite.

— Şi baia.

Latimer privi baia şi află că gazda sa avea o pereche de dinţi falşi de rezervă.

— Şi acum, spuse Peters, o să vă arăt ceva ciudat.

Îl conduse înapoi spre scăriţă. Cu faţa spre ei era un dulap încăpător pentru haine. Deschise uşa şi aprinse un chibrit. De-a lungul dulapului era un şir de agăţătoare pentru haine, din metal. Apucând-o pe cea din mijloc, o întoarse ca pe o încuietoare şi trase. Spatele dulapului se roti spre ei şi Latimer simţi pe faţă aerul nopţii şi auzi zgomotele oraşului.

— E o platformă îngustă de fier care merge de-a lungul peretelui până la casa următoare, explică dl Peters. Acolo există încă un asemenea dulap. Nu se poate vedea nimic pentru că spre noi sunt numai pereţi goi. Tot aşa, nu ne-ar fi putut vedea nimeni dacă hotăram să plecăm pe aici. Dimitrios a fost cel care a pus să se facă aceste ieşiri.

— Dimitrios?!

— Dimitrios a fost proprietarul tuturor acestor trei case. Erau păstrate goale din motive de izolare. Câteodată, erau folosite ca depozite. Aceste două etaje erau folosite pentru întâlniri. Moral, fără îndoială că aceste case încă îi mai aparţin lui Dimitrios. Din fericire pentru mine, ca o măsură în plus de prevedere, le-a cumpărat pe numele meu. Eu m-am

ocupat și de tratative. Poliția nu le-a descoperit niciodată. De aceea, am putut să mă mut aici când am ieșit de la închisoare. În cazul în care Dimitrios s-ar întreba vreodată ce s-a întâmplat cu proprietatea lui, am luat și eu măsura să le cumpăr de la mine însumi pe numele de Caillé. Vă .place cafeaua algeriană?

— Da.

— Durează mai mult s-o faci față de cea franțuzească, dar eu o prefer. Coborâm iar?

Coborî pe scări. După ce îl văzu pe Latimer instalat deloc confortabil printre o mare de perne, domnul Peters dispăru în alcov.

Latimer se descotorosi de câteva din perne și privi în jur. Era ciudat să simți că această casă aparținuse cândva lui Dimitrios. Și totuși, dovezile din jurul lui privind traiul absurdului domn Peters în acea casă erau mult mai ciudate. Deasupra capului său era un raft mic (sculptat). Pe el se aflau cărți broșate. Iată *Perle ale înțelepciunii de zi cu zi*. Era cea pe care o citea în trenul de la Atena. În afară de asta, mai erau Simpozium-ul lui Plato, în franceză și încă netăiată, o antologie cu numele *Poeme erotice*, fără numele autorului pe copertă din care fusese tăiat, Fabulele lui Esop în engleză, *Robert Elsmere* al d-nei Humphry Ward în franceză, un lexicon geografic german și mai multe cărți ale doctorului Frank Crane într-o limbă pe care Latimer a considerat-o a fi daneză.

Dl Peters se întoarse cu o tavă marocană pe care se aflau un filtru de cafea de o formă ciudată, o spirtieră și o cutie cu țigări marocane. Aprinse spirtiera și o puse sub filtru. Așeză pe divan, lângă Latimer, țigările. Întinse apoi mâna spre raftul de deasupra capului lui Latimer, luă una din cărțile în daneză și răsfoi două-trei pagini. O fotografie mică ateriză pe covor. O ridică și i-o dădu lui Latimer.

— Îl recunoașteți, d-le Latimer?

Era fotografia îngălbenită a bustului unui bărbat de vârstă mijlocie cu...

Latimer își ridică privirea.

— Este Dimitrios! exclamă el. De unde o ai?

Dl Peters luă fotografia dintre degetele lui Latimer.

— O recunoașteți? E bine. Se așeză pe unul din otomane și potrivi spirtiera. Își ridică apoi privirea. Dacă ar fi fost posibil ca ochii umezi, fără pic de strălucire, ai d-lui Peters să strălucească, atunci Latimer ar fi spus că strălucesc de plăcere. Serviți-vă cu țigări, d-le Latimer, zise el. O să vă spun o poveste.

Capitolul XI

PARIS, 1928—1931

— Da, d-le Latimer, cei mai mulți dintre noi trecem prin viață fără a ști ce vrem de la ea. Dar, vedeți, Dimitrios nu era așa. Dimitrios știa exact ceea ce vroia. Vroia bani și vroia putere. Doar aceste două lucruri; cât putea de mult din fiecare. Lucrul curios este că eu l-am ajutat să le obțină.

L-am văzut prima dată pe Dimitrios în 1928. Aici, la Paris. La vremea aceea eram coproprietar împreună cu un tip pe nume Giraud, al unui local pe Rue Blanche. Îi spuneam *Kasbah-ul Parizian* și era un loc foarte vesel și plăcut, cu divane și lumini discrete și covoare. Îl întâlnisem pe Giraud la Marakesh și am hotărât ca totul să fie exact așa cum văzusem noi undeva acolo. Totul era marocan; adică totul, doar fără orchestra pentru dans, care era sud-americană.

Am deschis localul în 1926, an bun la Paris. Americanii și englezii, dar mai ales americanii, aveau bani de cheltuit pe șampanie și firește că veneau și francezi. Majoritatea francezilor sunt sentimentali când este vorba de Maroc, desigur, dacă nu și-au făcut serviciul militar acolo. Și *Kasbah însemna* Maroc. Aveam chelneri arabi și senegalezi și șampania chiar era adusă de la Meknes. Era un picuț cam prea dulce pentru americani, dar totuși bună și foarte ieftină.

Timp de doi ani am făcut bani şi apoi, aşa cum se întâmplă cu asemenea locuri, începu să se schimbe felul consumatorilor. Aveam mai mulţi francezi şi mai puţini americani, mai mulţi codoşi şi mai puţini domni, mai multe pipiţe şi mai puţine doamne adevărate. Scoteam încă profit, dar nu mai era la fel de mare şi, în plus, trebuia să muncim mai mult. Am început să mă gândesc că era vremea să mă mişc.

Giraud l-a adus pe Dimitrios la *Kasbah*.

Îl cunoscusem pe Giraud când eram la Marakesh. Era metis, mama sa fiind arăboaică, iar taică-său — soldat francez. S-a născut la Alger şi avea paşaport francez.

Nu ştiu exact cum l-a întâlnit pe Dimitrios. Cred că la un local mai sus pe Rue Blanche; căci noi nu deschideam până la ora 1, iar lui Giraud îi plăcea să danseze în alte locuri înainte de această oră. Dar într-o seară, l-a adus pe Dimitrios la Le Kasbah şi apoi m-a luat deoparte. A spus că în ultimul timp câştigul scăzuse simţitor şi că puteam câştiga bani dacă făceam afaceri cu acest prieten al său, Dimitrios Makropoulos.

Prima dată când l-am văzut, Dimitrios nu m-a impresionat cu nimic. Era, mi se părea mie, exact genul de codoş pe care îl mai văzusem şi altădată. Purta haine strâmbe, părul începuse să-i încărunţească, avea unghiile lustruite şi se uita la femei într-un fel care, celor care veneau la *Kasbah*, nu le plăcea deloc. Dar m-am dus la masa lui împreună cu Giraud şi am dat mâna. Mi-a arătat scaunul de lângă el şi mi-a spus să stăm jos. Din afară, ai fi putut să crezi că eram chelner şi nicidecum patronul.

Îşi întoarse ochii lăcrimoşi spre Latimer.

— Aţi putea gândi, d-le Latimer, că pentru cineva care nu a fost impresionat, îmi amintesc totuşi foarte clar acea întâlnire. Este adevărat. Mi-o amintesc

foarte clar. Înțelegeți, nu îl cunoșteam atunci pe Dimitrios, așa cum am ajuns să îl cunosc mai târziu. M-a impresionat fără să pară că o face. În momentul acela însă, m-a iritat. Fără să mă așez, l-am întrebat ce vrea.

S-a uitat la mine câteva clipe. Știți, avea ochi foarte blânzi, căprui. Apoi spuse: „Vreau șampanie, prietene. Vreo obiecție? Stai liniștit, sunt în stare s-o plătesc. Ai de gând să fii politicos cu mine, sau e cazul să-mi plasez ofertele unor oameni mai inteligenți?"

Sunt un om echilibrat. Nu-mi place scandalul. Mă gândesc deseori că lumea asta a noastră ar fi un loc mult mai plăcut dacă oamenii ar fi politicoși și și-ar vorbi cu blândețe unul altuia. Dar sunt momente când este greu. I-am spus lui Dimitrios că nimic nu m-ar convinge să fiu politicos cu el și că ar putea să plece oricând dorea.

Dacă nu era Giraud, ar fi plecat, iar eu n-aș sta acum cu dumneavoastră în acest loc. Giraud s-a așezat la masă lângă el, scuzându-se pentru mine. În timp ce Giraud vorbea, Dimitrios mă urmărea cu privirea și îmi dădeam seama că încerca să mă cântărească.

Acum sunt absolut sigur că nu am vrut să fac nici un fel de afaceri cu Dimitrios; dar din cauza lui Giraud am fost de acord să ascult, așa că am stat împreună la masă în timp ce Dimitrios ne-a spus care îi era propunerea. A vorbit foarte convingător și am fost de acord în cele din urmă să fac ceea ce dorea. Eram în combinație cu Dimitrios de mai multe luni când, într-o zi...

— Doar o secundă, întrerupse Latimer. Ce combinație aveați? Era începutul traficului de droguri?

Dl Peters ezită și se încruntă.

— Nu, d-le Latimer, nu era. Dimitrios, la vremea aceea, era implicat în ceea ce presupun că numiţi traficul de scalvi albi. Mi se pare o expresie atât de interesantă. „Trafic" — un cuvânt plin de conotaţii oribile. „Sclavi albi" — gândiţi-vă la implicaţiile adjectivului. Mai vorbeşte cineva astăzi despre traficul cu scalvi *de culoare?* Cred că nu. Şi totuşi, majoritatea femeilor în discuţie sunt de culoare. Nu reuşesc să înţeleg de ce consecinţele traficului ar fi mai groaznice pentru o fată albă dintr-o mahala a Bucureştiului decât pentru o negresă din Dakar sau o chinezoiacă din Harbin. Liga Naţiunilor Unite dă dovadă de suficientă lipsă de prejudecăţi în aprecierea acestui aspect al problemei. Sunt, de asemenea, destul de deştepţi pentru a nu avea încredere în cuvântul „scalv". Ei se referă direct la „traficul cu femei".

Nu mi-a plăcut niciodată treaba aceasta. Este imposibil să tratezi o fiinţă umană aşa cum tratezi o marfă oarecare fără suflet. Sunt întotdeauna probleme. În plus, există întotdeauna posibilitatea ca, într-un caz izolat, adjectivul „alb" să aibă un înţeles religios în locul celui banal, rasial. Aş spune, din propria mea experienţă, că această posibilitate este puţin probabilă; dar există. Se poate să fiu lipsit de logică şi sentimental, dar nu aş dori deloc să fiu implicat în aşa ceva. Pe lângă asta, cheltuielile de regie ale unui traficant, în ceea ce se consideră un mod corect de a face afaceri, sunt enorme. Întotdeauna trebuie obţinute certificate false de naştere, de căsătorie şi de deces, trebuie plătite cheltuielile de călătorie şi diverse şperţuri, ca să nu mai vorbim de costurile implicate de păstrarea mai multor identităţi. Nu aveţi idee, d-le Latimer, cam cât costă nişte documente false: unul la Zurich, unul la Amsterdam şi unul la Bruxelles. Toate sunt neutre! Ciudat, nu-i aşa? Pe vremuri puteai face rost de un

paşaport danez fals — adevărat — asta însemnând un paşaport danez adevărat tratat chimic pentru îndepărtarea datelor originale şi a fotografiei, şi apoi completat cu date noi şi cu o nouă fotografie pentru, să mă gândesc, da, pentru circa 2.000 de franci la actuala rată de schimb. Un adevărat fals, făcut de la cap la cap de agent, ar fi costat ceva mai puţin, hai, să spunem 1500. În zilele noastre ar trebui să plătiţi de două ori pe atât. Acum, cea mai mare parte din treaba asta se face aici, la Paris. Fireşte că este vorba despre refugiaţi. Ideea este că traficantul are nevoie de un capital mare. Dacă este cunoscut, sunt întotdeauna o groază de oameni dispuşi să i-l pună la dispoziţie, dar se aşteaptă la nişte dividende fantastice. Este mai bine să ai propriul tău capital.

Dimitrios avea propriul său capital; dar avea acces şi la capital care nu era al său. Reprezenta anumiţi oameni bogaţi. Nu a fost niciodată la strâmtoare din cauza banilor. Când a venit la Giraud şi la mine, era într-un alt fel de bucluc. Datorită activităţilor Ligii Naţiunilor, legile dintr-un număr destul de mare de ţări fuseseră schimbate şi înăsprite într-un asemenea mod încât uneori era într-adevăr foarte greu să duci femeile dintr-un loc în altul. Totul foarte demn de laudă, dar o mare bătaie de cap pentru oameni ca Dimitrios. Nu că le-ar fi fost imposibil să-şi ducă la bun sfârşit afacerile. Nu le era. Dar complicau lucrurile şi făceau cheltuielile să fie mai mari.

Înainte de a veni la noi, Dimitrios avusese o tehnică foarte simplă. Cunoştea oameni la Alexandria care îi spuneau ce doreau. Apoi se ducea, să zicem, în Polonia, recruta femeile, le aducea la Paris cu paşapoartele lor şi apoi le expedia cu vaporul de la Marsilia. Asta era tot. Era suficient să spui că fetele urmau să fie angajate la un teatru. Când legile s-au înăsprit, nu a mai fost aşa de simplu. În seara când am venit la *Kasbah*, ne-a spus că tocmai se lovise de

prima greutate. Şi anume, luase de la o *madame* din Vilnius 12 femei, dar polonezii nu îi permiteau să le scoată dacă nu oferea garanţii în ceea ce privea destinaţia şi respectabilitatea viitorului lor seviciu. Respectabilitatea! Dar asta era legea.

Fireşte că Dimitrios spusese autorităţilor poloneze că le va oferi acele garanţii. Ar fi fost fatal să nu o facă, dat fiind că atunci ar fi fost suspect. Trebuia, într-un fel sau altul, să obţină garanţiile. Acesta era rolul lui Giraud şi al meu. Urma să spunem că angajăm fetele ca dansatoare de cabaret şi să facem faţă oricăror cercetări pe care le-ar putea întreprinde autorităţile consulare poloneze. Atât timp cât fetele rămâneau la Paris, două—trei săptămâni, erau în siguranţă. Dacă se făceau cercetări după aceea, noi nu ştiam nimic. Îşi încheiaseră contractul şi plecaseră. Nu era treaba noastră unde anume plecaseră.

În felul acesta ne-a prezentat Dimitrios situaţia. Ne-a spus că pentru ceea ce urma să facem noi, ne va da 5.000 de franci. Erau bani câştigaţi uşor, dar aveam dubiile mele; şi, în cele din urmă, Giraud a fost cel care m-a convins să accept. Dar i-am spus lui Dimitrios că acordul meu se referea doar la cazul în speţă şi că nu mă puteam considera obligat să îl ajut din nou. Giraud a bombănit, dar a fost de acord să accepte condiţia.

O lună mai târziu, Dimitrios a venit din nou să ne vadă, ne-a plătit restul la cei 5.000 de franci şi a spus că mai avea o treabă pentru noi. M-am opus; dar, aşa cum Giraud mi-a arătat imediat, nu avusesem nici un fel de bătaie de cap prima dată şi, în plus, nici împotrivirea mea nu a fost prea fermă. Banii ne erau folositori. Îi plătea cu ei pe sud-americani timp de o săptămână.

Acum cred că Dimitrios ne-a minţit în legătură cu primii 5.000 de franci. Nu cred că i-am câştigat. Cred

că ni i-a dat doar ca să ne câștige încrederea. Îi stătea în caracter să facă așa ceva. Un alt om ar putea încerca să te păcălească să faci ce vrea el; Dimitrios însă te cumpăra. Și te cumpăra ieftin. Punea să lupte bunul tău simț cu suspiciunile instinctive pe care le aveai împotriva lui.

Am spus că am câștigat acei 5 000 de franci inițiali fără bătaie de cap. Dar cu a doua serie, am avut probleme. Autoritățile poloneze au făcut tapaj, așa că poliția a trecut pe la noi și ne-a pus întrebări. Ba mai rău, a trebuit să le ținem pe femeile astea la *Kasbah* ca să dovedim că le angajăm. Nu erau în stare să danseze deloc și ne încurcau teribil, căci trebuia să fim și amabili cu ele ca nu cumva să se ducă vreuna la poliție și să spună adevărul. Beau șampanie tot timpul și dacă Dimitrios n-ar fi fost de acord să o plătească, am fi pierdut mulți bani.

Firește că a fost plin de scuze și a spus că fusese o greșeală. Ne-a plătit 10 000 de franci pentru deranj și a promis că dacă vom continua să-l ajutăm nu vor mai fi nici poloneze, nici tapaj. Am fost de acord după o vreme și, timp de câteva luni, ni s-au plătit cei 10 000 de franci ai noștri. În perioada respectivă nu au fost decât câteva vizite ocazionale ale poliției și n-am avut nici un fel de neplăceri. Dar, în cele din urmă, am dat iarăși de bucluc. De data aceasta, din cauza autorităților italiene. Atât Giraud cât și eu am fost interogați de judecătorul districtual și reținuți la comisariat o zi. A doua zi după asta, m-am certat cu Giraud.

Am zis că m-am certat. Ar fi mai corect să spun că cearta noastră a fost pe față. Era necioplit și prost și încerca uneori să mă înșele. Mai era și suspicios pe deasupra; suspicios la modul prostesc și evident al unui animal; și încuraja genul de clientelă care nu era ce ne trebuia nouă. Prietenii săi erau detestabili; niște codoși absolut toți. Le spunea oamenilor „băiete". Ar

fi mai bun ca patron al unui bistrou. Şi poate că este acum; dar cred că mai degrabă este în închisoare. Devenea deseori violent şi uneori chiar rănea oamenii în mod serios.

În ziua aceea, după problemele cu poliţia, am spus că nu vom mai avea nimic de-a face cu traficul de femei. Asta l-a înfuriat. A spus că am fi proşti să dăm cu piciorul la 10 000 de franci pe lună din cauza câtorva poliţişti şi că eram prea nervos pentru gustul lui. I-am înţeles punctul de vedere. El avusese probleme cu poliţia atât la Marakesh cât şi la Alger, şi îi dispreţuia. Era mulţumit atât timp cât nu intra la puşcărie şi făcea bani. Mie nu-mi place ca poliţia să se intereseze de mine, chiar dacă nu mă arestează. Giraud avea dreptate. Eram nervos. Dar, deşi îi înţelegeam punctul de vedere, nu puteam fi de acord cu el, şi i-am spus-o. I-am mai spus şi că, dacă dorea, putea să-mi cumpere partea mea din *Kasbah-ul Parizian* pentru suma pe care o investisem iniţial.

Înţelegeţi, a fost un sacrificiu din partea mea, dar mă săturasem de Giraud şi voiam să scap de el. Şi am scăpat într-adevăr de el. A fost imediat de acord. L-am văzut în noaptea aceea pe Dimitrios şi i-am explicat situaţia. Giraud era încântat de afacerea făcută şi se amuza făcând bancuri proaste pe seama mea. Dimitrios zâmbea la bancurile astea; dar când Giraud m-a părăsit pentru câteva minute, mi-a cerut să plec curând după el şi să-l întâlnesc la o cafenea, întrucât avea ceva să-mi spună.

Am fost foarte aproape de a nu mă duce. Până la urmă, cred totuşi că a fost bine că m-am dus. Am profitat de pe urma asocierii cu Dimitrios. Cred că sunt foarte puţini asociaţi de-ai lui Dimitrios care ar putea spune asta; dar eu am avut noroc. În plus, cred că avea respect faţă de inteligenţa mea. În general mă putea păcăli, dar nu întotdeauna.

Mă aștepta în cafenea și m-am așezat lângă el întrebându-l ce dorea. N-am fost niciodată politicos cu el.

A spus:

— „Cred că ești înțelept să îl părăsești pe Giraud. Treaba cu femeile a devenit prea periculoasă. A fost întotdeauna plină de probleme. Acum am terminat cu ea."

L-am întrebat dacă își propunea să îi spună și lui Giraud asta și a zâmbit.

— Nu încă, spuse el; nu înainte să-ți iei banii de la el.

Plin de suspiciuni, am spus că era foarte amabil, dar respinse totul printr-o mișcare plină de nerăbdare a capului.

— Giraud e un prost, spuse el. Dacă nu erai cu el, aș fi aranjat altfel în afacerea cu femeile. Îți ofer acum ocazia să lucrezi cu mine. Aș fi un prost dacă aș începe prin a te obliga să te superi pe mine făcându-te să pierzi ceea ce ai investit în *Kasbah*.

Apoi m-a întrebat dacă știam ceva despre afacerile cu heroină. Știam câte ceva. Mi-a spus apoi că avea destul capital să cumpere 20 kg pe lună și să finanțeze vânzarea lor la Paris și m-a întrebat dacă aș fi interesat să lucrez cu el.

Ei, 20 kg de heroină sunt un lucru serios, d-le Latimer. Valorează o groază de bani. L-am întrebat cum își propunea să vândă atât de mult. Mi-a spus că, pentru moment, asta era treaba lui. Ceea ce vroia să fac eu era să negociez cumpărarea heroinei în străinătate și să găsesc modalitățile de a o introduce în țară. Dacă eram de acord cu propunerea lui, urma să încep prin a mă duce în Bulgaria ca reprezentant al său pentru a discuta cu furnizorii de acolo pe care el îi cunoștea deja și pentru a aranja transportul heroinei la Paris. Mi-a oferit 10% din valoarea fiecărui kilogram pe care i-l furnizam.

Am spus că mă voi gândi, dar de fapt mă hotărâsem deja. Ştiam că, cu preţul de atunci al heroinei, voi câştiga aproape 20 000 de franci pe lună. Mai ştiam că el va câştiga şi mai mult decât atât. Chiar dacă, excluzând comisionul şi cheltuielile mele, trebuie să plătească 15 000 de franci pe kilogramul de heroină, tot însemna o afacere bună pentru el. Vânzând heroina cu gramul la Paris, poţi obţine aproape 100 000 de franci pe kilogram. Cu comisioanele plătite vânzătorilor propriu-zişi şi altele, va obţine nu mai puţin de 30 000 de franci la fiecare kilogram. Asta însemna peste o jumătate de milion de franci pe lună pentru el. Capitalul este un lucru minunat dacă ştii exact ce să faci cu el şi nu te deranjează ideea riscului.

În septembrie 1928 m-am dus în Bulgaria pentru Dimitrios cu instrucţiuni să-i aduc primele 20 kg până în noiembrie. Începuse deja să facă diverse aranjamente cu agenţi şi vânzători. Cu cât reuşeam să aduc marfa mai repede, cu atât mai bine.

Dimitrios îmi dăduse numele unui tip din Sofia care urma să mă pună în legătură cu furnizorii. A făcut-o. A mai aranjat şi problema creditelor cu care urma să cumpăr marfa. A...

Lui Latimer îi veni o idee. Spuse brusc:

— Cum se numea tipul ăsta?

Dl Peters se încruntă, nemulţumit de întrerupere.

— Nu cred că ar trebui să mă întrebaţi aşa ceva, d-le Latimer.

— E vorba de Vazov?

Dl Peters îl privi cu ochii săi lăcrimoşi:

— Da, despre el e vorba.

— Şi creditele au fost aranjate prin Trustul de Credit Euroasiatic.

— E clar că ştiţi mult mai mult decât am crezut. Era evident faptul că dl Peters nu era deloc satisfăcut de acest lucru. Pot să întreb...?

— Făceam doar presupuneri. Dar nu era cazul să vă gândiţi că îl compromiteţi pe Vazov. A murit cu trei ani în urmă.

— Ştiu asta. Aţi ghicit că Vazov este mort. Şi ce altceva aţi mai ghicit, d-le Latimer?

— Asta-i tot. Vă rog să continuaţi.

— Francheţea... începu dl Peters, dar apoi se opri şi îşi bău cafeaua. Ne vom întoarce la subiect, spuse el în cele din urmă. Da, d-le Latimer, recunosc că aveţi dreptate. Prin intermediul lui Vazov am cumpărat marfa de care avea nevoie Dimitrios şi am plătit-o eu. Nu au existat nici un fel de probleme. Adevărata mea sarcină era să transport marfa la Paris. Am hotărât să o trimit la Salonic cu trenul şi de acolo să o expediez cu vaporul la Marsilia.

— Ca heroină?

— Fireşte că nu. Dar trebuie să recunosc că era greu de ştiut cum anume să o camuflez. Singurele bunuri care intrau în Franţa din Bulgaria în mod regulat şi care, prin urmare, nu erau supuse unor cercetări amănunţite din partea vameşilor francezi erau lucruri cum ar fi grâul, tutunul şi uleiul de trandafiri. Dimitrios mă presa să-i trimit marfa, iar eu nu ştiam ce să fac... Făcu o pauză.

— Ei bine, *cum* ai reuşit să o scoţi din ţară?

— Într-un coşciug, d-le Latimer. M-am gândit că francezii sunt un neam care are un mare respect pentru momentul solemn al morţii. Aţi participat vreodată la funeraliile unui francez? Pompele funebre, ştiţi dumneavoastră. Este foarte impresionant. Simţeam, eram aproape sigur, că nici un vameş nu şi-ar bate capul să o facă pe vampirul. Am cumpărat sicriul la Sofia. Era un lucru frumos, cu sculpturi faine pe el. Am cumpărat şi nişte haine de doliu şi am mers eu însumi cu coşciugul. Sunt un om care reacţionează uşor în faţa unei emoţii şi eram cu adevărat mişcat de semnele de respect elementar faţă

de durerea mea arătate de docherii care s-au ocupat de sicriu în port. Nici măcar bagajul meu personal nu a fost controlat la vamă.

Îl atenţionasem pe Dimitrios şi eram aşteptaţi, eu şi coşciugul, cu un dric. Eu eram mulţumit de succes, dar Dimitrios, când l-am văzut, a dat din umeri. N-aş putea, a spus el, pe drept cuvânt, să vin în Franţa cu un coşciug în fiecare lună. Părerea mea este că toată treaba nu i s-a părut ca fiind cu adevărat o afacere. Şi, ce-i drept, avea dreptate. A avut, totuşi, o idee. Există o linie maritimă care asigură legătura, o dată pe lună, între Varna şi Genova. Marfa putea fi trimisă la Genova în cutii mici, prezentate ca un tutun special cu destinaţia Franţa. Acest lucru i-ar fi împiedicat pe vameşii italieni să le examineze. Se afla la Nisa un individ care putea aranja transportul mărfii de la Genova, mituindu-i pe cei de la depozite să îi dea drumul din vamă şi apoi s-o introducă în mod clandestin în Franţa cu maşinile. Am dorit să ştiu cum vor afecta aceste noi aranjamente interesul meu financiar în ceea ce priveşte aprovizionarea cu heroină. A spus că nu voi pierde nimic, întrucât aveam alte lucruri de făcut.

Era curios cum acceptam să fim cu toţii conduşi de el aproape fără să crâcnim. Da, el avea banii; dar era mai mult decât atât. Ne domina pentru că ştia exact ceea ce vroia şi exact cum să obţină acel lucru cu minimum de bătaie de cap şi la cel mai scăzut preţ posibil. Şi ştia şi cum să găsească oamenii care să lucreze pentru el; şi, după ce îi găsea, ştia cum să-i manipuleze.

Eram în total şapte oameni, care primeam instrucţiunile direct de la Dimitrios şi nici unul nu eram genul care să primim instrucţiuni cu uşurinţă. De exemplu, Visser, olandezul, vânduse mitraliere chinezilor, făcuse spionaj şi făcuse închisoare pentru că omorâse un culi în Batavia. Nu era un om pe care

să-l manipulezi ușor. El a fost cel care a făcut aranjamentele la cluburi și baruri, aranjamente prin care apoi am ajuns la toxicomani.

Vedeți, sistemul de distribuire era organizat cu multă grijă. Atât Lenôtre, cât și Galindo făceau de mai mulți ani trafic de droguri pe care le cumpărau de la un individ în serviciul unui mare fabricant de droguri din Franța. Un asemenea lucru era foarte ușor înainte de reglementările din 1931. Amândoi îi cunoșteau bine pe cei care aveau nevoie de droguri și unde să-i găsească. Înainte de apariția pe scenă a lui Dimitrios, se ocupaseră mai ales de traficul cu mărfuri și cocaină și fuseseră în permanență puși în dificultate de cantitățile mici de care făceau rost. Când Dimitrios le-a oferit cantități nelimitate de heroină, au fost de acord să-l părăsească pe fabricantul francez și să le vândă clienților lor heroină.

Dar asta era doar o latură a afacerii. Nu știu dacă știți, dar toxicomanii sunt foarte dornici să-i facă și pe alții să ia droguri. Prin urmare, cercul de consumatori se mărește din ce în ce mai mult. Este foarte important, după cum vă puteți imagina, să ai grijă ca, atunci când e abordat de clienți noi, aceștia să nu facă parte din Brigada stupefiante sau alți indivizi la fel de nedoriți. Potențialul consumator vine, să zicem, la Lenôtre recomandat de un client obișnuit pe care Lenôtre îl cunoaște. Dar, când i se cereau droguri, Lenôtre se prefăcea că este uluit. Droguri? Nu știa nimic de asemenea lucruri. El personal, nu folosea droguri. Dar, dacă cineva folosea droguri, atunci, auzise și el că locul de unde se puteau obține era barul Cutărică. La barul Cutărică, bar care se afla pe lista lui Visser, clientul potențial primea cam același răspuns. Droguri? Nu. Nici vorbă de așa ceva la barul Cutărică dar, dacă ar putea să mai treacă pe acolo a doua seară, s-ar putea să fie cineva care să-l ajute. A doua seară, Marea Ducesă urma să fie acolo.

Era o femeie curioasă. Fusese băgată în combinaţie cu Visser şi cred că era singura dintre noi toţi pe care nu o găsise chiar Dimitrios. Era foarte deşteaptă. Avea o capacitate grozavă de a-i cântări pe străini. Părerea mea este că putea să-l descopere pe detectivul cel mai bine deghizat doar uitându-se la el din cealaltă parte a camerei. Asta era treaba ei: să-i cerceteze pe cei care vroiau să cumpere şi să hotărască dacă ea sau el vor primi sau nu marfa şi cât urma să i se ceară. Era deosebit de valoroasă pentru noi.

Celălalt tip era Werner, belgianul. El era cel care se ocupa de vânzătorii mărunţi. Fusese într-o vreme farmacist şi cred că obişnuia să dilueze heroina cu pigmenţi sub pretextul că îi testa puritatea. Dimitrios nu menţiona niciodată această latură a afacerii.

Curând diluarea a devenit absolut necesară. La şase luni de când începusem, fusesem obligat să măresc cantitatea de heroină la 50 kg. Şi aveam şi o altă treabă de făcut. Lenôtre şi Galindo spuseseră încă de la început că, dacă urmau să asigure întreaga piaţă pe care o cunoşteau, vor trebui să aibă pe lângă heroină şi morfină şi cocaină. Nu întotdeauna unui morfinoman îi place heroina şi se întâmpla uneori că un cocainoman refuza heroina dacă putea să-şi facă rost de cocaină din altă parte. A trebuit să aranjeze pentru stocuri de morfină şi cocaină. Problema morfinei era simplă, pentru că putea fi furnizată în acelaşi timp şi de aceiaşi oameni ca şi heroina; dar cocaina era cu totul altceva. Pentru ea a fost nevoie să mă duc în Germania. Aveam destule de făcut.

Sigur că am avut şi probleme. Apăreau de obicei în partea mea de afaceri. Când operam deja de un an, făcusem mai multe aranjamente alternative pentru a introduce în ţară marfa. Pe lângă ruta Genova pentru heroină şi morfină şi de care se ocupa Lamare, ajunsesem la o înţelegere cu însoţitorul unui

vagon de dormit de pe Orient-Expres. Lua marfa în tren la Sofia și o livra când trenul trăgea pe linia de descărcare la Paris. Nu era un traseu prea sigur și a trebuit să iau măsuri deosebite pentru a mă proteja în caz de probleme, dar foarte rapid. Cocaina venea în cutii de diverse produse din Germania. Începusem să primim heroină și de la o fabrică din Istanbul. Era adusă de un vapor de marfă, care o lăsa apoi să plutească dincolo de zona portuară a Marsiliei în containere ancorate pe care Lamare le ridica în timpul nopții.

Am avut o săptămână de dezastru. În ultima săptămână din luna iunie 1929, au fost capturate 15 kg de heroină pe Orient-Expres și poliția mi-a arestat șase oameni, inclusiv pe însoțitorul vagonului de dormit. Și numai atât, și tot ar fi fost destul de rău; dar în aceeași săptămână Lamare a trebuit să abandoneze un transport de 40 kg de heroină și morfină lângă Sospel. El a reușit să scape dar ne găseam într-o situație foarte grea, căci pierderea celor 55 kg însemna că rămâneam cu numai 8 kg cu care să facem față cererilor de peste 50 kg. Nu urma să primim nimic nici de la vaporul de Istanbul decât peste câteva zile. Eram disperați. Lenôtre, Galindo și Werner au avut zile grele. Doi din clienții lui Galindo s-au sinucis, iar în unul din baruri a fost o luptă urâtă în timpul căreia Werner a fost tăiat la cap.

Am făcut cum m-am priceput mai bine. M-am dus eu însumi la Sofia și am adus 10 kg într-un geamantan; dar nu era destul. Trebuie să spun că Dimitrios nu dădea vina pe mine. Ar fi fost nedrept să o facă. Dar era furios. A hotărât că, pe viitor, trebuie să avem niște stocuri de rezervă. La puțin timp după săptămâna aceea a cumpărat casele astea. Până atunci îl întâlneam întotdeauna într-o cameră deasupra unei cafenele lângă Port d'Orleans. Acum a spus că aceste case vor fi cartierul nostru general.

N-am știut niciodată unde locuia și nu puteam niciodată să luăm legătura cu el decât atunci când îl suna pe unul sau altul dintre noi. Am descoperit mai târziu că această necunoaștere a adresei lui ne făcea să fim net dezavantajați. Dar s-au mai întâmplat și alte lucruri până să descoperim noi asta.

Mi s-a dat sarcina să creez stocul de rezervă. Nu era sub nici o formă ușor. Dacă se punea problema să creăm stocuri şi să menţinem cantitatea de marfă existentă, atunci trebuia să creștem mărimea transporturilor. Asta însemna că riscul confiscării era și mai mare. Mai însemna și că trebuia să găsim noi metode de a aduce marfa în ţară. Lucrurile erau complicate și de faptul că Guvernul Bulgar a închis fabrica de la Radomir de la care obţineam cea mai mare cantitate de marfă.

S-a deschis curând după aceea într-un alt loc din ţară; dar au fost, în mod inevitabil, întârzieri. Am fost obligaţi să ne bazăm tot mai mult pe Istanbul.

A fost o perioadă grea. În două luni am pierdut prin confiscare nu mai puţin de 90 kg de heroină, 20 de morfină și 5 de cocaină. Dar, în ciuda urcușurilor și a coborâșurilor, stocul creștea mereu. La sfârșitul lui 1930, aveam sub podelele caselor de alături 250 kg de heroină, 200 kg în cap de morfină, 90 kg de cocaină și o cantitate mică de opium preparat în Turcia.

Dl Peters turnă restul cafelei și stinse spirtiera. Luă apoi o ţigară, îi umezi vârful cu limba și și-o aprinse.

— Aţi cunoscut vreodată un toxicoman, d-le Latimer? întrebă el deodată.

— Nu cred.

— Ah, nu *credeți*. Nu ştiţi cu siguranţă. Da, este posibil ca un consumator de droguri să-și ascundă un timp mica lui slăbiciune. Dar el — și mai ales ea — nu poate să și-o ascundă la infinit. În mare,

procesul este cam acelaşi. Totul începe cu o experienţă. O jumătate de gram, poate, este inhalată pe narine. Se poate ca prima dată să-ţi producă o stare de greaţă; dar vei încerca din nou şi data viitoare va fi aşa cum trebuie să fie. O senzaţie minunată, caldă, strălucitoare. Trupul rămâne nemişcat; dar mintea se mişcă la o viteză formidabilă şi ţi se pare, cu o incredibilă eficienţă. Erai prost; devii extrem de inteligent. Erai nefericit; nu-ţi mai pasă de nimic. Ceea ce nu-ţi place, uiţi; şi ceea ce îţi place, simţi cu o intensitate a plăcerii la care n-ai visat vreodată. Trei ore de paradis. Şi nici după aceea nu este prea rău; nici măcar nu aşa de rău ca atunci când ai băut prea multă şampanie. Vrei să fii liniştit; te simţi un pic stingherit; asta-i tot. Curând, eşti din nou tu însuţi. Nu ţi s-a întâmplat nimic altceva decât că te-ai simţit formidabil de bine. Dacă nu mai doreşti să iei drogul din nou, îţi spui că nu este nevoie să o faci. Ca om inteligent, eşti superior drogului. Prin urmare, nu există nici un motiv logic pentru care să nu te simţi din nou bine, nu-i aşa? Fireşte că nu este! Aşa că vrei din nou. Dar de data asta eşti dezamăgit. Jumătatea de gram nu a mai fost chiar suficientă. Trebuie să te ocupi de dezamăgirea simţită. Trebuie să cutreieri iar prin Paradis încă o dată înainte să te hotărăşti să nu mai iei drogul din nou. Puţin mai mult; poate aproape un gram. Din nou în Paradis şi tot nu te simţi cu nimic mai rău din cauza drogului? Şi pentru că tot nu te simţi cu nimic mai rău din cauza drogului, de ce să nu continui? Toată lumea ştie că drogul va avea în ultimă instanţă un efect nociv asupra ta; dar în momentul în care vei detecta efecte nocive, *tu* te vei opri. Doar proştii devin toxicomani. Un gram şi jumătate. Este într-adevăr ceva pe care să îl aştepţi cu nerăbdare în viaţă. Doar cu trei luni în urmă totul era atât de plictisitor; pe când acum... Două grame. În mod firesc, dat fiind că

iei puţin mai mult, este absolut normal să te aştepţi să te simţi puţin rău şi deprimat după aceea. Sunt deja patru luni. În curând va trebui să te oprești. Două grame și jumătate. Nasul și gâtul ţi se usucă așa de tare în ultimul timp. De asemenea, alţii par a te călca pe nervi. Poate din cauză că dormi așa de prost. Fac prea multă gălăgie. Vorbesc așa de tare. Şi ce spun? Da, *ce?* Fel de fel de lucruri despre *tine*, minciuni sfruntate. O vezi pe feţele lor. Trei grame. Şi mai sunt şi alte lucruri pe care trebuie să le ai în vedere; alte pericole. Trebuie să fii altul. Mâncarea are un gust oribil. Nu-ţi mai amintești lucruri pe care trebuie să le faci; lucruri importante. Chiar dacă ţi se întâmplă să ţi le amintești, sunt atâtea alte lucruri pentru care să-ţi faci griji în afară de mizeria asta de a trebui să trăiești. De exemplu, îţi curge nasul; adică, nu curge cu adevărat, dar crezi că îţi curge, așa că trebuie să-l atingi ca să fii sigur. Altceva: tot timpul te enervează o muscă. Musca asta îngrozitoare nu o să te lase niciodată singur și în pace. Este pe faţă, pe mână, pe gât. Trebuie să te aduni. Trei grame și jumătate. Înţelegeţi ideea, d-le Latimer?

— Nu s-ar zice că sunteţi de acord cu consumul de droguri.

— Să fiu de acord! Dl Peters se uită lung, îngrozit. Este teribil, *teribil!* Vieţi nenorocite. Îşi pierd puterea de a munci, dar totuși trebuie să găsească bani să-şi plătească marfa lor specială. În asemenea situaţii oamenii disperă și pot să facă și crime ca să îi obţină. Înţeleg ce este în mintea dumneavoastră, d-le Latimer. Simţiţi că este ciudat să fi avut legătură, să fi făcut bani dintr-o treabă pe care o dezaprob cu tărie. Dar gândiţi-vă. Dacă nu făceam *eu* banii, i-ar fi făcut un altul. Nici uneia din acele nefericite creaturi nu i-ar fi fost mai bine, iar eu aș fi pierdut bani.

— Ce e cu această clientelă a dvs. în permanentă creştere? Nu puteţi pretinde că toţi cei cărora

organizaţia dvs. le furniza marfa erau consumatori obişnuiţi de droguri dinainte de a începe dvs. să acţionaţi.

— Fireşte că nu erau. Dar această latură a afacerii nu avea nimic de-a face cu *mine*. Asta era treaba lui Lenôtre şi a lui Galindo. Şi pot să vă spun că Lenôtre şi Galindo, ca şi Werner de altfel, erau ei înşişi toxicomani. Este mai dur asupra organismului dar, pe câtă vreme poţi deveni un dependent de heroină primejdios în câteva luni, poţi trăi mai mulţi ani omorându-te lent cu cocaină.

— Dimitrios ce lua?

— Heroină. A fost o surpriză mare pentru noi când am observat prima dată. Îl întâlneam în mod obişnuit în camera aceasta pe la şase seara. Într-una din aceste seri din primăvara lui 1931 am avut această surpriză.

Dimitrios a sosit târziu. Chiar şi numai acest lucru era ceva neobişnuit; dar nu i-am acordat atenţie. De regulă, la aceste întâlniri stătea foarte liniştit, cu ochii pe jumătate închişi, părând să fie puţin preocupat de parcă l-ar fi durut capul, astfel încât chiar când te obişnuiai cu el, tot vroiai să-l întrebi mereu dacă totul era în ordine în ceea ce îl privea. Privindu-l uneori, eram uluit de mine însumi pentru că mă lăsam condus de el. Apoi îi vedeam faţa schimbându-i-se în timp ce se întorcea să răspundă la vreo obiecţie de-a lui Visser — totdeauna Visser era cel care avea obiecţii — şi înţelegeam. Visser era un om violent, rapid şi viclean; dar părea mic copil pe lângă Dimitrios. Odată, când Dimitrios îşi bătuse joc de el, Visser a scos un pistol. Era alb de furie. Îi vedeam degetul strângând trăgaciul. Dacă eu eram Dimitrios, mi-aş fi făcut rugăciunile. Dar Dimitrios doar a zâmbit, în felul său, şi întorcându-i spatele lui Visser, a început să-mi vorbească despre o chestiune legată de afaceri. Aşa era Dimitrios, liniştit, chiar şi când era furios.

Tocmai de aceea am fost așa de surprinși în seara aceea. A intrat târziu și a rămas în picioare lângă ușă, privindu-ne aproape un minut. Apoi s-a dus la locul șău și s-a așezat. Visser tocmai spusese ceva despre patronul unei cafenele, care făcuse scandal, și acum continua. Nu era nimic deosebit în ceea ce spunea. Cred că îi spunea lui Galindo că trebuie să înceteze să mai folosească respectiva cafenea pentru că nu era sigură.

Deodată, Dimitrios se apleca peste masă, strigă *„Imbecile!"* și îl scuipă pe Visser în față.

Visser a fost la fel de surprins ca și noi ceilalți. A deschis gura să vorbească, dar Dimitrios nu i-a dat timp să spună nimic. Înainte să pricepem ce se întâmpla, îl acuza pe Visser de cele mai fantastice lucruri. Vorbele curgeau unele după altele și a scuipat din nou ca un golan.

Visser s-a făcut alb la față și s-a ridicat în picioare cu mâna în buzunarul unde își ținea pistolul; dar Lenôtre, care era lângă el, s-a ridicat și i-a șoptit ceva care l-a făcut pe Visser să-și scoată mâna din buzunar. Lenôtre era obișnuit cu oamenii care consumaseră droguri și el și Galindo și Visser recunoscuseră semnele imediat ce Dimitrios intrase în cameră. Dar Dimitrios îl văzuse pe Lenôtre șoptind ceva și s-a întors spre el. De la Lenôtre a trecut la noi ceilalți. Eram proști, ne-a spus el, dacă ne închipuiam că el nu știe că noi complotăm împotriva lui. Ne-a înjurat cât se poate de urât în franceză și în greacă. Apoi a început să se laude că era mai deștept decât noi toți la un loc, că, dacă n-ar fi el, am fi muritori de foame, că doar lui i se datora succesul nostru (ceea ce era adevărat, deși nu ne făcea nici o plăcere să ni se spună asta) și că putea să ne facă ce vroia. A ținut-o tot așa o jumătate de oră, când înjurându-ne, când lăudându-se. Nici unul dintre noi nu a spus nici un cuvânt. Apoi, la fel de brusc cum începuse, s-a oprit, s-a ridicat și a ieșit din cameră.

Presupun că ar fi trebuit să fim pregătiţi de trădare după asta. Consumatorii de heroină au această reputaţie. Şi totuşi, noi nu eram pregătiţi. Cred că se poate să fi fost faptul că eram atât de conştienţi de sumele de bani pe care le făceam. Ştiu doar că, după ce plecase, Lenôtre şi Galindo au râs şi l-au întrebat pe Werner dacă şeful plătea pentru ceea ce consuma. Chiar şi Visser a zâmbit. Vedeţi, totul s-a transformat într-o glumă.

Data viitoare când l-am văzut pe Dimitrios a fost absolut normal şi nimeni nu s-a referit la izbucnirea lui. Dar pe timp ce lunile treceau — deşi nu au mai fost asemenea izbucniri — devenea irascibil şi mici greutăţi îl înfuriau. I se schimba şi înfăţişarea. Era slab şi arăta bolnav, iar ochii îi erau posomorâţi. Nu întotdeauna venea la întâlniri.

Apoi, a venit o a doua avertizare.

La începutul lui septembrie, a anunţat brusc că propunea să reducem transporturile în următoarele trei luni şi să folosim stocul. Treaba asta ne-a uimit şi au fost multe obiecţii. Eu am fost unul din cei care am obiectat. Avusesem multă bătaie de cap să formez stocul şi nu vroiam să-l văd risipit fără motiv. Ceilalţi i-au adus aminte de problemele pe care le-am avut când s-a terminat marfa înainte. Dar Dimitrios nu vroia să audă. Fusese avertizat, a spus el, că urma ca poliţia să înceapă o nouă campanie. Nu numai că descoperirea unei cantităţi aşa de mari ne-ar compromite serios, a spus el, dar confiscarea ei ar reprezenta o serioasă pierdere financiară. Şi lui îi părea rău să vadă cum se duce, dar cel mai bine era să acţionezi pentru propria-ţi siguranţă.

Nu cred că i-a trecut vreunuia din noi prin cap că îşi lichida, poate, bunurile înainte să se retragă, şi puteţi spune că, pentru nişte oameni cu experienţă, am fost foarte creduli. Aţi avea toată dreptatea să o spuneţi. Cu excepţia lui Visser, noi ceilalţi păream să fim în defensivă în relaţiile noastre cu Dimitrios.

Chiar și Lidia, care înțelegea oamenii așa de bine, a fost înfrântă de el. Cât despre Visser, era prea paralizat de propria sa vanitate ca să creadă că cineva, chiar și un toxicoman, l-ar putea trăda. În afară de asta, de ce să-l suspectăm? Câștigam bani, dar el câștiga mai mulți, mult mai mulți. Ce motiv logic aveam să-l fi suspectat? Cine ar fi putut să prevadă că se va comporta ca un nebun?

Dădu din umeri.

— Știți restul. A devenit informator. Am fost cu toții arestați. Eram la Marsilia, cu Lamare, când am fost arestați. Poliția a acționat foarte deștept. Ne-au urmărit timp de o săptămână înainte să ne ia. Cred că sperau să ne prindă cu ceva marfă. Din fericire, i-am observat în ziua în care urma să preluăm un transport mare de la Istanbul. Lenôtre, Galindo și Werner n-au fost tot atât de norocoși. Aveau ceva marfă prin buzunare. Poliția a încercat să mă facă să le spun despre Dimitrios și mi-au arătat dosarul pe care li-l trimisese. Puteau să-mi ceară la fel de bine și luna! Visser, am aflat mai târziu, știa mai multe decât noi, ceilalți, dar nu a spus poliției ce anume știa. Avea alte idei. A spus poliției că Dimitrios avusese un apartament în arondismentul 17. Era o minciună. Visser vroia să capete o pedeapsă mai ușoară decât noi. Nu s-a întâmplat așa. A murit de curând, bietul om. Dl Peters oftă prelung și mai scoase unul din trabucele sale.

Latimer atinse cea de-a doua ceașcă de cafea. Era rece bine. Luă o țigară, acceptând un foc de la chibritul gazdei sale.

— Ei bine? spuse el când văzu că trabucul era aprins. Mai departe? Încă mai aștept să aflu cum urmează să câștig o jumătate de milion de franci.

Dl Peters zâmbi de parcă prezida o petrecere la o școală de duminică și Latimer ar mai fi cerut o felie de chec cu stafide.

— Asta, d-le Latimer, face parte dintr-o altă poveste.

— Ce poveste?

— Povestea a ce i s-a întâmplat lui Dimitrios după ce a dispărut.

— Ei bine, *ce* i s-a întâmplat? întrebă Latimer. Fără să răspundă, dl Peters ridică fotografia care se afla pe masă și i-o înmână din nou.

Latimer o privi și se încruntă.

— Da, am văzut-o. Este, într-adevăr, Dimitrios. ce-i cu asta?

Dl Peters zâmbi foarte dulce și blând.

— Aceasta, d-le Latimer, este o fotografie a lui Manus Visser.

— Ce Dumnezeu vrei să spui?

— V-am spus că Visser avea alte idei în legătură cu ceea ce fusese destul de deștept să afle despre Dimitrios. Ceea ce ați văzut pe masa de la morga din Istanbul, d-le Latimer, a fost Visser după ce a încercat să-și pună acele idei în practică.

— Dar era Dimitrios. Am văzut...

— Ați văzut corpul lui Visser, d-le Latimer, după ce Dimitrios l-a împușcat. Sunt bucuros să spun că Dimitrios însuși este în viață și în perfectă stare de sănătate.

Capitolul XII

DOMNUL C.K.

Latimer holbă ochii. Îi căzuse maxilarul și, deși știa că are o figură ridicolă, nu avea ce să facă. Dimitrios trăia. Nici măcar nu îi trecuse prin minte să pună la îndoială afirmația. Știa instinctiv că era adevărată. Era ca și cum un doctor l-ar fi averizat că suferă de o boală periculoasă de ale cărei simptome își dăduse doar vag seama. Era extrem de surprins, iritat, curios și puțin înspăimântat, în timp ce mintea sa începu să lucreze cu febrilitate pentru a întâmpina și a face față unor condiții noi și crude. Închise gura, apoi o deschise din nou pentru a șopti:

— Nu pot crede așa ceva. Se vedea clar că dl Peters era satisfăcut de efectul celor anunțate.

— Nici nu speram, spuse el, să fi avut vreo bănuială cu privire la adevăr. Firește că Grodek a înțeles. Fusese pus în încurcătură de unele întrebări pe care i le-am pus cu câtăva vreme înainte. Când ați venit dumneavoastră, a fost și mai curios. De asta și vrea să știe atâtea. Dar a înțeles imediat după ce i-ați povestit că ați văzut cadavrul la Istanbul. Și-a dat seama pe dată că, faptul că ați văzut fața omului pe care l-au înmormântat drept Dimitrios, vă făcea să fiți absolut unic din punctul meu de vedere. Era evident.

Poate nu pentru dumneavoastră. Bănuiesc că atunci când cineva vede un străin la morgă, iar poliția îi spune că numele respectivului este Dimitrios Makropoulos, individul, dacă are respectul pe care dumneavoastră îl aveți pentru poliție, presupune că a aflat tot adevărul. Eu *am știut* că acela pe care l-ați văzut nu era Dimitrios. Dar — nu puteam să dovedesc aceasta. *Dumneavoastră* îl puteți identifica pe Manus Visser. Făcu o pauză semnificativă și apoi, întrucât Latimer nu făcu nici un comentariu, adăugă:

— Cum l-au identificat ca fiind Dimitrios?

— După un document de identitate francez, emis în urmă cu un an, la Lion, pe numele lui Dimitrios Makropoulos, care era cusut în căptușeala hainei sale. Latimer vorbi mecanic. Se gândea la toastul lui Grodek în cinstea romanului polițist englez și la neputința lui Grodek de a nu râde de propria sa glumă. Dumnezeule! Ce tâmpit trebuie să-l fi considerat!

— Un document de identitate francez! se auzi precum un ecou dl Peters. Mi se pare amuzant. Foarte amuzant.

— Autoritățile franceze l-au declarat autentic și avea și o fotografie pe el. Peters zâmbi înțelegător.

— V-aș putea face rost de o duzină de documente de identitate franceze, și toate autentice, d-le Latimer, toate pe numele Dimitrios Makropoulos și toate cu o altă fotografie. Priviți! Scoase din buzunar un permis verde de ședere, îl deschise și, acoperind cu degetele spațiul ocupat de semnele particulare, îi arătă fotografia. Seamănă cu mine, d-le Latimer?

Latimer dădu din cap în semn că nu.

— Și totuși, declară dl Peters, este fotografia mea făcută acum trei ani. Nu am făcut nici un efort pentru a induce pe cineva în eroare. Pur și simplu, eu nu sunt fotogenic, asta-i tot. Foarte puțini oameni sunt. Aparatul de fotografiat este un mincinos consecvent.

Dimitrios putea folosi fotografii ale oricui, avea acelaşi tip de faţă ca şi Wisser. Fotografia aceea pe care v-am arătat-o cu câteva secunde în urmă este a cuiva care seamănă cu Visser.

— Dacă Dimitrios trăieşte, atunci unde este?

— Aici, la Paris. Dl Peters se aplecă şi-l bătu uşor pe Latimer pe genunchi. Aţi fost foarte rezonabil, d-le Latimer, spuse el cu amabilitate. Vă voi spune totul.

— Foarte amabil din partea dumneavoastră, zise Latimer cu amărăciune.

— Nu, nu. Aveţi dreptul să ştiţi, spuse dl Peters cu căldură. Îşi strânse buzele cu aerul cuiva care recunoaşte dreptatea atunci când o vede. Vă voi spune totul, repetă el, şi-şi mai aprinse un trabuc.

— După cum vă puteţi imagina, continuă el, eram cu toţii foarte supăraţi pe Dimitrios. Câţiva dintre noi am ameninţat că ne vom răzbuna. Dar, d-le Latimer, nu sunt genul de om care să-mi bat singur cuie în talpă. Dimitrios dispăruse şi nu aveam nici o posibilitate să îl găsesc. Jignirile îndurate în închisoare nu mai existau decât în amintire, aşa că mi-am curăţat inima de duşmănie şi am plecat în străinătate pentru a-mi recâştiga simţul proporţiei. Am devenit un hoinar, d-le Latimer. O mică afacere aici, o mică afacere dincolo, călătorie şi meditaţie, aceasta era viaţa mea. Acum doi ani l-am reîntâlnit pe Visser la Roma. Fireşte că nu îl mai văzusem de cinci ani. Bietul om! Trecuse prin momente grele. La câteva luni după eliberarea sa din închisoare, din lipsă de bani, a falsificat un cec. L-au trimis pentru alţi trei ani la închisoare şi apoi, când a ieşit, l-au deportat. Nu avea practic nici un bănuţ şi nu putea lucra nici în Franţa, unde mai cunoştea de bine, de rău, pe câte cineva care i-ar fi putut fi de folos. Nu l-am putut condamna pentru amărăciunea pe care o simţea.

M-a rugat să-i împrumut nişte bani. Ne întâlnisem într-o cafenea şi mi-a spus că trebuie să se ducă la Zürich să-şi cumpere un alt paşaport, dar că nu avea bani. Paşaportul său olandez nu-i era de nici un folos pentru că era pe adevăratul său nume. Mi-ar fi făcut plăcere să-l ajut, căci, deşi niciodată nu-l agreasem prea mult, mi-era milă de el; dar m-am hotărât să-l refuz.

S-a înfuriat în faţa refuzului meu şi m-a acuzat că nu aveam încredere că îmi va plăti o datorie de onoare, ceea ce era o prostie din partea lui. Apoi a început să insiste. Putea dovedi, mi-a spus el, că va reuşi să-mi returneze banii şi a început să-mi povestească unele lucruri foarte interesante.

Am spus deja că Visser ştia mai mult despre Dimitrios decât noi ceilalţi. Este adevărat. Îşi bătuse mult capul ca să descopere totul. S-a întâmplat după seara aceea când scosese pistolul să-l ameninţe pe Dimitrios, iar Dimitrios îi întorsese spatele. Nu-l mai tratase nimeni în halul ăsta şi a vrut să ştie mai multe despre omul care îl umilise; cel puţin, asta cred eu. Ceea ce el a spus a fost că avusese o bănuială că Dimitrios ne va trăda; dar ştiam că asta era o prostie. Oricum, indiferent de motivele sale, s-a hotărât să-l urmărească pe Dimitrios când va ieşi din casa de pe aleea Impasse.

În prima noapte în care a încercat, nu a reuşit. La intrarea în alee aştepta o maşină mare, închisă, şi Dimitrios şi-a luat zborul înainte ca Visser să poată găsi un taxi cu care să-l urmărească. În noaptea următoare, avea pregătită o maşină închiriată. Nu a venit la întâlnire, ci l-a aşteptat pe Dimitrios în strada Rennes. În momentul în care maşina închisă a apărut, Visser a pornit după ea. Dimitrios a oprit în faţa unui bloc mare pe bulevardul Wagram şi a intrat, în timp ce maşina a plecat. Visser şi-a notat adresa şi, după circa o săptămână, într-un moment când ştia că

Dimitrios se va afla în această cameră, s-a dus la blocul respectiv şi a întrebat de dl Makropoulos. Fireşte că portarul nu cunoştea pe nimeni cu acest nume, dar Visser i-a dat bani şi l-a descris pe Dimitrios şi a aflat că avea într-adevăr un apartament acolo, pe numele de Rougemont.

Ei bine, Visser, în ciuda îngâmfării lui, nu era un prost. Ştia că Dimitrios prevăzuse faptul că s-ar putea să fie urmărit şi aprecie că apartamentul pe numele de Rougemont nu era singurul său ascunziş. Aşa că se puse să urmărească venirile şi plecările d-lui Rougemont. La scurtă vreme după aceea, descoperi că mai exista o ieşire din bloc prin spate şi că, de obicei, pe acolo pleca Dimitrios.

Într-o noapte, când Dimitrios a plecat pe intrarea din spate, Visser l-a urmărit. Nu a trebuit să meargă prea departe. Descoperi că Dimitrios locuia într-o casă mare în apropiere de bulevardul Hoche. Află că îi aparţinea unei femei nobile şi foarte şic. O voi numi Doamna Contesă. Ceva mai târziu, Visser l-a văzut pe Dimitrios plecând cu ea la operă. Dimitrios era în ţinută de seară şi avea un automobil imens care i-a dus la operă.

În acest moment, Visser şi-a pierdut interesul. Ştia unde locuia Dimitrios. Fără îndoială, simţea că într-un fel, descoperind aceasta, îşi luase revanşa asupra lui Dimitrios. Este de asemenea posibil să fi fost sătul de aşteptat pe străzi. Curiozitatea sa îi era satisfăcută. Ceea ce descoperise era, la urma urmelor, ceea ce se aşteptase să descopere. Dimitrios era un om cu un venit mare. Şi-l cheltuia în acelaşi fel ca şi alţi oameni cu venituri mari.

Mi-au relatat că atunci când Visser a fost arestat la Paris, n-a spus mare lucru despre Dimitrios. Totuşi, cu certitudine că avea gânduri urâte, căci era un om violent şi foarte îngâmfat. Oricum, n-ar fi avut nici un rost să încerce să-l bage pe Dimitrios la apă,

căci tot ce-ar fi putut să facă ar fi fost să-i trimită pe poliţişti la apartamentul din bulevardul Wagram și la casa Doamnei Contese de lângă bulevardul Hoche și ştia că Dimitrios ar fi șters-o. Avea, după cum am mai spus, alte idei în legătură cu ceea ce aflase.

Pentru început, cred că intenţionase să-l omoare pe Dimitrios atunci când l-a descoperit; dar cum începuse să simtă lipsa banilor, ura sa faţă de Dimitrios deveni mai raţională. Probabil că și-a amintit de mașină și de luxul casei Doamnei Contese. Probabil că ar fi necăjit-o să afle că prietenul ei își făcea avere vânzând heroină și s-ar putea ca Dimitrios să fie gata să plătească bani grei pentru a o scuti de un asemenea necaz. Dar era mai simplu să te gândești la banii lui, decât să pui mâna pe ei. Timp de mai multe luni după ce a fost eliberat din închisoare, la începutul lui 1932, Visser l-a căutat pe Dimitrios. Apartamentul din bulevardul Wagram nu mai era ocupat. Casa Doamnei Contese era închisă și portarul i-a spus că doamna era la Biaritz. Visser merse la Biaritz și află că stătea cu niște prieteni. Dimitrios nu era cu ea. Visser se întoarse la Paris. Apoi îi veni ceea ce eu cred că a fost o idee bună. El, personal, era încântat de ea. Din nefericire pentru el, i-a venit puţin cam prea târziu. Și-a amintit într-o zi că Dimitrios fusese toxicoman și i-a trecut prin cap că era posibil ca Dimitrios să fi făcut ceea ce alţi toxicomani bogaţi fac atunci când dependenţa lor ajunge într-un stadiu avansat. Era posibil să fi intrat într-o clinică pentru o cură de dezintoxicare.

Există cinci clinici particulare în apropiere de Paris, care sunt specializate în asemenea cure. Sub pretextul unor investigaţii privind condiţiile de admitere în clinică în interesul unui frate imaginar, Visser a mers pe rând la fiecare din ele, spunând că fusese îndrumat de niște prieteni de-ai domnului Rougemont. La cea de-a patra clinică, se dovedi că

ideea sa era bună. Doctorul de serviciu întrebă de sănătatea domnului Rougemont.

Cred că Visser a simţit o oarecare satisfacţie vulgară la gândul că Dimitrios a fost tratat împotriva dependenţei de heroină. Ştiţi că tratamentul este îngrozitor. Doctorii continuă să-i dea pacientului droguri, dar reduc treptat cantitatea. Pentru pacient, chinurile sunt aproape insuportabile. Cască, transpiră şi tremură zile întregi, dar nu doarme şi nu poate mânca. Tânjeşte după moarte şi bâiguie despre sinucidere; dar nu mai are puterea să o facă. Urlă şi ţipă după drogul său, care îi este refuzat. El... Dar nu trebuie să vă plictisesc cu poveşti de groază. Cura durează trei luni şi costă 5 000 de franci pe săptămână. Se poate ca, atunci când se sfârşeşte, pacientul să uite chinurile şi să reînceapă să ia droguri. Sau se poate să fie mai înţelept şi să uite Paradisul. Se pare că Dimitrios a fost înţelept.

— Părăsise clinica cu patru luni înainte ca Visser să o viziteze, aşa că Visser a trebuit să se gândească la o altă idee bună. Şi s-a gândit, într-adevăr, numai că însemna că trebuie să meargă din nou la Biaritz şi nu avea bani. A falsificat un cec, l-a încasat şi a pornit din nou. S-a gândit logic că, întrucât Dimitrios şi Doamna Contesă fuseseră prieteni, ea probabil că ştia unde se află în acel moment. Dar nu putea să se ducă pur şi simplu şi să-i ceară adresa. Chiar dacă ar fi putut inventa un pretext pentru a face acest lucru, nu ştia sub ce nume îl cunoaştea Doamna Contesă pe Dimitrios. Vedeţi, erau multe greutăţi. Dar a fost o cale pentru a le depăşi. A urmărit mai multe zile la rând vila în care locuia. Apoi, când a aflat destul despre ea, a pătruns în camera ei într-o după-amiază, când casa era goală, cu excepţia a doi servitori, şi s-a uitat prin bagajele ei. Căuta scrisori.

Lui Dimitrios nu îi plăcuse niciodată să existe însemnări în legătură cu afacerile noastre şi nu

corespondase cu nici unul din noi. Dar Visser îşi amintise că, într-o anumită situaţie, Dimitrios mâzgălise o adresă pe un petic de hârtie, pentru Werner. Eu însumi îmi amintesc situaţia. Scrisul era curios: complet needucat, cu litere butucănoase, neformate şi multe înflorituri. Visser căuta acest scris. Îl găsi. Erau nouă scrisori scrise în acest fel. Toate erau de la un hotel scump din Roma. Vă cer scuze, d-le Latimer. Aţi spus ceva?

— Vă pot spune ce făcea la Roma. Punea la cale asasinarea unui om politic iugoslav.

Dl Peters nu păru deloc impresionat.

— Se poate, spuse el cu indiferenţă; nu ar fi unde este astăzi fără această deosebită calitate organizatorică a sa. Unde eram? Ah, da! Scrisorile.

Toate erau de la Roma şi toate erau semnate cu iniţiale, despre care vă voi spune că erau C.K. Scrisorile în sine erau extrem de formale, pompoase şi scurte. Cele mai multe dintre ele nu spuneau decât că autorul lor era sănătos, că afacerea era interesantă şi că spera să o vadă pe scumpa sa prietenă în curând. Înţelegeţi, nici un fel de tutuire. Dar într-una din ele spunea că întâlnise o rudă prin alianţă a familiei regale italiene şi întro alta că fusese prezentat unui diplomat român nobil. Se pare că era foarte încântat de aceste întâlniri. Totul dovedea mult snobism şi Visser simţi că, în mod cert, Dimitrios va dori să-i cumpere prietenia. Îşi notă numele hotelului şi, lăsând toate lucrurile exact aşa cum le găsise, se întoarse la Paris în drum spre Roma. Sosi la Paris a doua zi dimineaţă. Îl aştepta poliţia. Aş zice că nu era un foarte bun falsificator.

Dar vă puteţi imagina sentimentele bietului om. În timpul celor trei ani care i s-au părut absolut interminabili, nu s-a gândit la nimic altceva decât la Dimitrios; la cât de aproape fusese de el, şi cât de departe era acum. Dintr-un motiv ciudat, se pare că îl

considera pe Dimitrios ca fiind răspunzător pentru faptul că se afla din nou la închisoare. Ideea i-a hrănit ura pe care o simţea pentru Dimitrios şi i-a otrăvit hotărârea de a-l face să plătească. Cred că era puţin nebun. Cum a fost liber, a şi făcut rost de ceva bani în Olanda şi a plecat la Roma. Era cu peste trei ani în urma lui Dimitrios, dar era hotărât să-l prindă din urmă. Merse la hotel şi, dându-se drept un detectiv particular olandez, ceru să i se permită să vadă registrele cu cei care locuiseră acolo cu trei ani în urmă. Fireşte că documentele merseseră la poliţie, dar aveau chitanţele pentru respectiva perioadă, iar el avea iniţialele. A reuşit să descopere numele pe care îl folosise Dimitrios. Acesta lăsase şi o adresă la care i se putea trimite corespondenţa. Era un post-restant din Paris.

Visser se afla acum într-o nouă situaţie dificilă. Ştia numele, dar asta nu-i era de folos decât dacă putea ajunge în Franţa pentru a depista posesorul acelui nume. Nu avea rost să-şi ceară banii în scris. În mod cert, Dimitrios nu se interesase de eventuale scrisori pe numele său timp de trei ani. Şi totuşi, nu putea intra în Franţa fără ca să fie întors de la frontieră sau fără să rişte o nouă perioadă de detenţie. Trebuia ca, într-un fel sau altul, să facă rost de un nou nume şi un nou paşaport, şi nu avea banii cu care să facă aceste lucruri. I-am împrumutat 3000 de franci; şi vă mărturisesc, d-le Latimer, că m-am simţit cu adevărat tâmpit. Dar îmi părea rău de el. Nu mai era acel Visser pe care îl cunoscusem la Paris. Închisoarea îl distrusese. Cândva i se vedeau pasiunile în ochi; acum ele îi erau doar în vorbe şi în obraji. Simţeai că îmbătrânea. I-am dat banii din milă şi ca să scap de el. Nu i-am crezut povestea. Nu m-am aşteptat nici un moment să mai aud din nou de el. Vă puteţi imagina, prin urmare, uimirea când, acum un an, am primit o scrisoare de la el în care se afla un mandat pentru 3000 de franci.

Scrisoarea era foarte scurtă. Zicea: „L-am găsit, așa cum am spus că o voi face. Iată aici, cu cele mai sincere mulțumiri, banii pe care mi i-ai împrumutat. Merită 3000 de franci pentru a-ți face o surpriză." Asta era totul. Nu a semnat-o. Nu a dat nici o adresă. Mandatul fusese cumpărat la Nisa și expediat de acolo. Scrisoarea m-a pus pe gânduri, d-le Latimer. Visser devenise din nou îngâmfat. Își putea permite să-și manifeste îngâmfarea până la 3000 de franci. Asta însemna că avea mult mai mulți bani. Tipii îngâmfați visează la asemenea gesturi; dar foarte rar le și fac. În mod cert, Dimitrios plătise; și cum nu era prost, în mod cert avusese un motiv foarte bun pentru a plăti.

Nu prea aveam ce face în acel moment, d-le Latimer; fără ocupație și un pic fără astâmpăr. M-am gândit că ar fi interesant să-l găsesc și eu pe Dimitrios și să fiu părtaș la norocul lui Visser. D-le Latimer, să știți că nu m-a împins deloc lăcomia; nu aș vrea să credeți așa ceva. Mă interesa. În plus, simțeam că Dimitrios îmi era dator pentru lipsurile și jignirile pe care le îndurasem din cauza lui. Am cochetat cu ideea timp de două zile. Apoi, într-a treia zi, m-am hotărât. Am pornit spre Roma.

După cum vă puteți imagina, d-le Latimer, am întâmpinat unele greutăți și am avut unele dezamăgiri. Aveam inițialele pe care Visser, în dorința lui de a mă convinge, mi le spusese, dar singurul lucru pe care îl știam despre hotel era doar că era scump. Din nefericire, sunt o groază de hoteluri scumpe la Roma. Am început să le cercetez unul după altul; dar când, la al cincilea hotel au refuzat, dintr-un motiv oarecare, să-mi permită să văd chitanțele pe anul 1932, m-am lăsat păgubaș. M-am dus, în schimb, la un prieten italian de-al meu care lucra într-un minister. A reușit să-și folosească

influența în interesul meu și, după multe amabilități și cheltuieli, mi s-a permis să cercetez arhivele Ministerului de Interne pe anul 1932. Am descoperit numele pe care îl folosea Dimitrios, și am mai aflat și ceea ce Visser nu descoperise — anume că Dimitrios urmase linia pe care și eu o urmasem din 1932, de a-și cumpăra cetățenia unei anumite republici sud-americane foarte înțelegătoare în asemenea chestiuni, dacă buzunarul persoanei în cauză este destul de gras. Dimitrios și cu mine devenisem concetățeni.

Trebuie să mărturisesc, d-le Latimer, că m-am întors la Paris cu inima plină de speranțe. Urma să fiu amar dezamăgit. Consulul nostru nu a fost de nici un ajutor. A spus că nu auzise niciodată de senor C.K. Și mă mai aștepta și o altă dezamăgire. Casa Doamnei Contese de lângă bulevardul Hoche era goală de doi ani.

— Ați crede, nu-i așa, că este ușor să afli unde poate fi o femeie frumoasă și bogată? A fost extrem de greu. Anuarul Bottin nu oferea nimic. După toate aparențele, nu avea locuința la Paris. Vă voi mărturisi că eram pe punctul de a abandona căutarea, când am găsit o cale de ieșire din impasul în care mă aflam. M-am gândit că o femeie modernă, precum Doamna Contesă, în mod sigur plecase undeva ca să practice sporturile de iarnă. Așa că am angajat firma Hochette să-mi cumpere câte un exemplar din fiecare revistă franceză, elvețiană, germană și italiană care se ocupau de sporturile de iarnă sau de viața mondenă, și care apăruseră în ultimele trei luni.

Era o idee disperată, dar a dat roade. Nu aveți idee, d-le Latimer, câte asemenea reviste există! Mi-a luat ceva mai mult de o săptămână să trec cu grijă prin ele și vă pot asigura că, pe la mijlocul acelei săptămâni, aproape că devenisem social-democrat. Totuși, la sfârșitul ei, îmi recăpătasem simțul

umorului. Dacă, prin repetare, cuvintele nu mai au sens, fețele zâmbitoare, chiar dacă posesorii lor sunt bogați, devin și mai lipsite de sens prin repetare. În plus, descoperisem ceea ce doream. Într-una din revistele nemțești pe luna februarie, era un mic paragraf care arată că Doamna Contesă era la Sf. Anton pentru a practica sporturile de iarnă. Într-o revistă din Franța era o poză de-a ei în costum de schi. M-am dus la Sf. Anton. Nu sunt multe hoteluri acolo și am aflat în curând că dl. C.K. fusese în Sf. Anton în aceeași perioadă. Dăduse o adresă din Cannes.

La Cannes am aflat că dl. C.K. avea o vilă pe strada Estoril, dar că el personal era în acel moment în străinătate, cu afaceri. Eram mulțumit. Mai devreme sau mai târziu, Dimitrios se va întoarce la vila sa. Între timp am încercat să aflu câte ceva despre domnul C.K.

Am spus întotdeauna, d-le Latimer, că arta de a avea succes în această viață a noastră este de a-i cunoaște pe oamenii care îți vor fi folositori. Am întâlnit la vremea mea și am făcut și afaceri cu mulți oameni importanți — oameni, știți dumneavoastră, care știu tot ceea ce se întâmplă, și de ce — și am avut întotdeauna grijă să le fiu de folos. Am avut de câștigat.

Așa că, acolo unde Visser s-ar fi putut să fie nevoit să se furișeze în noapte în căutare de informații, eu am reușit să obțin ceea ce-mi trebuia de la un prieten de-al meu. S-a dovedit a fi mai ușor decât mă așteptasem, căci am aflat că, în anumite cercuri, Dimitrios, sub numele de C.K., devenise un om extrem de important.

De fapt, când am aflat exact cât de important devenise, am fost plăcut surprins. Am început să-mi dau seama că Visser trăia cu siguranță din banii pe care îi lua de la Dimitrios. Totuși, ce anume știa

Visser? Doar că Dimitrios fusese implicat în traficul de droguri; un lucru pe care i-ar fi fost greu să-l dovedească. Visser nu știa nimic de afacerile cu femei. Eu știam. M-am gândit că erau cu siguranță și alte lucruri pe care Dimitrios nu le-ar dori cunoscute de toată lumea. Dacă aș putea, înainte să îl abordez pe Dimitrios, să descopăr câteva din aceste lucruri, situația mea financiară ar fi cu adevărat foarte puternică. Am hotărât să mă întâlnesc și cu alți prieteni de-ai mei.

Doi dintre ei au putut să mă ajute. Grodek a fost unul din ei. Un român, prieten cu mine, a fost cel de-al doilea. Cunoașteți legătura dintre Grodek și Dimitrios pe vremea când își spunea Talat. Prietenul meu român mi-a spus că în 1925 Dimitrios avusese niște afaceri dubioase cu Codreanu, liderul Gărzii de Fier din România, și că era cunoscut, dar nu căutat de poliția din Bulgaria.

Nu era nimic criminal în nici una din aceste afaceri. Era puțin probabil că guvernul iugoslav va cere extrădarea după atât de mulți ani; în timp ce, în ceea ce îi privea pe francezi, ei ar putea susține că, dat fiind că Dimitrios adusese oarecari servicii republicii, era îndreptățit la un pic de înțelegere în legătură cu afacerile sale cu droguri și femei. Am hotărât să văd ce pot afla în Grecia. La o săptămână după ce sosisem la Atena, încă mai încercam să descopăr în dosarele oficiale vreo referire la Dimitrios al meu; am citit într-un ziar din Atena despre descoperirea de către poliția din Istanbul a cadavrului unui grec din Smirna, pe nume Dimitrios Makropoulos.

Își ridică ochii înspre Latimer:

— Înțelegeți acum, d-le Latimer, de ce am găsit interesul dumneavoastră pentru Dimitrios un pic cam greu de explicat? Și apoi, în timp ce Latimer încuviința, printr-o mișcare ușoară a capului:

— Firește că și eu am cercetat dosarul Comisiei de ajutorare; dar v-am urmat la Sofia în loc să mă duc la Smirna. Mă întreb dacă ați vrea să-mi spuneți acum ce ați descoperit din dosarele poliției de acolo.

— Dimitrios era suspectat de uciderea unui cămătar pe nume Sholem la Smirna, în 1922. A fugit în Grecia. Doi ani mai târziu era implicat într-un atentat împotriva lui Kemal. A scăpat din nou, dar turcii au folosit crima drept pretext pentru a emite un mandat de arestare pe numele lui.

— O crimă la Smirna! Asta face ca totul să fie și mai clar.

Dl Peters zâmbi.

— Un om minunat, acest Dimitrios, nu credeți? Așa de econom.

— Ce vreț să spuneți?

— Dați-mi voie să-mi termin povestea și veți vedea. Cum am citit paragraful acela din ziar, am și trimis o telegramă unui prieten din Paris, rugându-l să mă pună în temă în legătură cu locul unde se afla dl C.K. în acel moment. A răspuns două zile mai târziu, spunând că dl C.K. tocmai se întorsese la Cannes după o croazieră pe Marea Egee, în compania unui grup de prieteni, la bordul unui iaht grecesc cu motor diesel, pe care îl închiriase cu două luni înainte.

— Acum înțelegeți ce se întâmplase, d-le Latimer? Îmi spuneți că documentul de identitate, în momentul în care a fost găsit asupra cadavrului, era emis de un an. Asta înseamnă că a fost obținut cu câteva săptămâni înainte ca Visser să-mi trimită cei 3000 de franci. Vedeți, din momentul în care Visser l-a găsit pe Dimitrios, soarta lui a fost pecetluită. Eu sunt sigur că Dimitrios s-a hotărât pe dată să-l ucidă. Înțelegeți de ce Visser era periculos. Ar fi putut scăpa câte ceva în orice moment, când bea și vroia să se dea mare. Trebuia omorât.

Dar vedeţi cât de deştept a fost Dimitrios? Fireşte că l-ar fi putut omorî pe Visser imediat. Dar nu a făcut-o. Dacă era necesar să-l omoare pe Visser, nu putea oare să scape de cadavru obţinând şi un avantaj în acest fel? De ce să nu-l folosească pentru a se salva împotriva consecinţelor acelei vechi indiscreţii de la Smirna? Era puţin probabil că vor fi consecinţe, dar acum i se oferea şansa de a se asigura de acest lucru. Cadavrul nemernicului de Dimitrios Makropoulos va fi oferit poliţiei turceşti. Dimitrios, criminalul, va fi mort, iar domnul C.K. va rămâne în viaţă pentru a-şi cultiva grădina. Dar va avea nevoie de oarece cooperare din partea lui Visser însuşi. Trebuia ca omul să fie mornit pentru a se simţi în siguranţă. Aşa că Dimitrios a zâmbit şi a plătit şi s-a pus pe treabă pentru a face rost de documentul de identitate care urma să fie găsit împreună cu cadavrul lui Visser. Nouă luni mai târziu, în iunie, l-a invitat pe bunul său prieten Visser într-o călătorie cu iahtul.

— Da, dar cum putea el comite o crimă în timpul unei călătorii cu iahtul? Cum rămânea cu echipajul? Dar cu ceilalţi pasageri?

Se vedea pe faţa lui că dl Peters ştia.

— Daţi-mi voie, d-le Latimer, să vă spun ce aş fi făcut eu dacă eram în locul lui Dimitrios. Aş fi început prin a închiria un iaht grecesc. Există un motiv pentru a fi neapărat din Grecia: portul de origine ar fi Pireu.

Aş fi aranjat ca toţi prietenii mei, inclusiv Visser, să se îmbarce pe iaht la Neapole. I-aş fi plimbat apoi cu iahtul şi m-aş fi întors la Neapole cu o lună mai târziu, unde i-aş fi anunţat că croaziera a luat sfârşit. Vor debarca; dar voi rămâne la bord, spunând că mă voi întoarce cu iahtul la Pireu. L-aş lua apoi pe Visser de o parte şi i-aş spune că am nişte afaceri foarte secrete la Istanbul, că îmi propun să merg acolo cu

iahtul și că mi-ar face plăcere compania lui. I-aș cere să nu le spună nimic celorlalți pasageri care ar putea fi furioși pentru că nu i-am invitat și pe ei să se întoarcă pe iaht după plecarea lor. Pentru bietul îngâmfat Visser, invitația ar fi absolut irezistibilă.

Căpitanului i-aș spune că Visser și cu mine vom lăsa iahtul la Istanbul și că ne vom întoarce la Paris pe uscat, după ce vom termina afacerile. El va naviga cu iahtul mai departe, până la Pireu. La Istanbul, Visser și cu mine am coborî pe țărm împreună. Aș fi lăsat vorbă echipajului că vom trimite după bagaje în momentul în care vom decide unde vom sta pe timpul nopții. Apoi, l-aș fi dus la un bar de noapte pe care-l știu, pe o strada din apropierea lui Grande Rue de Pera; și mai târziu, în aceeași noapte, aș fi cu 10 000 de franci francezi mai sărac, în timp ce Visser ar fi în fundul Bosforului, într-un loc de unde curentul l-ar duce, atunci când ar fi putrezit destul pentru a pluti, în larg înspre Seraglio Point. Aș lua apoi o cameră la un hotel pe numele și cu pașaportul lui Visser și aș trimite un hamal pe iaht, cu o notiță împuternicindu-l să ia atât bagajele lui Visser, cât și pe ale mele. Dimineața, sub numele lui Visser, aș pleca de la hotel la gară. Aș fi depus bagajele sale, pe care le-aș fi cercetat în timpul nopții pentru a fi sigur că nu expediam nimic în ele care să dovedească faptul că erau ale lui Visser, la un birou de bagaje de mână. Aș fi luat apoi trenul de Paris. Dacă s-ar face vreodată la Istanbul cercetări cu privire la Visser, ar rezulta că el a plecat cu trenul spre Paris. Dar cine să facă cercetări? Prietenii mei cred că el a coborât de pe iaht la Neapole. Pe căpitanul și pe echipajul iahtului nu-i interesează. Visser are un pașaport fals; el este un criminal, un asemenea individ are un motiv foarte evident pentru a dispărea după propria sa dorință. Sfârșit!

Dl Peters își desfăcu brațele într-un gest larg.

— Așa mi-ar trece mie prin cap să rezolv o asemenea situaţie. Poate că Dimitrios a procedat puţin diferit; dar asta este ceea ce, cu foarte mare probabilitate, s-a întâmplat. Există un lucru, totuși, pe care sunt absolut sigur că l-a făcut. Vă amintiţi că mi-aţi spus că, cu câteva luni înainte să sosiţi la Smirna, cineva examinase exact aceleași dosare ale poliţiei ca și dumneavoastră? În mod cert a fost Dimitrios. A fost întotdeauna extrem de precaut. Fără îndoială că era și el nerăbdător să afle ce anume știau cu privire la înfățișarea lui, înainte să îi lase să îl găsească pe Visser.

— Dar omul despre care v-am vorbit arăta ca un francez.

Dl Peters zâmbi a reproș.

— Atunci nu aţi fost chiar corect cu mine la Sofia, d-le Latimer. Aţi întrebat cu adevărat despre acest om misterios, Ridică din umeri. Acum Dimitrios arată ca un francez. Hainele sale sunt franţuzești.

— L-aţi văzut de curând?

— Ieri. Deși el nu m-a văzut pe mine.

— Adică, știţi exact unde se află în Paris?

— Exact. Îndată ce am descoperit noua sa afacere, am știut unde să îl găsesc.

— Și acum, că l-aţi găsit, ce urmează?

Dl Peters se încruntă.

— Ei, haideţi, d-le Latimer. Sunt sigur că nu sunteţi chiar atât de obtuz. Ştiţi și puteţi dovedi că omul îngropat la Istanbul nu este Dimitrios. Dacă ar fi necesar, aţi putea identifica fotografia lui Visser din dosarele poliţiei. Pe de altă parte, eu știu ce nume își dă Dimitrios acum și unde îl putem găsi. Tăcerea noastră, a amândurora, ar valora o groază de bani pentru Dimitrios. Având în minte soarta lui Visser, vom ști de asemenea și cum să tratăm problema.

Vom cere un milion de franci. Dimitrios nu va plăti, crezând că ne vom întoarce după mai mulţi bani. Nu vom fi atât de proşti pentru a ne pune viaţa în primejdie în acest fel. Ne vom declara mulţumiţi cu câte o jumătate de milion fiecare — aproape 3 000 de lire sterline, domnule Latimer — şi vom dispărea în linişte.

— Înţeleg. Şantaj pe bază de bani gheaţă. Fără creditare. Dar de ce să mă băgaţi pe mine în afacere? Poliţia turcă l-ar putea identifica pe Visser fără ajutorul meu.

— Cum? L-au identificat drept Dimitrios şi l-au îngropat. Probabil că de atunci au mai văzut 10—20 de cadavre. Au trecut săptămâni. Or să-şi amintească ei faţa lui Visser destul de bine pentru a se justifica începerea procedurii extrem de costisitoare de extrădare a unui străin bogat, din cauza suspiciunii lor vechi de 14 ani, în legătură cu o crimă întâmplată cu 16 ani înainte? Dragă d-le Latimer! Dimitrios ar râde de mine. Mi-ar face felul aşa cum i l-a făcut lui Visser: mi-ar da câteva mii de franci ici şi colo, pentru a nu da de bucluc cu poliţia franceză, ca să mă facă să-mi ţin gura până când, din motive de siguranţă, aş putea fi omorât. Dar dumneavoastră aţi văzut cadavrul lui Visser şi l-aţi identificat. Aţi văzut dosarele poliţiei din Smirna. Nu ştie nimic despre dumneavoastră. Va trebui să plătească sau să-şi asume un risc necunoscut. Este prea precaut pentru asta. Ascultaţi. În primul rând, este esenţial ca Dimitrios să nu ne descopere identităţile. Mă va şti pe mine, fireşte, dar nu ştie actualul meu nume. În cazul dumneavoastră, vom inventa un nume. Poate dl Smith, căci tot sunteţi englez. Îl voi aborda pe Dimitrios în numele lui Petersen şi vom aranja să-l întâlnim în afara Parisului, într-un loc pe care noi îl vom alege pentru a primi milionul nostru de franci.

Aceasta va fi ultima dată când ne va vedea.

Latimer râse, dar nu chiar cu toată inima.

— Şi chiar presupuneţi că voi fi de acord cu planul acesta al dumneavoastră?

— D-le Latimer, dacă mintea dumneavoastră antrenată poate elabora un plan mai riguros, voi fi foarte fericit să...

— Mintea mea antrenată, d-le. Peters, este preocupată întrebându-se care ar fi cea mai bună cale de a transmite poliţiei aceste informnaţii pe care mi le-aţi dat.

Zâmbetul d-lui Peters se îngustă!

— Poliţiei? Ce informaţii, d-le Latimer? întrebă el încetişor.

— Cum?! Informaţia că... începu Latimer cu nerăbdare şi apoi se opri, încruntându-se.

— Exact aşa, aprobă dl Peters. Nu aveţi, cu adevărat, nici o informaţie pe care să o transmiteţi. Dacă veţi merge la poliţia turcă, fără îndoială că ei vor cere poliţiei franceze fotografiile lui Visser şi vor trece într-un registru toate datele dvs. de identificare.

Şi mai departe? Se va descoperi că Dimitrios trăieşte. Asta-i tot. Poate că vă amintiţi că nu v-am spus numele pe care Dimitrios îl foloseşte acum sau măcar iniţialele. Vă va fi imposibil să îi daţi de urmă la Roma, aşa cum i-am dat de urmă Visser şi cu mine. Nu ştiţi nici numele Doamnei Contese. Cât despre poliţia franceză, nu cred că ar fi nici interesaţi de soarta unui criminal olandez deportat, nici entuziasmaţi să afle că undeva în Franţa trăieşte un grec sub un nume fals care, în 1922, a ucis un om la Smirna. Vedeţi, d-le Latimer, nu puteţi acţiona fără mine. Fireşte că, dacă Dimitrios ne-ar face probleme, atunci s-ar putea să fie de dorit să informăm poliţia. Dar nu cred că Dimitrios ne va face probleme. Este

foarte inteligent. În orice caz, d-le Latimer, de ce să aruncați 3 000 de lire sterline?

Latimer cântări un moment, apoi zise:

— V-a trecut prin minte că s-ar putea să nu doresc în mod deosebit cele 3 000 de lire sterline? Cred, prietene, că asocierea îndelungată cu criminali vă împiedică să înțelegeți un anumit mod de a gândi.

— Această verticalitate morală... începu dl Peters plictisit. Apoi păru că se răzgândește. Își drese glasul:

— Dacă doriți, spuse el cu bonomia calculată a cuiva care discută rațional cu un prieten beat, am putea informa poliția după ce am obține banii. Chiar dacă Dimitrios ar reuși să dovedească faptul că ne-a dat bani, n-ar putea, oricât de dezagreabil ar vrea el să fie, să spună poliției numele noastre sau cum să ne găsească. De fapt, cred că aceasta ar fi o mișcare foarte înțeleaptă din partea noastră, d-le Latimer. Am fi atunci absolut siguri că Dimitrios nu mai este periculos. Le-am putea furniza celor de la poliție un dosar, exact așa cum a făcut Dimitrios în 1931. Pedeapsa ar fi dreaptă. Apoi îi căzu fața:

— Ah, nu. Este imposibil. Mi-e teamă ca suspiciunile prietenilor noștri turci să nu cadă asupra dumitale, d-le Latimer. Nu putem risca așa ceva, nu-i așa?

Dar Latimer nu-l prea asculta. Știa că ceea ce se hotărâse să spună era o prostie și încerca să-și justifice prostia. Peters avea dreptate. Nu putea face nimic pentru a-l deferi pe Dimitrios justiției. Mai avea o posibilitate. Ori să se întoarcă la Atena și să-l lase pe Peters să facă cea mai bună tranzacție pe care o putea face cu Dimitrios, ori să stea la Paris ca să vadă ultimul act al comediei grotești în care acum s-a trezit că și el joacă un rol. Cum prima alternativă era de neconceput, a fost obligat să o accepte pe-a doua. Nu avea de ales. Ca să câștige timp, luase o țigară și o aprinsese. Acum își ridică privirea de la țigară.

— În ordine, spuse rar. Voi face ceea ce vreţi. Dar sunt câteva condiţii.

— Condiţii? Buzele d-lui Peters se strânseră pungă. Cred că o jumătate este mai mult decât generos, d-le Latimer. Cum, doar bătaia mea de cap şi cheltuielile...

— Un moment. Spuneam, d-le Peters, că sunt câteva condiţii. Prima ar fi foarte uşor de îndeplinit. Este vorba ca dumneavoastră să opriţi toţi banii pe care reuşiţi să-i stoarceţi de la Dimitrios. A doua..., a continuat el şi apoi s-a oprit. A avut plăcerea de moment de a-l vedea pe dl Peters derutat. Apoi văzu ochii apoşi îngustându-se. Cuvintele care ieşeau din gura d-lui Peters erau grele de suspiciune.

— Nu cred că înţeleg prea bine, d-le Latimer. Dacă este un truc stângaci...

— Ah, nu. Nu e nici un truc, stângaci sau altfel, d-le Peters. Verticalitate morală a fost expresia dumneavoastră, nu? Merge. Vedeţi, sunt gata să ajut la şantajarea persoanei, atunci când acea persoană este Dimitrios, dar nu sunt gata să împart profitul. Cu atât mai bine pentru dumneavoastră, fireşte.

Dl Peters dădu din cap îngândurat.

— Da, înţeleg că aţi putea gândi în acest mod. Cu atât mai bine pentru mine, cum aţi spus. Dar care este cealaltă condiţie?

— La fel de inofensivă. V-aţi referit într-un mod foarte misterios la faptul că Dimitrios a devenit o persoană importantă. Vă ofer ajutorul meu, care să vă facă să obţineţi un milion de franci, cu condiţia să îmi spuneţi exact ce a devenit.

Dl Peters se gândi un moment, apoi ridică din umeri.

— Foarte bine. Nu văd nici un motiv să nu vă spun. Din întâmplare, cunoaşterea acestui lucru nu

vă poate ajuta în nici un fel să-i descoperiți noua identitate. Trustul de Credit Euroasiatic este înregistrat la Monaco și prin urmare, detaliile cu privire la înregistrarea sa nu sunt accesibile pentru inspectare. Dimitrios este membru în consiliul de administrație.

Capitolul XIII

ÎNTÂLNIREA

Era ora două dimineaţa când Latimer părăsi clădirea de pe aleea Impasse des Huit Anges şi se îndreptă, mergând încet, spre Quai Voltaire.

La colţul bulevardului St. Germain era o cafenea deschisă. Intră şi fu servit cu un pahar de bere de către un chelner tăcut şi plictisit. Bău puţin din bere şi se uită în jurul său cu privirea fixă şi absentă a cuiva care intrase într-un muzeu ca să se adăpostească de ploaie. Îi părea rău că până la urmă nu s-a dus la culcare. Plăti berea şi luă un taxi până la hotel. Era obosit, desigur: asta era problema.

Ajuns în cameră, Latimer se aşeză lângă fereastră şi privi în depărtare, peste râul întunecat, la luminile pe care le reflecta, şi la roşeaţa slabă a cerului dincolo de Luvru. Mintea îi era bântuită de trecut, de mărturisirea lui Dhris, de aducerile-aminte ale Iranei Preveza, de tragedia lui Bulic şi de o poveste cu cristale albe care se îndreptau spre vest, spre Paris, aducând bani ambalatorului de smochine din Izmir. Trei fiinţe omeneşti muriseră în mod groaznic şi nenumărate altele trăiseră oribil numai ca Dimitrios să se poată desfăta în voie. Dacă *ar exista* un asemenea lucru ca Răul, atunci acest om...

Dar nu avea rost să încerci să îl explici pe Dimitrios în raport cu Binele și Răul. Nu erau mai mult decât niște noțiuni abstracte, dăinuind din baroc. Afacere Bună și Afacere Rea erau elementele noii credințe. Dimitrios nu era rău. El era logic și dur, la fel de logic și la fel de dur în jungla europeană ca și gazul otrăvitor numit Lewisite și cadavrele zdrobite ale copiilor uciși într-un bombardament într-un oraș fără apărare. Logica lui *David* al lui Michelangelo, a cvartetelor lui Beethoven și a fizicii lui Einstein fusese înlocuită de cea a *Anuarului Bursei de Valori* și de *Mein Kampf*-ul lui Hitler.

Și totuși, se gândi Latimer, deși nu-i poți împiedica pe oameni să cumpere și să vândă Lewisite, deși nu poți face mai mult decât să „deplângi" niște copii uciși, existau mijloace ca să împiedici un singur aspect particular să facă prea mult rău. Majoritatea criminalilor internaționali erau mai presus de legile făcute de oamnei, dar Dimitrios era în sfera de acțiune a unei legi. Comisese cel puțin două crime și de aceea încălcase legea tot atât de sigur ca și cum, mort de foame fiind, furase o pâine. Pe de altă parte, era foarte simplu să zici că era în sfera de acțiune a legii; însă nu era la fel de ușor să-ți dai seama cum va fi informată legea de acest lucru. După cum dl Peters atrăsese cu atâta grijă atenția, el, Latimer, nu avea nici o informație pe care să o furnizeze poliției. Dar era asta oare imaginea de ansamblu adevărată a situației? El *avea* niște informații. Știa că Dimitrios era în viață și că era director al Trustului Euroasiatic de Credit, că el cunoștea o contesă franceză care avusese o casă lângă Avenue Hoche și că el sau ea avuseseră o mașină Hispana Suiza, că amândoi fuseseră anul acela la Sf. Anton ca să practice sporturi de iarnă, că închiriase un iacht grecesc în iunie, că avea o vilă pe plaja de la Estoril și că acum era cetățeanul unei

republici sud-americane. Atunci, cu siguranţă era posibil să găseşti persoana având aceste caracteristici speciale. Chiar dacă numele directorilor de la Trustul Euroasiatic de Credit nu puteau fi obţinute, ar trebui să fie posibil să obţii numele tuturor bărbaţilor care închiriaseră iahturi greceşti în iunie, al tuturor sud-americanilor bogaţi, cu vile pe plaja de la Estoril şi al sud-americanilor care fuseseră în St. Anton în februarie. Dacă ai obţine aceste liste, tot ceea ce ar trebui să faci ar fi să vezi care dintre nume (dacă ar fi cumva mai mult de unul) apăreau pe toate cele trei liste.

Dar cum să obţii aceste trei liste? În plus, chiar dacă ai putea convinge poliţia turcă să-l exhumeze pe Visser şi apoi să faci cerere în mod oficial pentru a obţine toate aceste informaţii, ce fel de dovadă ai avea că omul despre care tu ai ajuns la concluzia că este Dimitrios, era într-adevăr Dimitrios? Şi chiar presupunând că l-ai convinge pe colonelul Haki de adevăr, ar avea el suficiente dovezi care să justifice extrădarea din partea francezilor a unui director al puternicului Trust Euroasiatic de Credit? Dacă fusese nevoie de doisprezece ani ca să se obţină achitarea lui Dreyfus, ar putea fi nevoie de cel puţin tot atâţia ani ca să se obţină condamnarea lui Dimitrios.

Se dezbrăcă obosit şi se băgă în pat.

Părea că nu mai poate să iasă din planul de şantaj al d-lui Peters. Aşa cum stătea, cu ochii închişi, într-un pat confortabil, descoperi faptul că în câteva zile numai, el va fi, din punct de vedere tehnic, unul din criminalii de cea mai joasă speţă. Iar când începu să înţeleagă şi motivul, fu uşor şocat. Adevărul gol-goluţ era faptul că îi era frică de Dimitrios. Dimitrios era un om periculos; de departe mult mai periculos decât fusese la Smirna, la Atena şi Sofia, pentru că acum avea mai multe de pierdut. Visser îl şantajase şi murise. Iar acum, el, Latimer, va face

același lucru. Dimitrios nu ezitase niciodată să ucidă un om dacă el considerase că era necesar; și, dacă o considerase necesar în cazul unui om care l-a amenințat că dă la iveală faptul că era un traficant de droguri, ar fi ezitat el în cazul a doi oameni care amenințau să-l demaște ca ucigaș?

Cu sau fără ezitări, era foarte important ca ei să aibă grijă să nu-i dea ocazia. Domnul Peters sugerase multă precauție.

Primul contact cu Dimitrios urma să fie făcut printr-o scrisoare. Latimer văzuse o ciornă a scrisorii găsind-o surprinzător de asemănătoare uneia pe care el însuși o scrisese pentru un șantajist, în una din cărțile sale. Începea cu o cordialitate de rău augur, prin care se spera că, după toți acești ani, monsieur C.K. nu-l uitase pe cel care scria scrisoarea și nici vremurile frumoase și profitabile petrecute împreună, continua arătând ce plăcere a fost să audă că îi mergea așa de bine și spera sincer că el va putea să se întâlnească cu autorul scrisorii, care se va afla la cutare hotel, la ora 9, în seara zilei de joi, săptămâna aceea. Autorul încheia exprimându-și *„la plus sincère amitié* și cu un post scriptum mic, dar semnificativ, care menționa faptul că el avusese norocul să întâlnească pe cineva care-l cunoscuse foarte bine pe prietenul lor comun Visser, că această persoană era extrem de dornică să-l întâlnească pe monsieur C.K. și că ar fi regretabil dacă monsieur nu ar putea să vină la întâlnirea de joi seara.

Dimitrios va primi scrisoarea joi dimineața. La opt și jumătate, joi seara, „dl Petersen" și „dl Smith" vor sosi la hotelul ales pentru întâlnire și „dl Petersen" va lua o cameră. Acolo îl vor aștepta pe Dimitrios. După ce îi vor explica situația, Dimitrios va fi informat că i se va comunica a doua zi modul în care se va face plata milionului de franci și va fi lăsat să plece. „Dl Petersen" și „dl Smith" vor părăsi și ei hotelul.

După aceea, ei vor trebui să-şi ia precauţii ca să fie siguri că nu sunt urmăriţi şi identificaţi. Dl Peters nu specificase ce fel de precauţii, dar dăduse asigurări că nu vor fi probleme.

În aceeaşi seară, o a doua scrisoare îi va fi trimisă lui Dimitrios, prin care i se va spune să trimită un mesager cu milionul de franci, în bancnotă de o mie, la un anumit punct pe şoseaua care trece pe lângă cimitirul de la Neuilly, la ora 11, vineri noaptea. Acolo îl va aştepta o maşină închiriată, cu doi oameni în ea. Cei doi vor fi aleşi de dl Peters, având misiunea de a-l lua pe mesager şi de a conduce maşina de-a lungul lui Quai National, în direcţia Suresnes, până vor fi foarte siguri că nu erau urmăriţi şi apoi vor opri pe Avenue de la Reine, lângă Porte de St. Clond, unde „dl Petersen" şi dl Smith" vor aştepta ca să primească banii. Cei doi îl vor conduce înapoi pe mesager la Neuilly. Scrisoarea va specifica şi că mesagerul trebuie să fie o femeie.

Latimer fusese nedumerit de această ultimă prevedere. Dl Peters i-o explicase, atrăgându-i atenţia că dacă venea chiar Dimitrios, era o posibilitate ca acesta să fie mai deştept ca tipii din maşină şi că „dl Petersen" şi „dl Smith" vor sfârşi întinşi pe Avenue de la Reine, cu câte un glonţ în ceafă. Nu te puteai baza pe descrieri şi cei doi din maşină nu vor avea mijloace sigure de a şti pe întuneric dacă omul care se va prezenta ca mesager va fi Dimitrios sau nu. Nu puteau să facă o asemenea greşeală în cazul unei femei.

Da, reflectă Latimer, era absurd să-ţi imaginezi că puteau întâmpina vreun pericol din partea lui Dimitrios. Singurul lucru pe care trebuia să-l aştepte cu nerăbdare era întâlnirea cu acest om curios cu al cărui drum, propriul său drum se intersectase. Va fi ciudat, după ce auzise atât de multe despre el, să se întâlnească cu el faţă-n faţă; va fi ciudat să vadă

mâna care împachetase cândva smochine și înfipsese cuțitul în gâtul lui Sholem, ochii pe care Irana Preveza și Wladyslaw Grodek și dl Peters și-i aminteau atât de bine. Ar fi ca și cum o figură de ceară din camera groazei ar prinde viață.

S-a uitat țintă o vreme la deschizătura îngustă dintre perdele. Se lumina. Foarte curând adormi. A fost trezit pe la 11 de un telefon de la dl Peters, care îi spusese că scrisoarea către Dimitrios fusese expediată și care îl mai întrebă dacă puteau lua cina împreună „ca să discutăm planurile noastre pentru ziua de mâine". Latimer avea impresia că planurile lor fuseseră deja discutate, dar fu de acord. A petrecut toată după-amiaza singur, la grădina zoologică Vincennes. Cina care a urmat a fost plictisitoare. S-a vorbit puțin despre planurile lor, și Latimer trase concluzia că invitația fusese încă una din măsurile de precauție ale d-lui Peters. Vroia să fie sigur de faptul că asociatul său, care acum nu avea nici un interes financiar în toată afacerea, nu se răzgândise în privința colaborării lor.

Sub pretextul unei dureri de cap, Latimer scăpă puțin după ora 10 și se duse la culcare. A doua zi, când s-a trezit, îl durea capul cu adevărat — ceea ce însemna că vinul vărsat pe care gazda sa îl recomandase cu atâta căldură fusese și mai ieftin decât i se păruse. În timp ce se trezea, revenind treptat la realitate, avea sentimentul că i se întâmplase ceva neplăcut. Apoi își aminti. Firește! Dimitrios primise deja prima scrisoare!

Se ridică în pat să se gândească la asta și, după două-trei secunde, ajunse la concluzia că dacă era destul de ușor să urăști și să disprețuiești șantajul atunci când scriai sau citeai despre el, șantajul în sine cerea oarecum mai multă tărie morală, mai multă fermitate a scopului decât el, în orice caz, avea. Nu îl ajuta cu nimic să își amintească faptul că Dimitrios

era un criminal. Șantajul era șantaj, tot așa cum crima era crimă. Probabil că și Macbeth ar fi ezitat în ultimul moment să îl ucidă pe criminalul Duncan tot așa cum și el ezita să îl ucidă pe Duncan-ul ale cărui virtuți pledau asemenea îngerilor. Din fericire, sau din nefericire, el, Latimer, avea o Lady Macbeth, în persoana d-lui Peters. Se hotărî să iasă în oraș pentru micul dejun.

Ziua păru că nu se mai termină. Dl Peters spuse că avea unele aranjamente de făcut în legătură cu mașina și oamenii care urmau să meargă în ea, și că îl va întâlni la opt fără un sfert, după cină. Latimer petrecu dimineața plimbându-se fără țintă prin Bois și după-masă merse la cinema.

După ora șase și după ce venise de la cinematograf, începuse să simtă ceva ușor în zona plexului solar. Era ca și cum ar fi primit acolo o lovitură ușoară. Ajunse la concluzia că era vinul de Burgundia a d-lui Peters, care încă își mai făcea simțit efectul, și se opri într-o cafenea de pe Champs Elysées să bea un ceai de plante. Dar jena persista și se trezi că era tot mai conștient de existența ei. Apoi, când i se opri privirea asupra unui grup de patru bărbați și femei vorbind agitați și râzând de vreo glumă, își dădu seama ce are. Nu vroia să-l întâlnească pe dl Peters. Nu vroia să meargă mai departe cu șantajul. Nu vroia să dea ochii cu un om în a cărui minte gândul suprem era cum să îl omoare mai repede și fără să facă nici un zgomot. Nu stomacul era problema lui. Îi era frică.

Când și-a dat seama, s-a enervat. De ce să îi fie frică? Nu avea de ce să-i fie frică. Acest om Dimitrios era un criminal deștept și periculos, dar nici chiar el nu era un superman. Dacă un om ca Peters putea... da, dar Peters era obișnuit cu astfel de lucruri. El, Latimer, nu era. Ar fi trebuit să se ducă la poliție imediat ce descoperise că Dimitrios trăia și să riște să

fie considerat un excentric obositor. Ar fi trebuit să-și dea seama mai de mult că, o dată cu destăinuirile d-lui Peters, toată afacerea luase o turnură complet diferită, că nu mai era situația în care să se amestece un criminolog amator (și autor de romane, pe deasupra). Nu te ocupi de ucigași adevărați în felul acesta iresponsabil. Înțelegerea lui cu dl Peters, de exemplu: ce ar spune un judecător englez de ea? Aproape că auzea cuvintele:

„În ceea ce privește acțiunile acestui om, Latimer, el ne-a dat o explicație care se poate să vi se pară greu de crezut. Ni s-a spus că este un om inteligent, un om erudit, care a deținut funcții importante în diverse universități din acestă țară și care a scris lucrări de știință. Mai mult, este un autor de succes într-un gen de ficțiune care, chiar dacă este corect privit de omul mediu ca fiind nimic mai mult decât hrana spirituală a unei minți adolescentine, are, cel puțin, virtutea de a accepta afirmația că este treaba unor bărbați și femei cu judecată dreaptă să ajute poliția, în cazul în care se ivește prilejul, să împiedice crima și să îl prindă pe criminal. Dacă acceptați explicația lui Latimer, trebuie să concluzionați că el în mod deliberat a conspirat cu Peters, ca să împiedice înfăptuirea dreptății și să acționeze ca instigator la infracțiunea de șantaj în scopul unic de a efectua cercetări despre care declară că nu aveau un alt scop decât satisfacerea propriei sale curiozități. Vă puteți întreba dacă nu așa s-ar fi comportat un copil dezechilibrat mintal și nu un om inteligent. Trebuie, de asemenea, să cântăriți cu grijă sugestia acuzării că Latimer și-a însușit, de fapt, din banii obținuți din acest șantaj și că explicația pe care ne-a dat-o nu este nimic altceva decât o încercare de minimalizare a rolului jucat de el în această afacere."

Cu siguranță că un judecător francez putea să o facă să sune și mai rău.

Era încă prea devreme pentru cină. Plecă din cafenea și merse în direcția operei. În orice caz, reflectă el, acum era prea târziu să mai facă ceva. Era obligat să-l ajute pe dl Peters. Dar, oare, chiar era prea târziu? Dacă s-ar duce la poliție acum, în acest minut, cu siguranță că se mai poate face ceva.

Se opri. În acest minut! Văzuse un polițist hoinărind pe strada pe care tocmai trecuse. Refăcu în minte drumul. Da, era, se sprijinea de perete, legănându-și bastonul și vorbind cu cineva din interior. Latimer ezită din nou, apoi trecu strada și ceru să i se arate drumul spre secția de poliție. Era la trei străzi de acolo. Porni din nou.

Intrarea în secție era îngustă și aproape în întregime ascunsă de un grup de trei polițiști adânciți într-o conversație pe care nu au întrerupt-o în momentul în care ei i-au făcut loc. În interior era o plăcuță emailată care indica faptul că toate informațiile vor fi solicitate de la etajul I și o săgeată arăta spre o scară cu o balustradă subțire din fier, pe o parte, și un perete cu o pată mare de grăsime, pe cealaltă. Locul mirosea puternic a camfor și ușor a fecale. Dintr-o cameră alăturată holului de la intrare se auzea un murmur de voci și țăcănitul unei mașini de scris.

Simțind cum îl părăsea hotărârea cu fiecare pas pe care îl făcea, urcă pe scări către o cameră împărțită în două de un ghișeu înalt din lemn, ale cărui muchii exterioare fuseseră lustruite de palmele a nenumărate mâini. În spatele ghișeului, un bărbat în uniformă își inspecta, cu ajutorul unei oglinzi, interiorul gurii.

Latimer se opri. Mai trebuia încă să se decidă cum să înceapă. Dacă spune: „Eram pe punctul de a șantaja un criminal astă-seară, dar m-am hotărât să vi-l dau vouă în schimb", șansa era foarte mare să-l creadă nebun sau beat. În ciuda necesității urgente

de a acționa imediat, va trebui să încerce să înceapă cu începutul. „Eram la Istanbul, acum câteva săptămâni, și am aflat de o crimă comisă acolo în 1922. Absolut din întâmplare, am descoperit că omul care o făcuse se află aici la Paris, și acum este șantajat". Ceva în genul acesta. Bărbatul în uniformă îl zări în oglindă și se întoarse brusc.

— Ce doriți?

— Aș dori să-l văd pe domnul comisar.

— Pentru ce?

— Am niște informații pentru domnia sa.

Omul se încruntă plin de nerăbdare.

— Ce informații? Vă rog să fiți mai exact.

— Este vorba de un caz de șantaj.

— Sunteți șantajat?

— Nu. Altcineva. Este o treabă foarte complicată și serioasă.

— Buletinul de identitate, vă rog.

— Nu am buletin de identitate. Sunt în vizită. Am intrat în Franța în urmă cu patru zile.

— Pașaportul dumneavoastră, atunci.

— Este la hotel.

Omul deveni rigid. Încruntarea de enervare îi părăsi figura. Iată ceva ce înțelegea și la care experiența sa de atâția ani îl învățase să-i facă față. Vorbi sigur de sine.

— Este o chestiune serioasă, domnule. Vă dați seama? Sunteți englez?

— Da.

Trase adânc aer în piept.

— Trebuie să înțelegeți, domnule, că este obligatoriu să aveți întotdeauna actele în buzunar. Asta-i legea. Dacă ați vedea un accident rutier și s-ar cere să fiți martor, sergentul de poliție ar dori să vă vadă actele înainte de a vă permite să părăsiți locul accidentului. Dacă nu le-ați avea, ar putea, dacă așa ar dori el, să vă aresteze. Dacă ați fi într-un local de

noapte și poliția ar dori să verifice actele, cu siguranță că ați fi arestat dacă nu ați avea nici un document asupra dumneavoastră. Asta este legea, înțelegeți? Va trebui să vă consemnez datele personale. Vă rog să-mi dați numele dumneavoastră și pe cel al hotelului la care stați. Latimer i le dădu. Individul le notă, ridică receptorul și ceru „A șaptea". A urmat o pauză, apoi a citit cu glas tare numele și adresa lui Latimer și a cerut confirmarea faptului că erau adevărate. A urmat o altă pauză, de două-trei minute de data aceasta, înainte să dea din cap și să spună: „Bun, bun". Apoi mai ascultă câteva clipe, spuse: „Da, așa este." și puse receptorul la loc în furcă. Se întoarse la Latimer.

— E în regulă, spuse el. Dar trebuie să vă prezentați cu pașaportul la Comisariatul 7 în timp de 24 de ore. În privința reclamației dumneavoastră, o puteți face tot atunci. Vă rog să țineți minte, continuă el bătând în același timp cu creionul în masă, pentru a da greutate și mai mare cuvintelor sale, că pașaportul trebuie să fie întotdeauna asupra dumneavoastră. Este obligatoriu să faceți acest lucru. Sunteți englez, așa că nu vom face caz de această chestiune; dar trebuie să mergeți la comisariatul din arondismentul dumneavoastră, iar pe viitor țineți minte să purtați pașaportul la dumneavoastră. La revedere, domnule. Dădu amabil din cap, cu aerul cuiva care știa că-și făcuse treaba bine.

Latimer ieși în stradă foarte prost dispus. Cretin supraconștiincios! Dar firește că omul avea dreptate. Fusese absolut absurd din partea lui să meargă într-un asemenea loc fără pașaport. Reclamație, într-adevăr!

Într-un fel, scăpase ca prin urechile acului. Se putea să fi trebuit să-i spună întreaga poveste omului respectiv. Putea foarte bine să fi fost arestat în acest moment! Dar după cum se desfășuraseră lucrurile, nu

spusese nimănui povestea sa şi încă era un şantagist potenţial.

Totuşi, vizita la secţia de poliţie îi uşurase conştiinţa în mod considerabil. Nu se mai simţea chiar aşa de iresponsabil ca înainte. Făcuse un efort să implice şi poliţia în afacere. Fusese un efort nereuşit, dar în afară de a se duce tocmai în cealaltă parte a Parisului ca să-şi ia paşaportul şi să o ia iarăşi de la capăt (ceea ce, a hotărât el categoric, era în afara oricărei discuţii), nu mai putea să facă nimic. Urma să îl întâlnească pe dl Peters la opt fără un sfert într-o cafenea din bulevardul Hausmann. Dar când terminase o cină foarte uşoară, senzaţia aceea ciudată se întorsese în plexul solar şi cele două coniacuri pe care le băuse la cafea avuseseră şi un alt rol, în afara celui de a-l ajuta să-şi petreacă timpul. Era păcat, reflectă el pe când se ducea la întâlnire, că nu putea accepta nici măcar o mică parte din milionul de franci. Costul satisfacerii curiozităţii sale, calculat în uzura nervoasă şi conştiinţa încărcată, se dovedea practic prohibitiv.

Dl Peters sosi cu o întârziere de 10 minute, cu un geamantan mare, ieftin după aspect, şi cu aerul blazat al unui chirurg aflat pe punctul de a efectua o operaţie grea.

Spuse:

— Ah, d-le Latimer! Şi, aşezându-se la masă, comandă un lichior de căpşuni.

— Este totul în ordine? Latimer simţea că întrebarea era cam teatrală, dar chiar dorea să cunoască răspunsul la întrebare.

— Până acum, da. Fireşte că n-am avut nici o veste de la el, pentru simplul motiv că nu i-am dat nici o adresă. Vom vedea.

— Ce aveţi în geamantan?

— Ziare vechi. Este mai bine să soseşti la un hotel cu un geamantan. Nu doresc să completez datele în

registru decât dacă sunt obligat să o fac. M-am hotărât în cele din urmă asupra unui hotel lângă Ledru — Rollin Metro. Foarte convenabil.

— De ce nu putem merge cu taxiul?

— Cu taxiul vom merge. Dar, adăugă dl Peters cu înţeles, ne vom întoarce cu metroul. Veţi vedea. Îi sosi lichiorul. L-a dat pe gât dintr-o dată, s-a cutremurat, şi-a lins buzele şi a spus că era vremea să pornească.

Hotelul ales de dl Peters pentru întâlnirea cu Dimitrios era pe o stradă care dădea în Avenue Ledru. Era mic şi murdar. Un bărbat în cămaşă şi vestă ieşi mestecând dintr-o cameră pe a cărei uşă se afla o tăbliţă pe care scria „Birou".

— Am telefonat pentru o cameră, spuse dl Peters.

— Domnul Petersen?

— Da.

Bărbatul îi măsură pe amândoi cu privirea, de sus şi până jos.

— Este o cameră mare. 15 franci una. 20 de franci două. Serviciul, 12,5 la sută.

— Domnul acesta nu stă cu mine.

Bărbatul luă o cheie de pe un panou din „Birou" şi, luând geamantanul domnului Peters, îl conduse pe scări la o cameră de la etajul II. Dl Peters aruncă înăuntru o privire şi dădu din cap.

— Da, merge. În curând va întreba de mine un prieten de-al meu. Poftiţi-l să urce, vă rog.

Omul se retrase. Dl Peters se aşeză pe pat şi privi în jur aprobator.

— Chiar drăguţ, spuse el, şi foarte ieftin.

— Da, este.

Era o cameră lungă îngustă cu un covor vechi de lână, un pat de fier, un şifonier, două scaune curbate, din lemn, o masă mică, un paravan şi un bideu de fier emailat. Covorul era roşu; dar lângă chiuvetă era o porţiune rărită, acum neagră şi lucitoare de prea

multă întrebuințare. Tapetul înfățișa un spalier de lemn care sprijinea o plantă cățărătoare, niște discuri purpurii și câteva obiecte fără o formă precisă, de culoare roz, cu un vag caracter clinic. Perdelele erau albastre și groase și atârnau de inele de bronz. Dl Peters se uită la ceas.

— Mai sunt 25 de minute până când trebuie să vină. Ar fi bine să ne instalăm comod. Ați prefera patul?

— Nu, mulțumesc. Presupun că dumneavoastră veți vorbi.

— Cred că va fi cel mai bine. Dl Peters își scoase Luger-ul din buzunarul de la piept, îl examină să se convingă că era încărcat și apoi îl puse în buzunarul drept al pardesiului.

Latimer urmări toate aceste pregătiri în liniște. Acum îi era cu adevărat rău. Spuse dintr-o dată:

— Nu-mi place treaba asta.

— Nici mie, spuse dl Peters liniștitor, dar trebuie să luăm niște măsuri de precauție. Cred că este puțin probabil să avem nevoie de el. Nu este cazul să vă fie teamă.

Latimer își aminti de un film american cu gangsteri, pe care îl văzuse cândva.

— Ce îl poate împiedica să intre aici și să ne împuște pe amândoi?

Dl Peters zâmbi înțelegător.

— Ei, haide, d-le Latimer. Nu vă lăsați furat de imaginație. Dimitrios nu ar face așa ceva. Ar fi prea zgomotos și prea periculos pentru el însuși. Amintiți-vă că omul de jos îl va vedea. În plus, nu ar fi felul lui de a acționa.

— Și care este felul lui?

— Dimitrios este un om foarte precaut. El gândește totul cu multă grijă înainte de a acționa.

— A avut toată ziua la dispoziție pentru a gândi cu grijă.

— Da, dar încă nu știe cât de mult știm noi, și dacă mai știe cineva ceea ce știm noi doi. Va trebui să descopere treburile astea. Lăsați totul pe seama mea, d-le Latimer. Eu îl înțeleg pe Dimitrios.

Latimer era pe punctul de a spune că probabil și Visser avusese aceeași idee, dar apoi hotărî să tacă. Avea altceva pe suflet care îl neliniștea.

— Ați spus că Dimitrios, după ce ne va plăti milionul de franci, nu va mai auzi de noi. V-a trecut prin cap că e foarte posibil să nu fie mulțumit să lase lucrurile așa? Când descoperă că noi nu ne mai întoarcem după alți bani, se poate foarte bine hotărî să vină el după noi.

— După dl Smith și dl Petersen? Va fi foarte greu să ne găsească sub aceste nume, dragul meu domn Latimer.

— Dar deja cunoaște fața dumneavoastră. O va vedea pe a mea. Ar putea să ne recunoască fețele, indiferent de numele pe care am hotărî să le alegem.

— Dar mai întâi ar trebui să afle unde suntem.

— Fotografia mea a apărut de două, trei ori prin ziare. Se poate să mai apară. Sau să presupunem că editorul meu se hotărăște să-mi pună fotografia pe coperta vreunei cărți de-a mea. S-ar putea foarte bine ca Dimitrios să o vadă. Au fost coincidențe și mai ciudate.

Dl Peters își strânse buzele.

— Cred că exagerați dar — dădu din umeri — dat fiind că sunteți nervos, poate că ați face mai bine să vă acoperiți fața. Purtați ochelari?

— La citit.

— Atunci puneți ochelarii. Puneți-vă și pălăria și întoarceți gulerul hainei. Ați putea sta în colțul camerei unde nu este lumină. În fața paravanului. Va estompa conturul feței. Acolo.

Latimer se supuse. Când era gata, cu gulerul închis până sub bărbie și cu pălăria lăsată pe ochi, dl

Peters l-a examinat atent de la ușă și a dat din cap satisfăcut.

— Merge. Eu tot mai cred că nu este necesar; dar merge. După toate pregătirile astea, o să ne simțim ca doi caraghioși dacă nu are să vină.

Latimer, care oricum se simțea un foarte mare caraghios, bombăni.

— Există vreo posibilitate să nu vină?

— Cine știe? Dl Peters se așeză din nou pe pat. S-ar putea întâmpla zeci de lucruri care să-l împiedice. S-ar putea, dintr-un motiv sau altul, să nu fi primit scrisoarea mea. Se poate să fi plecat ieri din Paris. Dar, dacă a primit scrisoarea, eu cred că va veni. Se uită din nou la ceas.

— 8,45. Dacă vine, va fi în curând aici.

N-au mai vorbit. Dl Peters începu să-și aranjeze unghiile cu niște foarfeci de buzunar.

Cu excepția zgomotului făcut de foarfeci și a sunetului respirației grele a d-lui Peters, liniștea din cameră era totală. Lui Latimer i se părea aproape materială; un fluid cenușiu-închis care se scurgea din colțurile camerei. Începu să audă și ticăitul ceasului de mână. Așteptă, după cum i s-a părut lui, o eternitate înainte să se uite la cadran.

Când în cele din urmă s-a uitat, era nouă fără zece. Încă o eternitate. Se gândi ce să-i spună d-lui Peters ca să treacă timpul. Încercă să numere paralelogramele complete din modelul de pe tapetul dintre șifonier și fereastră. Acum i se părea că auzea și ticăitul ceasului d-lui Peters. Sunetul înfundat al cuiva mișcând un scaun și umblând prin camera de deasupra păru să intensifice liniștea. Nouă fără patru minute.

Apoi, atât de brusc încât sunetul păru la fel de puternic ca împușcătura unui pistol, una din treptele de dincolo de ușă scârțâi.

Dl Peters încetă să-și mai aranjeze unghiile și, aruncând foarfecele pe pat, băgă mâna dreaptă în buzunarul pardesiului.

A urmat o pauză. Latimer, cu inima bătându-i dureros, se uită țintă la ușă. S-a auzit o bătaie ușoară.

Dl Peters se ridică și, cu mâna tot în buzunar, merse la ușă și o deschise.

Latimer l-a văzut uitându-se un moment în semiîntunericul de pe palier și apoi dându-se înapoi.

Dimitrios intră în cameră.

Capitolul XIV

MASCA LUI DIMITRIOS

Trăsăturile unui om, structura osoasă și țesutul care le acoperă, sunt produsul unui proces biologic; dar fața și-o creează el însuși. Este o declarație a atitudinii sale emoționale obișnuite; atitudinea pe care dorințele sale o necesită pentru împlinirea lor și pe care temerile sale o solicită pentru protejarea lor de ochi curioși. O poartă ca pe o mască de diavoli; un mijloc pentru a provoca la alții emoții complementare cu ale sale. Dacă îi este frică, atunci el trebuie să fie temut; dacă dorește, atunci trebuie dorit. Este un ecran pentru a-și ascunde goliciunea minții. Doar câțiva oameni — pictorii — au reușit să vadă mintea prin față. Alți oameni, în judecățile lor, fac apel la dovada vorbelor și a faptelor care să explice masca de dinaintea ochilor. Totuși, deși ei înțeleg instinctiv că masca nu poate fi omul din spatele ei, ei sunt în general șocați de demonstrarea faptului. Duplicitatea altora trebuie să fie întotdeauna șocantă când cineva nu este conștient de a sa proprie.

Astfel, când Latimer l-a văzut, în sfârșit, pe Dimitrios și a încercat să citească pe fața omului care-l privea fix, de-a curmezișul camerei, răul care simțea că ar trebui să fie acolo, el era conștient numai de o stare de șoc. Cu pălăria în mână,

îmbrăcat în haine franţuzeşti elegante şi închise la culoare, având un corp drept şi zvelt, cu un păr grizonat, neted, Dimitrios era imaginea respectabilităţii distinse.

Distincţia sa era aceea a unui musafir relativ neimportant la o mare recepţie diplomatică. El făcea impresia de a fi uşor mai înalt decât cei o sută optzeci şi doi de centimetri cu care fusese creditat de poliţia bulgară. Pielea sa avea o paloare crem, care la o vârstă mijlocie urmează unei gălbejeli din tinereţe. După pomeţii ridicaţi ai obrazului, după buza superioară ca de pasăre de pradă, putea foarte bine fi luat drept membru al unei legaţii est-europene. Doar expresia ochilor săi se potrivea cu vreunul din indiciile preconcepute ale lui Latimer despre înfăţişarea sa.

Erau căprui şi la început păreau un pic strâmbi, ca şi cum ar fi fost miop sau îngrijorat. Dar nu exista nici o încordare sau contracţie corespunzătoare a sprâncenelor; şi Latimer văzu că expresia de preocupare, înălţimea pomeţilor şi modul de aşezare a ochilor sau miopia, erau o iluzie optică ce se datora capului. De fapt, faţa era total inexpresivă, la fel de impasibilă precum cea a unei şopârle. Un moment, chiar, ochii lui căprui se opriră asupra lui Latimer, apoi, în timp ce domnul Peters închise uşa după el, Dimitrios întoarse capul şi spuse într-o franceză cu accent puternic:

— Prezentaţi-mă prietenului dvs. Nu cred că l-am mai văzut.

Latimer aproape sări în sus. Faţa lui Dimitrios poate nu era revelatoare, dar vocea cu siguranţă că da. Era foarte ascuţită şi grosolană, de o calitate sarcastică aptă să transforme în nonsens orice, graţie implicită cuvintelor care o produceau. Vorbea foarte încet; lui Latimer îi trecu prin cap că omul era conştient de urâciunea vocii sale şi încerca să o

ascundă. Nu reușea. Promisiunea care se ascundea în vocea sa era la fel de mortală ca și zornăitul şarpelui cu clopoţei.

— Ţi-l prezint pe domnul Smith, spuse domnul Peters. În spatele său se afla un scaun. Poţi lua loc.

Dimitrios ignoră sugestia.

— Monsieur Smith. Englez. Se pare că l-aţi cunoscut pe domnul Visser.

— L-am *văzut* pe Visser.

— Tocmai despre asta am vrut să vorbim cu tine, Dimitrios, spuse domnul Peters.

— Da? Dimitrios se așeză pe scaunul liber. Atunci vorbiţi și faceţi-o repede. Trebuie să mă duc la o întâlnire. Nu-mi pot pierde vremea în felul acesta.

Domnul Peters clătină din cap, plin de regret.

— Nu te-ai schimbat deloc, Dimitrios. Totdeauna impetuos, mereu un pic ingrat. După toţi anii aceştia, nici o vorbă de salut, nici un cuvânt de regret pentru toată nefericirea pe care mi-ai provocat-o. Ştii, nu a fost deloc frumos din partea ta să ne predai poliţiei, în felul în care ai făcut-o. Ţi-am fost prieteni. De ce-ai făcut-o?

— Încă vorbești prea mult, spuse Dimitrios. Ce vrei?

Domnul Peters se așeză cu grijă pe marginea patului.

— De vreme ce insiști să facem din asta o întâlnire strict de afaceri — vrem bani.

Ochii căprui sclipiră în direcţia lui.

— Firește. Ce vreţi să-mi oferiţi pentru asta?

— Tăcerea noastră, Dimitrios. Este foarte valoroasă.

— Zău? Cât de valoroasă?

— Valorează cel puţin un milion de franci.

Dimitrios se lăsă pe speteaza scaunului și își încrucișă picioarele.

— Și cine o să-ţi plătească atât pentru asta?

— Tu, Dimitrios. Și o să te bucuri să scapi atât de ieftin.

Atunci Dimitrios zâmbi.

Nu a fost decât o strângere lentă a buzelor mici și subțiri; nimic mai mult. Totuși, exista ceva inexprimabil de sălbatic în aceasta; ceva ce-l făcu pe Latimer să fie bucuros că dl Peters era cel care trebuia să-l înfrunte. În acel moment, simți Latimer, înfățișarea lui Dimitrios era mult mai potrivită unei întruniri de tigri mâncători de oameni, decât pentru-o recepție diplomatică, oricât de mare ar fi fost ea. Zâmbetul dispăru.

— Cred, zise el, că va trebui să-mi spui exact ce ai în minte.

Pentru Latimer, care știa că ar fi răspuns prompt la amenințarea din vocea omului, ezitarea politicoasă a domnului Peters era înnebunitor de necugetată. Părea să se amuze.

— E greu să știi de unde să începi. Nici un răspuns. Domnul Peters așteptă un moment și apoi dădu din mână. Există multe lucruri pe care poliția ar fi bucuroasă să le știe. De pildă, aș putea să le spun cine a fost cel care le-a trimis dosarul acela în 1931. Și pentru ei ar fi o asemenea surpriză să știe că un respectabil director al Trustului de Credit Euroasiatic era, de fapt, Dimitrios Makropoulos, care trimitea femei la Alexandria.

Lui Latimer i se păru că observă cum Dimitrios se relaxează un pic în scaunul său.

— Și te aștepți ca eu să-ți plătesc un milion de franci pentru asta? Bunul de Petersen, ești un copil.

Domnul Peters zâmbi.

— Foarte probabil, Dimitrios. Totdeauna ai fost înclinat să disprețuiești modul meu simplu de a aborda problemele noastre de viață. Dar tăcerea noastră în aceste chestiuni ar valora mult pentru tine, nu-i așa?

Dimitrios îl examină un moment. Apoi:

— De ce nu treci la subiect, Petersen? Sau poate pregătești doar drumul pentru englezul tău? Întoarse capul. Ce ai de spus, domnule Smith? Sau nici unul din voi nu este prea sigur de sine?

— Petersen vorbește în numele meu, mormăi Latimer. Dorea cu ardoare ca Petersen să termine o dată cu afacerea.

— Pot să continui? întrebă domnul Peters.

— Dă-i drumul.

— S-ar putea să interesezi și poliția iugoslavă. Dacă ar fi să le spun unde monsieur Talat...

- *Par exemple,* Dimitrios râse malefic. Deci Grodek și-a dat drumul la gură. Nici un bănuț pentru asta, prietene. Mai e și altceva?

— Atena, 1922; înseamnă asta ceva pentru tine, Dimitrios? Numele era Taladis, dacă îți amintești. Acuzația a fost jaf și încercare de omor. E asta așa de amuzant?

Pe fața domnului Peters apăruse expresia de răutate tiroidală, pe care Latimer o zărise un moment sau două la Sofia. Dimitrios se uită la el fără să clipească. Într-o secundă, atmosfera devenise mortală, plină de ură deschisă, care pentru Latimer era total oribilă. Simțea la fel cum simțise odată când, copil fiind, văzuse o încăierare pe stradă între doi bărbați de vârstă medie. Îl văzu pe domnul Peters scoțând pistolul său Luger din buzunar și cântărindu-l în mâini.

— Nu ai nimic de spus la asta, Dimitrios? Atunci o să continuu un pic mai înainte. În anul acela ai omorât un om la Smirna, un cămătar. Cum se numea omul, domnule Smith?

— Sholem.

— Bineînțeles, Sholem. Domnul Smith a fost destul de isteț ca să descopere asta, Dimitrios. Bună treabă, nu crezi? Monsieur Smith, știi, este în relații

foarte amicale cu poliţia turcă; s-ar putea spune că se bucură chiar de încrederea lor. Dimitrios, tot mai crezi că un milion de franci sunt prea mulţi bani?

Dimitrios nu se uită la nici unul dintre ei.

— Ucigaşul lui Sholem a fost spânzurat, spuse el rar.

Dl Peters îşi ridică sprâncenele.

— Se poate să fie adevărat, d-le Smith?

— Un negru cu numele de Dhris Mohammed a fost spânzurat pentru crimă, dar a dat o declaraţie în care îl implică pe monsieur Makropoulos. S-a emis un mandat de arestare împotriva lui în 1924. Acuzaţia era de crimă; căci autorităţile turceşti doreau cu ardoare să îl prindă pentru un alt motiv. Fusese implicat în atentatul împotriva lui Kemal, la Adrianopole.

— Vezi, Dimitrios, suntem foarte bine informaţi. Să continuăm? Făcu o pauză. Dimitrios se uita în continuare ţintă la faţa lui. Nu i s-a mişcat nici un muşchi al feţei. Dl Peters se uită la Latimer. Cred că Dimitrios e impresionat. Sunt aproape sigur că ar dori să continuăm. Continuă.

— Monsieur Smith ţi-a spus că l-a văzut pe Visser. S-a întâmplat să îl vadă la o morgă din Istanbul. După cum ţi-am spus, are relaţii prieteneşti cu poliţia turcă şi ei i-au arătat cadavrul. I-au spus că era trupul unui criminal pe nume Dimitrios Makropoulos. O prostie din partea lor să se lase aşa uşor păcăliţi, nu crezi? Dar chiar şi monsieur Smith a fost o vreme păcălit. Din fericire, am putut să-i spun că Dimitrios încă mai trăia. Făcu o altă pauză. Nu vrei să comentezi? Foarte bine. Poate că ai vrea să afli cum am descoperit unde erai. Altă tăcere. Nu? Poate ai vrea să ştii cum am aflat eu că erai la Istanbul în momentul în care bietul, dobitocul Visser a fost omorât; sau cu câtă uşurinţă a reuşit monsieur Smith să identifice o fotografie de-a lui Visser ca fiind a

omului pe care l-a văzut la morgă. Altă tăcere. Nu? Poate că ai vrea să-ți spunem cât de ușor ne-ar fi să trezim interesul poliției turcești față de cazul ciudat al unui ucigaș care trăiește, sau al poliției din Grecia față de cazul unui refugiat din Smirna care a plecat din Taburia așa de brusc. Mă întreb dacă te gândești că ne va fi greu să dovedim că *ești* Dimitrios Makropoulos, sau Taladis sau Talat, sau Rougemont, după ce a trecut atât timp. Te gândești la asta, Dimitrios? Atunci, dă-mi voie să-ți spun că ne va fi foarte ușor să dovedim. Pot să te identific ca fiind Makropoulos și tot la fel ar putea și Werner sau Lenôtre, sau Galindo, sau Marea Ducesă. Cu siguranță că măcar unul din ei mai trăiește și poate fi găsit de poliție. Oricare dintre ei ar fi bucuros să ajute să fii spânzurat. Monsieur Smith poate jura că omul înmormântat la Istanbul este Visser. Apoi mai este și echipajul iahtului pe care l-ai închiriat în iunie. Ei știau că Visser a mers cu tine la Istanbul. Mai este și portarul de pe Avenue de Wagram. Te cunoștea drept Rougemont. Actualul tău pașaport nu ar reprezenta o protecție prea bună pentru un om cu atâtea nume false, nu-i așa? Și chiar dacă te-ai supune unui mic șantaj din partea polițiilor franceze și grecești, prietenii turci ai lui monsieur Smith nu ar fi la fel de îndatoritori. Crezi că un milion de franci este prea mult ca să te salvezi de la spânzurătoare, Dimitrios?

Se opri. Câteva secunde lungi, Dimitrios continuă să fixeze cu privirea peretele. Apoi, în cele din urmă, se mișcă și se uită la mâinile lui micuțe, înmănușate. Cuvintele sale, când veniră, erau aidoma unor pietre aruncate una câte una într-o baltă stătută.

— Mă întreb de ce cereți atât de puțin, spuse el. Milionul ăsta este tot ce vreți?

Dl Peters zâmbi cu înțeles.

— Vrei să spui, o să ne ducem la poliţie după ce căpătăm milionul? Ah, nu, Dimitrios. Vom fi corecţi faţă de tine. Acest milion este doar un gest preliminar de bună-voinţă. Vor fi şi alte ocazii pentru tine. Dar vei vedea că nu suntem lacomi.

— Sunt sigur de asta. Cred că nu aţi dori să devin periculos. Sunteţi singurii care aveţi această ciudată idee că l-am omorât pe Visser?

— Nu mai este nimeni. Voi dori milionul în bancnote de o mie, mâine.

— Aşa de curând?

— Vei primi instrucţiuni asupra modului în care mi-i vei da prin poşta de dimineaţă. Dacă instrucţiunile nu vor fi urmate exact, nu vei avea o a doua şansă. Vom lua legătura cu poliţia imediat, înţelegi.

— Perfect.

Pe când se ridica, lui Dimitrios îi veni o idee. Se întoarse spre Latimer.

— Aţi fost foarte tăcut, monsieur. Mă întreb dacă aţi înţeles că viaţa dumneavoastră se află în mâinile prietenului dumneavoastră Petersen. Dacă, de exemplu, s-ar hotărî să-mi spună adevăratul dvs. nume şi unde aţi putea fi găsit, cu siguranţă că aş fi obligat să vă ucid.

Dl Peters îşi arătă dinţii săi albi falşi.

— De ce m-aş lipsi de ajutorul lui monsieur Smith? Monsieur Smith este de nepreţuit. El poate dovedi că Visser este mort. Fără el, ai putea respira din nou.

Dimitrios nu acordă atenţie întreruperii.

— Ei bine, monsieur Smith?

Latimer privi în ochii cenuşii, nerăbdători ai lui Dimitrios şi îi veni în minte expresia lui madame Preveza. Erau cu siguranţă ochii unui om gata să facă ceva care durea, dar nu ar fi putut fi ochii unui doctor. Se citea crima în ei..

— Vă pot asigura, spuse el, că Petersen nu are nici un motiv să mă omoare. Vedeţi...

— Vedeţi, interveni repede dl Petersen, noi nu suntem proşti, Dimitrios. Poţi pleca acum.

— Desigur. Dimitrios merse spre uşă, dar se opri lângă prag.

— Ce mai e? spuse dl Peters.

— Aş vrea să-i pun lui monsieur Smith două întrebări.

— Ei bine?

— Cum era îmbrăcat omul acesta pe care l-aţi luat drept Visser, atunci când a fost găsit.

— Într-un costum ieftin, din serj albastru. O carte de identitate emisă în Franţa, la Lion, cu un an înainte, era cusută în căptuşeală. Costumul era fabricat în Grecia, dar cămaşa şi lenjeria erau franţuzeşti.

— Şi cum a fost ucis?

— Fusese înjunghiat într-o parte şi apoi aruncat în apă.

Dl Peters zâmbi.

— Eşti satisfăcut, Dimitrios?

Dimitrios l-a privit fix.

— Visser, spuse el rar, a fost prea lacom. Tu nu vei fi lacom, nu-i aşa, Petersen?

Dl Peters i-a întors aceeaşi privire.

— Voi fi foarte atent, spuse el. Nu mai ai de pus nici o întrebare? Bun. Vei primi instrucţiunile în cursul dimineţii.

Dimitrios plecă fără să mai spună nici un cuvânt. Dl Peters închise uşa, aşteptă două, trei secunde, apoi, foarte încet o deschise din nou, făcându-i semn lui Latimer să rămână unde se afla. Dispăru pe palier. Latimer auzi scările scârţâind. Un minut mai târziu se întoarse.

— A plecat, anunţă el. Vom pleca şi noi în câteva minute. Se aşeză din nou pe pat, îşi aprinse unul din

trabucele sale și suflă fumul cu aceeași plăcere ca și cum ar fi fost eliberat din sclavie. Zâmbetul său dulce apăru din nou, asemenea unui trandafir după ploaie. Ei, bine, spuse el, acela a fost Dimitrios despre care ai auzit atâtea lucruri. La ce te-ai gândit când l-ai văzut?

— N-am știut ce să gândesc. Poate că, dacă nu aș fi știut atât de multe despre el, mi-ar fi displăcut mai puțin. Nu știu. Este greu să fii drept față de un om care, în mod evident, se întreabă cât de repede te poate ucide. Ezită. Nu mi-am dat seama că îl urăști așa de mult.

Dl Peters nu zâmbi.

— Vă asigur, d-le Latimer, că a fost o surpriză și pentru mine să-mi dau seama de asta. Nu mi-a plăcut. Nu am avut încredere în el. După modul în care ne-a trădat pe toți, era de înțeles. Până nu l-am văzut în această cameră acum câteva minute, nu mi-am dat seama că îl uram destul să îl ucid. Dacă aș fi superstițios, m-aș întreba dacă nu cumva a intrat în mine sufletul bietului Visser. Se opri, apoi adăugă „*Salope!*" abia auzit. Tăcu un moment. Apoi își ridică privirea. D-le Latimer, trebuie să vă mărturisesc ceva. Trebuie să vă spun că, chiar dacă ați fi fost de acord cu oferta pe care v-am făcut-o, nu ați fi primit jumătatea dumneavoastră de milion. Nu v-aș fi plătit. Își închise gura strâns, de parcă se pregătea să primească o lovitură.

— Îmi imaginez, spuse Latimer pe un ton sec. Aproape că aș fi acceptat oferta doar ca să văd cum mă vei înșela. Bănuiesc că ai fi stabilit ora reală a plății cu aproximativ o oră mai devreme decât mi-ai fi spus mie și că, atunci când aș fi sosit în locul respectiv, ai fi dispărut cu bani cu tot. Așa urma să se întâmple?

Dl Peters clipi.

— Aţi fost foarte înţelept să nu aveţi încredere în mine, spuse Peters, dar fără pic de bunăvoinţă. Dar presupun că nu vă pot învinovăţi. Dar nu ca să mă umilesc am recunoscut că am încercat să vă înşel, ci ca să mă apăr. Aş vrea să vă pun o întrebare.

— Ei bine?

— Gândul că — vă rog să mă iertaţi — gândul că v-aş putea trăda lui Dimitrios a fost ceea ce v-a făcut să refuzaţi oferta de a împărţi banii cu mine?

— Nu mi-a trecut nici un moment prin cap.

— Mă bucur, spuse dl Peters plin de solemnitate. N-aş vrea să credeţi aşa ceva despre mine. Poate că nu vă plac, dar n-aş vrea să mă consideraţi un criminal cu sânge rece. Pot să vă spun că nici mie nu mi-a trecut gândul prin cap. Acum îl înţelegeţi pe Dimitrios! Noi doi am discutat chestiunea aceasta. N-am avut încredere unul în altul şi am căutat trădarea. Şi totuşi, cel care ne bagă această idee în cap este Dimitrios. D-le Latimer, am întâlnit mulţi oameni răi şi violenţi, dar vă spun eu că Dimitrios este unic. De ce credeţi că v-a sugerat că s-ar putea să vă trădez?

— Îmi imaginez că acţiona conform principiului că mijlocul cel mai bun de a lupta împotriva a doi aliaţi este de a-i face să se lupte între ei.

Dl Peters zâmbi.

— Nu, d-le Latimer. Asta ar fi fost pentru Dimitrios un truc prea evident. Vă sugera, într-un mod foarte delicat, că eu eram partenerul inutil şi că puteţi scăpa foarte uşor de mine spunându-i unde puteam fi găsit.

— Vreţi să spuneţi că se oferea să vă omoare pentru mine?

— Exact. Atunci nu ar fi trebuit să se ocupe decât de dumneavoastră. El nu ştie, bineînţeles, adăugă dl Peters gânditor, că dumneavoastră nu-i cunoaşteţi actualul nume. Se ridică şi îşi puse pălăria pe cap.

Nu, d-le Latimer, nu mi-e deloc simpatic Dimitrios. Vă rog să nu mă înțelegeți greșit. Eu nu am verticalitate morală. Dar Dimitrios este o bestie sălbatică. Chiar și acum, deși știu că am luat toate măsurile de precauție, mi-e teamă. Îl voi lua milionul și voi pleca. Dacă v-aș putea permite să îl predați poliției, aș face-o. El nu ar ezita dacă situația ar fi inversă. Dar este imposibil.

— De ce?

Dl Peters îl privi ciudat.

— Se pare că Dimitrios a avut un efect ciudat asupra dumneavoastră. Nu, să spunem poliției după, ar fi prea periculos. Dacă ni s-ar cere să explicăm milionul de franci — și nu ne putem aștepta ca Dimitrios să nu spună nimic despre asta — am fi puși într-o situație jenantă. Păcat. Mergem acum? O să las banii pentru cameră pe masă. Poate lua geamantanul, drept bacșiș.

Au coborât scările în tăcere. În timp ce lăsau cheile, apăru bărbatul în cămașă și vestă, cu un formular pe care să îl completeze dl Peters dar acesta îi făcu un semn să îl lase în pace. Spuse că îl va completa când se va întoarce.

În stradă se opri și se întoarse spre Latimer.

— Ați fost vreodată urmărit?

— Nu, după cunoștința mea.

— Atunci veți fi urmărit acum. Nu cred că Dimitrios chiar spera să îl ducem la casele noastre, dar a fost întotdeauna meticulos. Privi peste umărul lui Latimer. A, da. Era acolo și când am sosit. Nu vă uitați în jur, d-le Latimer. Un bărbat îmbrăcat într-un impermeabil și cu o pălărie moale, de culoare închisă. O să-i vedeți într-un minut.

Senzația de gol, care dispăruse o dată cu plecarea lui Dimitrios, reveni în același loc în stomacul lui Latimer.

— Ce o să facem?

— Ne întoarcem cu metroul, cum am mai spus.

— Şi la ce-o să ajute asta?

— O să vedeţi într-un minut.

Gara Ledru-Rollin era la aproape 100 de metri depărtare. În timp ce se îndreptau spre ea, muşchii din gambele lui Latimer se încordară şi avu o dorinţă ridicolă să o ia la fugă. Simţea că mergea ţeapăn şi sfios.

— Nu vă uitaţi în jur, spuse dl Peters din nou.

Au coborât pe scările de la metrou.

— Acum, staţi aproape de mine, spuse dl Peters.

Cumpără două bilete de clasa a II-a şi au mers mai departe prin tunel în direcţia trenurilor.

Era un tunel lung. Pe când îşi făceau loc printre barierele cu arcuri, Latimer simţi că putea să arunce o privire în urma sa. Se uită şi observă un tânăr sărăcăcios, îmbrăcat într-o pelerină de ploaie cenuşie, la vreo 15 metri în urma lor. Acum tunelul se despărţea în două. Pe un indicator scria: „Direcţia: Pte. de Charenton", pe cealaltă „Direcţia: Balard". Dl Peters se opri.

— Ar fi înţelept acum, spuse el, dacă ar părea că suntem pe punctul să ne luăm rămas bun unul de la altul. Aruncă o privire cu coada ochiului. Da, s-a oprit. Se întreabă ce o să se întâmple. Vorbiţi, vă rog, domnule Latimer, dar nu prea tare. Vreau să ascult.

— Să ascultaţi ce?

— Trenurile. Am petrecut o jumătate de oră aici azi dimineaţă, ascultându-le.

— Dar, pentru Dumnezeu, de ce? Nu văd...

Domnul Peters îl apucă de mână şi el se opri. În depărtare, se putea auzi huruitul unui tren.

— Direcţia Balard, murmură Peters deodată. Haideţi. Ţineţi-vă aproape de mine, şi nu mergeţi

prea departe. Merseră în jos pe tunelul din dreapta. Huruitul trenului se auzea mai tare. Făcură ocolul unui cot din tunel. Înainte se afla semnalul automat pentru culoarea verde.

— *Vite!* strigă domnul Peters.

Trenul era acum aproape în gară. Ușa automată începu să se încline ușor peste intrarea spre peron. Când Latimer ajunse la ea și se strecură cam pe un spațiu de 8 cm, auzi pe deasupra fâsâjtului și scrâșnetului frânelor pneumatice, zgomotul unor pași alergând. Privi în jur. Deși stomacul domnului Peters suferise o oarecare compresie, el se strecurase pe platformă. Dar omul cu trenciul gri plecase prea târziu, în ciuda unui sprint de ultim moment. Acum stătea roșu la față de supărare, clătinând din pumni către ei din cealaltă parte a porții automate.

Urcară în tren un pic cam fără suflare.

— Excelent! pufăi fericit domnul Peters. Acum vedeți ce am vrut să spun, domnule Latimer?

— Foarte ingenios.

Zgomotul trenului făcea conversația în continuare imposibilă.

Domnul Peters îi atinse brațul. Se aflau la Chatelet. Coborâră și luară trenul către St. Placide. În timp ce mergeau pe Rue de Rennes, domnul Peters fredona încetișor. Trecură pe lângă o cafenea.

Domnul Peters încetă să fredoneze.

— Ați dori niște cafea, domnule Latimer?

— Nu, mulțumesc. Dar ce-i cu scrisoarea dvs. către Dimitrios?

Domnul Peters se bătu cu palma peste buzunar.

— Este deja scrisă. Este pentru ora 11. Locul este intersecția Avenue de la Reine cu bulevardul Jean Jaurès. Ați vrea să fiți acolo sau plecați din Paris mâine?

Şi apoi, fără să îi dea lui Latimer vreo șansă de a răspunde:

— O să-mi pară rău să vă spun la revedere, domnule Latimer. Vă găsesc atât de simpatic. Asocierea noastră a fost, în ansamblu, extrem de plăcută. Pentru mine a fost de asemenea rentabilă. Oftă. Mă simt un pic vinovat, domnule Latimer. Aţi fost atât de răbdător și săritor, și totuși plecaţi nerecompensat. Nu aţi accepta, întrebă el un pic îngrijorat, o mie de franci din banii obţinuţi? Ar ajuta să vă plătiţi cheltuielile.

— Nu, mulţumesc.

— Nu, firește că nu. Atunci cel puţin, domnule Latimer, daţi-mi voie să vă ofer un pahar cu vin. Asta e! O sărbătorire! Haide, domnule Latimer. Nimic nu are nici un gust. Să luăm banii împreună mâine seară. Dumneavoastră veţi avea satisfacţia de a vedea un pic de sânge stors din porcul de Dimitrios. Apoi vom sărbători la un pahar cu vin. Ce spuneţi de asta?

Se opriră la colţul străzii în care se afla intrarea Impasse. Latimer privi în ochii lăcrimoşi ai domnului Peters.

— Ar trebui să spun, zise el deliberat, că vă întrebaţi dacă există vreo șansă ca Dimitrios să hotărască să se prindă de cacialmaua noastră și vă gândiţi că ar putea fi o idee bună să mă ţineţi la Paris, până când dvs. realmente aveţi banii în buzunar.

Ochii domnului Peters se închiseră încet.

— Domnule Latimer, spuse el cu amărăciune, nu m-am gândit... m-aș fi gândit că aţi fi putut pune un asemenea plan pe...

— Bine, o să rămân, îl întrerupse Latimer, nervos. Irosise atâtea zile; încă una nu o să aibă nici o importanţă. O să vin cu dvs. mâine, dar nu cu aceste condiţii. Vinul trebuie să fie șampanie; trebuie să

provină din Franța, nu din Meknes, și trebuie să fie neapărat din recolta anilor 1919, 1920 sau 1921. O sticlă, adăugă el răzbunător, vă va costa cel puțin 100 de franci.

Domnul Peters deschise ochii. Zâmbi curajos.

— O vei avea, domnule Latimer, spuse el.

Capitolul XV

ORAŞUL CIUDAT

Dl Peters şi Latimer îşi ocupară poziţiile la colţul lui Avenue de la Reine cu bulevardul Jean Jaurès la ora 10 şi jumătate seara, oră la care maşina închiriată urma să ia mesagerul din partea lui Dimitrios vis-a-vis de cimitirul Neuilly.

Era o noapte friguroasă şi deoarece începu să plouă curând după sosirea lor, se adăpostiră chiar în cadrul *porte cochère* a unei clădiri la câţiva metri de-a lungul bulevardului în direcţia Pont St. Cloud.

— În cât timp o să ajungă aici? întrebă Latimer.

— I-am spus că o să-i aştept până la unsprezece. Asta le dă o jumătate de oră de mers cu maşina de la Neuilly. Ar putea s-o facă în mai puţin timp, dar le-am spus să se asigure că nu sunt urmăriţi. Dacă au vreo îndoială se vor întoarce la Neuilly. Nu-şi vor asuma nici un risc. Maşina este un Renault, *coupé-de-ville.* Trebuie să avem răbdare.

Aşteptau în tăcere. Din când în când, domnul Peters se agita când vreo maşină care ar fi putut fi Renault-ul închiriat, se apropia dinspre râu. Ploaia, scursă în josul pantei făcută de tasarea pietrelor de pavaj, forma băltoace în jurul picioarelor lor.

Deodată domnul Peters mormăi:

— Atenţie!

— Vin?
— Da!
Latimer privi peste umărul domnului Peters. Un Renault mare se apropia din stânga. În timp ce se uita, mașina începu să încetinească, de parcă șoferul era nesigur în privința drumului. Trecu pe lângă ei, în timp ce picăturile de ploaie scânteiau în lumina farurilor și se opri câțiva metri mai departe. Conturul capului și umerilor șoferului era abia vizibil în întuneric, dar jaluzelele erau trase peste geamurile din spate. Domnul Peters își băgă mâna în buzunarul de la pardesiu.
— Așteptați aici, vă rog, zise el lui Latimer și se îndreptă către mașină.
— *Ça va?* îl auzi Latimer spunând șoferului. Auzi pe cineva răspunzând „*Oui*". Domnul Peters deschise ușa din spate și se aplecă înainte.
Aproape imediat se retrase un pas și merse înapoi unde stătea Latimer.
— E în regulă? întrebă Latimer.
— Așa cred. Vreți să aprindeți un chibrit, vă rog? Latimer făcu întocmai. Pachetul avea marginea unei cărți mari, groasă de aproximativ 5 cm, și era înfășurat în hârtie albastră, legată cu sfoară. Domnul Peters rupse hârtia la unul din colțuri și scoase la iveală un teanc solid de hârtii de o mie. Oftă.
— Frumos!
— N-ai de gând să le numeri?
— Plăcerea aceasta, spuse domnul Peters serios, o să o rezerv pentru confortul de la mine de-acasă. Îndesă pachetul în buzunarul pardesiului, păși pe trotuar și ridică mâna. Renault-ul porni cu o smucitură, întoarse făcând un cerc larg și împroșcă apa pe drumul de întoarcere. Domnul Peters îl urmări cu un zâmbet.
— O femeie foarte frumoasă, spuse el. Mă întreb cine poate fi. Dar prefer milionul de franci. Acum,

domnule Latimer, un taxi și apoi șampania dumitale favorită. Cred că am câștigat-o.

Găsiră un taxi lângă Porte de St. Claud. Domnul Peters se desfășură pe marginea succesului său.

— Cu un tip precum Dimitrios, este necesar să fii ferm și circumspect. I-am prezentat problema tranșant, l-am lăsat să vadă că nu are nici o șansă decât să fie de acord cu cererile noastre și s-a făcut un milion de franci. Foarte frumos! Aproape ai dori să fi cerut două milioane. Dar ar fi fost neînțelept să fii prea lacom. Așa cum este situația, el crede că noi vom formula noi cereri și că el are timp să se ocupe de noi așa cum s-a ocupat de Visser. V-a descoperi că s-a înșelat. Aceasta este foarte mulțumitor pentru mine, domnule Latimer. Tot așa de mulțumitor pentru mândria mea, ca și pentru buzunarul meu. Simt, de asemenea, că într-o oarecare măsură, am răzbunat moartea bietului Visser. Am suferit. Acum mi-am luat răsplata. El se bătu peste buzunar. Ar fi amuzant să-l vezi pe Dimitrios când, în sfârșit, își va da acum seama că a fost tras pe sfoară. Păcat că nu vom fi acolo.

— Plecați imediat din Paris?

— Așa cred. Am poftă să văd ceva din America de Sud. Bineînțeles, nu patria mea adoptivă. Este una din clauzele cetățeniei mele, ca niciodată să nu intru în țară. O condiție grea, deoarece mi-ar plăcea din motive sentimentale să văd țara mea de adopțiune. Dar nu se poate schimba nimic. Probabil, o să cumpăr vreo proprietate undeva, un loc unde voi putea să-mi petrec zilele în liniște, la bătrânețe. Dumneavoastră sunteți tânăr, domnule Latimer. Când cineva e de vârsta mea, anii îi par mai scurți și simt că în curând voi ajunge la destinație. E ca și cum te-ai apropia de un oraș străin, noaptea târziu, când regreți că părăsești trenul în care este cald, în schimbul unui hotel necunoscut și dorești ca respectiva călătorie să nu se mai termine.

Privi afară pe fereastră.

— Suntem aproape acasă. Am șampania dumneavoastră. Așa cum m-ați avertizat, a fost foarte scumpă. Dar nu am obiecții pedante față de puțin lux. Uneori, este plăcut și chiar când nu este, ne ajută să ne facă să apreciem simplitatea.

Ah! Taxiul se oprise la capătul aleii Impasse. Nu am mărunt, domnule Latimer. Asta pare ciudat când ai un milion de franci în buzunar, nu-i așa? Vreți să plătiți, vă rog?

Merseră pe jos de-a lungul aleii Impasse.

— Cred, spuse domnul Peters, că o să vând aceste case înainte de plecarea în America de Sud. E normal să nu vrei să deții o proprietate care nu produce profit.

— N-o să fie cam greu să le vinzi? Priveliștea de la ferestre este cam deprimantă, nu?!

— Nu trebuie să te uiți întotdeauna pe fereastră. Clădirile ar putea fi transformate în case foarte frumoase.

Începură urcușul lung pe scară. La nivelul doi, domnul Peters se opri să-și recapete respirația, își dezbrăcă pardesiul și scoase cheile. Își continuară urcușul către ușa camerei lui. O deschise, aprinse lumina și apoi, ducându-se direct la cel mai mare divan, scoase pachetul din buzunarul pardesiului și desfăcu sfoara. Cu o grijă drăgăstoasă, extrase bancnotele din înveliș și le ridică. Cel puțin o dată, zâmbetul său era real.

— Uitați-vă, domnule Latimer! Un milion de franci. Ați văzut înainte așa de mulți bani deodată? Aproape 6000 de lire sterline! Se ridică în picioare. Dar trebuie să avem mica noastră sărbătorire. Scoateți-vă haina, iar eu o să aduc șampania. Sper că o să vă placă. Nu am gheață, dar am pus-o într-un vas cu apă. O să fie destul de rece.

Se îndreptă spre partea camerei neacoperită de draperii.

Latimer se întoarse pentru a-și scoate haina. Deodată își dădu seama că Peters era încă de aceeași parte a draperiei și că stătea nemișcat. Aruncă o privire în jur.

Timp de un moment crezu că o să leșine. Sângele păru să i se scurgă brusc din cap, lăsându-l gol și ușor. O bandă de oțel păru să-i cuprindă strâns pieptul. Simțea că dorea să strige, dar tot ceea ce putea face era să privească.

Domnul Peters stătea cu spatele la el, iar mâinile îi erau ridicate deasupra capului. Cu fața către el, în deschizătura dintre draperii, stătea Dimitrios cu revolverul în mână.

Acesta păși înainte și lateral, astfel încât Latimer nu mai era acoperit parțial de domnul Peters. Latimer își lăsă haina să cadă și ridică mâinile. Dimitrios înălță din sprâncene.

— Nu este flatant, spuse el, că dumneata pari atât de surprins să mă vezi, Petersen. Sau ar trebui să-ți zic Caillé?

Domnul Peters nu spuse nimic. Latimer nu-i putea vedea fața, dar îi văzu beregata mișcându-se ca și cum ar înghiți.

Ochii căprui clipiră către Latimer.

— Mă bucur că și englezul este aici, Petersen. Asta mă scutește de osteneala de a te convinge să-mi dai numele și adresa lui. Monsieur Smith, care cunoaște atât de multe lucruri și care era așa de preocupat să-și ascundă fața, se dovedește acum că este ușor să mă ocup de el, la fel ca și de tine, Peters. Totdeauna ai fost prea ingenios. Ți-am spus asta odată, înainte. A fost atunci când ai adus un sicriu de la Salonic. Îți amintești? Știi, ingeniozitatea nu este niciodată un înlocuitor pentru inteligență. Ai crezut realmente că nu o să mă prind de planul tău? Își strâmbă buzele. Bietul Dimitrios! Este foarte simplu. Va crede că eu, istețul de Petersen, mă voi

întoarce după mai mult, ca orice alt șantagist. Nu va ghici că poate eu îi voi trage o cacialma. Dar numai ca să mă asigur că nu va ghici, voi face ceea ce nu a făcut vreodată un șantagist. Îi voi spune că *voi reveni* după mai mult. Săracul Dimitrios, e atât de nătărău încât o să mă creadă. Bietul de el, nu are nici un pic de inteligență. Chiar dacă va afla din dosare că, la o lună după ieșirea mea din închisoare, reușisem să vând trei case nevandabile cuiva numit Caillé, el nici în vis nu va bănui că eu, deșteptul de Petersen, sunt totodată și Caillé. Petersen, n-ai știut că înainte de a cumpăra aceste case, ele fuseseră nelocuite timp de zece ani? Mare nătărău mai ești!

Făcu o pauză. Ochii căprui și preocupați se îngustară. Latimer știa că Dimitrios o să-l omoare pe domnul Peters și el nu putea interveni cu nim . Bătăile sălbatice ale inimii sale păreau să-l sufo .

— Aruncă banii, Petersen!

Teancul de bancnote lovi covorul și se răspândi precum un evantai.

Dimitrios înălță pistolul.

Deodată, domnul Petersen păru să-și dea seama de ceea ce urma să se întâmple. El strigă:

— Nu! Trebuie...

Atunci, Dimitrios trase. Trase de două ori și o dată cu zgomotul asurzitor al exploziei, Latimer auzi unul din gloanțe penetrând cu un sunet înăbușit corpul domnului Peters.

Domnul Peters scoase un râgâit prelung și căzu înainte, în mâini și genunchi, în timp ce sângele îi curgea din gât.

Dimitrios se uită lung la Latimer.

— Acum, tu; spuse el.

În momentul acesta, Latimer sări.

Nu știu niciodată de ce alese acel moment anume pentru a sări. Nu știu nici măcar ce-l îndemnase să sară. Bănuia că era o încercare instinctivă de a se

salva. Este totuși inexplicabil de ce instinctul său de conservare îl îndemna măcar să sară în direcția revolverului cu care Dimitrios era pe punctul să tragă. Dar el sări într-adevăr, și săritura îi salvă viața, deoarece, chiar când piciorul stâng se desprindea de podea, cu o fracțiune de secundă înainte ca Dimitrios să apese pe trăgaci, el se poticni de unul din smocurile groase ale covorului domnului Peters, iar glonțul îi trecu peste cap și se opri în zid.

Pe jumătate amețit, cu fruntea pârjolită de suflul de la gura revolverului, el se aruncă asupra lui Dimitrios. Căzură împreună, fiecare cu mâna în gâtul celuilalt, dar imediat Dimitrios îl lovi cu genunchiul în stomac și, rostogolindu-se, se desprinse de el.

Lăsase să-i cadă revolverul și acum se duse să-l ridice, suflând din greu pentru a-și recăpăta respirația. Latimer se târî către cel mai apropiat obiect mobil, care întâmplător fu tava grea de alamă de deasupra uneia din mesele marocane, și o azvârli în Dimitrios. Marginea ei îl lovi la cap în timp ce se întindea după revolver și se clătină; dar lovitura abia îl opri o secundă. Latimer aruncă partea din lemn a mesei înspre el și se năpusti înainte. Dimitrios se clătină și dădu înapoi când masa îl lovi în umăr. În următorul moment, revolverul era la Latimer, care se dădu înapoi. Și în timp ce încă mai încerca să-și recapete respirația, degetul era pe trăgaci.

Alb ca varul la față, Dimitrios veni spre el, și Latimer înălță pistolul.

— Dacă te mai miști, o să trag.

Dimitrios stătea nemișcat. Ochii săi căprui priveau în ochii lui Latimer. Părul său castaniu era zbârlit, fularul îi ieșise din haină; arăta periculos. Latimer începea să-și recapete respirația, dar își simțea genunchii teribil de slăbiți, urechile îi țiuiau și aerul pe care-l respira mirosea grețos a gaze de cordită. Următoarea mișcare îi aparținea și se simțea înspăimântat și neajutorat.

— Dacă te mişti, repetă, o să trag. Văzu ochii căprui ai lui Dimitrios clipind către bancnotele de pe podea şi apoi către el.

— Ce ai de gând să faci? zise brusc Dimitrios. Dacă va veni poliţia, amândoi va trebui să dăm explicaţii. Dacă mă împuşti, vei obţine doar milionul acela. Dacă mă laşi să plec, îţi mai dau un milion. Asta ţi-ar prinde bine.

Latimer nu-l băgă în seamă. Se mişcă lateral către perete până putea să arunce o privire rapidă la domnul Peters.

Acesta se târâse la divanul unde îşi pusese pardesiul şi acum se sprijinea de el cu ochii închişi. Respira cu zgomot pe gură. Unul din gloanţe îi făcuse o gaură mare, vizibilă pe partea gâtului de unde şiroia sângele. Al doilea îl lovise drept în piept şi-i pârjolise îmbrăcămintea. Rana era o mizerie rotundă, purpurie, cu un diametru cam de 4 cm. Sângera foarte puţin. Buzele domnului Peters se mişcară.

Cu ochii aţintiţi asupra lui Dimitrios, Latimer făcu un ocol până când ajunse alături de domnul Peters.

— Cum te simţi? întrebă el.

Era o întrebare stupidă şi ştiu asta din momentul când cuvintele îi ieşiră din gură. Încercă disperat să-şi adune gândurile. Un om fusese împuşcat, iar el deţinea acum pe cel care îl împuşcase. El...

— Pistolul meu, murmură domnul Peters; adu-mi pistolul. Pardesiul. Mai zise ceva care era imposibil de auzit.

— Precaut, Latimer îşi croi drum către pardesiu şi bâjbâi după pistol. Dimitrios îl urmărea cu privirea, având un zâmbet subţire, înspăimântător pe buze. Latimer găsi pistolul şi-l dădu domnului Peters. Îl apucă cu ambele mâini şi trase înapoi piedica de siguranţă.

— Acu, murmură el, du-te şi adu poliţia.

— Cineva va fi auzit împuşcăturile, spuse Latimer liniştitor. Poliţia o să fie curând aici.

— N-are să ne găsească, şopti domnul Peters. Adu poliţia.

Latimer ezită. Ceea ce spunea domnul Peters era adevărat. Impasse era ecranată de ziduri goale. Poate că împuşcăturile au fost auzite, dar dacă cineva întâmplător nu trecuse prin dreptul intrării de la Impasse în cele câteva secunde când au fost trase, nimeni nu va şti de unde veniseră sunetele.

— Bine, spuse el. Unde este telefonul?

— Nu există telefon.

— Dar... Ezită iarăşi. Ar putea dura zece minute până să găsească un poliţist. Putea lăsa un grav rănit, pe domnul Peters, să supravegheze pe un om precum Dimitrios? Dar nu exista altă soluţie. Domnul Peters avea nevoie de doctor, iar Dimitrios cu cât era sub cheie mai repede, cu atât mai bine. Ştia că Dimitrios înţelegea dificultatea situaţiei sale. Şi această recunoaştere nu-i făcea plăcere. Aruncă o privire domnului Peters. Pistolul său, marca Lüger, era sprijinit pe genunchi, aţintit asupra lui Dimitrios. Sângele încă îi curgea din gât. Dacă un doctor nu se ocupa curând de el, o să moară datorită pierderii de sânge.

— Bine, spuse el. O să mă întorc cât pot de repede.

Se îndreptă către uşă.

— Un moment, monsieur. Vocea sa dură conţinea o urgenţă care îl făcu pe Latimer să se oprească.

— Ei, bine?

— Dacă vei pleca, o să mă împuşte. Nu vezi asta? De ce nu-mi accepţi oferta?

Latimer deschise uşa.

— Dacă încerci vreo şmecherie, în mod sigur o să fii omorât. Privi din nou la omul rănit, ghemuit peste Lüger-ul său.

— Mă voi întoarce cu poliţia. Nu trage decât dacă este necesar.

Atunci, chiar când se pregătea să plece, Dimitrios râse.

Latimer se întoarse involuntar.

— Aş păstra râsetul ăsta pentru cel ce te va executa, replică el. O să-ţi trebuiască.

— Mă gândeam, spuse Dimitrios, că în cele din urmă eşti învins întotdeauna de prostie. Dacă nu este a ta proprie, este stupiditatea altora. Faţa lui îşi schimbă expresia.

— Cinci milioane, monsieur, strigă el supărat. Nu este suficient, sau vrei ca peştele ăsta mort să mă ucidă?

Latimer îl privi fix un moment. Omul era aproape convingător. Apoi îşi aminti că şi alţii fuseseră convinşi de Dimitrios. Nu mai aşteptă. Îl auzi spunând ceva în urma lui, în timp ce închidea uşa. Se afla la jumătatea scărilor când auzi împuşcăturile. Patru în total. Trei pocniră într-o succesiune rapidă. Apoi o pauză înaintea ultimei. Cu inima la gură, se întoarse şi fugi în sus înapoi în cameră. De-abia mai târziu i se păru curios faptul că, în timp ce alerga pe scări, teama cea mai puternică din mintea sa era pentru domnul Peters.

Dimitrios nu constituia o privelişte plăcută.

Doar unul din gloanţele trase din Lüger-ul domnului Peters nu-şi nimerise ţinta. Două penetraseră corpul lui Dimitrios. Al patrulea, tras evident după ce Dimitrios căzuse la podea, îl lovise între ochi şi aproape îi zburase calota craniului. Corpul încă se zvârcolea.

Lüger-ul alunecase din degetele domnului Peters, care se înclinase cu capul pe marginea divanului, închizând şi deschizând gura ca un peşte pe uscat. În timp ce Latimer stătea acolo, el se înecă brusc şi sângele îi ţâşni pe gură.

Abia știind ce face, Latimer bâjbâi prin draperie. Dimitrios era mort; domnul Peters era pe moarte, iar singurul lucru la care, el, Latimer, putea să se gândească era efortul necesar să nu leșine sau să vomite. Făcu un efort să se adune. Trebuie să facă ceva. Trebuie să-i dea apă domnului Peters. Răniții întotdeauna aveau nevoie de apă. Exista o chiuvetă și, alături de ea, câteva pahare. Umplu unul și-l aduse în cameră.

Domnul Peters nu se mișcase. Gura și ochii îi erau deschiși. Latimer îngenunche lângă el și-i turnă în gură un pic de apă. Se prelinse afară. Puse jos paharul și îi pipăi pulsul. Nimic. Se ridică în picioare și își privi mâinile. Erau murdare de sânge. Se întoarse la chiuvetă, le clăti și se șterse cu un prosop mic și murdar, care atârna de un cârlig.

Știa că trebuie să cheme imediat poliția. Doi oameni se omorâseră unul pe altul. Asta era o treabă pentru poliție. Totuși... Ce o să le spună? Cum avea să explice propria sa prezență acolo, în dezastrul acela? Putea să spună că trecea pe la capătul intrării Impasse și auzise împușcăturile? Dar s-ar putea să-l fi văzut cineva cu domnul Peters. Exista taximetristul care-i adusese. Iar când vor afla că Dimitrios scosese un milion din bancă în ziua aceea... vor urma chestionări nesfârșite. Presupunând că îl suspectau.

Deodată, creierul păru să i se limpezească. Trebuia să iasă imediat și să nu lase urme despre prezența sa acolo. Se gândi repede. Revolverul din buzunarul său aparținea lui Dimitrios. Purta amprentele lui. Îl scoase din buzunar, își puse mănușile și îl șterse cu grijă peste toată suprafața cu batista. Apoi, strângând din dinți, se întoarse în cameră, îngenunche lângă Dimitrios și luându-i mâna dreaptă, îi apăsă degetele în jurul mânerului și trăgaciului pistolului. După ce desprinse degetele,

apucă revolverul de țeavă și-l puse lângă corpul de pe podea.

Se gândi la bancnotele de o mie presărate pe podea precum niște bucățele de hârtie. Cui aparțineau — lui Dimitrios,sau domnului Peters? Erau acolo și banii lui Sholem și cei furați de la Atena în 1922. Erau onorariul pentru uciderea lui Stambuliski și banii de care fusese escrocată madame Preveza. Erau prețul hărților pe care le furase Bulič și o parte din banii obținuți din traficul de sclave albe și traficul de droguri. .Cui îi aparțineau? Ei bine, o să decidă poliția. Cel mai bine era să-i lase așa cum erau. Le va da ceva de gândit.

Era, totuși, paharul de apă. Trebuia golit, șters și pus la loc cu celelalte pahare. Privi în jur. Mai era ceva? Absolut nimic. Ba da, un lucru. Amprentele sale erau pe platou și pe masă. Le șterse. Nimic altceva? Da. Amprente pe mânerele de la ușă. Le șterse. Altceva? Nu.

Duse paharul la chiuvetă. O dată paharul șters și pus la loc, se întoarse să plece. De-abia atunci observă șampania pe care domnul Peters o adusese pentru sărbătorirea lor, stând încă în vasul cu apă. Era un Verzy 1921 — jumătate de sticlă.

Nu-l văzuse nimeni plecând din Impasse. Se duse la o cafenea în Rue de Rennes și comandă un coniac.

De-abia acum începu să tremure din cap până în picioare. Fusese un nătărău. Trebuia să se fi dus la poliție. Încă nu era prea târziu să o facă. Să presupunem că cele două corpuri ar rămâne nedescoperite. S-ar putea să zacă acolo, în camera aceea îngrozitoare cu pereți albaștri, stele aurii și covoare, în timp ce sângele se închega, se întărea și se aduna praf, iar carnea începea să putrezească. Era oribil să te gândești. Dacă ar exista o cale să spună poliției. O scrisoare anonimă ar fi prea primejdioasă.

Poliţia ar şti imediat că o a treia persoană fusese implicată în afacere. Şi nu se va mulţumi cu explicaţia simplă că cei doi bărbaţi se uciseseră unul pe altul. Apoi, avu o idee. Lucrul principal era să aducă poliţia la casa respectivă.

Nu era important pentru ce anume se duceau.

Pe un raft se afla un ziar de seară. Îl luă, se duse la masa sa şi îl citi în întregime, cu febrilitate. Existau două informaţii noi care se potriveau scopului său. Una era o ştire despre furtul unor blănuri preţioase dintr-un depozit din Avenue de la République; cealaltă era o relatare despre o spargere a vitrinei unui giuvaergiu din Avenue de Clichy şi fuga a doi bărbaţi cu o tavă cu inele.

El hotărî că prima i-ar servi cel mai bine scopului său şi, chemând ospătarul, comandă un alt coniac o dată cu cele necesare scrisului. Bău coniacul dintr-o înghiţitură şi-şi puse mănuşile. Apoi, luând o foaie de hârtie, o examină atent. Era o hârtie ordinară, ieftină, de cafenea. Convingându-se că nu exista nici un semn distinctiv pe ea, el scrise pe mijlocul ei, cu litere mari: „Faites des enquetes sur Caillé — 3, Impasse des Huit Anges", apoi rupse din ziar ştirea despre furtul de blănuri, o împături în interiorul notei şi le puse pe amândouă într-un plic adresat către Comisariatul de poliţie din arondismentul şapte. După ce părăsi cafeneaua, cumpără un timbru de la un chioşc şi expedie scrisoarea.

De-abia pe la ora patru dimineaţa, după ce zăcuse în pat timp de două ore, în cele din urmă nervii stomacului cedară stresului la care fuseseră supuşi, şi i se făcu rău.

Două zile mai târziu, în trei ziare de dimineaţă din Paris, apăru un paragraf conform căruia, corpul unui sud-american, numit Frederick Peters, împreună cu cel al unui bărbat neidentificat deocamdată, dar

despre care se crede că este de asemenea sud-american, au fost găsite într-un apartament periferic din Rue de Rennes. Ambii bărbați, continua paragraful, fuseseră împușcați și se crede că au tras unul în altul într-o încăierare cu revolvere, ca urmare a unei certi pentru bani, o sumă apreciabilă care fusese găsită în apartament. Era singura referire la afacere, atenția publicului fiind împărțită în acel moment între o nouă criză internațională și o crimă făcută cu toporul la periferie.

Latimer nu văzu paragraful decât peste câteva zile.

Curând după ora nouă, în dimineața zilei când poliția a primit nota sa, el pleca din hotel și se îndrepta către Gara de Est și Orient Expres. Îl aștepta o scrisoare ce sosise cu prima corespondență. Avea un timbru bulgar cu ștampila din Sofia și evident, era de la Marukakis. O băgă în buzunar necitită. Mai târziu, în cursul zilei, când rapidul gonea printre dealuri la vest de Belfort, își aminti de ea. O deschise și începu să citească:

Dragă prietene,

Scrisoarea ta a fost o încântare. Mi-a făcut atâta plăcere să o primesc. Am fost, de asemenea, un pic surprins, deoarece — te rog să mă ierți — nu m-am așteptat în mod serios să reușești în dificila sarcină pe care ți-ai propus-o. Anii îngroapă așa de multă înțelepciune, încât ne îngroapă o dată cu ea și cea mai mare parte din nebunie. Sper să aflu cândva de la dumneata cum o nebunie îngropată la Belgrad ajunge să fie dezgropată la Geneva.

M-a interesat referirea ta la Trustul de Credit Euroasiatic. Iată ceva ce te va interesa.

Recent, după cum poate știi, a existat o încordare considerabilă între țara mea și Iugoslavia. Știi, Iugoslavia are motive să se simtă în stare de

încordare. Dacă Germania și Ungaria ar ataca-o din nord, Italia ar ataca-o prin Albania, din sud, și pe mare din vest, iar Bulgaria ar ataca-o din est, ar fi repede terminată. Singura ei șansă s-ar afla într-un atac din flanc al rușilor împotriva germanilor și ungurilor, lansat prin România de-a lungul căii ferate Bucovina. Dar are Bulgaria de ce să se teamă de Iugoslavia? Constituie ea o primejdie pentru Bulgaria? Ideea este absurdă. Totuși, în ultimele trei sau patru luni, a existat aici o campanie de propagandă în sensul că Iugoslavia plănuiește să atace Bulgaria. Amenințarea de dincolo de frontieră, este o expresie tipică.

Dacă asemenea lucruri nu ar fi așa de periculoase, ai râde. Dar recunoști tehnica. O asemenea propagandă începe întotdeauna cu vorbe, dar curând se trece la fapte. Când nu există fapte care să sprijine minciunile, ele trebuie fabricate.

În urmă cu două săptămâni, a avut loc inevitabilul incident de frontieră. Iugoslavii (chipurile soldați) au tras asupra unor țărani bulgari. Și unul dintre ei a fost ucis. Există multă indignare populară, o răbufnire împotriva dracilor de sârbi. Birourile ziarelor sunt foarte ocupate. O săptămână mai târziu, guvernul anunță cumpărarea a noi tunuri antiaeriene pentru a întări apărarea provinciilor occidentale. Achizițiile sunt făcute de la o firmă belgiană, cu ajutorul unui împrumut negociat de Trustul de Credit Euroasiatic.

Ieri, o informație curioasă am găsit la mine la biroul de presă.

Ca urmare a unor cercetări atente ale Guvernului Iugoslav, se arată că cei patru oameni care au tras asupra țăranilor bulgari nu erau soldați iugoslavi și nici măcar cetățeni iugoslavi, ci aveau diferite naționalități, iar doi au fost întemnițați anterior în Polonia pentru activități teroriste. Ei au fost plătiți să

creeze incidentul de către un bărbat despre care nici unul dintre ei nu ştie nimic mai mult decât că vine de la Paris.

Dar mai sunt și altele. La o oră de la sosirea la Paris a acestei ştiri, am primit instrucţiuni de la biroul central de acolo să elimin articolul și să expediez o dezminţire către toţi abonaţii care primesc ştirile noastre franceze. E amuzant, nu-i aşa? Nu ai crede că o organizaţie atât de bogată precum Trustul de Credit Euroasiatic ar fi aşa de sensibilă.

Cât despre Dimitrios, ce să spun?

Un dramaturg spunea odată că există unele situaţii care nu se pot folosi pe scenă, situaţii în care auditoriul nu poate simţi nici aprobare, nici dezaprobare, simpatie sau antipatie, din care nu există nici o cale posibilă de ieșire care să nu fie umilitoare sau dureroasă și din care nu se poate extrage vreun adevăr, oricât de amar. Se poate spune că el a fost unul din acei nefericiţi care sunt puși în încurcătură de deosebirile dintre vulgarităţile stupide ale vieţii reale și existenţa ideală a imaginaţiei. Asta așa o fi. Totuși, mă tot întreb dacă, măcar o dată, nu găsesc înţelegere pentru el. Se pot explica acţiunile lui Dimitrios, sau trebuie să întorci spatele, dezgustat și înfrânt? Sunt tentat să găsesc justificare și dreptate în faptul că a murit tot așa de violent și inocent pe cum a trăit. Dar asta este o soluţie prea ingenioasă. Nu îl descrie pe Dimitrios, doar îi găsește scuze. Trebuie să existe condiţii deosebite pentru crearea acestui gen special de criminal pe care el l-a reprezentat. Am încercat să definesc aceste condiţii, dar fără succes. Tot ceea ce ştiu este că în timp ce forţa este justificată, atât timp cât haosul și anarhia pozează drept ordine și iluminism, se vor obţine asemenea condiţii.

Care este remediul? Dar te văd căscând și îmi dau

seama că, dacă te plictisesc, nu o să-mi mai scrii ca să îmi spui dacă îți place șederea ta la Paris, dacă ai mai găsit pe Bulic sau Preveza și dacă te voi vedea în curând la Sofia. Ultima mea informație este că războiul nu va izbucni până la primăvară, așa că va fi timp pentru schi. A doua parte a lui ianuarie este foarte bună aici. Drumurile sunt îngrozitoare, dar pistele, când ajungi la ele, sunt destul de bune. Aștept cu nerăbdare vești, dornic să aflu de la tine când vei veni.

Cu cele mai sincere salutări,

N. Marukakis

Latimer îndoi scrisoarea și o băgă în buzunar. Bun băiat, Marukakis! Trebuie să-i scrie când va avea timp. Dar în momentul acela erau alte lucruri mult mai importante de luat în considerare.

Avea nevoie, și încă imperios, de un motiv, o metodă elegantă de a comite o crimă și de un grup distractiv de suspecți. Da, suspecții trebuie în mod cert să fie distractivi. Ultima sa carte fusese un pic cam încărcată. În aceasta trebuie să injecteze ceva mai mult umor. Cât despre motiv, banii erau, bineînțeles, cel mai profund temei. Păcat că testamentele și asigurările pe viață erau așa de demodate. Să presupunem că un bărbat ar ucide o bătrână pentru ca soția sa să obțină un venit dintr-o sursă privată. Ar merita să se gândească la asta. Scena? Ei bine, era totdeauna extrem de amuzant să fie plasată într-un sat din Anglia, nu-i așa? Momentul? Vara, cu meciuri de cricket pe terenul din sat, serate în aer liber în curtea bisericii, clinchetul ceștilor de ceai și mirosul dulceag al ierbii într-o seară de iulie. Acesta era genul de lucruri despre care oamenilor le plăcea să afle. Era genul despre care lui însuși îi plăcea să afle.

Privi pe fereastră. Soarele apusese și dealurile se

pierdeau încet în cerul nopţii. Curând or să încetinească pentru Belfort. Mai rămăseseră două zile. În acest timp, trebuia să născocească vreun gen de intrigă.

Trenul intra într-un tunel.

CUPRINS

ÎN COLECȚIA WAR:

FLĂCĂRI SUB OCEAN de GUY LE LUHANDRE

RENDEZ-VOUS ÎN ATLANTICUL DE SUD de DOUGLAS REEMAN

BOMBARDIERUL de LEN DEIGHTON

UNUL DIN ȘAISPREZECE de PIET LEGAY

ÎN CURÂND ÎN COLECȚIA WAR:

DINAMITĂ PENTRU TIRPITZ de MARC J. TRENNERY

ÎNDRĂZNEȚII ÎNVING de PAUL BONNECARRÈRE

Lector: Alexandru Mărculescu
Tehnoredactor: Constanța Vulcănescu

Tiparul executat sub comanda 30 572
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria CORESI
Piața Presei Libere, 1, București
ROMÂNIA

EDITURA

SERIE NOUA

